

YALE
MEDICAL LIBRARY

HISTORICAL
LIBRARY

Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
Open Knowledge Commons and Yale University, Cushing/Whitney Medical Library

A N E C D O T A

MEDICA GRAECA.

1880

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

ANECDOTA
MEDICA GRAECA

240
44

e Codicibus MSS. expromsit

F. Z. ERMERINS,

MED. DOCT.

LUGDUNI BATAVORUM,
APUD S. ET J. LUCHTMANS,

ACADEMIAE TYPOGRAPHOS.

MDCCCXL.

ATLANTA
AND LIBRARY

R 705
E 75
1840

L. S.

Accipis, L. B., opusculorum nonnullorum de rebus medicis, quae ad hunc usque diem in Bibliothecis latuerunt, editionem; quae quo modo nata sit, quos complectatur libellos, qua ratione et quo consilio in lucem emittatur, paucis est declarandum.

Quod attinet ad occasionem opellae in his edendis positae, quum anno superiori fere tres menses Parisiis transigerem, eo maxime consilio ut ARETAEI Codd. MSS., quos habet Bibliotheca Regia, conferrem, (quippe in recensendo textu huius auctoris in perpau-
cis medicis Graecis praestantissimi iam mea opera qualiscumque versatur), collatis his libris circumspiciebam, num quid opusculi inediti invenirem, quod per angustos temporis tunc mihi restantis fines descri-

bere liceret. Itaque primum, quem Lugduni-Batavorum aliquando descriptum mecum portaveram, THEOPHILI librum *de pulsibus* cum MSS. Parisiensibus comparavi; tum LEONIS cuiusdam *conspectum Medicinæ* et incerti auctoris fragmentum *de cibis*, denique nescio cuius HIPPOCRATIS *epistolam ad PTOLEMAEUM* e codicibus depromsi et domum reversus ita adornavi, ut typis mandari posse viderentur.

Tenes L. B. editionis huius originem: de singulis descriptionibus editis paullo uberius exponam.

THEOPHILI PROTOSPATHARII scripta recensentur a FABRICIO *Bibl. Gr.* Vol. XII. p. 648 seqq. Ed. antiquæ, SCHOELL. *Gesch. der Gr. Litt.* Vol. III. p. 478. CHOULANT *Bücherkunde für die ältere Medizin.* p. 88. Qui postquam de his monuerunt, medicus eruditissimus DIETZIUS Graece edidit tum aliorum, tum THEOPHILI nostri Scholia in HIPPOCRATEM. Iam vero, quod caput est, inter eius opera refertur tractatus quidam *de pulsibus*, PHILARETI nomen prae se ferens et Latine tantum editus coniunctim cum libello THEOPHILEO *de urinis*. Uterque occurrit quum in vetustissima collectione scriptorum medicorum, quae *Articella* s. *artis cella* audit, tum in HENR. STEPHANI *Artis Medicae principibus post HIPPOCRATEM et GALENUM* Vol. II. p. 843. ad calcem

ÆTII. PHILARETI tractatum illum FABRICIUS l. l. in aliis MSS. THEOPHILO tribui refert et hoc nomine Latine redditum esse a PONTIO VIRUNIO *Tarvisino*; quod num verum sit dubito, quandoquidem VIRUNII versio haec FABRICIO ipsi est eadem quae in *Articella* habetur, ubi non THEOPHILI nomen legitur, sed PHILARETI. DIETZIUS in Praefatione ad Scholia a se edita Vol. II. pag. IX: « Libellum, inquit, THEOPHILI de pulsibus nondum Graece editum primum « tunc edam.” Ita ut hic etiam Latine editum PHILARETI opusculum idem esse credidisse videatur atque ineditum THEOPHILI de eodem argumento.

Ipse his viris auctoribus primum idem sum opinatus: postea tamen comperi Latinum illum libellum a THEOPHILO meo quam longissime distare; quod ut omnibus pateat, principium eius, quale in *Artis cella* legitur, ed. Venetiis 1487, quum liber sit longe rarissimus; hinc describo cum locis paucis e fine:

« Incipit liber pulsuum PHILARETI.

« Intentionem habemus in praesenti conscriptione de
« pulsuum negocio compendiosam exponere traditio-
« nem et dicere primum quid sit pulsus et quae uti-
« litas pulsus, et quid sit arteria et quare dicatur
« arteria et unde exoriat. Incipiendum est ergo a

† primo. Quid est pulsus? Pulsus est motio cordis et
 « arteriarum, quae secundum diastolen et systolen fit
 « ad frigidationem caloris innati et egestionem fumo-
 « sarum superfluitatum. Quot sunt efficientia pulsum?
 « Tria: virtus faciens motionem, utilitas inducens et
 « instrumentum obediens. Quid est arteria? Arteria
 « est corpus oblongum, rotundum adinstar canalis,
 « duabus tunicis consistens, a corde incipiens et in
 « omne corpus divisum, aërem et spiritum vitalem
 « continens cet.”

Ita se habet initium, en finem!

« Quid differt caprisans a bis pulsante? Quod ca-
 « prisans quidem in una diastole differenter motiones
 « facit, ut capra sursum saliens bis saltat pedibus in
 « aërem: hic vero fit coacta virtute et gravata ab
 « aliqua causa et tribulante eam: bis vero pulsans bis
 « et idem pulsat percussione: hic vero fit propter
 « duriciam corporis arteriae; reperiens enim et
 « rursus currente violenter spiritu in secundam venit
 « percussione, ut in incudem malleus. Quid dif-
 « fert vermiculosus a formicante? Quoniam vermi-
 « culosus quidem plurimum convertitur et venit ad
 « melius et manifestam magis habet inaequalitatem;
 « formicans vero non contenta iam virtute sed disso-

«luta et deleta fit et mortem significat. Et haec no-
«bis de pulsu ad praesens sufficiant.”

Haec cum libello ab ALBANO TORINO in Latinum sermonem converso et inter STEPHANI *artis medicae principes* relato comparanti ultro patebit ambos, quoad res spectabit, inter se convenire, eo vero nomine differre, quod tractatus in *Articella* obvius in interrogationum et responsionum formam est redactus, non item alter TORINI. Hos autem qui cum THEOPHILEO, quod edo, opusculo componet, ab isto admodum illos diversos esse videbit.

Quum igitur propterea modo PHILARETI liber THEOPHILO tribui videatur, quod cum huius opere *de urinis* coniunctus sit repertus, mihi quidem dubium est, num maiori iure illud *de pulsibus* opusculum huic tribuas, quam quod ego nunc in lucem emitto: quin etiam, fatebor enim, verosimilius iudico meum hunc libellum THEOPHILO auctori deberi, quam alterum, hisce de causis: Primum quidem huius nomine inscribitur in pluribus codicibus: tum in Introductione sunt quaedam cum aliis in Introductione in THEOPHILI librum *de urinis* satis congruentia: finis denique, quo auctor CHRISTO gratias agit, cum eiusdem generis pietate THEOPHILI in libris *de partibus corporis humani, de urinis*, prodita perbelle convenit. Nec tamen ni-

mis id urgeo, quum medicos istos recentiores, qui omnes propemodum uno ore, maxime GALENI, loquantur, inter se sermone distinguere res sit profecto haud ita facilis. At ne cui mirum videatur PHILARETUM quemdam unicum *de pulsibus* opusculum reliquisse, moneo etiam MARCISII cuiusdam tractatum *περὶ σφυγμῶν* in Cod. Par. 2307. superesse, et similem tertium CALLISTI MERCURII in MS. 2315, neque ulla tamen alia, quod sciam, horum opuscula inveniri.

Refert FABRICIUS p. 653 l. l. apud NESSELIUM THEOPHILI *de pulsibus* initium hoc esse: *τί ἐστὶ σφυγμός*; — Eodem modo incipit in Cod. Par., quem litera E notavi, in quo ante vulgatum in ceteris MSS, initium quaestiones permultae et responsiones et definitiones leguntur, perinde atque in medio libro, sicuti in varr. lectt. subinde adnotavi. Pari modo in Cod. Par. 2219. interrogationum, cet. plenum me videre memini PALLADII s. STEPHANI libellum *de februm differentiis*, quam rem inde explicandam existimo, quod recentissimi Graeci eiusmodi compendia discipulorum in usum in hanc formam redegerint.

Pergo ad LEONIS *Synopsin*, de qua, quum perpauca cognoverim, perpauca etiam habeo dicenda. Eius mentio fit apud FABRICIUM l. l. Vol. XII. p. 781,

et apud DU CANGIUM in Catalogo scriptorum ineditorum ab ipso ad Glossarium condendum adhibitorum p. 28. Quaestionem de huius aetate intactam relinquo, quia hac de re nihil admodum comperi, e quo quando inciderit conficiam: labentis sane Graecitatis auctorem esse ultro patet.

Sequitur *Incertus auctor de cibis*, quem memorat FABRICIUS l. l. p. 780, et DU CANGIUS in Indice isto p. 38. Hic tamen compendium, in quo equidem *Κωνσταντινου* nomen latere arbitror, legit *κίβιον*; ceterum idem, quem adhibuit DU CANGIUS, codex a me descriptus est; nam in *πίνακι* codicis ipsius viri celeberrimi manu exarato eodem numero 2147. hic liber insignitur, quo in illo Indice. Ex inscriptione constat excerptum esse e libro de medicina ad CONSTANTINUM POGONATUM, cui hic dicatus fuerit, ut puto, perinde ac THEOPHANIS NONNI ille CONSTANTINO PORPHYROGENNETO. Praeterea, quantum coniciere licet ex exiguo loco, quem capita de alimentis in eiusmodi operibus de universa arte medica occupare solent, fuerint haec nostra desumta e satis amplo volumine: CONSTANTINUM POGONATUM ab anno 668—685 (*)

(*) Vide THEOPHAN. de vit. *Const. Pog.* ad annum huius aetatis 27.

imperium tenuisse constat, ita ut opus illud scriptum sit circa THEOPHILI et STEPHANI et PAULI AEGINETAE aetatem. Occurrunt tamen recentioris temporis vocabula plurima, qualia apud PAULUM, qui etiam inferior quam huius anonymi aetas fuisse videtur, frustra quaesiveris. Res autem me iudice facilis est intellectu: nempe ipse ille, qui haec fragmenta recentissimo tempore e syntagmate, quod admirabatur tamquam σαφῶς πονηθῆν παρά ἀνδρὸς σοφωτάτου, descripsit, lapsae Graecitatis voces permultas invexerit. Codex ipse vitiis scripturae adeo contaminatus est, ut lectu fuerit difficillimus, neque ego certe sine AËTIO aliisque collatis intelligere potuissem.

Ultimo loco dicendum de HIPPOCRATIS scilicet Epistola ad Regem PTOLEMAEUM, de qua monuit nuperri-
mus operum HIPPOCRATIS editor, LITTRÉUS, in elencho Codd. patris huius artis nostrae medicae, quam editioni praemisit. Distinguit vir doctissimus duas ad PTOLEMAEUM epistolas, alteram, cui exordium: Τῆς σῆς ὑγείας, ᾧ βασιλεῦ κ. τ. λ. p. 514. et Ἐπιμελούμενοι τῆς σῆς ὑγείας, ᾧ βασιλεῦ, κ. τ. λ. p. 537, alteramque, quam ipse nunc exhibeo. Priorem illam aliquo abhinc tempore mihi descripsi e Cod. VULCANI 56. Bibl. Lugduno-Batavae: postea editam esse vidi in *Anecdosis Graecis* celeberrimi BOISSONADII Vol. III.

p. 422 — 428. Monet editor in Cod. 2301. fraudem iam suboluisse scribae, ut qui annotet *συνταγματίων τι ἀπιθάνως ἐπιγραφόμενον Ἴπποκράτους κ. τ. λ.* Idem observavi in MS. VULGANI, ubi in margine rubris litteris picta quaedam, quorum initium perquam obscure scriptum: *σῆ* (i. e. *σημείωσαι* vel *σημειωτέον*. vide BASTIUM ad *Greg. Cor.* p. 216 sq.) *ὅτι ὁ Ἴπποκράτης Ἀιολεὺς ὑπῆρχε • πῶς ὁ παρὼν Ἴπποκράτης γράφων κοινῶς φαίνεται; οὐκ ἦν ἡ συγγραφὴ τοῦ Ἴπποκράτους. νόθος ἐστίν.* BOISSONADIVS dein pergīt: « Sed reponi potest
« aetate PTOLEMAEI Medicum vixisse, cui nomen fue-
« rit HIPPOCRATES, ac Cos patria: quod prae fracte
« negare nolim. Iam in ipsum inquirere PTOLE-
« MAEUM, quis e tot PTOLEMAEIS fuerit, prorsus fri-
« volum opinor. Indubitanter quidem LEMONIVS vel
« BOIVINVS, in FABR. *Bibl. Gr.* XI. p. 5. scripsit
« PTOLEMAEUM esse ALORITEM Macedoniae Regem,
« quem vellem id vel verbulo confirmasset (*). Exstare
« videtur in aliquo epistola codice sub nomine DIO-
« CLIS ad ANTIGONUM Regem, si quidem id tituli ver-
« sioni Latinae est impositum, quae MELETIO de Stru-
« ctura Hominis addita fuit, vide HASIVM in *Not.*

(*) Id forte e mensium nominibus Macedonicis coniecit.

« MSS. T. IX. 11. p. 130, a quo etiam didici - Epi-
« stolae ipsi DIOCLIS in Cod. 1631. duplex fuisse prae-
« fixum nomen et DIOCLIS et HIPPOCRATIS, hocce sci-
« licet modo: Ἐπιστολὴ καὶ διαθήκη Διοκλέους καὶ Ἰπ-
« ποκράτους προφυλακτικὴ περὶ τῆς ὑγείας πρὸς Ἀντί-
« γονον τὸν βασιλέα. Quum sit utriusque Epistolae
« magna circa argumentum eiusque tractationem si-
« militudo, hinc nominum confusio.” Haec BOISSO-
NADIUS. Quae de argumenti harum Epistolarum si-
militudine monet, ea profecto sunt verissima: novi
enim quinque Epistolas eiusmodi inter se maxime
congruentes. Prima est DIOCLIS, quae dicitur, Epi-
stola, quae in PAULI AEGINETAЕ editionibus circum-
fertur et exstat in FABR. *Bibl. Gr.* Vol. XII. p. 585:
altera HIPPOCRATIS personati a BOISSONADIO edita: ter-
tia adscripta eidem HIPPOCRATI, quam ego e MSS.
depromsi: quarta Epistola Latina *de sanitate tuenda*
ad ANTIOCHUM Regem, LARGO DESIGNATIANO interpre-
te, HIPP. Ed. LIND. I. p. 646: postremo quinta HIP-
POCRATIS *de sanitate tuenda* ad MECENATUM, eodem
interprete, ibid. p. 650: cuius exemplar a Lindenia-
no valde diversum item Latinum habetur in MS.
VOSSIANO Q. 13: inscriptio haec est in Cod. I.:
« ΥΠΟΚΡΑΤΕΣ ΜΕΚΕΝΝΑΤΙ ΣΥΟ ΣΑΛΥΤΕΜ.” Omnes hae
Epistolae, quamquam minime ad verbum inter se

conveniunt, tamen adeo alia aliam referunt, ut communem quamdam originem facillime agnoscas: differt a reliquis maxime ea, quam ipse nunc primum in his *Anecdosis Medicis* in lucem edo.

Haec sunt, quae de singulis opusculis habebam dicenda: illam autem in edendo rationem tenui, ut manifesta librariorum *σφάλματα* eluerem, quo loco opus videretur de emendatione monerem, adposita Codicis lectione, et ut ubi plura adhiberem MSS. lectionis varietatem omnem textui subiicerem. Latine hos libellos verti praesertim LUCHTMANSIUS, Bibliopolis honestissimis, id flagitantibus, quo vendibiliores essent. Postremo paucissimas notulas, ubi res id postulare videbatur, adscripsi et Indicem Graecitatis subiunxi.

In lucem emitto haec opuscula, quia, quamvis ea haud adeo magni faciam, quod lubens profiteor, digna tamen visa sunt, quae in publicum prodirent, ut ad aliorum interpretationem faciliorem reddendam adhiberi possent. Nec vero infitias eo simul id me spectasse, ut in hoc leviori labore suscipiendo veluti virium periculum facerem, unde ad alia maiorisque illa momenti edenda transeundum.

Superest, ut gratias agam viris duobus Celeberrimis HASIO et GEELIO, de me studiisque meis optime

meritis. HASIUS MSS. Bibliothecae Regiae Graecis conservandis Praefectus commorantem me Parisiis et aliis officiis et facilitate in Codd. suppeditandis adjuvit. Eadem humanitate GEELIUS me incognitum sibi hominem excepit, thesauros Bibliothecae Lugduno-Batavae mecum benevole communicavit et in paranda hae editione consiliis mihi adfuit. Utrumque bonarum litterarum antistitem ut animi grati significationem benevole accipiat etiam atque etiam rogo.

Tu, L. B., vale!

Scripti Medioburgi ipsis Idibus Maiis MDCCGXL.

T H E O P H I L I ,

PROTOSPATHARII REGII ET ARCHIATRI

L I B E R

D E P U L S I B U S .

T H E O P H I L I,
P R O T O S P A T H A R I I R E G I I E T A R C H I A T R I

L I B E R

D E P U L S I B U S.

~~~~~

Duos quidem cordis esse ventriculos, sinistrum et dextrum, ac sinistrum multum spiritum continere, sanguinem vero paucum, dextrum contra sanguinem multum, spiritum paucum, atque utrumque ex eo, quod quantitate superius est, nomen habere unicuique rerum perito ex anatome patet. Praeterea a sinistro ventriculo magnam oriri arteriam, aortam vocatam, veluti truncum quemdam in multas scissum arterias maiores et minores ad vitam per totum corpus diffundendam, itidem manifestum doctis non solum sed vel rudioribus etiam. Vitam istae corpori praebent motu suo: moventur autem diastole et systole aequabili omnes modo, eodemque quo cor, ita ut ex illarum una quomodo omnes habeant efficere pos-

---

Codices MSS., quos adhibui quinque, sic notavi:

A. significat Varias Lectt. e MS. Vossiano Leidensi; B. codicem Parisiensem N°. 2220. C. cod. Paris. N°. 2229. D. cod. Paris. N°. 2257. E. cod. Paris. N°. 2219.

Codicum Variarum Lectiones. 1) ἀρχιηεροῦ A. ἀρχιτροῦ C. 2) ἐστίν A. 3) αἷμα μὲν — ὀλίγον om. in E. 4) ἐπιπραϊτοίντος E. 5) πᾶσι δὲ τοῖς ἔμπα, A₂, verba haec om₂

Θ Ε Ο Φ Ι Λ Ο Υ ,

ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΠΡΩΤΟΣΠΛΑΘΑΡΙΟΥ ΚΑΙ Ἱ ΑΡΧΙΑΤΡΟΥ

Π Ε Ρ Ι

Σ Φ Υ Γ Μ Ω Ν .

Ἐπιπέρισμα
 Ὅτι μὲν δύο κοιλίαι τῆς καρδίας ² εἰσὶν, ἀριστερά τε καὶ δεξιὰ, καὶ ὅτι ἡ μὲν ἀριστερά περιέχει τὸ πνεῦμα πολὺ, αἷμα δ' ὀλίγον, ἡ δεξιὰ δὲ τὸναντίον ³ αἷμα μὲν πολὺ, πνεῦμα δ' ὀλίγον, καὶ ὅτι ἐκ τοῦ ⁴ κρατοῦντος τὴν προσωρυμίαν ἐσχήκασιν, ἡ μὲν ἀριστερά πνευματικὴ, ἡ δεξιὰ δ' αἱματικὴ, ⁵ πᾶσι τοῖς ἐμπείροις ⁶ τῆς ἀνατομῆς δῆλον. Ὅτι δὲ ⁷ καὶ ἀπὸ τῆς ἀριστερᾶς κοιλίας ἐκφυεται ἡ μεγάλη ἀρτηρία, ⁸ ἡ ὀνομαζομένη ἀορτή, ὥσπερ τι πρέμνον κατασχιζομένη εἰς πολλὰς ἀρτηρίας μείζονας τε καὶ ἐλάττονας πρὸς ζωογόνησιν τοῦ παντός σώματος, καὶ τοῦτο φανερόν οὐ μόνον σοφοῖς ἀνδράσιν ἀλλὰ καὶ ἀγροικοτέροις. Ζωογονοῦσι δὲ τὸ σῶμα τῆ κινήσει αὐτῶν· κινοῦνται δὲ σφυγμοειδῶς κατὰ διασολὴν ⁹ καὶ συσολὴν ἴσως ἀλλήλαις τε καὶ τῆ καρδίᾳ, ¹⁰ ὥσε

B. C. D. 6) ἐν τῇ ἀνατ. B. sed ἐν τῇ adscr. recentiore manu. in A. ἀνατομή om. in τῇ, ceteri τῇ ἀνατομῇ. 7) καὶ om. B. Pro ἀπό est αὐτή in B. C. D. 8) ἡ ὀνομαζ. om. in E. Id. habet ἀορτή. cet. ἀορτή. 9) καὶ συσολὴν om. in B. C. D. 10) ὥσε — οἶν ἡ καρδία om. in B. C. D, solemnī librariūrorum errore, quorum oculi et mens a praec. καρδία ad seq. καρδία aberrabant.

sis. Cor igitur una cum arteriis omnibus expanditur aequabiliter secundum naturam, non secundum voluntatem, attrahens aërem a pulmone per asperam arteriam inspiratum ac veluti coctionem quamdam passum et calorem in illo accipientem ad conservandum et augendum innatum in corde calidum.

Expansae igitur arteriae spiritu replentur: at in systole illae, quae in superficie inveniuntur, per exhalationem expellunt fuliginosa in ipsis recrementa: quae vero in profundo sitae sunt, loco carent quorum sordes foras expellant; sed in vacua circum arterias loca eiiciunt quae procul a corde sitae sunt, quae vero prope absunt ad cor et pulmonem demittunt. — Quod igitur ex utroque motu diastole et systole componitur pulsus appellatur. Definitur autem hoc modo: pulsus cordis et arteriarum motus est, qui fit secundum diastolen et systolen.

Cor igitur quum sit corpus cavum et longum et rotundum, quumque a circo incipiens in apicem desinat coniformam habet. Hujus coniformis axis est linea recta per coniformis profundum ducta a centro circuli, qui ad principium est usque ad extremum apicem. Ipsa haec

-
- 1) δέ E. 2) πνεύματος A. C. E. 3) χλίσιν A. B. C. D.
4) λαμβάνοντα A. E. 5) τῆς καρδίας A. B. C. D. 6) ἐπὶ πολλῆς A, αἱ ἐπὶ πολλῆς E. 7) αὐτῷ B. C. D. 8) Correxī, quod habent Codd. omnes, τὰς κσιμένας. In E. est τὰς ἐν β. διακσιμένας πεφ. τόπον. 9) διώκειν B. C. δίωκον D. 10) καὶ κατὰ A. B. C. D. 11) πλησιαζόμεναι D. 12) τὴν καρδίαν A. in quo vestigium est

ἐκ μιᾶς αὐτῶν δύνασθαι περὶ πασῶν συλλογίζεσθαι. διασέλλεται ¹ οὖν ἡ καρδία ἅμα πάσαις ταῖς ἀρτηρίαις ἴσως κατὰ φύσιν, ἀλλ' οὐ κατὰ προαίρεσιν, ἔλκουσα τὸν εἰσπνεόμενον ἀέρα ὑπὸ τοῦ ² πνεύμονος διὰ τῆς τραχείας ἀρτηρίας, ὡσπερ τινὰ πέψιν καὶ ³ χλίανσιν ἐν αὐτῷ ⁴ λαβόντα εἰς διαμονὴν καὶ αὔξησιν τοῦ ⁵ ἐν τῇ καρδίᾳ ζυμύτου θερμοῦ.

Διασελλόμεναι τοίνυν αἱ ἀρτηρίαι πληροῦνται πνεύματος· ἐν δὲ τῇ συστολῇ αὐτῶν αἱ ⁶ ἐπιτολῆς ἐκδιώκουσι κατὰ διάπνοιαν τὰ ἐν ⁷ αὐταῖς λιγνυώδη περιττώματα, ⁸ ταῖς ἐν βάθει δὲ κειμέναις οὐ πέφυκε τόπος πρὸς τὸ ⁹ ἐκδιώκειν ἔξω τὰ περιττά· ἀλλὰ ¹⁰ κατὰ τοὺς κενοὺς τόπους, τοὺς πέριξ τῶν ἀρτηριῶν αἱ πόρῳ κείμεναι διώκουσιν· αἱ δὲ ¹¹ πλησιάζουσαι ¹² τῇ καρδίᾳ πρὸς τὴν καρδίαν καὶ πρὸς τὸν πνεύμονα ἀποσρέφουσι. Τὸ οὖν ἔξ ἀμφοτέρων τῶν κινήσεων ¹² διασολῆς τε καὶ συστολῆς γινόμενον ὀνομάζεται σφυγμός. ὀρίζεται δὲ ¹⁴ οὕτως· σφυγμός ἐστι κίνησις καρδίας καὶ ἀρτηριῶν κατὰ διασολὴν καὶ συστολὴν ¹⁵ γινομένην.

Τῆς ¹⁶ καρδίας οὖν σώματος οὔσης ¹⁷ κοίλου καὶ μάκρου καὶ περιφεροῦς, καὶ ἀπὸ ¹⁸ κύκλου ἀρχομένης καὶ εἰς κέντρον ληγουσῆς κωνοειδῆς τῷ σχήματι γίνεται. ¹⁹ τοῦτου τοῦ κώνου κέντρον ἐστὶν εὐθεῖα γραμμὴ μέσον ²⁰ ἐκτεταμένη κατὰ ²¹ βάθος τοῦ ²² κώνου ἀπὸ τοῦ κέντρου.

---

verae lectionis, quam ex E. recepimus. Ceteri πρὸς τὴν καρδίαν. καὶ ante πρὸς om. in B. C. 13) διασολὴ τε καὶ συστολή A. 14) Post οὕτως in B est inscriptio ὄθος σφυγμοῦ. 15) γενόμενος B: ceteri omnes γινόμενος. Turpe mendum sustuli. 16) οὖν ἀρτηρίας B. C. D. E. 17) κύκλου B. C. D. 18) κοίλου E. 19) τοῦτο omnes. 20) ἐντηταμένη D. 21) βάθους A. 22) κώλου B. C.

linea recta principium est diastoles, et finis systoles; in eadem igitur internae quietis momentum cernitur, sicuti in externa superficie initio systoles momentum quietis externae.

De pulsibus autem nemo ex antiquis sapientibus medicis perspicue exposuit, ne ipse quidem Hippocrates; sparsim vero nonnulli de pulsibus quaedam definivere; quod ubi facerent, fecerunt perinde ac si systole observari non possit: neque etiam ad quamnam brachii partem medicum manum admoveere oporteat, ut hunc vel illum pulsum sentiat, dixerunt; quod patet ex illorum libris.

Nam in [GALENI] libro de februm differentiis ita loquitur Hippocrates: » e febris quaedam mordaces sunt ad manum, aliae lenes. Quaedam non mordaces quidem sed increscunt continuo. Aliae autem acutae quidem sed quae manui cedant: aliae statim summam cutem ardore incendunt: aliae continuo — salsuginosae: aliae bullas in cute efficiunt — aliae ad manum madentes: aliae rubicundae: aliae e viridi pallentes: aliae lividae, caeteraeque ad hanc normam compositae.”

-
- 1) και μέχρι E. 2) της δε σ. A. omissis ceteris. 3) και om. E. 4) μέν om. A. 5) συνεγράψατο A. B. C. D. 6) επαναισθητως A. B. C. D. 7) χρη, quod requirit sententia, de coni. supplevi. 8) γραμμάτων A. D. 9) Sic E. εν τούτω A. εν τῷ C. D. — Qui citatur locus est Aphor. 17, Sect. I. Epid. VI. neque tamen ille liber citatur nomine περι διαφορας πυρετων: sed Theophilus hunc locum Hippocratis desumpsit ex GALENI libro de Diff. Februm, ubi exstat Vol. VII, p. 274. Kühn.

τοῦ πρώτου τῆς ἀρχῆς κύκλου ¹ μέχρι τοῦ τελευταίου κέντρου. αὕτη ἡ εὐθεία γραμμὴ ἀρχὴ μὲν ἔστι τῆς διασολῆς, ² τέλος δὲ τῆς συστολῆς. ἐν ταύτῃ τοιγαροῦν καὶ ἡ ἐντὸς ἡρεμία θεωρεῖται, ὡσπερ ³ καὶ ἐν τῇ ἔξω ἐπιφανείᾳ τῇ ἀρχῇ ⁴ μὲν τῆς συστολῆς ἢ ἐκτὸς ἡρεμία.

Περὶ μὲν οὖν σφυγμῶν οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων σοφῶν ἰατρῶν ἀριδῆλως ⁵ συνέγραψεν, ἀλλ' οὐδ' αὐτὸς ὁ Ἱπποκράτης· κατασποράδην δὲ τινες ὠρίσαντο περὶ σφυγμῶν καὶ τότε ὡς ⁶ ἐπ' ἀναισθητοῦ τῆς συστολῆς· οὐ μέντοι γε κατὰ ποῖον μέρος τῆς χειρὸς προσβάλλειν τὸν ἰατρὸν τὴν χεῖρα ⁷ γρή, ἵνα αἰσθηται τοῦδε τοῦ σφυγμοῦ, ἢ τοῦδε· καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῶν ⁸ συγγραμμάτων αὐτῶν.

⁹ Ἐν γὰρ τῷ ¹⁰ περὶ διαφορᾶς πυρετῶν ¹¹ οὕτω φησὶν ὁ Ἱπποκράτης· πυρετοὶ οἱ μὲν ¹² δακνώδεις τῇ χειρὶ, οἱ δὲ ¹³ πραεῖς, οἱ δὲ ¹⁴ οὐ ¹⁵ δακνώδεις μὲν, ἐπαναδιδόντες δέ· οἱ δὲ ὀξέεις μὲν, ¹⁶ ἡττώμενοι δὲ ¹⁷ τῆς χειρὸς· οἱ δὲ περικαεῖς ¹⁸ εὐθέως, οἱ δὲ διὰ παντὸς ¹⁹ — ἀλμυρώδεις· οἱ δὲ ²⁰ πεμφυγώδεις — οἱ δὲ πρὸς τὴν χεῖρα νοτιώδεις· οἱ δὲ ἐξέρυθροι· οἱ δὲ ἔξωχροι· οἱ δὲ πελιδνοὶ καὶ τᾶλλα κατὰ λόγον.

10) περὶ om. in D. 11) ὁ Ἱπποκρ. οὕτω φησὶ A. ὁ Ἰ. οὕτως ἔφη C. et B: in hoc additur inscriptio Ἱπποκράτους.

12) δακνώδεις A. δακνώδεις εἰσι E. δακνώδεις cet.

13) πρίοντες A. B. C. D. 14) οὐ om. in B. C. 15) δακνώδεις A. δακνώδεις C.

16) ἡττώμενοι E. 17) τις χεῖρα A. 18) εὐθέως om. in A. B. C. D. 19) Indicavi lacunam, coll. ipso Aphorismo: sic etiam paulo post.

20) πεμφυγώδεις A. πεμφυγώδεις B. πεμφυγώδεις C. πομφολυγώδεις E. Seqq. οἱ δὲ — ἐξέρυθροι habet solus E.

Haec Hippocratis verba docent, illum non tetigisse arteriam quae in carpo est, sed in aliis aliisque corporis partibus, quod etiam hodie rudiores quidam faciunt: alii enim manum ad arterias in temporibus admoventes febricitantes et non febricitantes distinguunt. At secundum dicta Hippocratis extremam manum pronam ad costas lateris sinistri adplicuere tangentes locum, quo aorta e corde egreditur; id autem grave et molestum est aegrotantibus.

Sed post hujus aetatem superveniens GALENUS, medicus maxime admirabilis, primus medicum docuit manum ad arterias in carpo adplicare, idemque primus de pulsibus magnum opus composuit, sedecim habens libros, e quibus quatuor libri pulsum differentias tradunt, similiterque alii quatuor illorum diagnosin, atque alii quatuor eodem modo causas uniuscuiusque pulsus, sicuti postremi quatuor agunt de prognosi, quid denotent singuli pulsus. — Composuit autem alium etiam de pulsibus compendiosum ad Teuthram medicum tractatum, quoad discere valent iuniores discipuli, imperfectum autem quoad accuratam disci-

-
- 1) Excidisse videtur *αὐτόν*. 2) Sic B. Ceteri: *καὶ ἔσο καὶ νῦν ἐνεργούμενον παρὰ τινων ἀγροίκων τοῦτο*. 3) *καρποῖς* B. C. D. 4) Sic E. Cet. omnes bis *τοὺς πυρέσσοντας*. 5) *δέ* om. in B. C. 6) Sic B. Cet. *πρὶν ἤ*. 7) *προσέβαλον* E. 8) Codd. *τὴν ἔκπτωσιν*, praeter E. in quo *ἔκφυσιν*. 9) *ἐπίμαχον* E. 10) *τούτων* A. 11) *πρωτον* A. 12) *ἐπιβαλεῖν* E. 13) *τοῖς* om. A. *τῶν καρπῶν* E. 14) *διέταξε* B. *συνέγραψε* E. 15) *ιθ' βιβλίοις* B. C. *βιβλίοις* cet. 16) *αἷς* B, C, quod recepi. Cet. *ἤ*.

Αὕτη ἡ ῥῆσις τοῦ Ἱπποκράτους δηλοῖ ¹ μὴ τῆς κατὰ τὸν καρπὸν ἀρτηρίας ἄπτεσθαι, ἀλλ' ἐν ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ μορίῳ τοῦ σώματος, ² ὅπερ ἐστὶ καὶ νῦν παρὰ τινῶν ἐνεργοῦμενον ἀγροίκων • ἄλλοι μὲν γὰρ τὴν χεῖρα πρὸς τὰς κατὰ τοὺς ³ κροτάφους ἀρτηρίας προσβάλλοντες αἰσθάνονται ⁴ τῶν πυρεσσόντων καὶ τῶν μὴ πυρεσσόντων • κατὰ ⁵ δὲ τὴν ῥῆσιν τοῦ Ἱπποκράτους τὴν ἄκραν χεῖρα ⁶ πρηγῆ κατὰ τὰς πλευρὰς τὰς ἀριστερὰς ⁷ προσέβαλλον ἀπτόμενοι ⁸ τῆς ἐκπτώσεως τῆς ἀορτῆς • τοῦτο δὲ καταβαρῆς καὶ ⁹ ἐπίμοχθον τοῖς νοσοῦσι γίνεται.

Μετὰ δὲ τοὺς ¹⁰ τούτου χρόνους ἐπιγενομένος Γαληνός, ὁ θαυμασιώτατος ἰατρός, ¹¹ πρῶτος ἐδίδαξεν ¹² ἐπιβάλλειν τὴν χεῖρα τὸν ἰατρὸν πρὸς τὰς κατὰ ¹³ τοὺς καρποὺς ἀρτηρίας καὶ πρῶτος ¹⁴ συνέταξε περὶ σφυγμῶν μεγάλην πραγματείαν ἐν ¹⁵ ἑκκαίδεκα βίβλοις, ἐν ⁶ αἷς μία μὲν τετράβιβλος περὶ διαφορᾶς σφυγμῶν διδάσκει, ¹⁷ ὁμοίως δὲ καὶ ἑτέρα τετράβιβλος περὶ διαγνώσεως αὐτῶν, καὶ ἄλλη ὁμοίως τὰς αἰτίας ἐνὸς ἐκάστου σφυγμοῦ, ὡσπερ γε καὶ ἡ ἐσχάτη τετράβιβλος περὶ ¹⁸ προγνώσεως, οἷόν τι δηλοῖ ¹⁹ ἕκαστος τῶν σφυγμῶν. — ²⁰ Συνέγραψε ²¹ δὲ καὶ ἄλλο μικρὸν ²² σφυγμικάριον πρὸς ²³ Τεϋθραν τὸν ἰατρὸν, ²⁴ ὅσον δυνατὸν ἐστὶ μανθάνειν τοὺς εἰσαγομένους τῶν νέων, ἀτελὲς δὲ κατὰ τὴν ²⁵ ἀκριβῆ διδα-

17) ἡ ἑτέρα δὲ ὁμ. τετρ. E. 18) διαγνώσεως αὐτῶν καὶ ἄλλη ὁμοίως οἷον E., sed haec prius omissa et in margine adscripta inde in alienam sedem migrarunt. 19) ἕκαστον omnes. 20) συνεγράψαιτο omn. 21) δὲ om. in A, καὶ deest in B. C. ἄλλο μικ. om. in B. 22) σφυγμημάριον B. C σφυγμ. — ἰατρὸν om. E. 23) εἰκρινειαν τῶν i. B. C. 24) ὅσω A. B. C. ὅσων D. τὰ ὅσον E. unde ὅσον dedi. 25) ἀκριβῆ τῶν νέων διδασκαλίαν B. C.

plinam. Itaque propter ambitum magni operis et defectum parvi, tum etiam propter huius aetatis medicorum incuriam, visum est quae in parvo opusculo deficiunt, illi adiicere, et e magno seligere quae medico scitu sunt necessaria, et plenum de pulsibus opus scribere. Etenim prima et tertia tetrabiblos Galeni philosophis magis est accommodata disciplina: secunda vero et quarta magis medicis.

Quapropter quum de pulsibus docere cupiamus, primum illorum differentias exponamus, quo facto dein genera et species illorum indicemus et quid horum unumquodque denotet.

Quum autem pulsus in arteriarum motu observetur, arteria vero corpus sit cavum et longum et rotundum, atque omne corpus triplici modo sit extensum, continens longitudinem, altitudinem et latitudinem, quumque arteria continuo moveatur e partibus oppositis invicem, (nam vel undique collabitur vel in omnes partes expanditur) fieri nequit, quin duo momenta quietis illi contingant: alterum post expansionem ante contractionem, alterum post contractionem ante expansionem. Duoque ista momenta tactus exercitorum quodammodo distinguit, non secus ac ratio ea adesse demonstrat: nimirum antequam prior motus finitus

-
- 1) *διά* A. B. C. D. *εἴτε* E. hinc dedi *διά τε*. 2) Sic E. Cet. *λείποντα*. 3) *προσθήσειν* E. *προσθήσει* A. Cet. *προσθήσαι*: recepi quod graecum est. 4) *ὅσα δέ* E. *ὅσω δέον* cet. 5) *ιατρῶ* A. E. 6) *πραγματίαν* A. 7) *τετρ.* *περὶ σφυγμῶν* E. 8) *καὶ τετρ.* — *περὶ* om. in D. *μάλλον* om. in B. 9) *ταύταις* E. 10) Forte *γε*. 11) *ἕκασον αὐτῶν* A. D. E. *αὐτῶν* om. in B, 12) Sic E. Cet.

σκαλίαν· ¹ διά τε οὖν τὸ ἄπειρον τῆς μεγάλης πραγμα-
 τείας καὶ τὸ κολοβὸν τῆς μικρᾶς, ἔτι δὲ καὶ τὴν ὀλιγω-
 ρίαν τῶν νῦν ἰατρῶν προετράπημεν τὰ μὲν ² ἐλλείποντα
 τῆς μικρᾶς ³ προσθεῖναι, τῆς δὲ μεγάλης ἐκλογὴν ποιή-
 σασθαι, ⁴ ὅσα δέον ἐστὶν ⁵ ἰατρὸν μανθάνειν, καὶ ἀνελ-
 λιπτῇ ⁶ πραγματείαν ποιήσασθαι περὶ σφυγμῶν· καὶ γὰρ
 ἡ πρώτη καὶ τρίτη ⁷ τετράβιβλος Γαληνοῦ φιλοσόφοις
 μᾶλλον ἀρμόδιος μάθησις· ἡ δὲ δευτέρα ⁸ καὶ τετάρτη
 μᾶλλον ἰατροῖς.

⁹ Ταῦτ' ἄρα μέλλοντες ¹⁰ καὶ ἡμεῖς περὶ σφυγμῶν δι-
 δάσκειν εἴπωμεν πρῶτον τὰς διαφορὰς αὐτῶν· εἶθ' οὕτω
 τὰ γένη καὶ τὰ εἶδη αὐτῶν καὶ τί σημαίνει ¹¹ τούτων
 ἕκαστον.

¹ Ἐπειδὴ δὲ ὁ σφυγμὸς ἐν τῇ κινήσει τῶν ἀρτηριῶν θεω-
 ρεῖται, ἡ δὲ ἀρτηρία σῶμά ἐστι κοῖλον καὶ ¹² μακρὸν
 καὶ περιφερές, πᾶν δὲ σῶμα τριχῆ ¹³ διάστατόν ἐστιν, ἔχον
 ἐν ἑαυτῷ μήκος, βάρη καὶ πλάτος, κινεῖται ¹⁴ δὲ διὰ
 παντὸς ἡ ἀρτηρία ἐξ ἐναντίων μορίων, (ἡ γὰρ εἰς ἑαυ-
 τὴν συνιζάνει πανταχόθεν ἢ διασέλλεται πανταχόσε)
 ἀνάγκη συμπίπτειν ¹⁵ αὐτῷ καὶ δισσᾶς ἡρεμίας· ¹⁶ ἐτέ-
 ραν μὲν ἐπὶ τῷ διασαλῆναι πρὸ τοῦ συζέλλεσθαι, ἐτέραν
 δὲ ἐπὶ τῷ συσαλῆναι πρὸ τοῦ διασέλλεσθαι. καὶ ταύτας
 τὰς δύο ἡσυχίας ¹⁷ ἢ γε τῶν γεγυμνασμένων ἀφή γνωρίζ-
 ει κατὰ τι, καὶ ὁ λόγος οὐδὲν ἤττον ἀποδείκνυσι· πρὶν
¹⁸ γὰρ καταπαῦσαι τὴν προτέραν κίνησιν οὐκ ἂν ¹⁹ ἀπάρ-

μικρόν. 13) διαιρεῖται E. 14) δέ om. in A. 15) αὐ-
 τὴν B. C. Cet. αὐτῇ. 16) In B. C. D. est ἐτέρων
 (D. ἐτέραν) μὲν πρὸ τοῦ διασαλῆναι ἐπὶ τῷ (D. τοῦ)
 διασέλλεσθαι. In E. om. ἐτέραν δὲ — διασέλλεσθαι.
 17) ἢ τε A. 18) γὰρ om. in D. 19) Sic B. Locus cor-
 ruptus est; in A. D. ἀπάρξ. τῇ δευτ. in C. α. τῆς δευτ. in E.
 ὑπάρξεται ἢ δ. Legi possit: οὐκ ἂν ἄρξαι το ἢ δευτέρα.

sit alter incipere non potest: at vero in ipsa illa fine consistere debet et quietus esse, ita ut momentum quietis oriatur inter utrumque motum: aliud enim tempus motuum est, aliud quietum. Discas autem exemplo quae docuimus, hoc modo: sint cursores duo, alter altero celerior: habeatque curriculum metas duas primam et secundam, ad quas quiescant cursores; ultro patet celerius currentem prius curriculum esse confecturum a prima meta ad alteram, ac siquidem aequae diu ad alteram metam quiescant, necesse est ut, qui citius currat, alterum quoque curriculum ad primam metam prius conficiat: sin autem diutius quiescat ad primam metam qui citius currit, fieri potest ut uterque ad primam metam eodem tempore perveniat, fieri potest etiam ut non eodem tempore, sed vel tardius vel prius.

Quum igitur duo sint motus, diastole et systole, et duo quietis momenta, extus et intus, in motu quidem utroque celer cernitur pulsus, quique illi oppositus est tardus: in quiete vero utraque frequens et rarus. Definiuntur autem hoc modo: celer pulsus est, qui fit brevi tempore mota arteria, tardus vero qui multo: at frequens pulsus est, qui brevi tempore quie-

-
- 1) τὸ καταπαῦσαι. 2) εἶναι E. 3) Sic correxi. ἡσυχίαν γίνεται A. ἡσυχία γίνεται cet. 4) Sic E. Cet. ἄρα. 5) μάθης δέ B. D. E. μάθοις δέ cet. 6) ἐπὶ τοῖτοις B. C. Post οὕτως A. habet inscriptionem ὁ α' καμπτήρ ὁ β' καμπτήρ ἀνίσει τὸ διάστημα πρώτως ὁ τάχιον τρέχων C. habet in marg. παράδειγμα. 7) εἷς — ἐν οἷς. Haec solus E. suppeditavit. B. C. D. habent tantum ἐν οἷς 8) Sic correxi. A. πρώτερον. Cet. πρώτως. 9) καμπτιού

ξασθαι τὴν δευτέραν· ἀλλὰ μὴν ¹ κατὰ τὸ παῦσαι ² συ-
 σῆναί τε καὶ ἡσυχάσαι ἐξίν, ὥστε ³ ἡσυχίαν γίνεσθαι
 μεταξὺ τῶν δύο κινήσεων· ἕτερος ⁴ γὰρ χρόνος τῶν κι-
 νήσεων ἐσι καὶ ἕτερος τῶν ἡσυχιῶν. ⁵ μάθοις δ' ἂν τὸ
 λεγόμενον ⁶ ἐπὶ παραδείγματι, οὕτως· ἔστωσαν οἱ τρέ-
 χοντες δύο, ⁷ εἰς τοῦ ἄλλου τάχιον· ἐχέτω δὲ τὸ διάστημα
 καμπτήρας δύο, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον, ἐν οἷς
 ἡρεμοῦσιν οἱ τρέχοντες· δῆλον ὅτι ὁ τάχιον τρέχων ἀνύ-
 σει τὸ διάστημα ⁸ πρότερον ἀπὸ τοῦ πρώτου ⁹ καμπτήρος
 μέχρι τοῦ δευτέρου· καὶ εἰ μὲν ἐν τῷ δευτέρῳ ¹⁰ καμ-
 πτήρι ἴσον χρόνον ἡρεμήσουσιν ¹¹ ἀμφοτέρω, ἀνάγκη τὸν
 τάχιον τρέχοντα διανύσαι καὶ τὸ δεύτερον διάστημα πρό-
 τερον ἕως τοῦ πρώτου καμπτήρος· εἰ δὲ πλείονα χρόνον
 ἡρεμήσει ἐν τῷ δευτέρῳ καμπτήρι ὁ τάχιον τρέχων,
 ἀνάγκη φθάσαι ἀμφοτέρους πρὸς τὸν πρῶτον καμπτήρα
 ἢ ἀνίσως ἢ ἴσως.

Ἐπει οὖν κινήσεις εἰσὶ δύο, διασολή τε καὶ συσολή,
 καὶ δύο ἡρεμῖαι, ἡ μὲν ἔξω, ἡ δὲ ἐντὸς, ἐν μὲν ταῖς
 κινήσεσιν ἀμφοτέραις θεωρεῖται ὁ ταχύς σφυγμός καὶ ὁ
 ἐναντίος ¹² αὐτῷ ὁ βραδύς, ἐν δὲ ταῖς ἡρεμίαις ὁ πυκνός
 καὶ ¹³ ὁ ἀραιός. ἔστι ¹⁴ δὲ ὁ ὀρισμός ¹⁵ αὐτῶν τοιοῦτος·
 ταχύς σφυγμός ἐστιν ὁ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κινουμένης τῆς
 ἀρτηρίας ¹⁶ γινόμενος, βραδύς ¹⁷ δὲ ὁ ἐν πολλῷ· πυκνός

---

omnes. 10) καμπῶ D. Cet. καμπῶ. 11) οἱ ἀμφοτέρω
 E. om. in B. 12) αὐτῶν A. αὐτοῖς D. αὐτοῦ E. 13) Ar-
 ticulum recepi ex E. 14) δὲ καὶ B. C. D. E. 15) αὐ-
 τοῦ B. Idem post τοιοῦτος habet inscriptionem περὶ τα-
 χέος βραδέος πυκνοῦ καὶ ἀραιοῦ. 16) In E. post γι-
 νόμενος adduntur: ἄλλο· ὁ σύντομον ἔχων τῇ διασολῇ
 (volebat τὴν διασολὴν) καὶ τὴν συσολὴν. 17) δὲ om.
 in B. D.

scente arteria fit: rarus vero qui longo.

Quodsi ergo arteriam tangimus apicibus quatuor digitorum, si quidem pulsus quatuor digitos aequabiliter et multis ictibus feriat continuis, longus eiusmodi pulsus dicitur: sin unum tantum digitum vel etiam alterum dimidium, vel totum alterum, brevis vocatur: sin autem duos et tertii dimidium vel totum tertium, qui ita habet medius est. Hi tres longus et brevis et medius secundum unam arteriae demensionem i. e. secundum longitudinem considerantur. Secundum latitudinem vero considerantur hi tres: latus quique illi opponitur angustus et qui inter utrumque interest, medius. Quando enim per maius spatium ab interna superficie ad apices digitorum extenditur latus appellatur, sin per exiguum, angustus: quodsi maior quidem hoc, at minor lato, is medius est. Simili ratione etiam secundum altitudinem tres hi considerantur: si quidem apices digitorum tangat ita ut alte penetret ad unguis, altus vocatur: sin super-

-
- 1) *δέ* et *ἐξιν* om. in B. *δέ σφυγμός ἐξιν* desunt in C. *ό π. δέ σφ. ό.* habet E. 2) *ό δέ ἀραιός* B. C. D. 3) *πολλῶν* E. 4) *καί τὰ* B. C. 5) *δύο* B. D. *β'* C. Vitium ortum ex vet. Lect. *δ'*. 6) *ἴσος* B. C. D. E. 7) *πολλοῖς π.* B. *τάς* om. in C. *τάς ὅλας π.* E. 8) Sic B. C. *καί τόν* D. *ἤ τόν* A. E. *ἤ καί* — *ἤμισιν* om. in E. 9) Locum de coniectura restitui. *καί τοῖς* B. C. D. In A. est *εἰ δέ τοῖς δύο ἤμισιν ἤ καί τό τρίτον* in B. C. D. *τόν τρίτον* in E. *τοῦ τρίτου*, in quo veteris Lect. vestigium. 10) *οὔτως* B. C. D. 11) Pro *κατὰ* — *ό, τς πλατίς* E. *ώσαιτως ό πλατίς*. Articulum *τό* recepi ex B. C. D.

¹ δὲ σφυγμὸς ἐστὶν ὁ δι' ὀλίγου χρόνου ἡρεμούσης τῆς ἀρτηρίας γινόμενος· ² ἀραιὸς δὲ ὁ διὰ ³ πολλοῦ.

Ἀπτόμενοι τοίνυν τῆς ἀρτηρίας ⁴ κατὰ τὰ ἄκρα τῶν τεσσάρων δακτύλων, εἰ μὲν ὁ σφυγμὸς πλήττει τοὺς ⁵ τέσσαρας δακτύλους ⁶ ἴσως τε καὶ κατὰ ⁷ πολλὰς τὰς περιόδους, μακρὸς ὁ τοιοῦτος σφυγμὸς ὀνομάζεται· εἰ δὲ τὸν ἕνα μόνον δάκτυλον ἢ καὶ τοῦ δευτέρου τὸ ἥμισυ, ⁸ ἢ καὶ τὸν ὅλον δεύτερον, βραχὺς καλεῖται· εἰ δὲ ⁹ τοὺς δύο καὶ τοῦ τρίτου τὸ ἥμισυ, ἢ καὶ τὸν τρίτον, ὁ τοιοῦτος ἐστὶ σύμμετρος. ¹⁰ οὗτοι οἱ τρεῖς, ὁ τε μακρὸς καὶ ὁ βραχὺς καὶ ὁ σύμμετρος κατὰ μίαν διάσασιν τῆς ἀρτηρίας, ἤγουν ¹¹ κατὰ τὸ μήκος θεωροῦνται ¹² κατὰ δὲ τὸ πλάτος θεωροῦνται τρεῖς οὗτοι ὁ τε πλατὺς καὶ ὁ ἐναντίας ¹³ αὐτῷ ¹⁴ ὁ στενός· καὶ ὁ ¹⁵ μέσος ἀμφοτέρων, ¹⁶ ὁ σύμμετρος· ὅταν γὰρ ἐπὶ πολὺν τόπον τῶν δακτύλων ἀπὸ τῆς ¹⁷ ἐνδόθεν ἐπιφανείας πρὸς τὰ πέρατα αὐτῶν ὁ σφυγμὸς ¹⁸ ἐπεκτείνηται, πλατὺς καλεῖται· εἰ δ' ἐπ' ὀλίγον, στενός· εἰ δὲ μείζων ¹⁹ μὲν τοῦδε, ἐλάττων δὲ τοῦ πλατέος, ²⁰ ὁ τοιοῦτος σύμμετρος. ²¹ οὕτω δὲ καὶ κατὰ βάθος τρεῖς οὗτοι θεωροῦνται· εἰ μὲν ²² ψαίει τὰ ²³ ἄκροσφαιρία τῶν δακτύλων πρὸς τοὺς ὄνυχας ²⁴ βαθυ-

12) Proκατὰ — οὗτοι B. C. D. ὡσαύτως δέ. 13) Sic B. Cet. αὐτοῦ. 14) Artic. dat E. 15) Pro μέσος in E. additur: τίς ὁ μέσος σφυγμὸς; ὁ ἀναλογίαν τινὰ σώζων πρὸς ἑκατέρων (immo ἑκάτερον) τοῦτων. 16) ὁ om. in B. C. 17) ἐνδον E. 18) Sic E. Soloece cet. ἐπεκτείνεται. 19) τούτου, om. μὲν E. 20) ὁ τοιοῦτος om. in B. C. D. E. 21) οὕτω — θεωροῦνται om. in E. τρεῖς οὗτ. θ. om. in B. C. D. 22) ψαίει E. Cet. ψαίσει. 23) ἄκρα σφαιρία E. 24) In D. est βαθυνομένου, quod nolui recipere. Iungenda existimo βαθυνομένου τὰ ἀκροσφαιρία.

ficiem solummodo tangat, humilis: sin autem parumper penetret, medius.

Hae quidem novem sunt pulsuum diversitates, tres secundum singulas demensiones: secundum longitudinem: longus, medius, brevis; secundum latitudinem: latus, medius, angustus; secundum altitudinem: altus, medius, humilis. Connectuntur autem invicem novem diversitates et fiunt numero viginti septem; quas e tabella cognosces; sit enim unus longus simul et latus et altus et notetur omnium primus: alter vero longus et latus et medius altitudine et notetur secundus: alius autem longus et latus et humilis et notetur tertius. Post hos vero ceteri eadem methodo primis quidem duabus demensionibus iisdem manentibus, postrema vero trifariam immutata v. c. hoc modo: quartus longus longitudine et medius latitudine et altus altitudine: qui vero sequuntur rursum tres, prima demensione longitudinem servante, altera angustiam, tertia vero ter mutata. Hi quidem novem una illa demensione, secundum longitudinem, longa manente, duabus vero reliquis omni modo mutatis. Alii dein

-
- 1) Sic E. Cet. ἐπιπόλαιον. mox ψαίει dedi pro ψαίσει. Quae seqq. εἰ δὲ καὶ — σίμμετρος om. in E. 2) Articulum habet E. 3) μέν om. B. C. D. 4) κατὰ — ταπεινός om. E. 5) Hic B. habet inscriptionem: Περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους συμπλοκῆς σφρυγμῶν. In E. est: συμπλεκόμεναι — γίνεται τὸν ἀρ. in D. πρὸς ἀλλήλαις. 6) κ' B. C. 7) αὐτάς om. E. 8) καὶ — βάθος om. in B. καὶ ταπεινός κατὰ βάθος καὶ γεγράφθω τρίτος C. D. 9) Verba καὶ γεγράφθω δεύτερος habet solus E. sed vitiose ἐγγράφθω. Ceterum cum toto hoc l. conferendus

νόμος, ὑψηλὸς ὀνομάζεται· εἰ δ' ¹ ἐπιπολαίως φανεῖται
μόνον, ταπεινός· εἰ δὲ καὶ ὀλίγον τι ἐπερείδει, σύμμετρος.

Αὗται μὲν ² αἱ ἐννέα διαφοραὶ σφυγμῶν εἰσι· κατὰ
μίαν διάσασιν τρεῖς· κατὰ ³ μὲν τὸ μήκος· μακρὸς, σύμ-
μετρος, βραχύς· κατὰ δὲ τὸ πλάτος· πλατύς, σύμμε-
τρος, ξενός· ⁴ κατὰ δὲ τὸ βάθος· ὑψηλὸς, σύμμετρος,
ταπεινός· ⁵ συμπλέκονται δὲ πρὸς ἀλλήλας αἱ ἐννέα δια-
φοραὶ καὶ γίνονται ἀριθμῶ ⁶ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ· γνώση δὲ
⁷ αὐτὰς ἐπὶ διαγράμματος· εἷς μὲν γὰρ μακρὸς ἅμα καὶ
πλατύς, καὶ ὑψηλὸς ἔστω καὶ γεγράφθω πρῶτος ἀπάν-
των· ἕτερος δὲ μακρὸς, καὶ πλατύς, ⁸ καὶ σύμμετρος
κατὰ βάθος, ⁹ καὶ γεγράφθω δεύτερος· ἄλλος δὲ μακρὸς,
καὶ πλατύς, καὶ ταπεινός, καὶ γεγράφθω τρίτος. ἐξῆς
¹⁰ δὲ τούτων οἱ ¹¹ λοιποὶ πάντες ¹² ὁμοίᾳ μεθόδῳ, τῶν
δύο μὲν τῶν πρώτων διαστάσεων ¹³ τῶν αὐτῶν μενουσῶν,
τριῆ δὲ τῆς ἐσχάτης ¹⁴ ὑπαλλαττομένης. οἷον ¹⁵ οὕτως·
ὁ μὲν τέταρτος ¹⁶ μακρὸς τῷ μήκει καὶ σύμμετρος τῷ
πλάτει καὶ ¹⁷ ὑψηλὸς τῷ βάθει. οἱ δὲ ἄλλοι πάλιν τρεῖς
ἐφεξῆς τῆς μὲν πρώτης διαστάσεως τὸ μακρὸν ¹⁸ φυλατ-
τοῦσης, τῆς δὲ δευτέρας τὸ ξενὸν, τῆς ¹⁹ δὲ τρίτης
ὑπαλλαττομένης ²⁰ τρεῖς. ²¹ οὗτοι μὲν ²² ἐννέα τῆς μίας
συστάσεως τῆς κατὰ τὸ μήκος ²³ μακροῦς μενούσης, τῶν
δ' ἄλλων δυοῖν παντοίως ὑπαλλαττομένων· ἕτεροι δὲ

GALENUS, *de Puls. Diff.* I. c. 4. unde hæc ad verbum
mutuatus est Theophilus. 10) δέ om. in E. 11) πολ-
λοὶ πάντων E.. 12) ὁμοίως τῇ μ. B. C. 13) Pro τῶν
καὶ E. 14) ἀνὰ λαμβανομένης B. C. ἀπαλλαττ. D. 15) ὅτι
A. 16) βραχύς E. 17) ταπεινός B. C. D. E. 18) φυ-
λαττομένης E. 19) δέ om. A. 20) Codd. omnes τρεῖς,
Galenus τριχῶς. Dedi de conī. quod proxime ad Codd.
lectionem accederet, 21) οὕτω E. 22) οἱ 9' B. C.
23) τῆς μ. μ. A.

novem dimensione secundum longitudinem media manente, reliquis mutatis. Atque iterum alii novem dimensione secundum longitudinem brevi manente, ceteris commutatis. Eas autem in tabella notabimus, ut rite haec intelligantur.

<i>Dimensio secundum longitudinem.</i>	<i>Dimensio secundum latitudinem.</i>	<i>Dimensio secundum altitudinem.</i>
1. longus.	latus.	altus. magnus.
2. longus.	latus.	medius.
3. longus.	latus.	humilis.
4. longus.	medius.	altus.
5. longus.	medius.	medius.
6. longus.	medius.	humilis.
7. longus.	angustus.	altus.
8. longus.	angustus.	medius.
9. longus.	angustus.	humilis.
10. medius.	latus.	altus.
11. medius.	latus.	medius.
12. medius.	latus.	humilis.
13. medius.	medius.	altus.
14. medius.	medius.	medius. medius.
15. medius.	medius.	humilis.
16. medius.	angustus.	altus.
17. medius.	angustus.	medius.
18. medius.	angustus.	humilis.

---

1) Sic E. βραχείας B. C. D. om. in A. 2) τῶν λοιπῶν —
μενοίσης solus E. habet. 3) γράψομεν A. 4) Pro his
Inscriptionibus B. διάγραμμα καθόλου τῶν σφυγμῶν.

ἰφεξῆς ἐννέα, τῆς μὲν κατὰ τὸ μῆκος διαστάσεως ¹ συμ-
 μέτρου μενούσης, ² τῶν λοιπῶν δὲ ὑπαλλαττομένων.
 καὶ αὖθις ἕτεροι ἐννέα τῆς μὲν κατὰ τὸ μῆκος διαστάσεως
 βραχείας μενούσης, τῶν δ' ἄλλων ὑπαλλαττομένων. ³ γρά-
 ψομεν δὲ καὶ αὐτὰς ἐπὶ διαγράμματος, ἵνα σαφῆς ὁ λό-
 γος γένηται.

⁴ διάσασις ἢ κατὰ μῆκος.	διάσασις ἢ κατὰ πλάτος.	διάσασις. ἢ κατὰ βάθος.
α'. μακρός.	πλατύς.	ὑψηλός. ⁵ μέγας.
β'. μακρός.	πλατύς.	σύμμετρος.
γ'. μακρός.	πλατύς.	ταπεινός.
δ'. μακρός.	σύμμετρος.	ὑψηλός.
ε'. μακρός.	σύμμετρος.	σύμμετρος.
ς'. μακρός.	σύμμετρος.	ταπεινός.
ζ'. μακρός.	ξενός.	ὑψηλός.
η'. μακρός.	ξενός.	σύμμετρος.
θ'. μακρός.	ξενός.	ταπεινός.
ι'. σύμμετρος.	πλατύς.	ὑψηλός.
ια'. σύμμετρος.	πλατύς.	σύμμετρος.
ιβ'. σύμμετρος.	πλατύς.	ταπεινός.
ιγ'. σύμμετρος.	σύμμετρος.	ὑψηλός.
ιδ'. σύμμετρος.	σύμμετρος.	⁶ σύμμετρος. μέσος.
ιε'. σύμμετρος.	σύμμετρος.	ταπεινός.
ισ'. ⁷ σύμμετρος.	ξενός.	ὑψηλός.
ιζ'. σύμμετρος.	ξενός.	σύμμετρος.
ιη'. σύμμετρος.	ξενός.	ταπεινός.

5) om. A. 6) σύμμετρος h. l. deest in Codd. omni-
 bus, qui μέσος tantum exhibent : addidi e GAL. 7) vs. 18,
 19. 20. om. B. vs. 18—23. om. C. D.

<i>Demensio secundum longitudinem.</i>	<i>Demensio secundum latitudinem.</i>	<i>Demensio secundum altitudinem.</i>
19 brevis.	latus.	altus.
20. brevis.	latus.	medius.
21. brevis.	latus.	humilis.
22. brevis.	medius.	altus.
23. brevis.	medius.	medius.
24. brevis.	medius.	humilis.
25. brevis.	angustus.	altus.
26. brevis.	angustus.	medius.
27. brevis.	angustus.	humilis. parvus.

Ex his differentiis pulsuum viginti et septem, quae secundum quantitatem in tribus demensionibus existunt, duo tantum nomina habent omnium consensu sibi imposita, primus inter illos notatus et ultimus: — alter enim magnus, alter parvus vocatur. Ceterorum vero cohors integra non habet: qui enim graciles et crassi dicuntur, non unum eorum, qui in tabella notantur, indicant, sed plures genere conjuncti ita vocantur: nam in quibus demensio secundum longitudinem quodammodo duabus ceteris

---

1) vs. 27. om. B. C. D. 2) Selus Cod. D. addit. Ceterum pro conspectu, quem exhibent ceteri MSS. Codex E. seqq. habet: Θεοσίλου ἐκ τοῦ προγνωστικοῦ Γαληνοῦ περὶ σφυγμῶν. Μακρός. πλατὺς. ἰψηλός. μέγας. σίμμετρος. ταπεινός. ξενός. ἰσχνός. μέσος. βραχίς. μικρός. μέγας. σφοδρός. ταχύς. πυκνός. σκληρός. πλήρης. ὀμαλὸς κατὰ μίαν πληγὴν. ὀμαλὸς κατὰ περιόδους. τεταμμένος. εὐθυθμος. εἰσὶ δὲ καὶ οἱ ἐναντίοι αὐτῶν, μικρός. ἀμυδρός. βραδύς. ἀραιός. μαλακός. κενός. ἀνώμαλος κατὰ μίαν

διάσασις ἢ κατὰ μῆκος.	διάσασις ἢ κατὰ πλάτος.	διάσασις ἢ κατὰ βάθος.
ιθ'. βραχύς.	πλατύς.	ύψηλός.
κ'. βραχύς.	πλατύς.	σύμμετρος.
κά'. βραχύς.	πλατύς.	ταπεινός.
κβ'. βραχύς.	σύμμετρος.	ύψηλός.
κγ'. βραχύς.	σύμμετρος.	σύμμετρος.
κδ'. βραχύς.	σύμμετρος.	ταπεινός.
κε'. ¹ βραχύς.	ξενός.	ύψηλός.
κς'. βραχύς.	ξενός.	σύμμετρος.
κζ'. βραχύς.	ξενός.	ταπεινός. ² μικρός.

¹ Ουτων δὴ τούτων εἴκοσι καὶ ἑπτὰ ³ διαφόρων σφυγμῶν, τῶν κατὰ τὸ ποσὸν ἐν τρισὶ διασάσει ⁴ συνισαμένων, δύο μὲν ἐξ αὐτῶν ἔχουσιν ὀνόματα πρὸς ἀπάντων ὁμολογούμενα· ὁ τε πρῶτος ἐν αὐτοῖς γεγραμμένος καὶ ὁ ἔσχατος· ὁ μὲν γὰρ μέγας, ὁ δὲ μικρὸς καλεῖται· τὸ δὲ ἄλλο πᾶν πλήθος ⁵ οὐκ ἔχει· οἷ τε γὰρ ἰσχνοὶ καὶ ἄδροι λεγόμενοι οὐχ ἓνα τινὰ ⁶ τῶν ἐκ τοῦ διαγράμματος δηλοῦσιν, ἀλλὰ ⁷ κατὰ πολλῶν ⁸ κατηγοροῦνται γενικῶς· ἐφ' ὧν γὰρ ⁹ ἂν ἢ κατὰ ¹⁰ τὸ μῆκος διάσασις ¹¹ πλεονεκτῆ

πληγῆν· ἀνώμαλος κατὰ περιόδους. ἄτακτος, ἄρυθμος. ἔστι δὲ μέσος μεγάλου καὶ μικροῦ ὁ σύμμετρος, ὅστις ἐπὶ φύσιν λέγεται καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων. — Nimirum locus cum eo, qui paulo inferius legitur, confusus est. 3) διαφοραὶ B. 4) συνισάμεναι B., συνισάμενον E. 5) οὐκ ἔχει. ἰσχνοὶ καὶ ἄδροι οὔτε γὰρ ἄδροι καὶ ἰσχνοὶ B. D. sed hic ἀνδροί. C. in nostra lect. οὔτε habet pro οὔτε, et E. οὔτε γὰρ οἱ ἰ. — omisso seq. οὐχ. 6) B. C. τόν. 7) καὶ κατὰ B. 8) ἰσχνὸς σφυγμὸς ἅμα κατηγ. E. 9) ἂν om. in C. D. E. 10) Art. dat E. 11) Sic E. Cet. -εῖ.

praevalet, illos omnes graciles appellant: et in quibus duae reliquae secundum latitudinem et altitudinem prae ea quae secundum longitudinem est praevalent, eos omnes crassos vocant. — Qui vero secundum dimensiones tres medius est, is solus secundum naturam est inter viginti septem illos, qui proprium quidem sibi nomen non habeat, sed cogitatione hunc quoque distinguimus: sive intermedium inter magnum et parvum dicentes, sive secundum naturam in diastoles et systoles quanto.

Sed de his pulsuum differentiis quae dicta sunt sufficiunt: itaque jam tempus est de generibus pulsuum dicendi, quot sint numero et quid eorum unumquodque indicet et eorum definitiones quales sint, et quibus in rebus eorum differentiae observentur.

Itaque genera pulsuum sunt decem: magnus, fortis, celer, frequens, durus, plenus, aequalis secundum unum ictum, aequalis secundum periodos, ordinatus, eurythmus: sunt etiam his contrarii: parvus, debilis, lentus, rarus, mollis, vacuus, inaequalis secundum unum ictum, inaequalis secundum periodos, inordinatus, arhythmus. Inter magnum autem et parvum interest medius, qui etiam naturalis dicitur: et

-
- 1) *λοιπαί* solus E. 2) *τό* om. in E. 3) *-οῦσι* E. Cet. recte. 4) Sic E, quod recepi ob seq. *καὶ τοῦτον δηλοῦμεν*. Cet. *καλοῦσιν*. 5) *δέ* om. in B. C. in C. post *λόγω* interpungitur, in E. *τοῦτο*. 6) *τοῦ* om. E., qui solus *τε*. B. solus *τοῦ* ante *μικροῦ*. 7) Art. abest ex C. E. 8) *περί*, quo carent Codd. de meo supplendi. 9) *ποσαί τέ εἰσι* solus E., unde recepi *πόσα*. 10) In A. est: *ἐν ἑκ, καὶ τοῖς ὀρίσμοις αὐτῶν ὁποῖοι τυγχάνουσι;*

τι τῶν λοιπῶν δυοῖν, τούτους ἅπαντας ἰσχνούς καλοῦσι· ἐφ' ὧν δ' ἂν αἱ ¹λοιπαὶ δύο κατὰ ²τὸ πλάτος καὶ βάρους ³πλεονεκτώσι τῆς κατὰ τὸ μήκος διαστάσεως, τούτους ἅπαντας ⁴καλοῦμεν ἄδρους· ὁ δὲ κατὰ τὰς τρεῖς διαστάσεις σύμμετρος μόνος ἐστὶ κατὰ φύσιν ἐν τοῖς ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἴδιον μὲν ὄνομα οὐκ ἔχων, λόγῳ ⁵δὲ καὶ τοῦτον δηλοῦμεν· ἦτοι μέσον ⁶τοῦ μεγάλου τε καὶ τοῦ μικροῦ λέγοντες, ἢ κατὰ φύσιν ἐν τῷ ποσῷ τῆς διαστολῆς τε καὶ ⁷τῆς συστολῆς.

⁸Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τῶν διαφορῶν τῶν σφυγμῶν ἱκανὰ τὰ εἰρημένα· καιρὸς οὖν ἤδη ⁸περὶ τῶν κατὰ τοὺς σφυγμοὺς γενῶν εἰπεῖν, ⁹πόσα τέ εἰσι καὶ τί σημαίνει ¹⁰ἐν ἕκασον αὐτῶν καὶ τοὺς ὀρισμοὺς αὐτῶν ὁποῖοι τυγχάνουσι, — καὶ ἐν τίσι θεωροῦνται αἱ διαφοραὶ αὐτῶν.

¹¹Γένη μὲν οὖν σφυγμῶν εἰσι δέκα· μέγας, σφοδρὸς, ταχὺς, πυκνὸς, σκληρὸς, πλήρης, ὀμαλὸς κατὰ μίαν πληγὴν, ὀμαλὸς κατὰ περιόδους, ¹²τεταγμένος, εὐρυθμὸς· εἰσὶ δὲ ¹³καὶ οἱ ἐναντίοι αὐτῶν μικρὸς, ἀμυδρὸς, βραδὺς, ἀραιὸς, μαλακὸς, κενὸς, ἀνώμαλος ¹⁴κατὰ μίαν πληγὴν, ἀνώμαλος κατὰ περιόδους, ἄτακτος ¹⁵καὶ ἀρρυθμὸς. ἐστὶ δὲ μέσος μεγάλου ¹⁶τε καὶ μικροῦ ὁ σύμμετρος, ὅστις κατὰ φύσιν λέγεται· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων

Nostra lectio est in cett., sed E., habet τυγχάνωσι.

11) A. habet Inscriptt. Οἱ δέκα ὀρισμοὶ τῶν σφυγμῶν et Πόσα γένη σφυγμῶν. In D et E. tantum posterior, in B.

Περὶ τοῦ γένους τῶν σφυγμῶν. in E. nullae inscripp. In sqq. μὲν οὖν om. in B. C. et praeterea εἰσὶ in E. A. in-

verso ordine εἰσὶ σφυγμῶν. 12) τεταγμένος E. 13) καὶ om. in A. οἱ deest in E. 14) κατὰ — περιόδους om.

in E. 15) καὶ om. E. 16) τε solus E.

inter ceteros itidem medius interest: inter aequalem vero et inaequalem nullus est intermedius, neque inter ordinatum et inordinatum, neque eurythmum inter et arythmum.

Definitiones autem decem generum sunt istae:

Magnus pulsus est, qui fit arteria secundum longitudinem et latitudinem et altitudinem multum expansa.

Fortis pulsus est, qui fortiter tactum ferit.

Celer pulsus est, qui fit arteria paucio temporis intervallo expansa

Frequens pulsus est, qui fit brevi tempore quiescente arteria.

Durus pulsus est, qui corii ad instar rigidam arteriam ostendit.

Plenus pulsus est, qui dense refertam arteriam ut sentiamus efficit.

Aequalis pulsus secundum unum ictum est qui omni ex parte aequabiliter ferit quatuor digitos.

Aequalis pulsus secundum periodos est qui ad quasvis diastolas aequabiliter tactum ferit.

Ordinatus pulsus est, qui post tres ictus quartum inaequalem habet et rursum post tres aequales quartum inaequalem: idque per longum tempus.

---

1) μέν E. ἄμμετρος A. 2) τε E. 3) τεταμμένου E.

4) Sic E. ε. δὲ καὶ οἱ ὁ. αὐτῶν δέκα οὔτοι A. in his τῶν δέκα B. C. τῶνδε καὶ D.

5) In his Definitionibus ea est in MSS. varietas, ut primo soli D. E. σφοδρὸν praeponant τῷ ταχεῖ, ceteri postponant: tum ut B. C. D. σφοδρὸν omittant et post σκληρὸν habeant πυκνόν. — omittant ὀμαλὸν κατὰ περιόδους. — In B. singulis definitionibus praefigitur Inscriptio, veluti περὶ μεγάλου σφυγμοῦ et sic deinceps. In Cod. E. Subinde quaestio-

ώσαιτως ¹ μέσος ὁ σήμετρος· ὀμαλοῦ ² δὲ καὶ ἀνωμάλου μέσος οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ³ τεταγμένου καὶ ἀτάκτου, οὐδὲ εὐρέθμου καὶ ἀρήθμου.

⁴ Εἰσὶ δὲ οἱ ὀρισμοὶ τῶν δέκα γενῶν οὔτοι·

⁵ Μέγας σφυγμὸς ἔστιν ὁ κατὰ μῆκος καὶ πλάτος καὶ βάθος τῆς ἀρτηρίας ἐπὶ πολὺ δίσταμένης γινόμενος.

Σφοδρὸς σφυγμὸς ἔστιν, ὁ πλήττων εὐρώσως τὴν ἀφὴν.

Ταχὺς σφυγμὸς ἔστιν ὁ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τῆς ἀρτηρίας διαστελλομένης γινόμενος.

Πυκνὸς σφυγμὸς ἔστιν ὁ δι' ὀλίγου χρόνου ἡρεμούσης τῆς ἀρτηρίας γινόμενος.

Σκληρὸς σφυγμὸς ἔστιν ὁ ⁶ βυρσοδέστερόν πως ἐμφαινων τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας.

Πλήρης σφυγμὸς ἔστιν ὁ ⁷ νασοτέραυ ἐπιδεικνὺς τὴν ἀρτηρίαν.

Ὀμαλὸς κατὰ μίαν πληγὴν σφυγμὸς ⁸ ἔστιν ὁ ἴσως πλήττων τοὺς τέσσαρας δακτύλους κατὰ πάντα.

Ὀμαλὸς κατὰ περιόδους σφυγμὸς ἔστιν ὁ κατὰ πάσας τὰς διασολὰς ἴσως πλήττων τὴν ἀφὴν.

Τεταγμένος σφυγμὸς ἔστιν ὁ ⁹ τριῶν ὄντων τὸν τέταρτον ἔχων ἄνισον· καὶ πάλιν ὡσαιτως τριῶν ἴσων ὁ τέταρτος ἄνισος καὶ τοῦτο ἔως πολλοῦ.

---

nes interponuntur, v. c. τί ἐστὶ μέγας σφυγμὸς; etc. quae brevitatis studio omisi: nam et inscriptiones istas, et quaestiones ab ipsius auctoris manu non esse satis constat: Μέγας μὲν οἶν σφυγμὸς A. 6) βυρσοδέσσερον πρὸς A. 7) ἕσωνότερα B. ἕσωνότερος D. Celt. ἕσωνότερον. Emendavi ex loco ARCHIGENIS laud. p. 30. N°. 4. 8) ἐστὶ μὲν A. 9) In omnibus est τριῶν πληγῶν ὄντων et mox τετρηγῶν ἴσων, sed soloecismus satis indicat πληγῶν infortunato irrepsisse: subauditur utrobique σφυγμῶν

Eurythmus pulsus est qui ratione tempus motus inter et tempus quietis omni ex parte semper aequabilis est.

Qui ergo medicus est perspicax et eruditus contrarios pulsus decem generibus ex his ipsis probe cognoscet, eosque ex hisce deductione facta definit.

Considerantur autem decem pulsuum diversitates: in diastoles quanto magnus et parvus: in ferendi modo fortis et debilis: in motus quanto celeritas et tarditas: in tempore utriusque quietis, creber et rarus: in arteriae tunica, durus et mollis: in materiae quanto arteriae cavo contentae, vacuus et plenus: et in semper aequabili arteriae ictu secundum unam diastolen aequabilis secundum unum ictum pulsus invenitur.

Haec septem sunt pulsuum genera secundum unum ictum considerata et distincta: tria vero sunt alia secundum multos ictus considerata, inter quos quidem aequabilis est secundum periodos, et ordinatus et eurythmus. Exponam igitur decem haec quoque genera pulsuum in tabella, ut horum etiam ordo perspicuus fiat.

-
- 1) ἐν κρίσει τῆς κινήσεως τοῦ χρόνου B. C. D. ἕως A. 2) In omnibus est διορίζεται, solus E. habet διοίσειται, unde apparet, quid scriptum fuerit. 3) δέκα om. E. 4) καιρῶ E. 5) ταχίνη A. 6) ἡγεμιῶν om. A. 7) ὁμαλός om. A. 8) δῆ om. A. δέ D. μὲν οἶν E. ἐπίτᾳ om. C. D.

Εὔρυθμος σφυγμός ἐσιν ὁ ἐν συγκρίσει ¹ τοῦ τῆς κινήσεως χρόνου πρὸς τὸν τῆς ἡρεμίας ἴσος κατὰ πάντα γινόμενος ὁμοῦ.

Ὅσους οὖν ἐσιν ἀνὴρ συνετὸς ἰατρὸς σοφὸς τε τοὺς ἐναντίους σφυγμοὺς τῶν δέκα γενῶν ἐκ τούτων τῶν γενῶν σαφῶς γινώσεται καὶ ² διορίσεται αὐτοὺς ἐκ τούτων ὀρμώμενος.

Θεωροῦνται δὲ αἱ ³ δέκα διαφοραὶ τῶν σφυγμῶν· ἐν μὲν τῷ τῆς διαζολῆς ⁴ ποσῷ ὁ μέγας καὶ ὁ μικρὸς· ἐν δὲ τῷ ποίῳ τῆς προσβολῆς ὁ σφοδρὸς καὶ ὁ ἄμυδρος· ἐν δὲ τῷ τῆς κινήσεως ποσῷ ἢ ⁵ ταχύτητι καὶ ἢ βραδύτητι· ἐν τῷ χρόνῳ δὲ τῶν ⁶ ἡρεμιῶν ἀμφοτέρων ὁ πυκνὸς καὶ ὁ ἀραιὸς· ἐν δὲ τῷ τῆς ἀρτηρίας χιτῶνι ὁ σκληρὸς καὶ ὁ μαλακός· ἐν δὲ τῷ τῆς ὕλης πόσῳ τῷ περιεχομένῳ κατὰ τὴν κοιλότητα τῆς ἀρτηρίας ὁ τε κενὸς καὶ ὁ πλήρης· ἐν δὲ τῷ κατὰ πάντα ἴσως πλήττειν τὴν ἀρτηρίαν κατὰ μίαν διαζολὴν ὁ κατὰ μίαν πληγὴν ⁷ ὀμαλὸς εὐρίσκεται.

Ταῦτα ⁸ δὴ τὰ ἑπτὰ γένη σφυγμῶν εἰσι κατὰ μίαν πληγὴν θεωρουμένα ⁹ τε καὶ νοοῦμενα· τρία δὲ ἄλλα κατὰ ¹⁰ πολλὰς πληγὰς θεωρουμένα· ἐν οἷς ἐσιν ὁ τε ὀμαλὸς κατὰ περιόδους, καὶ ὁ ¹¹ τεταγμένος, καὶ ὁ εὔρυθμος. ἐκθήσομεν τοιγαροῦν ¹² καὶ ταῦτα τὰ δέκα γένη τῶν σφυγμῶν ¹³ ἐπὶ διαγράμματος, ὅπως φανερὰ καὶ ἢ τάξις αὐτῶν ¹⁴ γενήσεται.

9) τε om. E. 10) πολλάς solus E. omisso τὰς quod cett. habent. et ita dedi. 11) τεταγμένος E. 12) καὶ om. D. E. αὐτά A. τὰ om. D. 13) καὶ ἐπὶ δ. omnes; delevi importunum καί. 14) γένηται E.

magnus.	medius.	parvus.
fortis.	medius.	debilis.
celer.	medius.	tardus.
creber.	medius.	rarus.
durus.	medius.	mollis.
plenus.	medius.	vacuus.
aequabilis uno ictu.		inaequabilis uno ictu.
aequabilis per periodos.		inaequabilis per periodos.
ordinatus.		inordinatus.
eurythmus.		arythmus.

Hae quidem in tabella decem pulsuum generum diversitates. Quum vero ab una parte ea definiverimus ante tabellam descriptam, a magno pulsu initio facto, exponamus quoque contrarios pulsus, ut ab omni parte completi sint, principio ducto a parvo, quam hic magno etiam sit contrarius.

Parvus pulsus est, qui secundum tres arteriae dimensiones mancus est.

Debilis pulsus est, qui aegre tactum ferit.

Tardus pulsus est, qui fit longo tempore expandente sese arteria.

- 1) In D. inscriptio est: *Διάγραμμα*. In E. *Περὶ τῶν ἰα' γενῶν τῶν σφυγμῶν*. Tum pro primis sex generibus Tabellae habet haec: *μέγας. σύμμετρος. μικρός. σφοδρὸς. ἀμυδρὸς. ταχίς. ἀραιός. σκληρὸς. μαλακός. πλήρης. κενός.*
 2) *τεταμένος* E. 3) Sic in B. corrigitur. Cet. *ἄρθρος*.
 4) *ἐπεὶ δέ* B. D. *ἐπειδὴ καὶ* E. 5) *καὶ ἐν* A. B. C. D.
 6) *αὐτοῖς* A. Delevi putidum glossema, quod omnes Codd. obsidet: *τὰ δέκα γένη τῶν σφυγμῶν*. 7) *εἴπομεν οὖν* A. *τοῦς τῶν ἐναντίων ὀρισμοῖς* recepi ex A. Ceteri

¹ μέγας.	σύμμετρος.	μικρός.
σφοδρός.	σίμμετρος.	ἀμυδρός.
ταχὺς.	σίμμετρος.	βραδύς.
πυκνός.	σίμμετρος.	ἀραιός.
σκληρός.	σύμμετρος.	μαλακός.
πλήρης.	σύμμετρος.	κενός.
όμαλός κατὰ μίαν πληγὴν.		ἀνώμαλος κατὰ μίαν πληγὴν.
όμαλός κατὰ περιόδους.		ἀνώμαλος κατὰ περιόδους.
² τεταγμένος.		ἄτακτος.
εὐρυθμος.		³ ἄρρυθμος.

Αὗται μὲν ἐπὶ διαγράμματος τῶν δέκα γενῶν τῶν σφυγμῶν αἱ διαφοραί. ⁴ ἐπειδὴ δὲ ὠρισάμεθα ⁵ καθ' ἓν σκέλος ⁶ αὐτὰ πρὸ τοῦ διαγράμματος, ἀπὸ τοῦ μεγάλου σφυγμοῦ ἀρξάμενοι, ⁷ εἴπωμεν καὶ τοὺς τῶν ἐναντίων ὀρισμούς, ἵνα κατὰ πάντα ὀλόκληροι ᾦσι, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ ⁸ τοῦ μικροῦ ποιησάμενοι, ἐπειδὴ καὶ οὗτος πέφυκέν ⁹ ἐναντίος τῷ μεγάλῳ.

¹⁰ Μικρὸς σφυγμὸς ἐστὶν ὁ κατὰ τὰς τρεῖς διαζώσεις τῆς ἀρτηρίας κολοβός.

¹¹ Ἀμυδρὸς σφυγμὸς ἐστὶν ὁ μόλις πλήττων τὴν ¹² ἀφῆν.

¹³ Βραδύς σφυγμὸς ἐστὶν ὁ ἐν πολλῷ χρόνῳ τῆς ἀρτηρίας διασελλομένης γινόμενος.

τ. ἐναντίους ὄρ. 8) τοῦ om. A. 9) ἐναντίως τῷ μεγάλῳ A. unde recepi dativum. Cett. τοῦ μεγάλου. 10) In B. inscriptio est Περὶ σφυγμῶν μικρῶν. — In A. B. C. D. add. τί ἐστὶ σφυγμὸς μικρός; quod cum E. omisi. E. ὁ μ. σφ. In eodem inter Inscriptiones loci quidam Galenici interponuntur, plerumque temere inter se mixti, quare melius omittuntur. 11) ὁ ἀμ. δὲ σφ. omisso ἐστὶν E. 12) ἀρτηρίαν E. 13) ὁ βρ. E. om. ἐστὶν.

Rarus pulsus est, qui fit longo tempore arteria quiescente.

Mollis pulsus est, qui ipso corpore arteriae considerato tener est.

Vacuus pulsus est qui facit ut bullae instar exurgat arteria, ita ut vacua sanguine collabatur ad digitorum pressionem.

Inaequabilis pulsus secundum unum ictum est, qui inaequaliter digitos ferit; ferit autem inaequaliter vel secundum situm, vel secundum motum: secundum situm vel supra vel infra, vel ad dextra vel ad sinistra: similiterque inaequabilis pulsus secundum unum ictum, quoad situm est, qui altera parte post alteram quatuor digitos ferit, veluti itinere facto inde ab indice ferire incipiens ad medium, et quartum digitum ac parvum, aequae ac progrediens unda vel vermis proserpens. Secundum motum autem quando leniter feriens tactum, dein iterum fortius ferit in eadem diastole arteriae, motu quippe uno ictu non absoluto: hunc pulsum eruditi quoque medici dupliciter ferientem ad speciem nominant. Haec quidem pulsum genera progrediens oratio nostra explicabit:

-
- 1) Omissum est hoc genus in B. C. D. in D. et E. μαλακός ante κενόν, in cett. inverso ordine. μαλακόν omittunt B. C.
2) ó κενός E. 3) πομφιλυγώδης B. C. πομφολιγγώδης D.
4) καὶ ἐμβάτησιν A. κενεμβάτησιν E. ὑποπίπτειν A. E. Cett. κενεμβάτη, ὑποπίπτει. Quid legendum sit, apparet ex loco ARCHIGENIS apud GALENUM, T. VIII. p. 931. Kühn. κενός δὲ (σφυγμός ἐστιν) ὁ πομφολυγώδη τὴν ἔφερσιν τῆς ἀρτηρίας ποιούμενος, ὥς καὶ τὸν ἐπιπιεσμὸν τῶν δακτύλων κενεμβάτησιν ὑποπίπτειν. 5) ó om. A.

¹ Ἀραιὸς σφυγμὸς ἐστὶν ὁ διὰ πολλοῦ χρόνου τῆς ἀρτηρίας ἠρεμοῦσης γινόμενος.

Μαλακὸς σφυγμὸς ἐστὶν ὁ κατὰ τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας ἀπαλὸς γινόμενος.

² Κενὸς σφυγμὸς ἐστὶν ὁ ³ πομφολυγώδῃ τὴν ἔγερσιν τῆς ἀρτηρίας ποιούμενος, ὥσε κατὰ τὸν ἐπιπιεσμὸν τῶν δακτύλων ⁴ κενεμβάτησιν ὑποπίπτειν.

⁵ Ἀνώμαλος ὁ κατὰ μίαν πληγὴν σφυγμὸς ἐστὶν ὁ ἀνίσως πλήττων τοὺς δακτύλους· πλήττει δὲ ἀνίσως ἢ κατὰ τὴν θέσιν, ἢ κατὰ τὴν κίνησιν· κατὰ ⁶ μὲν τὴν θέσιν ⁷ ἢ ἄνω, ἢ κάτω, ἢ δεξιὰ, ἢ ἀριστερά· ὡσαύτως δὲ ⁸ καὶ κατὰ τὴν θέσιν ἀνώμαλος κατὰ μίαν πληγὴν σφυγμὸς ἐστὶν ὁ πρωτοδευτέρως τοὺς ⁹ τέσσαρας δακτύλους πλήττων, ὡσπερ τινὰ πορείαν ποιούμενος, ἀπὸ τοῦ ¹⁰ λιχανοῦ δακτύλου τὴν πληγὴν ἀρξάμενος ποιεῖσθαι ἐπὶ τὸν μέσον καὶ τὸν παράμεσον καὶ τὸν μικρὸν, ὅμοιον κίματι πορευομένῳ ἢ σκώληκι ὀδεύοντι· κατὰ δὲ τὴν κίνησιν ὅταν ¹¹ ἐπιπολαίως πλήξας τὴν ἀφὴν, ¹² ἔπειτα αὐθις σφοδρότερος κατὰ τὴν αὐτὴν διασολὴν τῆς ἀρτηρίας ¹³ πλήξῃ, οὐ διακόψας τὴν κίνησιν· τοῦτον τὸν σφυγμὸν ¹⁴ οἱ σοφοὶ τῶν ἰατρῶν ¹⁵ δίκροτον κατ' εἶδος ὀνομάζουσι. ταῦτα μὲν τὰ εἶδη τῶν σφυγμῶν προῖων ὁ λόγος διδάξει· κατὰ

6) μὲν om. A. 7) οἷον ἄνω B. C. ἢ ἄνω — θέσιν om. D.

8) καὶ om. B. C. 9) τέσσαρας om. B. C. 10) λιχανοῦ B.

11) ἐπιπολέως A. E. ἐπεπόλαιον B. D. 12) ἔπειτα

αὐθις solus E. cuius lectiones etiam in ceteris mirum

quantum ab omnibus cett. discedunt, quare ibi tantum

illum Cod. adhibuimus, ubi meliora suppeditat. 13) E.

solus πλήξει, quo omisso in B. διακόψη corrigitur.

14) καὶ οἱ σοφ. A. E. importunum καὶ om. in B. C. de-

levimus. D. habet ἡ. 15) δίκροτος A.

nunc vero definitiones trium generum reliquorum huc usque indefinitorum tradamus.

Inaequabilis pulsus secundum periodos est, qui in qualibet diastole inaequaliter tactum ferit.

Inordinatus pulsus est, in quo, cum tres ictus aequabiles sunt, quartus qui incidit inaequalis erat, et qui cum tres alii rursus aequabiles sunt, secundum a principio quartum inaequalem habet, et a primo quarto recedentem, atque ita continuo novum quemque quartum praecedentibus quartis dissimilem.

Arythmus pulsus est, qui collato motus tempore cum tempore quietis omni modo semper est inaequabilis.

Ita quidem contrarii quoque decem pulsuum generibus definiti sunt, ita ut nullus indefinitus sit relictus. Oportet igitur nunc ad differentias secundum anomaliam reversos nos, primo quidem systematicas tradere: tum secundum unum pulsum diversitates.

Systematicae igitur inaequalitatum differentiae in collectionibus plurium, ut diximus, pulsuum consistunt, primam autem quamdam diversitatem habent in eo, quod interdum quidem aequabilis, interdum vero inaequabilis. Neque mirari oportet si aequalem quamdam inaequalitatem esse dicimus: ita enim res se ha-

---

1) Iterum in B. singulis Definitionibus Tituli adduntur *Περὶ ἀνομ. κ. π. σφ.* atque ita deinceps. 2) *τριῶν ὄντων πληγῶν* omnes. *πληγῶν* irrepsit, ut supra. 3) omnes *ἔσαι*, quam maculam elui. 4) *δεύτερος τέταρτος* B. quod et ipsum ferri potest. 5) Codd. *καὶ τοῦ πρώτου τέταρτος*. — Forte scriptum fuit *ὁ δευτεροτέταρτος ἄριστος καὶ τῷ πρώτῳ τετάρτῳ ἄριστος*. Sic certe accipiendum.

δέ τὸ παρὸν τοὺς ὀρισμοὺς τῶν τριῶν γενῶν τῶν ἐκ τῶν δε καταλειφθέντων ἀορίστων ὀρισώμεθα.

¹ Ἀνώμαλος κατὰ περιόδους σφυγμὸς ἐστὶν ὁ κατὰ πάσας τὰς διασολὰς ἀνίσως πλήττων τὴν ἀφήν.

² Ἀτακτος σφυγμὸς ἐστὶν, ὅταν ² τριῶν ὄντων ἴσων, ὁ τέταρτος παρεμπύπτων ἀνισος ³ ἢ καὶ πάλιν ἄλλων τριῶν ὄντων ἴσων ὁ ⁴ δευτεροτέταρτος καὶ ⁵ τῷ πρώτῳ τετάρτῳ ἀνισος καὶ ⁶ τούτῳ αἰεὶ ἐπόμενος ὁ τέταρτος τοῖς ⁷ προλαβοῦσι τετάρτοις αἰεὶ ἀνισος γενόμενος.

⁸ Ἀρρυθμὸς σφυγμὸς ἐστὶν ὁ ἐν τῇ συγκρίσει τοῦ τῆς κινήσεως χρόνου ⁸ πρὸς τὸν τῆς ἡρεμίας ἀνισος κατὰ πάντα γενόμενος ὁμοῦ.

Οὕτως μὲν ⁹ οὖν ὠρίσθησαν καὶ οἱ ἐναντίοι τῶν δέκα γενῶν ¹⁰ τῶν σφυγμῶν, ὡς ἀδιόριστος μὴ καταλειφθῆναί τις. δεῖον οὖν ἐστὶν ἡμᾶς νῦν, ἐπὶ τὰς κατὰ τὴν ἀνωμαλίαν διαφορὰς ¹¹ ἐπανελθόντας πρότερον μὲν εἰπεῖν τὰς συστηματικὰς, ἐξῆς δὲ τὰς καθ' ἓνα σφυγμῶν.

¹² Αἰ μὲν δὴ συστηματικαὶ τῶν ἀνωμαλιῶν διαφοραὶ ἐν ἀθροίσμασι πλειόνων, ὡς ἔφαμεν, σφυγμῶν συνίζανται. πρώτην δὲ ἔχουσι διαφορὰν καθ' ¹³ ὃ ὅτε μὲν ὀμαλὸς, ὅτε δὲ ἀνώμαλος ¹⁴ γίνονται· καὶ οὐ γρη ¹⁵ θαυμάζειν εἰ ὀμαλήν τινα καλοῦμεν ἀνωμαλίαν· ἔχει γάρ οὕτως οὐκ ἐν

---

6) τοῦτο A. 7) παραλαβοῦσι B. D. Tum omnes τέταρτον, quod, flagitante sententia, in τετάρτοις mutavi. 8) πρὸ τῆς ἡρεμίας B. C. 9) οὖν om. A. 10) τοῦ σφ. A. 11) ἐπανελθόντας A. et προτέρας. 12) Add. in A. B. C. D. πόσαι (A. ποῖαι) λέγονται συστηματικὰ ἀνωμαλίαι, absunt ista ex E. In B. titulus est Περὶ ποσότητος τῶν συσ. κτλ. 13) ἦν E. 14) Sic E. γίνονται deest in cett. 15) θαυμάσαι E.

bet non solum in pulsibus, sed etiam in reliquis fere omnibus, quae primam suam naturam sive quoad magnitudinem, sive quoad vim mutantem, vel aequali vel inaequali modo incrementa capiunt. In quantum enim mutant aequabilitatem pervertentes, inaequabilia dici possint; in quantum vero aequabilis modus mutationis obtinet aequabiliter mutari possint dici: quae vero neque antea immutata manebant, neque semper aequabiliter mutantur, penitus sunt inaequabilia.

Eiusmodi quid igitur in miuris pulsibus accidit, sive paulatim et aequabiliter imminuta illorum aequalitate, sive subito et magnis intervallis. Fiet autem quod dixi perspicuum veluti exemplo ex uno miuri pulsus genere: itaque alter pulsus priori sit paullo minor, tertiusque secundo: et eadem quantitate quartus tertio: idque saepius continuo fiat: eiusmodi pulsus miurizontes et miuros vocant, nomine a formis, quae in apicem desinunt, translato.

Quicumque autem ex his semper decrescunt neque a deminutione desistunt in perfectam quietem desinunt, eosque miuros deficientes appellamus.

-
- 1) μόνως D. 2) πρέποντα B. C. D. E. 3) ἤτε — ἤτε A.
 4) φθείρονται B. C. D. 5) ἀνώμαλα — λέγοιτ' ἄν om. A.
 6) πρώτης E. 7) τρέποντα B. C. μὲν ὄντα E. 8) Ante hanc periodum in E. aliena multa, quae omitto. In A. B. C. D. Titulus est: Περὶ μειοίρων σφυγμῶν. Tum A. τοιοῦτον — δὴ τοι. τό addunt C. D. E. 9) καὶ solus E.
 10) ὅτε E. 11) ὁμαλά A. 12) κατὰ μεγάλα solus E.
 Ceteri καὶ γένοιτο ἄν B. C. εἰάν. 13) σαφῶς A. σαφεῖς D.
 14) μακρότερος E. 15) τοῦτον τὸ ἄχρη E. 16) μειου-

σφυγμοῖς ¹ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις σχεδὸν ἅπασιν, ὅσα ² τρέποντα τὴν ἐξ ἀρχῆς φύσιν, ³ εἴτε κατὰ μέγεθος, εἴτε κατὰ σφοδρότητα, ἢ ὀμαλῶς ποιεῖται τὰς αὐξησεις ἢ ἀνωμάλους. καθ' ὅσον μὲν γὰρ τρέπει ⁴ διαφθερόντα τὴν ἰσότητα λέγοιτ' ἂν ⁵ ἀνώμαλα, καθ' ὅσον δὲ τὸ ἴσον αἰετῆς ⁶ τροπῆς ἐπιλαμβάνει λέγοιτ' ἂν ὀμαλῶς τρέπεσθαι· τὰ δὲ μῆτε ἔμπροσθεν ⁷ μένοντα ἄτρεπτα μῆτε ἴσον αἰετῆς τροπῆς ἐπιλαμβάνοντα τελῶς ἀνώμαλα.

⁸ Τὸ τοιοῦτον δὴ τοι ⁹ καὶ κατὰ τοὺς μειούρους σφυγμοὺς συμβέβηκεν ¹⁰ ἢτοι κατὰ βραχὺ καὶ ¹¹ ὀμαλῶς ἐκλυομένης αὐτῶν τῆς ἰσότητος, ἢ ἀθρόως καὶ ¹² κατὰ μέγала. γένοιτο δ' ἂν ἐφ' ἐνὸς γένους τῶν μειούρων ὡς ἐπὶ παραδείγματος ὁ λόγος ¹³ σαφῆς· ἔσω τοίνυν ὁ μὲν δευτερός σφυγμὸς τοῦ πρώτου βραχὺ ¹⁴ μικρότερος· ὁ δὲ τρίτος τοῦ δευτέρου. τοσοῦτον πάλιν καὶ ὁ τέταρτος τοῦ τρίτου· καὶ ¹⁵ τοῦτο ἄχρι πλείονος ἐφεξῆς γενέσθω. τοῖς τοιοῦτοις σφυγμοῖς ¹⁶ μειουρίζοντάς τε καὶ μειούρους καλοῦσιν, ἀπὸ τῶν εἰς ὅξυ τελειώντων σχημάτων τὸ ὄνομα ¹⁷ μεταφέροντες.

¹⁸ Ὅσοι μὲν διὰ παντός αὐτῶν μειοῦνται καὶ οὐδέποτε πανοῦνται ¹⁹ τοῦ τοιοῦτου παθήματος εἰς ²⁰ ἀκίνησιαν παντελῆ τελειῶσι καὶ καλοῦμεν αὐτοὺς ²¹ ἐκλείποντας μειούρους.

ρίζοντάς τε om. E. 17) In A. titulus: Περὶ ἐκλ. μειουρ. B. huius speciei titulum cum duabus seqq. coniungit. In E. ἐκ τοῦ προγνωσικοῦ περὶ ἐκλ. μ. C. titulum omittit. 18) πόσοι B. C. D. ὅσα E., qui mox αὐτῶν omittit. 19) τοῦ solus E. Tum B. C. D. hanc periodum cum sq. aliter efferunt. Adnotabo tantum, quae ex illorum lectionibus in Cod. A. mutanda duxi. 20) ἀκινήσιαν A. -ίαν D. E. 21) ἐκλ. omissum in A. praebent cett.

Qui vero accrescunt et primam aequalitatem et pristinam magnitudinem recuperant, hos recurrentes miuros dicimus.

Recurrentium vero miurorum alii ad similem pristinæ magnitudinem redeunt, alii ad minorem; et alii quidem quibus gradibus decreverunt, iisdem accrescunt iterum; alii vero minoribus vel maioribus gradibus redeunt.

Atque hæc sunt æquabiles anomaliarum diversitates; ex inæquabilibus vero anomaliis, aliae quidem nullam omnino servant aequalitatem, aliae vero per tres, quatuor vel quinque pulsationes servant, postea vero eam relinquunt: in harum vero utraque vel regula est vel non est. Regula adest, ubi æquales quasdam periodos servant: abest, ubi has quoque linquunt.

In his autem itidem subinde motus deficient, æque ac in æqualibus miuris. At hos quidem miuros deficientes vocamus: illos vero inæquales deficientes.

In anomalia igitur secundum parvitatem et magnitudinem vulgatissimum medicis nomen est miurus: sed in ea quæ est secundum vim, generibusque aliis, non amplius simili modo usurpatum est; rerum ipsarum tamen similitudo in unoquoque genere eadem: etenim

-
- 1) καὶ π. τ. sic B. — καὶ om. A., qui εἰς τὴν. 2) τούτων δὲ οἱ μὲν B. C. D. 3) τῶ abest ex omnibus. In E. est τό, unde veram lectionem restitui. 4) ἐμειώθησαν ὁ. solus E. suppeditat. A. ἐνταῦθ' αἰθρῆς B. C. D. εἰρήκαμεν αἰτίαις E. ἐν ταύταις αἰθρῆς. 5) πρόθεσιν E. 6) ἀνωμαλιῶν — τῶν δέ. Solus E. 7) μὲν E. Cett. δέ. 8) ἰσότητα — φιλῆτιοισι om. E. 9) εἶκει A. — et

“Ὅσοι δὲ ἀυξάνονται ⁴ καὶ πάλιν τὴν κατ’ ἀρχᾶς ἰσότη-
τητα καὶ το ἀρχαῖον μέγεθος ἀπολαμβάνουσι, τοὺς τοι-
ούτους παλινδρομοῦντας μειουροὺς καλοῦμεν.

² Τῶν δὲ παλινδρομοῦντων μειούρων οἱ μὲν εἰς ἴσον
⁵ τῷ κατ’ ἀρχᾶς ἐπανέρχονται μέγεθος, οἱ δὲ εἰς ἕλασ-
σον· καὶ τινες μὲν αἷς ἔμπροσθεν ⁴ ἐμειώθησαν ὑπερο-
χαῖς, ἐν ταύταις αὐθις αὐξοῦνται· τινὲς δὲ ἐλάττωσιν
ἢ μείζουσι ⁵ προσθέσειν ἔρχονται.

Τοιαῦται μὲν τινες αἱ ὀμαλαὶ τῶν ⁶ ἀνωμαλιῶν εἰσι
διαφοραὶ, τῶν δὲ ἀνωμάλων ἀνωμαλιῶν τινὲς ⁷ μὲν οὐ-
δεμίαν ὄλωσ φυλάττουσιν ⁸ ἰσότητα, τινὲς δὲ μέχρι τριῶν
ἢ τεττάρων ἢ πέντε σφυγμῶν φυλάττουσι, διαφθείρουσι
δὲ ὑπερον· ἐν ἐκατέραις δὲ αὐτῶν ἢ τάξις ἢ ἀταξία
συνίξεται· τάξις μὲν, εἰ περιόδους τινὰς ἴσας φυλάττουεν·
ἀταξία δὲ, ⁹ εἰ καὶ ταύτας διαφθείρουεν.

¹⁰ Ἐκλείπουσι ¹¹ δὲ κατὰ τούτων ¹² πολλὰκις κινή-
σεις, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τῶν ὀμαλῶν ¹³ μειουμένων. ἀλλ’
ἐκείνους μὲν μειούρους ἐκλείποντας ¹⁴ ὀνομάζομεν, τού-
τους δὲ ἀνωμάλους ἐκλείποντας.

Ἐν μὲν δὴ τῇ κατὰ σμικρότητα καὶ μέγεθος ἀνωμαλία
πάνυ σίγηθες τοῖς ¹⁵ ἰατροῖς ὄνομα τὸ ¹⁶ μείουρος· ἐν
δὲ ¹⁷ τῇ κατὰ σφοδρότητα καὶ τοῖς ἄλλοις γένεσιν οὐκ
ἔτι ὁμοίως ¹⁸ ἐρῶέθη· ἢ μέντοι τῶν πραγμάτων ¹⁹ ἀνα-
λογία καθ’ ἕκαστον γένος ἢ αὐτῆ· ἢ γὰρ ὀμαλῶς διαφθεί-

ταῦτα. 10) In A. et E. add. Tit. Περὶ ἐκλ. ἀνωμ.

11) γὰρ A. μὲν γὰρ E. 12) Solus E. hic habet πολλὰ-

κις: idem ἐν ἴσῃς pro κινήσεις. 13) μειούρων A. 14) πολ-

λάκις ὄνομ. A. B. C. D. 15) ἰατρικοῖς A. 16) μείουρον

A. B. C. D. 17) τοῖς A. 18) ἔχει cett. E. ἐρήθη.

19) ἀνωμαλία B. C.

vel aequabiliter aequalitatem amittunt vel inaequaliter, ceterasque peculiare diversitates sine nomine proprio plurima ex illis habent easdem: incidentibus enim et intermittentibus exceptis nullum eorum suum sibi habet nomen. Ex his vero incidens ad anomaliam secundum frequentiam tantum pertinet, intermittens vero, tum in ea quae secundum raritatem est consistit, tum in ea quae est secundum parvitatem; in utraque autem modo diverso. In ea, quae secundum raritatem est, ita ut quies quam longissime protrahatur, in ea vero, quae est secundum parvitatem, ita ut diastole quam maxime possit contrahatur. Potius vero e pulsum parvitate fere deficientes oriuntur, e raritate vero intermittentes.

Ab intermittentibus pulsibus prope absunt qui deficientes recurrentes vocantur, quando duorum et trium vel plurium etiam pulsationum tempore penitus immobilis ad speciem arteria rursus moveri incipit.

Hae quidem etiam systematicae anomaliae species: redeamus iam ad inaequalitatem secundum unum ictum, et videamus quanta et quales pulsum diversitates secundum hanc consistere possint, initio facto a dicroto pulsu.

Dicrotum quidem ex illis esse, qui bis tactum feriunt

-
- 1) Omnes τὰς πλείστας. E. pro τὰς habet τε — De conī, mutavi. 2) τοῦ κ. τ. λ. Gen. sing. E. — A. Acc. plur. 3) ἐν ταῖς E. 4) μόνης A. 5) τε om. E. 6) καὶ σμικρότητα — ἀραιότητα om. E. 7) τῶ . . . τῶ de conī. reposui; τό omnes. 8) τῶν σφ. om. E. 9) ἐπὶ δὲ — διαλείποντες om. E. 10) h. l. in A. E. Titulus: Περὶ παλινδρομούντων ἐκλ. — C. om. 11) ἐκλ, om. D. 12) πλειόνων ὄντων A. πλειόνων ὅτι B. C. D. πλειόνων

ρουσι τὴν ἰσότητα ἢ ἀνωμάλως, καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐν μέρει διαφορὰς τὰς αὐτὰς ἔχουσι ἀωνύμως ¹ τὰ πλεῖστα αὐτῶν· πλὴν γὰρ ² τῶν παρεμπιπτόντων καὶ τῶν διαλειπόντων οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἐστὶν ἴδιον ὄνομα. τούτων δὲ ὁ μὲν παρεμπίπτων ³ ἐκ τῆς κατὰ πυκνότητα ⁴ μόνον ἐστὶν ἀνωμαλίας, ὁ δὲ διαλείπων ἐν ⁵ τε τῇ κατὰ ἀραιότητα ⁶ καὶ σμικρότητα συνίσταται, καθ' ἕτερον ἐν ἐκατέρῳ τρόπῳ· ἐν μὲν τῇ κατὰ ἀραιότητα ⁷ τῷ τὴν ἡσυχίαν ἐπὶ μῆκισον ἐκτετάσθαι, ἐν δὲ τῇ κατὰ σμικρότητα ⁷ τῷ τὴν διασολὴν εἰς ἐλάχισον συνεστάλθαι. μᾶλλον δὲ πως ἐπὶ μὲν ταῖς σμικρότησι ⁸ τῶν σφυγμῶν οἱ ἐκλείποντες, ⁹ ἐπὶ δὲ ταῖς ἀραιότησι οἱ διαλείποντες γίνονται ¹⁰.

Παράκεινται δὲ τοῖς διαλείπουσι σφυγμοῖς οἱ καλούμενοι παλινδρομοῦντες ¹¹ ἐκλείποντες, ὅταν δύο καὶ τριῶν ἢ καὶ ¹² πλειόνων ἔτι σφυγμῶν χρόνον ¹³ ἀκίνητος εἶναι δόξασα παντάπασιν ἢ ἀρτηρία πάλιν ὑπάρξῃται κινεῖσθαι.

Ταυτὶ μὲν καὶ ¹⁴ τὰ τῆς ¹⁵ συστηματικῆς ἀνωμαλίας εἶδη. ¹⁶ ἐπανεέλθωμεν λοιπὸν ¹⁷ καὶ ἐπὶ τὴν καθ' ἕνα σφυγμὸν ἀνωμαλίαν, ¹⁸ καὶ ἴδωμεν ὅσαι τε καὶ ¹⁹ οἷαι διαφοραὶ σφυγμῶν ²⁰ κατ' αὐτὴν δύνανται συζῆναι, τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ δικρότου σφυγμοῦ ποιησάμενοι.

²¹ Ὅτι ὁ μὲν δικρότος τῶν ²² δις παιόντων τὴν ἀφῆν

ἔστι E. unde recepi ἔτι. 13) ἀκινήτως A. 14) τὰ solus E. 15) συστ. om. D. 16) ἐπέλθωμεν codd. 1) καὶ e B. D. addidi. ἐπὶ τὸν κ. ἔ. σ. ἀνώμαλον A. B. C. D. 18) καὶ om. E. εἴδωμεν A. 19) h. l. etiam ὅσαι C. D. 20) κατ' αὐτὴν solus E. 21) In A. Tit. Περὶ δικρότου, cui E. addit σφυγμοῦ. in B. Περὶ δικρότων σφ. 22) δυσπεσόντων E.

sponte patet: at idem etiam in intermittentibus unius ictum obtinet. Ac, si quis ictui tantum animum advertens duos pulsus esse credat bis ferientem, procul dubio errat: intermittentes enim in una eademque diastole non facile dixerit duos esse pulsus, quamquam sunt bis ferientes: manifesto enim in his motus continuum tenorem abiiciens intermedia immobilitate dividitur. Dicrotorum vero genus haud ita, sed postquam totam diastolen complevit, collapsus parumper recedit et altera vice iterum ferit, adeo ut in intermittentibus quies inter ictus sit intermedia, in dicroto vero systole, vel contractio, vel recessio quaedam vel qualicumque demum nomine quis appellare velit; quapropter sunt, qui duos pulsus esse dicrotum dicant, non unum. Quidam contra aiunt dicrotum ad systematicam, quam vocant, anomaliam esse referendum: simile enim, quod in eo contingit, duplicibus mallei in incudem ictibus, priori e magna distantia incidente et fortiter quatiente, altero vero veluti repercusso malleo ab incude non ita multum, ac rursus in eam recidente, minus fortiter tamen quam antea et e minori distantia. Eiusmodi quid enim dicroti quoque pulsus habere videntur, quasi repulsa arteria retro inter feriendum ac dein iterum exsurgente.

-
- 1) *διῆλον* A. B. C. D. 2) In A. inseritur *σφυγμοῖς*. 3) *τόν* — *σφυγμοῖς* om. E. 4) *νομίζοι* A. C. E. *νομίζειν* D. 5) *ἀμαρτάνειν* D. *ἀμάριται* E. 6) *φαίγη* D. 7) *ἐπ'* om. E. 8) In B. C. D. *ἀπόλλουσα*, in E. *ἀπολύσαι*, in A. *ἀπολοῦσα*. Ferendus non est iste Barbarismus, sed aut *ἀπολέσσα* restituendum est, aut, quod lenius, *ἀπολλῦσα*. 9) *τό* solus E. 10) *απασα* B. C. 11) *ὡς* A. *τοῖς μὲν*

ἔστιν ἄντικρος ¹ εὐδηλον· ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ τοῖς δια-
 λείπουσι ² κατὰ μίαν πληγὴν ὑπάρχει. καὶ εἴ τις μόνον
 τῷ πληττεσθαι προσέχων δύο σφυγμοὺς ³ τὸν δις πλητ-
 τοντά που ⁴ νομίζει, φανερώς ⁵ ἀμαρτάνει· τοὺς γὰρ ἐν
 μιᾷ διασολῇ διαλείποντας οὐκ ἂν ⁶ φαίη δύο σφυγμοὺς
 εἶναι, καίτοι δις πληττουσιν· ἐναργῶς γὰρ ⁷ ἐπ' αὐτῶν
 ἡ κίνησις ⁸ ἀπολοῦσα τὸ συνεχές ἀκινήσια μέση διακό-
 πτεται. Τὸ δὲ γένος ⁹ τῶν δικρότων οὐχ οὕτως, ἀλλ',
 ἐπειδὴν πληρώση τὴν διασολὴν ¹⁰ ἅπασαν, συννεύσας
 ἀποχωρεῖ πρὸς βραχὺ καὶ αὐθις πληττει τὸ δεύτερον,
¹¹ ὡσε τῶν μὲν διαλειπόντων ἡσυχίαν μέσην εἶναι τῶν
 πληγῶν, τοῦ δὲ δικρότου συσολὴν, ἢ σύνοδον, ἢ ὑπο-
 νόστησιν, ἢ ὡς ἂν τις ἐθέλη ¹² καλεῖν, καὶ διὰ τοῦτο
 τινες δύο σφυγμοὺς εἶναι λέγουσιν, οὐχ ἕνα, τὸν δίχρο-
 τον. τινὲς δὲ φασὶ τὸν δίχροτον τῆς συσηματικῆς ¹³ κα-
 λουμένης ἀνωμαλίας εἶναι· ἔοικε γὰρ τὸ ¹⁴ ἐπ' αὐτοῦ
 γενόμενον ταῖς ¹⁵ τῆς σφύρας διπλαῖς πρὸς τὸν ἄκμονα
 πληγαῖς, τῆς μὲν πρότερας ¹⁶ ἐκ πολλοῦ τοῦ διασήματος
¹⁷ καταφερομένης καὶ σφοδρῶς ¹⁸ παιούσης, τῆς δευτέρας
 δὲ οἶον ¹⁹ ἀναπαλλομένης τῆς σφύρας ἀπὸ τοῦ ἄκμονος
 οὐκ ἐπὶ πολὺ καὶ αὐθις αὐτῷ ²⁰ προσεπιπιπτούσης,
²¹ ἀρῥωστότερον δὲ ἢ πρόσθεν, καὶ ἐξ ὀλίγης διασάσειω-
 τοιούτου γὰρ ²² τι καὶ οἱ δίχροτοι τυγχάνουσιν ἔχοντες
 εἶδος, ²³ οἶον ὠθουμένης τῆς ἀρτηρίας εἰς τοῦπίσω κατὰ

διαλείποντας E. 12) καλεῖ D. θέλη καλεῖν E. Celt.
 ἐθέλων καλῆ unde recepi ἐθέλη καλεῖν. 13) καλοῦντες E.
 14) ἐπ' A. B. C. D. 15) τάς A. B. C. D. 16) ἐν
 πολλῷ τῷ A. 17) καταφ. om. E. 18) πληττούσης A.
 ἐπιούσης E. 19) παλλομένης A. ἀνταλλομένης B. C. D.
 20) προσυποπιπτούσης A. προσπιπτούσης E. 21) εὐρω-
 σέων A. seq. δὲ solus E. 22) τοι A. B. C. 23) οἶοι D.

Quod autem imprimis dirotorum pulsuum indolem ostendit, et a systematica anomalia recedere facit, modus est quo revertitur: neque enim tunc contrahitur arteria, sed veluti deorsum fertur, eiusque descensionem a termino prioris diastoles nulla manifesta quies separat: ita ut dirotorum pulsuum indoles non in systematicis anomalis consideretur, sed in anomalia, quae est secundum unum pulsum.

Similiter quoque pulsus undosus ad anomalam secundum unum pulsum referendus est: fit autem ita, ut arteria dum expanditur, non aequabiliter ad omnes digitos exurgat, sed ut eius pars, quae sub indice sit, primum expandatur, quae vero sub medio digito secunda vice, tertia autem, quae sub quarto, quaeque sub parvo quarto temporis momento. Eiusmodi anomaliae species haud difficulter apprehenditur: primae enim arteriae partis diastolen, alterius expansio excipit, nulla parte immobili interposita, sed ad immobilitatem proxime accedente et rursus exurgente, idque saepius accidit. Talem pulsum undosum no-

-
- 1) ὄδω E. tum μάλιχα — καὶ χωρίσεις om. 2) ἐνδειξιστο D.
3) οὐδέ A. B. C. D. 4) κατὰ φθορὰν A. 5) οὐδὲ μίας
αφῆς A. B. C. D. 6) ἡσυχῇ A. E. ἡσυχεῖν B. D. ἡσυ-
χῶς C. ἡσυχία dedi de coniectura. 7) σφυγμῶν habet
solus E. 8) ἐντὸς συστηματικῆς ἀνωμαλίας A. B. C. D.
9) τί A. 10) In omn. additur Tit. Περὶ κυματώδους
σφ. — In B. C. om. δέ. 11) σφυγμοῦ E. 12) τὸν
τρόπον τοῦτον E. 13) τῷ de con. supplevi. Cf. n. 15.
14) ἴσοι E. κατὰ πάντα τοὺς δακτ. A. D. 15) ἐξέρχονται
D. E. Cett. ἐξέρχεται, hinc restitui ἐξέρχουσαι, quia

τὴν προσβολὴν, εἶτα αὖθις ἐπανερχομένης. ¹ ὁ δ' ἀν-
 μάλις α τὴν γε τῶν δικρότων σφυγμῶν φύσιν ² ἐνδείξει-
 το καὶ χωρίσειε τῆς συστηματικῆς ἀνωμαλίας, τὸ τῆς ὑπο-
 χωρήσεως ἐστὶν εἶδος. ³ οὐ γὰρ συζέλλεται τότε ἡ ἀρτηρία
 ἀλλὰ πως οἷον καταφέρεται, καὶ τὴν ⁴ καταφορὰν αὐτῆς
 ἀπὸ τοῦ πέρατος τῆς πρώτης διαστολῆς ⁵ οὐδεμία σαφῆς
⁶ ἤσυχία διαιρεῖ, ὡσεὶ ἡ τῶν δικρότων ⁷ σφυγμῶν φύσις
 οὐκ ⁸ ἐν ταῖς συστηματικαῖς ἀνωμαλίαις θεωρεῖται, ἀλλ'
 ἐν ⁹ τῇ καθ' ἕνα σφυγμῶν ἀνωμαλίᾳ.

¹⁰ Ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ κυματώδης σφυγμὸς τῆς καθ' ἕνα
¹¹ σφυγμῶν ἀνωμαλίας ἐστὶ· γίνεται δὲ ¹² τῷ τρόπῳ τοῦ-
 τῶ, ¹³ τῷ διασελλομένης τῆς ἀρτηρίας οὐκ ¹⁴ ἴση κατὰ
 πάντας τοὺς δακτυλοὺς ¹⁵ ἐξέρχεται, ἀλλὰ τὸ μὲν κατὰ
 τὸν ¹⁶ λιχανὸν ¹⁷ αὐτῆς μέρος πρῶτον ¹⁸ διασαλῆναι, τὸ
 δὲ πρὸς τὸν μέσον δακτυλον αὐτῆς μέρος, δεῦτερον, τὸ
 δὲ πρὸς τὸν παράμεσον, τρίτον, τὸ δὲ πρὸς τὸν μικρὸν
 τέταρτον. — τὸ τοιοῦτον εἶδος τῆς ἀνωμαλίας οὐ ¹⁹ χα-
 λεπὸν φεράσαι· τὴν γὰρ τοῦ ²⁰ προτέρου μέρους τῆς ἀρ-
 τηρίας διαστολὴν ἢ τοῦ δευτέρου διαδέχεται, μηδενὸς
²¹ ἀκινήτου μορίου μεταξὺ πεσόντος, ἀλλ' ἐγγὺς ἀκινή-
 σίας ἤκοντος καὶ πάλιν ἐπανερχομένου, καὶ τοῦτο πολ-
 λάκις. ²² τὸν τοιοῦτον σφυγμῶν ὀνομάζουσι κυματώδη,
 ἀπὸ ²³ τῆς τοῦ κύματος πορείας τὴν προσωνημίαν λα-

---

sequitur διασαλῆναι. — Possis etiam sic totum locum con-
 stituere, τὸν τρόπον τοῦτον, διασελλομένης — ἐξέρχεται
 — διασέλλεται κ. τ. λ. 16) λιχ. δακτυλον A. E. λειχ. δ.
 B. C. 17) αὖθις E. sic et paulo inferius. 18) διασο-
 λῆς τὸν δὲ μέσον E. 19) χαλεπὸν φεράσαι A. B. C. D.
 χαλεπῶς φεράσαι E. 20) πρώτου B. C. 21) ἀκινήτου
 μεταπεσόντος solummodo A. B. C. D. 22) τῶν τ. σφ. A.
 23) τῆς τοῦ om. E.

minant, nomine desumto ab undae progressu. Differt autem hic pulsus a vermiculari magnitudine.

Maximum igitur inter undosos cogitatione immittens ad tam parvum magnitudine devenies, ut dubites utrum undosus sit, an vermicularis specie. Neque enim qualitate ab se invicem diversi videntur, sed quanto. Aliquid autem utrique commune est per quaslibet illorum species: aliud quid contra unicuique proprium. Commune est utrique, unde nomen etiam habet undosus, veluti undas illos in arteria alteram post alteram exurgere: vermiculari vero vermi repenti simili esse, ipso hoc animali etiam veluti undatim sese movente: ultroque patet principium adfluxus superne fieri semper et ad arteriae fines desinere. Hoc igitur est quod commune habent: eorum autem differentiae secundum speciem ita fere consistunt, ut eorum alii sint celeres, alii non sint: ita quoque intensione alii fortiores, debiliores alii: sed non inde illorum diversitas repetitur, verum a diastoles quanto: haec enim sola anomalia coniuncta cum ea, quae est in partibus aliis aliisque diverso tempore sese moventibus pulsus efficit.

Quemadmodum vero undosum pulsum vermicularis

-
- 1) ὁ σφ. solus E. itidem τῶ. 2) Tit. add. Περὶ σκ. σφ.
 3) μειούμενον A. E. μειούμενοι D. ποιούμενοι B. C.
 4) ἀφίξει B. C. D. ἀφίξαι E. qui μεγέθους. 5) ἀπιξείν A.
 6) εἴτε — ἤ A. εἴτε — εἴτε B. C. D. E. quod recepi.
 7) ἤδη A. B. C. D. 8) οὐδέ A. B. C. D. 9) δέ solus E.
 10) ἀμφοτέρων τε αὐτ B. C. ἀμφοτέρὰ τε D. seq. τοῖς
 om. E. 11) ἐκατέρων A. B. C. D. ἀμφοτέρων E. 12) μέν
 om. B. C. D. τὸν μὲν οὖν κυμ. E. 13) ἀφ' A. 14) εἰκα

βόντος· διαφέρει δὲ τοῦ σκωληκίζοντος ¹ ὁ σφυγμὸς οὐ-
τοι τῷ μεγέθει.

² Τὸν γοῦν μέγιστον τῶν κυματωδῶν ἐπὶ νοῦν ³ μειού-
μενος εἰς τοσοῦτον μικρὸν ⁴ ἀφίξη μέγεθος, ὥστε ⁵ ἀπο-
ρεῖν ⁶ εἴτε κυματώδης, εἴτε σκωληκίζων ἐστὶ ⁷ τῷ εἶδει·
⁸ οὐ γὰρ κατὰ τὸ ποιὸν εἰκόασιν ἀλλήλων διαφέρειν,
ἀλλὰ κατὰ τὸ ποσόν· ἔστι ⁹ δὲ τὸ μὲν τι κοινόν ¹⁰ ἀμ-
φοτέροις αὐτοῖς, καὶ τοῖς εἶδεσιν αὐτῶν ἅπασι, τὸ δὲ
ἴδιον ¹¹ ἑκατέρων. κοινόν μὲν, ἀφ' οὗ καὶ τοῦνομα, τῷ
¹² μὲν κυματώδει, τὸ οἷον κύματα ἐπανίστασθαι κατὰ τὴν
ἀρτηρίαν ἕτερον ¹³ ἐφ' ἕτερον, τῷ δὲ σκωληκίζοντι σκώ-
ληκος ¹⁴ εἰκέναι πορεία, καὶ αὐτοῦ τοῦ ζώου κυματω-
δῶς κινουμένου· καὶ δῆλον ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς ἐπιρροῆς
ἄνωθέν ἐστιν αἰεὶ, καὶ τελευτᾶ πρὸς τὰ πέρατα τῆς ἀρτη-
ρίας. τοῦτο μὲν οὖν τὸ κοινόν· διαφοραὶ δὲ αὐτῶν αἰ-
κατ' εἶδος ὧδέ πως ¹⁵ συνίστανται, ὅτι οἱ μὲν αὐτῶν εἰσι
¹⁶ ταχεῖς, οἱ δὲ οὐ· ¹⁷ οὕτω δὲ καὶ τόνου οἱ μὲν σφοδρό-
τεροι, ¹⁸ οἱ δὲ ἀμυδρότεροι· ἀλλ' οὐ κατὰ ¹⁹ τοῦτο ἢ δια-
φορὰ αὐτῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ποσόν τῆς διαστολῆς· αὕτη γὰρ
μόνη ἢ ἀνωμαλία ²⁰ προσλαβοῦσα τὴν κατὰ τὸ ²¹ πρότε-
ρον καὶ ὑσερον τῶν μορίων κίνησιν τοὺς τοιούτους συνί-
σῃσι σφυγμοὺς.

²² Ὡσπερ δὲ τὸν κυματώδη σφυγμὸν ²³ ὁ σκωληκίζων

E. πορείαν A. 15) συνίστασθαι E. 16) ταχεῖς A. D.
om. B. C. ἰσοπαχεῖς E. 17) οἱ δὲ καὶ τόνου A. B. C. D.
οὕτω δὲ καὶ τῶν οὐ E. 18) A. addit ante ἀμυδρότεροι,
οἱ δὲ ἀμυδρότεροι, quae dittoγραφία est. 19) τοῦτων A.
20) προλαβοῦσα A. B. C. D. λαβοῦσα E. 21) πρῶτον
B. C. 22) In A. B. C. E. Titulus: Περὶ μυρμ. σφ. —
In E. Titulum praecedat quaestio: τίς ὁ ἐκλείπων σφυ-
γμὸς; cum responsione, quam omitto. — δὲ om. A.
23) οἱ σκ. διαδέχονται μικρότεροι γιν. E.

excipit minor factus, ita vermicularem formicans excipit, quando intereuntibus motibus illis multis, in unum eumque admodum exiguum desinit. Ideo neque irregularis videtur, quamvis revera sit irregularis, sed propter parvitatem anomalia latet: nomen autem accepit formicans pulsus a similitudine cum animalculo, formica: hic enim ipse eodem movetur modo, quo vermicularis, sed minimo ac debilissimo motu, qualem nullus pulsus alius habet: hinc etiam ad cessationem proclivis est, quoniam restitui in integrum haudquaquam potest.

Transeamus autem ad reliquas differentias pulsuum irregularium secundum unam diastolen. Sunt autem isti vibrati pulsus et spastici similes quidem, inter eo, quod arteriam non servant aequabilem, sed sursum deorsumque fertur a loco suo naturali decedens, diversi tamen eo, quod spastici ab utraque sui parte in contrariam trahuntur et tenduntur et velluntur, dum vibratis nil quicquam huiusmodi contingit. Sed magna quidem in vibratis diastole, atque ex arteriae partibus aliae sursum, aliae deorsum ferri uno eodemque tempore in vibratis manifesto videntur,

-
- 1) διαδέχεται solus E. ὅταν δ' A. D. E. om. B. C. δ' 2) τῶν πολλῶν κιν. B. 3) ἀνωμαλία A. B. C. D. 4) μικρότερον E. 5) ἀμυδροτέραν B. C. -έρας D. 6) καί om. B. C. 7) In E. sequitur quaestio τίς ὁ μυρμ. σφ.; cum resp.— In A. B. C. E. Titulus: Περὶ κλον. καὶ σπασμ. σφ. 8) δὲ καί E. 9) οἱ om. B. C. D. 10) σφυγμοὶ om. A. 11) μέν om. E. 12) Omnes τό, quod mutavi in τῶ. τὸ μὴ φ. om. B, ἴσην B. C. D. ἀνευ A. ἔγω τόπον E. 13) ἐξιζα-

διαδέχεται μικρότερος γινόμενος, οὕτως τὸν σκωληκίζοντα ὁ μυρμηκίζων ¹ διαδέχεται, ὅταν ἀπολλυμένων ² τῶν κινήσεων τῶν πολλῶν εἰς μίαν καὶ ταύτην παντελῶς μικρὰν τελευτήσῃ. διὰ τοῦτο οὔτε ³ ἀνώμαλος φαίνεται, καίτοι γε ὑπάρχων ἀνώμαλος, ἀλλὰ διὰ τὴν ⁴ σμικρότητα λανθάνει ἡ ἀνωμαλία· κέκληται δὲ ὁ μυρμηκίζων σφυγμὸς ἀπὸ τῆς πρὸς τὸ ζῶον, τὸν μύρμηκα, ὁμοιότητος· οὗτος γὰρ καὶ αὐτὸς κινεῖται ὁμοίως τῷ σκωληκίζοντι ἀλλὰ σμικροτάτην καὶ ⁵ ἀμυδροτάτην κίνησιν, οἷαν οὐδεὶς ἄλλος τῶν σφυγμῶν κέκτηται· διὰ τοῦτο ⁶ καὶ πρὸς ἀποταγὴν ἔτοιμος, ὅτι ἐπανόρθωσιν πώποτε οὐκ ἐνδέχεται δέξασθαι ⁷.

Μεταβῶμεν δὲ ἐπὶ τὰς λοιπὰς διαφορὰς τῶν κατὰ μίαν διασολὴν ἀνωμάλων σφυγμῶν. εἰσὶ ⁸ δὲ οὔτοι οἱ κλονώδεις καὶ ⁹ οἱ σπασμώδεις ¹⁰ σφυγμοὶ ἐσικότες ¹¹ μὲν ἀλλήλοις ¹² τῷ μὴ φυλάττειν ἴσην τὴν ἀρτηρίαν, ἀλλ' ἄνω τε καὶ κάτω φέρεσθαι τῆς κατὰ φύσιν θέσεως ¹³ ἐξιζαμένην, ¹⁴ διαφέροντες δὲ, ὅτι οἱ μὲν σπασμώδεις ¹⁵ ἐκατέρωθεν ἐκ τῶν περάτων αὐτῶν ἀνθέλκονται ¹⁶ καὶ τείνονται, καὶ σπῶνται· τοῖς δὲ κλονώδεσιν οὐδὲν τοιοῦτον ὑπάρχει. ἀλλὰ μεγάλη μὲν ἡ διασολὴ τοῖς κλονώδεσιν, ¹⁷ καὶ τῶν μορίων τῆς ἀρτηρίας ¹⁸ τὰ μὲν ἀναφέρεσθαι, τὰ δὲ καταφέρεσθαι καθ' ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν χρό-

---

μενος A. ἐξιζαμένης B. C. D. E. 14) διαφέρονσι B. C. διαφέρονται D. Addunt omnes ἀλλήλοις, quod expuncti, utpote ex praec. temere repetitum. 15) ἐκατέρωθεν αὐτοῖς ἀνθελκ. A. In his αὐτῶν B. C. ἐκατέρω μὲν αὐτῶν D. pro αὐτοῖς E. ἐκ τῶν περάτων. 16) κ. τ. om. E. 17) Excidisse videntur: μικρὰ δὲ σπασμώδεσι. Cf. GALEN. *De Diff. Pulsuum* I. 27. 18) τὸ μὴ A. ἀναφαίνεσθαι E. 19) ἰὰ δὲ καταφέρεσθαι ex GALENI l. l. supplēvi.

dum in spasticis parce admodum et obscure eiusmodi quid obtinet. In universum autem in spastico pulsu veluti chordae alicuius tensae sensus est, qua in re ceterorum nulli est similis. Vibratorum autem motum aptissime quis comparaverit cum arborum surculis, qui fortiter attracti ac subito sibi relictis primo maius spatium conficiunt, dein vero semper paulatim minora, ad quietem usque vibrati: sic enim appellant crebrum et irregularem illorum motum, quo spastici carent.

Etiam caprizans pulsus ex irregularibus est secundum unam diastolen; fit hic quum post quietem alter est motus citior priore et fortior. Huic enim nomen inditum a similitudine cum animalibus, capris: nam haec etiam hoc modo prosiliunt, veluti duplicem motum perficientes, parum enim sese attollentes ac quasi motum sistendi speciem offerentes, dein alterum motum impetum faciunt, priore multo citiorem, veluti sibi insilientes. Haec sufficiunt etiam de pulsu caprizante.

-
- 1) omnes δέ praeter E. 2) τῶν σπασμ. omnes. 3) ὀλίγος καὶ ἀμυδρός C. D. 4) συμπτώματος καθόλου καὶ φαίνεται οἷον E. 5) Sic E. Cett. αἰσθήσεως. 6) Sic E. εἰκός B. εἰκώς cett. 7) ἀφθέντα A. et τῶν πρώτων. 8) μεῖον E. 9) κραδ. τὰ κλονάγια omnes, praeter E. 10) αὐτόν A. καὶ αὐτόν τόν B. C. καὶ αὐτόν καὶ D. αὐτῶν καὶ τόν E. 11) σφυγμόν A. ὅπερ B. C. D. E. 12) In omn. Titulus: Περὶ δορκαδ. σφ. — E. προγνωσικοῦ περιδ. σφ. 13) μέν om. E. 14) ἀνωμαλιῶν A. E. 15) οὕτως omnes. 16) κίνησις τῆς προτ. E. Tum idem: τοιοῦτω μόνῳ τούτῳ B. C. οὔτω γάρ τούτῳ μόνῳ D. ἦτω γάρ τοιοῦτω μόνῳ. 17) τὰ ζῶα om. E. τῆς δορκαδος A. B.

ρον τοῖς κλονώδεσιν ¹ ἐναργῶς φαίνεται, ² τοῖς σπασμώδεσι παντελῶς ³ ὀλίγως καὶ ἀμυδρῶς τοῦ τοιοῦτου ⁴ συμπίπτοντος. καθόλου δὲ οἷον χορδῆς τινος τεταμένης ⁵ αἰσθησίς ἐστιν ἐπὶ τοῦ σπασμώδους σφυγμοῦ, καθ' ὃ καὶ οὐδενὶ τῶν ἄλλων ⁶ ἔοικε. τῶν δὲ κλονωδῶν τὴν κίνησιν μάλιχα ἂν τις εἰκάσειε τοῖς κλωναρίοις τῶν δένδρων, ὅσα σφοδρῶς ἐλχθέντα καὶ ἀθρόως ⁷ ἀφεθέντα τὸν μὲν πρῶτον τόπον ποιήσει μείζονα, τοὺς δὲ λοιποὺς αἰεὶ ἐπὶ τὸ ⁸ μικρότερον ἕως τῆς ἡρεμίας ⁹ κραδαινόμενα, οὔτω γὰρ καλοῦσι τὸν πυκνὸν ¹⁰ αὐτῶν καὶ τὸν ἀνώμαλον ¹¹ σεισμὸν, ὅσπερ οὐχ ὑπάρχει τοῖς σπασμώδεσιν.

¹² Ὁ δορκαδίζων σφυγμὸς ἐστὶ ¹³ μὲν καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν κατὰ μίαν διαζολὴν ¹⁴ ἀνωμάλων, γίνεται δὲ ¹⁵ οὗτος ὅταν ἢ μετὰ τὴν ἡσυχίαν δευτέρα κίνησις ὠκυτέρα τε καὶ σφοδροτέρα ¹⁶ τῆς προτέρας ἢ. τῷ γὰρ τοιοῦτω ἐπίκειται τὸ ὄνομα κατὰ τὴν πρὸς ¹⁷ τὰ ζῶα, τὰς δορκαδάς, ὁμοιότητα· καὶ γὰρ ἐκεῖνα τοῦτον φαίνεται πηδῶντα τὸν τρόπον, οἷον διπλὴν τινα κίνησιν ποιούμενα, πρὸς βραχὺ γὰρ ὑψώσαντα ἑαυτὰ καὶ τινα ¹⁸ δόκησιν ὡς αὐτοῦ τὴν κίνησιν καταπαύσαντα ¹⁹ παρασχόντα, δευτέραν ὀρμὴν ²⁰ κινήσεως ποιεῖται πολὺ τῆς πρόσθεν ὠκυτέραν, οἷον ²¹ ἐπιπηδῶντα ἑαυτοῖς. ταῦτ' ἀρκεῖ καὶ περὶ τοῦ δορκαδίζοντος σφυγμοῦ ²².

C. D. 18) ὠκύτητα ὡσαύτως A. δείκνυσιν ὡσαύτως B. C. D. ὡσαύτως om. E. qui δόκησιν habet. Recepi ὡς αὐτοῦ ex GALENI l. l. c. 28. 19) In E. est: εὐθὺς καὶ παραυτίκα δευτερον ἀδόκητον ὀρμὴν κινήσεως ποιεῖται πολὺ τῆς πρ. 20) κινεῖσθαι A. qui ποιεῖται et πολὺ om. 21) ἐπιπηδῶσιν A. ἐπιπηδῶντι B. C. ἐπιπηδότι D. 22) Multa rursus hic in E. aliena interponuntur: tum haec: τέλος ὄρου Γαληνοῦ. περὶ τροπῆς, et Tit.: Περὶ τροπῶν τῶν σφ. καὶ κατὰ πόσους τρέπονται τρόπους.

Quum vero satis exposuerimus de pulsibus secundum genera et species et diversitates, dicamus etiam de eorum mutationibus, quot modis mutantur, quoniam hi quoque multifariam mutari valent: neque enim quicquam, ut verbo dicam, invenies, quod hos non mutet. Triplici igitur eorum principis mutationis differentia statuta, dein iuvat de singulis speciebus uniuscuiusque peculiariter disserere.

Prima igitur pulsuum mutatio ea est, quae fit secundum naturam i. e. secundum mixtionem, quippe alia virorum est mixtio et alia mulierum, verum etiam secundum corporis habitum pariter ad naturae normam mutantur pulsus, et secundum aetates, et secundum anni tempestates, et secundum somnos et vigiliis ad naturae modum mutantur: haec quidem prima princeps pulsuum mutatio.

Altera vero pulsuum mutatio est, quae non fit natura quaeque originem habet e gymnasiis et balneis aquarum quum dulcium, tum salsarum, et e cibis et vini et aquae potione; omnia vero quae huius sunt generis modice adhibita et cibus et potus et corporis exercitatio et balnea modica, itidem pulsus mutant.

Tertia autem pulsuum mutatio praeter naturam est, quae accidit propter febres et inflammationes et

---

1) ἐπιδη — σφυγμῶν om. B. C. D. 2) Sic B. C. D. γε
γένη A. E. 3) οἶν solus E. 4) ἄν εὐθης D. εὐθης
ἄν E. 5) καί C. D. E. τοῖτοις A. B. C. 6) In
A. et C. Tit. κατὰ πόσους τρόπους τρέπονται οἱ σφυγμοί.
— C. τρίτην. Celt. τρίτην. E. γούν. Celt. οἶν. 7) E.
τῆς ἀμυτάτω. 8) δοκεῖ abest ex omn. Addidi e GALENO
ad Teuthram cap. 9, et quod item omnes habent ποιησα-

¹ Ἐπειδὴ δὲ αὐταρκῶς ἐξηγησάμεθα περὶ σφυγμῶν κατὰ ² τε τὰ γένη καὶ εἶδη καὶ διαφορὰς αὐτῶν, εἰπώμεν ³ οὖν καὶ τὰς τροπὰς αὐτῶν κατὰ πόσους τρέπονται τροπούς, ὅτι καὶ αὐτοὶ πολυειδῶς τρέπεσθαι πεφύκασιν· οὐδὲ γὰρ ⁴ ἂν εἴροις οὐδέν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὃ μὴ ⁵ καὶ τούτους τρέπει. ⁶ Τριττὴν γοῦν αὐτῶν τῆς τροπῆς ⁷ τὴν ἀνωτάτω διαφορὰν ποιησαμένοις ἡμῖν ⁸ δοκεῖ οὕτως ὑπὲρ ἐκάστης ἰδίᾳ κατὰ μέρος εἰπεῖν.

⁹ Ἔστι μὲν οὖν πρώτη τροπὴ σφυγμῶν ἢ κατὰ φύσιν, τούτέστιν ⁹ ἢ κατὰ κρᾶσιν, ὡς ἄλλη μὲν ἀνδρῶν κρᾶσίς ἐστι ¹⁰ καὶ ἄλλη γυναικῶν· ἀλλὰ ¹¹ καὶ κατὰ τὰς ἕξεις τῶν σωμάτων ὡσαύτως καὶ κατὰ φύσιν τρέπονται οἱ σφυγμοὶ, καὶ κατὰ τὰς ἡλικίας καὶ κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ κατὰ τοὺς ὕπνους ¹² τε καὶ τὰς ἐγρηγόρσεις κατὰ φύσιν οἱ σφυγμοὶ τρέπονται, αὕτη μὲν πρώτη ¹³ τροπὴ τῶν σφυγμῶν ἢ ¹⁴ ἀνωτάτω.

Δευτέρᾳ δὲ ¹⁵ σφυγμῶν τροπῇ, ἢ οὐ φύσει, ἢ τις γίνεταί διὰ τε γυμνάσια καὶ λουτρὰ γλυκέων τε καὶ ἀλυκῶν ὑδάτων, καὶ ¹⁶ σιτία, καὶ πόσιν οἴνου καὶ ὕδατος· πάντα δὲ τὰ τοιαῦτα συμμέτρως προσφερόμενα καὶ τὰ σιτία καὶ τὰ ποτά, καὶ τὰ γυμνάσια καὶ τὰ λουτρὰ μέτρα ¹⁷ ποιοῦσι καὶ τὴν τροπὴν.

Τρίτῃ δὲ σφυγμῶν ¹⁸ τροπῇ ἕξις ἢ παρὰ φύσιν· ἥτις ¹⁹ γίνεται διὰ τε πυρετοῦς καὶ φλεγμονᾶς καὶ φθόρας

μένους ἡμᾶς mutavi in -νόις ἡμῖν. 9) ἢ om. E. 10) ἄλλη δὲ A. 11) καὶ om. E. 12) τε om. E. τὰς B. C. D. 13) τῶν B. C. D. Fortasse vestigium melioris lectionis πρώτην τροπῶν τῶν σφ. τῶν ἀνωτάτω. 14) ἀνωτάτη A. B. C. D. 15) τροπὴ τῶν σφ. E. 16) σιτίων καὶ πόσεως A. πόσεων B. C. πόσων D. 17) Postrema hacc om. A. 18) τροπῇ ἢ. om. B. C. 19) λέγεται A.

tabes et ciborum et potuum immodicam quantitatem assumtam. Mutant etiam pulsus praeter naturam causae procatarticae (occasionales vocant) veluti moestitia, metus, iracundia, quaeque huius sunt generis alia.

Intermedium quidpiam igitur inter id quod secundum naturam est, quodque est praeter naturam, non datur secundum philosophos quosdam, medici vero secus sentiunt. Neutrum enim, quod vocant, corpus intermedium est inter id quod secundum naturam et inter id quod praeter naturam sese habet. Oportet ideo medicum primo, quae secundum naturam sunt pulsuum mutationes novisse: quum ceterae diversitatibus naturalibus superveniant. Aliter enim alio tempore arteriae natura moventur, quas diversitates antea novisse oportet illum, qui scire debet, quam causa et in quantum acciderit, ut pulsus sint mutati.

Sed proprium unicuique aegre quis experientia didicerit: ac saepe quidem arteriam tetigisse oportet, imprimis integra fruentis valetudine et ab omni fortiori corporis motu quiescentis, item sub aliis conditionibus. Quum autem fieri nequeat, ut omnia expertus discas, multi enim a medicis vel id expetivere, quod ne sanis quidem contingere solebat, oportet artificem hic etiam plebeio superiorem esse: erit autem superior scientiam nactus eorum, quae multis pa-

---

1) καὶ ἐσθιόντων καὶ πινομένων ἄμετρα A. 2) δέ om. B. C. D.
3) καὶ φόβοι A. quod recepi. 4) Abrumpitur hic Cod. B.
5) μέν om. C. 6) τῶν κ. φ. καὶ τῶν οὐ τοιοῦτων A.
In his οὐ om. C. D. Secutus sum lectionem Cod. E.
quum inde ab hoc loco iam sequar. — Desinunt hic

ἢ καὶ τῶν ἐσθιομένων τε καὶ πινομένων ἀμετρίαν. Τρέπουσιν ² δὲ τοὺς σφυγμοὺς παρὰ φύσιν καὶ τὰ προκαταρκτικὰ αἷτια, ὡς λύπαι ³ καὶ φόβοι καὶ θυμοὶ καὶ τὰ τούτοις ὅμοια ⁴.

Μέσον ⁵ μὲν οὖν ⁶ τοῦ κατὰ φύσιν καὶ τοῦ παρὰ φύσιν οὐκ ἔστι κατὰ τινὰς τῶν σοφῶν, ⁷ παρὰ δὲ τοῖς ἰατροῖς ⁸ ἔμπαλιν. Τὸ γὰρ οὐδέτερον σῶμα, τὸ παρ' αὐτοῖς λεγόμενον, μέσον ἔστι τοῦ κατὰ φύσιν σώματος καὶ τοῦ παρὰ φύσιν. ⁹ Δεῖ οὖν ἐπίστασθαι τὸν ἰατρὸν πρῶτον μὲν τὰς κατὰ φύσιν τροπὰς τῶν σφυγμῶν· ἐπειδὴ καὶ αἱ λοιπαὶ ταῖς φυσικαῖς διαφοραῖς ἐπιγίνονται· ¹⁰ ἄλλοτε γὰρ ἄλλως αἱ ἀρτηριαὶ κινεῦνται φύσει, καὶ γρηὶ πρῶτον αὐτὰς ἐπίστασθαι τὸν μέλλοντα γινῶναι ὑπὸ τίνος αἰτίου καὶ μέχρι πόσου τετράφθαι συμβέβηκε ¹¹ τοῖς σφυγμοῖς.

² Ἀλλὰ τὸ μὲν ἴδιον ἐκάστου μόλις ἂν τις ἀκριβῶς πειραθεὶς μάθοι· καὶ ¹² δεῖ πολλάκις ἤφθαι τῆς ἀρτηρίας μάλις μὲν ὑγιαίνοντος ἀμέμπτως καὶ ἐν ἡσυχίᾳ πάσης σφοδρᾶς κινήσεως· ἤδη δὲ ἐν ταῖς ἄλλαις διαθέσεσιν. Ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἐνδέχεται πάντων δι' ἐμπειρίας ἐληλυθέναι, πολλοὶ γὰρ πολλάκις ἐδεήθησαν ἰατρῶν, ὧν ὑγιαίνοντες οὐκ ἔτυχον, ἄριστον κἀνταῦθα πλεον ἰδιώτου τὸν τεχνίτην ἔχειν· ἔχοι δ' ἂν, πλείονα ἐπιστήμην

---

codd. C. D. In A. tit. est: Περὶ σφυγμῶν. — Solus E. in hac periodo pergit. Quae sequuntur in A. ad verbum conveniunt cum iis, quae habet GALENUS ad Teuthram VIII. p. 463. vs. 14. Kühn. 7) ἐν E. 8) καὶ πάλιν E. 9) δι' οὗ E. 10) ἄλλως γὰρ ἄλλως E. 11) τῶν σφυγμῶν E. 12) δὴ E.

riter contingunt. Est enim quaedam, ut exemplo utar, communis natura virorum et alia mulierum: et eorum qui calidius temperati sunt, eorumque qui frigidius, horum, inquam, utrorumque communis quaedam natura, et gracilium omnium communis itidemque crasorum communis alia. Rarumque est in communium horum unoquoque, quod non multis sit simile, perinde ac rarum est a vero aberrare illum, qui communia noverit.

Viri quidem igitur feminis longe maiorem et fortio-riorem itidem multo et tardio-rem paululum et satis rario-rem habent pulsum, propterea quod calidius et fortius et siccus sit masculinum genus feminino. Propter eandem causam viri quoque natura calidiores aliis viris maiorem quidem et citio-rem et crebriorem multo habent, propter virium vigorem. Sunt namque multi viri, licet calidiores, debiliores tamen frigidioribus viris. Qui vero graciliores sunt maiorem et multo rario-rem habent pulsum propter vigoris defectum. Corporum itaque natura ita differunt pulsus: mutantur autem ad hunc modum secundum aetates.

Infantis recens nati pulsus quidem frequentissimus non solum propter calorem sed etiam propterea, quod repletum sit spatium circa arterias in infantibus, adeo ut impediatur arteria, quo minus longissime a loco suo recedat. Senis vero rarissimus, quia frigidior et debilior: qui vero aetatis sunt intermediae senilem inter et puerilem, horum pulsus pro ratione proximitatis mutantur.

---

1) ἐτέρον E. 2) ἐκάστω E. 3) τῶν κοινῶν E. 4) Sententia non constat; videtur ὅτι ἥδιον aut simile quid ex-

πορισάμενος τῶν τοῖς πολλοῖς ὁμοίως ὑπαρχόντων. ἔξι γάρ τις, ὡς τύπῳ φάναι, κοινή φύσις ἀνδρῶν καὶ ἄλλη γυναικῶν· καὶ ὅσοι θερμότερόν εἰσι κεκραμένοι καὶ ὅσοι ψυχρότερον καὶ τούτων ἑκατέρων κοινή φύσις· καὶ τῶν ἰσχνῶν ἀπάντων κοινή, καὶ τῶν παχέων ὡσαύτως ¹ ἑτέρα κοινή. Καὶ σπάνιον ἐν ² ἐκάζῃ τῶν εἰρημένων κοινοτήτων τὸ μὴ τοῖς πολλοῖς ἕοικός· ὡσεὶ καὶ τὸ διαμαρτάνειν τοῦ ἀληθοῦς τῷ ³ τὸ κοινὸν ἐπιζαμένῳ⁴.

⁵ Ἄνδρες μὲν οὖν γυναικῶν μείζονα πολλῶ καὶ σφοδρότερον ὡσαύτως πολλῶ καὶ βραδύτερον ὀλίγῳ καὶ ἀραιότερον ἱκανῶς τὸν σφυγμὸν ἔχουσι διὰ τὸ καὶ θερμότερον εἶναι καὶ ἰσχυρότερον καὶ ξηρότερον τὸ ἄρρῆεν τοῦ θήλεος. Διὰ τὴν αὐτὴν δὲ αἰτίαν καὶ οἱ φύσει θερμότεροι ἄνδρες ἀνδρῶν μείζονα μὲν καὶ ὠκύτερον καὶ πυκνότερον πολλῶ, διὰ τὸν τόνον τῆς δυνάμεως· πολλοὶ γὰρ θερμότεροι ἄνδρες φύσει τῶν ψυχροτέρων ἀνδρῶν ἀσθενέστεροι. οἱ δὲ ἰσχνότεροι τῶν παχέων μείζονα καὶ ἀραιότερον πολλῶ διὰ τὸ ἄτονον. φύσει μὲν οὖν τοῦτο διαφέρουσιν οἱ σφυγμοί. τρέπονται δὲ ὧδέ πως κατὰ τὰς ἡλικίας.

Ὁ μὲν τοῦ νεογνοῦ παιδίου σφυγμὸς πυκνότητος, οὐ μόνον διὰ τὸ θερμὸν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ναστὸν εἶναι τὴν πέριξ χώραν τῶν ἀρτηριῶν ἐν τοῖς παισίν, ὡσεὶ κωλύειν τὴν ἀρτηρίαν εἰς μήκισον ἐκτρέπεσθαι. ὁ δὲ τοῦ γέροντος ἀραιότητα, ὅτι καὶ ψυχρότερος καὶ ἀσθενέστερος· ὅσοι δὲ διάγουσιν ἐν ταῖς μεταξὺ γερόντων καὶ παιδίων ἡλικίαις, τούτων οἱ σφυγμοὶ ἀναλόγως τρέπονται.

---

ci.lisse. 5) In E. add. tit. Περὶ ἀνδρῶν σφυγμῶν. 6) Sic dedi ex GALENO E. ἰσχυρότεροι.

Secundum anni tempestates mutatio pulsuum fit hac ratione: medio vere maximi sunt et fortissimi, modici vero celeritate et frequentia, quippe medio vere calidior tempestas quam initio, ad finem vero vergente vi et magnitudine decrescunt, celeritate vero et frequentia increscunt propterea, quod sanguis ad bilis flavae naturam propius accedit, aër autem quum siccior, tum calidior fit. Auctumnus vero, quum contrariae sit mixtionis aëris, secundum temperationem suam pulsus etiam mutat. Aestate vero parvi quidem et debiles et celeres et frequentes fiunt pulsus, propter exhalationem fortiorem, et quia illo tempore corpora sunt sicca et calida et imprimis ratione partium in profundo sitarum. Hyems vero, quippe quae aestati temperatione opposita est, contraria etiam ratione pulsus commutat.

Hae quidem pulsuum secundum anni tempestates mutationes: eodem modo se res habet secundum regiones: in calidis admodum, perinde ac media aestate habent, in frigidis admodum, perinde ac media hyeme: in bene temperatis vernaes sunt pulsus.

At graviditatis tempore pulsus sunt maiores et frequentiores et citiores: in ceteris naturae modum servant.

Mutant quoque pulsus somni, initio quidem minores illos efficientes, propterea quod vis vitalis non

---

1) In E. Tit. *Περὶ τοῦ κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους καὶ τροπῶν τῶν σφνγμῶν* (sic). 2) ἀρχάς E. 3) πάχει E. 4) τοῦτο E. et τῇ ξανθῇ χολῇ. 5) περὶ E. 6) In E. tit. add. *Περὶ φθινοπώρων* (sic) σφνγμῶν. Apparet, quam indocta manus ista adleverit. 7) E. μέσοι θ. et mox μέσοι χ.

¹ Κατὰ τὰς ² ὥρας τοῦ ἔτους ἢ τροπῆ τῶν σφυγμῶν γίνεται· ἐν μὲν τῷ ἔαρι μεσάζονται μέγιστοι καὶ σφοδρότατοι, τάχει δὲ καὶ πυκνότητι σύμμετροι· ὡς ἂν τὰ μέσα τοῦ ἔαρος θερμότερα εἶναι τῆς ἀρχῆς. πρὸς τὸ τέλος δὲ ἤκοντι τῆς μὲν σφοδρότητος καὶ τοῦ μεγέθους ἀφαιρεῖται, προστίθεται δὲ τῷ ³ τάχει καὶ τῇ πυκνότητι, διὰ τὸ ἐπὶ τὴν ξανθὴν χολὴν ἐκτρέπεσθαι τὸ αἷμα, τὸν ἀέρα δὲ ⁵ ἐπὶ τὸ ξηρότερον καὶ θερμότερον. ⁶ τὸ δὲ φθινόπωρον, ὡς ὄν ἐναντίας κράσεως τοῦ ἀέρος, κατὰ τὴν αὐτοῦ κράσιν καὶ τὴν τροπὴν τῶν σφυγμῶν ποιεῖται. ἐν δὲ τῷ θέρει μικροὶ μὲν καὶ ἀμυδροὶ καὶ ταχεῖς καὶ πυκνοὶ οἱ σφυγμοὶ γίνονται, διὰ τε τὴν ἄγαν διαφόρησιν καὶ διὰ τὸ τὰ σώματα ξηρὰ καὶ θερμὰ ἐν αὐτῷ εἶναι, καὶ μάλισα τὰ ἐν βάθει. ὁ δὲ χειμῶν ἐναντίας κράσεως ὑπάρχων τοῦ θέρους καὶ τροπᾶς τῶν σφυγμῶν κατὰ τὴν ἐναντιότητα τρέπεται.

Αὗται μὲν οὖν καὶ αἱ παρὰ τὰς ὥρας τῶν σφυγμῶν τροπαί· παρὰ δὲ τὰς χώρας ὡσαύτως· ἐν μὲν ταῖς ἄγαν θερμαῖς οἱ ⁷ μέσου θέρους· ἐν δὲ ταῖς ἄγαν ψυχραῖς οἱ μέσου χειμῶνος· ἐν δὲ ταῖς ⁸ εὐκράτοις τοῦ ἤρος.

⁹ Ἐν δὲ τῷ κτεῖν οἱ σφυγμοὶ μείζονες καὶ πυκνότεροι καὶ ὠκύτεροι γίνονται· τὰ δὲ ἄλλα φυλάττουσι κατὰ φύσιν.

¹⁰ Τρέπουσι δὲ τοὺς σφυγμοὺς καὶ ὕπνοι, ἀρχόμενοι μὲν μικροτέρους ἐργαζόμενοι, διὰ τὸ τὸν ζωτικὸν ¹¹ τόνον

---

8) εὐρώσοις E. 9) Locus hic in E. legitur in extremo libro: sed huc retrahendum esse docent Cod. A. et GALLENUS ad *Teuthiram*. 10) Tit. in E. *Περὶ τῶν* (ἐν add.) ὕπνοις σφ. 11) Delevi additamentum τὸν ἀτάραχον ἐργαζόμενοι διὰ τὸ τὸν ζωτικόν. — Ceterum verosimile

turbetur et ab omni motu, qui mutationem inferre possit, sit liber. At eorum, qui e somno in vigiliis incidunt, statim quidem magni et fortes et celeres et frequentes fiunt pulsus, quippe incitata vi psychica simul et vitali, vibrationem vero habent pulsus eodem tempore, mox tamen ad modum solitum redeunt.

Cibi et vinum et aqua itidem pulsus mutant. Cibi modice sumti magnos et fortes et celeres et frequentes efficiunt pulsus: aqua vero ex omnibus, quae assumuntur, brevissimos reddit.

Sequitur ut mutationes praeter naturam tradamus, Aëris itaque conditio intemperata et ciborum copia magna ita ut vires premat, omnia praeter naturam sunt. Nam qui ad quantum referuntur excessus causarum, quae non naturales vocantur, in causas praeter naturam transeunt. Partim igitur hae dissolvunt, et discutunt vim vitalem, partim premunt et gravant. Solvitur igitur in vitalis alimenti inopia, et morbi malignitate et animi pathematum vehementia et vi dolorum et morborum; gravatur autem a materiae mole et affectionibus in alicuius organi partibus interioribus sedem habentibus, inflammationibus, et scirrhis et abscessibus et vitis multifariis.

---

est, quaedam excidisse post *ἄμοιρον*. Certe in A. est, *προϊόντες βραδύτητα μὲν ἐπιτείνουσι καὶ ἀραιότητα, καὶ μάλιστα διὰ τροφήν, μείζους δὲ γίνονται, καὶ σφοδρότεροι· χρονίσαντες δὲ πάλιν τρέπονται εἰς ἀμυδρότητα καὶ σμικρότητα.* 1) *συμμετρίαν* A. et GAL. ad *Teuthram*. Fecte: quandoquidem de sanitate corporis sermo est, nec de protractis vigiliis, aut morbo, aut alia huiusmodi causa. E. *ἀμετρίαν*. 2) *ἀποτελοῦνται* E. 3) Totus hic

αἰτῶραχον εἶναι καὶ πάσης περιζατικῆς κινήσεως ἄμοιρον·
τῶν δὲ ἐξ ὑπνου μεταπεπτωκότων εἰς ἐγρηγορσιν ἐν μὲν
τῷ παραχοῆμα μεγάλοι καὶ σφοδροὶ καὶ ταχεῖς καὶ πυ-
κνοὶ γίνονται οἱ σφυγμοὶ, ὡς ἂν διεγειρομένης τῆς δυ-
νάμεως τῆς ψυχικῆς τε καὶ ζωτικῆς, κλόνον δὲ ἔχουσιν
οἱ σφυγμοὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον· μετ' ὀλίγον δὲ εἰς
ἰσομετρίαν ἔρχονται.

Σιτία δὲ καὶ οἶνος καὶ ὕδωρ τρέπουσι μὲν καὶ αἰτὰ
τοὺς σφυγμοὺς· τὰ μὲν σιτία μέτρια προσελθόντα μεγά-
λους καὶ σφοδροὺς καὶ ταχεῖς καὶ πυκνοὺς ² ἀποτελοῦσι·
τὸ δὲ ὕδωρ πάντων τῶν προσφερομένων ³ βραχυτάτους
τούτους ἐργάζεται.

Ἐξῆς δ' ἂν εἴη λέγειν καὶ τὰς ⁴ παρὰ φύσιν ⁵ τροπὰς.
καταστάσεις οὖν ἀέρος ἄμετροι καὶ πλήθῃ σιτίων, ὡσε
βαρῦναι τὴν δυνάμιν, πάντα παρὰ φύσιν. αἱ γὰρ κατὰ
τὸ ποσὸν ὑπερβολαὶ τῶν οὐ φύσει λεγομένων αἰτίων εἰς
τὸ παρὰ φύσιν ⁶ μεθίστανται. τὸ μὲν οὖν ⁷ διαλύει καὶ
σκεδαννύει τὴν ζωτικὴν δυνάμιν, τὸ δὲ οἶον θλίβει καὶ
βαρύνει. ⁸ Λίεται οὖν ἢ ⁹ δύνاميς τροφῆς ἀπορία, καὶ
νοσηματος κακοηθεία καὶ ψυχικῶν παθῶν ¹⁰ ἰσχυρῆ καὶ
ἀλγημάτων καὶ νοσημάτων σφοδρότητι· βαρύνεται δὲ ὑπὸ
πλήθους ὕλης καὶ ὑπὸ τῶν ἐντὸς ὀργάνου παθῶν, φλε-
γμονῶν καὶ σκιρῶν καὶ ἀποξιάσεων καὶ φθορῶν πολυ-
ειδῶν.

---

locus de cibis male affectus neque integer videtur: mi-
rum sane in modum accipiuntur verba GALENI: ὕδωρ —
βραχυτάτην τροπὴν ἐργάζεται. 4) περὶ παρὰ E. 5) σι-
τίοις τροπὰς E. 6) μεθίσταται E. 7) διαλύεται E.
8) Add. in E. Tit. περὶ δίσεως (sic) λίσεως κατὰ πόσους
τρόπους λύνονται. 9) δίσις E. ortum e compendio scr. sic
μοχ δίσεως. 10) ἰσχυρῆ E. et σκληρῶν, quod mutavi in
σκιρῶν.

Virium resolutarum pulsus parvus est et debilis et frequens: oppressarum vero et veluti gravatarum pulsus ad anomaliam et ataxiam transeunt secundum magnitudinem et intensionem.

Mutantur vero etiam pulsus secundum causas, uti supra dictum est, procatarticas irae, moestitiae et terroris. Irae quidem, magnitudine, vi, celeritate et frequentia: quum ipsum cor in ira ad excandescentiam incitatum sit. Moestitiae vero contra parvitate, debilitate, tarditate et raritate: quippe refrigeratio et stuporprehendit corpus in tristitia. Terroris vero subiti et vehementis pulsus est celer et vibratus et inordinatus et irregularis, quia corpus ipsum etiam in terrore contremiscit: diutius vero persistentis parvus est et rarus et debilis et gravis.

Doloris pulsus autem magnus et rarus et tardus, nec tamen vi excellit.

Mutant etiam pulsus inflammationes vel pro naturae suae modo, vel partis in qua sedem habent, ipsae quidem per se corii instar rigidiores efficiunt arteriae tuniceam: inflammatio tumor est calidissimus et dolens et durus: verum etiam pulsus duriores efficit et magis vibratum et celerem et crebrum, minime vero magnum: rigida enim facta arteriae tunica non fert expansionem adeo ut magnus fiat. Verum secun-

---

1) Tit. add. in E. *Περὶ προκαταρκτικοῦ προτρεπομένων σφυγμῶν* (sic). 2) τό E. 3) καὶ τάχους πυκνότητος E. 4) ἤρεται E. Tum post *θυμοῦς* Tit. *Περὶ λέπης καὶ φόβου*. 5) Locum hunc, qui legitur cum Tit. *Περὶ ὀδύνης σφυγμοῦ* in calce Cod. E. huc retraxi ob eandem ra-

Τῆς μὲν ἐκλυθείσης δυνάμεως ὁ σφυγμὸς μικρὸς καὶ ἀμυδρὸς καὶ πυκνὸς γίνεται· τῆς δὲ θλιβομένης καὶ οἶον βαρυνομένης εἰς ἀνωμαλίαν καὶ ἀταξίαν οἱ σφυγμοὶ τρέπονται κατὰ μέγεθος καὶ σφοδρότητα.

¹ Τρέπονται δὲ οἱ σφυγμοὶ καὶ κατὰ τὰ προκαταρκτικὰ αἰτία, καθάπερ ἀνωτέρω εἴρηται, θυμοῦ, λύπης καὶ φόβου. ² Τοῦ μὲν θυμοῦ κατὰ μέγεθος καὶ σφοδρότητα ³ καὶ τάχος καὶ πυκνότητα, ἐπειδὴ καὶ τὸ περὶ τὴν καρδίαν εἰς φλόγῳσιν ⁴ ἤρται ἐν τοῖς θυμοῖς· τῆς δὲ λύπης τὰναντία εἰς σμικρότητα καὶ ἀμυδρότητα καὶ βραδύτητα καὶ ἀραιότητα· ἐπειδὴ καὶ ψύξις καταλαμβάνει τὸ σῶμα καὶ νάρκωσις ἐν ταῖς λύπαις. Φόβου δὲ τοῦ μὲν ὑπογίου καὶ σφοδροῦ ταχὺς καὶ κλονώδης καὶ ἄτακτος καὶ ἀνώμαλος, διότι καὶ τὸ σῶμα ἐν τοῖς φόβοις τρομῳδες γίνεται· τοῦ δὲ χρονίσαντος μικρὸς καὶ ἀραιὸς καὶ ἀμυδρὸς καὶ βαρὺς.

⁵ Ὀδύνης δὲ μέγας καὶ ἀραιὸς καὶ βραδὺς, οὐ μὴν σφοδρότητί γε διάφορος.

⁶ Τρέπουσι δὲ τοῖς σφυγμοῖς καὶ αἱ φλεγμοναὶ, ἣ κατὰ φρίσιν, ἣ κατὰ μόριον, ἐν ᾧ συνέζησαν, αὐταὶ μὲν καθ' αὐτὰς ἐπὶ τὸ βυρσωδέξερον τὸν χιτῶνα τῆς ἀρτηρίας ἀποτελοῦσαι· ἣ γὰρ φλεγμονὴ ⁷ νόσημά ἐστι θερμότερον καὶ ὀδυνηρόν καὶ ἀντίτυπον. ἀλλὰ καὶ τὸν σφυγμὸν σκληρότερον καὶ κλονωδέξερον ἀπεργάζεται καὶ ταχὺν καὶ πυκνὸν, μέγαν δὲ οὐδ' ὅλως· βυρσώδης γὰρ ὁ χιτῶν τῆς ἀρτηρίας γεγωνῶς οὐκ ἐνδέχεται ἐκτίθεσθαι

---

tionem, qua supra in re simili. — In A. ista leguntur inter pulsum θυμοῦ et λύπης, sed post pulsum φόβου ibi Caput est *Περὶ ἀλγημάτων*: quod quum ex E. abesset, haec h. l. inserui. 6) Tit. add. in E. *Περὶ φλεγμονῶν*. 7) Forte οἴδημα. Mirum sanequam νόσημα ἀντίτυπον.

dum naturam inflammatorum organorum si quidem partes incensae magis nervosae sint, cum inflammationum natura conspirant, ut pulsus efficiant valde serratos et minores: sin autem potius venosae sint et arteriosae pulsus contrario modo mutant: ex his ipsis qui in arteriosis inflammatione contingente mutatur pulsus, maior et facilius irregularis et inordinatus fit, quam qui in venosis contingente, ita ut in iecinore factae inflammationes pulsum etiam talem habeant magis tamen ea, quae in corde suboritur: venosus igitur quum sit lien eiusmodi etiam pulsus habebit. Eodem igitur modo ad reliquas etiam partes translata similitudine poteris pulsum mutationes invenire.

Erunt autem etiam symptomata partibus inflammatis propria huiusmodi: inflammata praecordia spasmodum in corpore faciunt, suffocationes pulmonis inflammationes: animi deliquia quae ad os ventriculi contingunt: tabem quae in hepate: apepsiam quae in stomacho; urinarum suppressiones quae in renibus.

In magis sensilibus itaque partibus factae inflammationes propter dolores pulsus mutant: quae vero in minus sensilibus propter positionem et quod diu protrahuntur. Operae pretium igitur est medicum monuisse ut non solum cogitatione pulsus dignoscat, sed ipsis rebus mentem exerceat simul et tactum: initium autem exercitationis in ipsis factis est disciplina menti tradita.

Nam ut quis verbis declaret modum excedentem frequentiam pulsus in pleuritide fieri non potest, tamen magnum inde exspectandum in diagnosi adiumentum:

πρὸς μέγεθος. ¹ Κατὰ δὲ τὴν φύσιν τῶν φλεγμαινόντων ὀργάνων, εἰ μὲν νευρωδέξερα εἴη τὰ φλεγμαίνοντα μόρια ὡσαύτως ταῖς διαθέσει τῶν φλεγμονῶν ἔπονται σκληροτέρους καὶ μάλα ἐμπρίοντας καὶ μικροτέρους τοῖς σφυγμοῖς ² ἐργαζόμενα. εἰ δὲ φλεβωδέξερα καὶ ἀρτηριωδέξερα τοὺς σφυγμοὺς εἰς τὰναντία τρέπουσι· αὐτῶν δὲ τοιούτων ἐν τοῖς ἀρτηριώδεσι μείζων καὶ ῥαδίως ἀνώμαλος καὶ ἀτακτος γίνεται ἢπερ ὁ ἐν τοῖς φλεβώδεσιν ὡσε καὶ αἰ κατὰ τὸ ἦπαρ γενόμενοι φλεγμοναὶ τοὺς σφυγμοὺς τοιοῦτους ἔχουσιν, ³ μᾶλλον δὲ ἢπερ ἂν γένηται κατὰ τὴν καρδίαν. φλεβώδης οὖν ὁ σπλὴν ὑπάρχων ⁴ τοιοῦτους αὐ τοὺς σφυγμοὺς ἔξει. Κατὰ τὸν αὐτὸν οὖν λόγον καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς μορίοις τὴν ἀναλογίαν ποιούμενος δυνήσῃ ἀνευρίσκειν τὰς τροπὰς τῶν σφυγμῶν.

Ἔσονται δὲ καὶ συμπτώματα τοῖς φλεγμαίνουσι μορίοις τοιαῦτα· φλεγμῆνασαι γὰρ αἰ φρένες σπασμὸν ἐν τῷ σώματι ποιοῦσι· πνίγας δὲ αἰ κατὰ πνεῦμονα φλεγμοναί· συγχοπὰς δὲ αἰ κατὰ τὸ σῶμα τῆς γαστρὸς· ἀτροφίαν δὲ αἰ κατὰ τὸ ἦπαρ· ἀπειρία, δὲ αἰ κατὰ τὴν κοιλίαν· ἐμφράξεις δὲ αὐθῶν αἰ κατὰ τοὺς νεφροὺς.

Ἐν μὲν οὖν τοῖς αἰσθητικωτέροις γενόμενοι φλεγμοναὶ διὰ τὰς ὁδύνας τρέπουσι τοὺς σφυγμοὺς· αἰ δὲ ἐν τοῖς ἀραισθητικωτέροις διὰ τὴν θέσιν καὶ μονήν. Ἄξιον οὖν παρακελεύεσθαι τὸν ἰατρὸν μὴ λόγῳ μόνον διακρίνειν τοὺς σφυγμοὺς ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζειν τὸν λογισμὸν ἅμα καὶ τὴν ἀφήν· ἀρχὴ δὲ τῆς ἐπὶ τῶν ἔργων τριβῆς ἢ διὰ τοῦ λόγου διδασκαλία.

Τὸ γὰρ ἐρμηνεύσαι τὸ ὑπερβάλλον τῆς πυκνότητος ἐν ταῖς πλευρίτισιν οὐ δυνατόν ἐστι, καίτοι μεγάλη διάγνωσις

1) παρὰ Ε. 2) ἐργαζομένους Ε. 3) εἴπερ ἂν tantum Ε.

4) τοὺς αὐτοὺς Ε.

quodsi enim, quoad eius fieri potest, frequens fit in pleuritide, haec in peripneumoniam transit; instante animi deliquio, quin hoc mox fiat, dubium non est. Sin autem modica pulsus frequentia in pleuriticis, vel in soporem vel in nervorum laesionem incidunt. Similiter anomaliae species serrata, pleuritidi propria, modica si sit, pleuritidis levioris et coctu facilis signum est, gradu vero aucta gravissimae et difficulter ad maturitatem perducendae.

Eiusmodi pleuritides cum debilitate virium admodum periculosae, cum integris viribus vel tempore maturescere solent vel in puris collectionem transire, vel phthisica extabescencia illas excipit. Concoctae pleuritidis pulsus omnem sensim deponit praeter naturam mutationem, eius vero quae in puris collectionem convertitur initio quidem suppurationis, qualis qui ab Hippocrate descriptus invenitur circa puris initia, quales etiam febres contingunt: fit autem in his etiam propterea pulsus irregularis, quod orificia arteriarum e corde nascentium prope ab humore collecto absunt. Omnibus vero qui e pleuritide pus collegerunt pulsus sunt hectici, at in abscessuum ruptione, pulsus quum rarior, tum debilior, aequae ac in haemorrhagiis.

Quum vero in phthisin incidunt qui pus intro collegerunt, quo magis putredo augetur, eo magis etiam

-
- 1) γίνεσθαι E. 2) Lacuna est. Scriptum fuisse videtur: ἢ συγκοπῆς ἀπειλοῦσης ἀνάγκη γίνεσθαι. Coll. G. L. ad Teuthram. 3) ἀνιεμένην πυκνότητα E. 4) νεβρῶν E. 5) ἐπάρχων E. 6) πεμφθησομένης E. 7) χαλεπῶς E. 8) ἀσθενεῖ μόνῃ E. et in marg. Tit. Ἡερὶ πύου. 9) κιν-

ἐξ αὐτῆς προσδοκᾶται. εἰ μὲν γὰρ πυκνότητος ἐν ταῖς πλευρίτισιν ὡσπερ ἐξ ἴσης ¹ γίνεται, εἰς περιπνευμονίαν μεθίσταται ² συγκοπῆς ἀπειλούσης. εἰ δὲ ³ ἀνιεμένη πυκνότης τοῦ σφυγμοῦ ἐν ταῖς πλευρίτισιν ἢ εἰς καταφορὰν ἢ εἰς ⁴ νεύρων βλάβην τελευτᾷ· οὕτω δὲ καὶ τὸ τῆς ἀνωμαλίας εἶδος τὸ ἐμπριζικόν, ἴδιον πλευρίτιδος ⁵ ὑπάρχον, ἀνιέμενον μὲν μαλακῆς καὶ ῥαδίως ⁶ πεφθησομένης, ἐντεινόμενον δὲ ⁷ χαλεπῆς καὶ δυσπέπτου γνώρισμα πλευρίτιδος.

Αἱ τοιαῦται πλευρίτιδες σὺν ⁸ ἀσθενεῖ μὲν δυνάμει ⁹ κινδυνώδεις ὀξέως, σὺν ἰσχυρᾷ δὲ ἢ τῷ χρόνῳ ἐπέφθησαν ἢ εἰς ἐμπύημα μετέπεσον, ἢ φθινώδης μαρασμὸς αὐτὰς διεδέξατο. τῆς μὲν πεττομένης πλευρίτιδος ὁ σφυγμὸς πᾶσαν ἀποτίθεται κατὰ βραχὺ τὴν παρά φύσιν τροπὴν, τῆς δὲ εἰς ἐμπύημα μεταπιπτούσης κατ' ἀρχὰς μὲν τοῦ ἐμπυήματος οἶος ὁ ¹⁰ παρὰ τοῦ Ἰπποκράτους γεγραμμένος εὐρίσκειται περὶ τὰς γενέσεις τοῦ πύου, ὅποιοι καὶ οἱ πυρετοὶ συμβαίνουσι· γίνεται δὲ ἐν αὐτοῖς σφυγμὸς ἀνώμαλος καὶ διὰ τὸ πλησιάζειν ¹¹ τῷ ὑγρῷ τὰ ζώματα τῶν ἐκ τῆς καρδίας ἐκφυομένων ἀρτηριῶν. πᾶσι δὲ τοῖς ἐμπυηκοῖς ¹² καὶ ταῖς πλευρίτισιν οἱ σφυγμοὶ ἐκτικοὶ εἰσιν, ἐν δὲ ταῖς ¹³ ῥήξεσι τῶν ἐμπυημάτων ὁ σφυγμὸς ἀραιότερος καὶ ἀμυδρότερος, ὡσπερ ἐν ταῖς ¹⁴ αἰμορροαγίαις.

Εἰς φθίσιν δὲ μεταπεσόντων τῶν ἐμπυηκῶν ὅσον μὲν πλεονάζει [καὶ] ἢ σῆψις κατ' αὐτοῦ, τοσοῦτον καὶ ὁ

δίνω δ' ὀξέως E. 10) περὶ E. 11) τὸ ὑγρὸν E. Spectatur pus in pulmone collectum, in cuius vicinia sint officinae arteriarum ex corde proceduntium. 12) Legendum: ἐκ τῶν πλευριτίδων. 13) ῥίξεσι E. 14) E. in marg. Περὶ αἰμορροαγίας.

pulsus rarus quidem et citatus et debilis et parvus, nisi qua tussicula illos infestet ipsaque tussis vellicatione ad magnitudinem augeat pulsum propter virium excitationem. Et propter eandem causam peripneumonii pulsus quidem fit magnus, debilis vero et mollis propter pulmonis laxam structuram, simul undosi aliquid habens.

Mutantur autem in tabidis etiam pulsus secundum tabis speciem; sunt hae: primo quidem naturalis senectus; tum senectus e morbo; dein quum ex hectica feбри in tabem incidunt: tandem περιφρουγής μαρασμός, quasi adurens ex tabescentia, quae nascitur e transitu febrium continuarum. — Tabis igitur e naturali senectute pulsus eiusmodi est, qualis in senili aetate, eius vero senectutis, quae e morbo, parvus et debilis, celer et frequens, quippe calefiunt qui hoc morbo laborant: quae vero tabes ex hecticarum febrium transitu, hecticum habet pulsum sed eum intensum: adurens vero extabescentia, quoad putredinis multitudo in eam e febribus continuis transiit, ad eandem rationem augmentum caloris etiam in ea continget.

In omnibus autem huius generis febribus et pulsibus sciendum est in universum inordinatos irregulares consequi, raro autem inveniri inordinatum pulsum irregularem, propterea quod irregulares ordinati pulsus etiam in minoris momenti laesionibus inveniuntur, irregulares vero inordinati sine gravi malo consistere non possint.

---

1) δύσεως E. 2) γήρωσ E. 3) In E. dittographia est πνευμάτων μαρασμῶν. 4) In marg. E. Περὶ μαρασμοῦ σφυγμοῦ. 5) γινόμενος E. et αἰτῶν. 6) In E. add.

σφυγμός πυκνότερος μὲν καὶ ταχὺς καὶ ἀμυδρὸς καὶ μικρὸς ; εἰ μὴ τι ἄρα βηχίον αὐτοὺς ἐνοχλοῦν τῷ λόγῳ τοῦ σπαραγμοῦ τῆς βηχὸς εἰς μέγεθος αἶρει καὶ τὸν σφυγμὸν διὰ τὴν διέγερσιν τῆς ¹ δυνάμεως· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ σφυγμός τῶν περιπνευμονιῶν εἰς μέγεθος μὲν αἶρεται, ἀμυδρὸς δὲ καὶ μαλακὸς διὰ τὴν χαυνότητα τοῦ πνεύματος, ἔχων τι καὶ κυματώδες ἐν ἑαυτῷ.

Τρέπονται δὲ οἱ σφυγμοὶ καὶ ἐν τοῖς μαραινομένοις κατὰ τὸ εἶδος τοῦ μαρασμοῦ· πρῶτον μὲν τὸ κατὰ φύσιν ² γήρας· δεύτερον τὸ ἐκ νόσου γήρας· τρίτον τὸ ἀπὸ τοῦ ἐκτικῆς μεταπίπτειν εἰς μαρασμόν· καὶ τέταρτον ὁ περιφρυγῆς μαρασμός, ὅστις γίνεται ἀπὸ μεταπτώσεως τῶν συνεχῶν ³ πυρετῶν. ⁴ Ὁ μὲν τοῦ κατὰ φύσιν γήρας, μαρασμοῦ σφυγμός οἷός ἐστι καὶ ἐν ταῖς γεροντικαῖς ἡλικίαις, ὁ δὲ τοῦ ἐκ νόσου μικρὸς καὶ ἀμυδρὸς, ταχὺς καὶ πυκνός, διὰ τοῦ θερμαίνεσθαι τοὺς τοιοῦτον νόσημα ἔχοντας· ὁ δὲ ἀπὸ μεταπτώσεως τοῦ ἐκτικῆς ⁵ γενόμενος αὐτὸν τὸν ἐκτικὸν ἔχει ἐπιτεταμένον· ὁ δὲ περιφρυγῆς μαρασμός, ὡς τὸ πλῆθος τῆς σήψεως ἐκ τῶν συνεχῶν πυρετῶν μετέπεσεν εἰς αὐτὸν, τοσοῦτον καὶ ἡ ἀύξησις τῆς θερμοσίας ἐν αὐτῷ γενήσεται.

⁶ Ἐν πᾶσι δὲ τοῖς τοιοῦτοις πυρετοῖς τε καὶ σφυγμοῖς εἰδέναι χρὴ καθόλου ὅτι αἱ ἀταξίαι ⁷ τῆ ἀνωμαλίας ἔπονται, σπανίως δὲ ⁸ εὔρεθῆναι ⁹ ἄτακτον ἀνώμαλον σφυγμὸν, διὰ τὸ τοὺς ἀνωμάλους ¹⁰ τεταγμένους σφυγμοῖς καὶ ἐν ταῖς μικροτέραις βλάβαις εὔρισκεσθαι· τοὺς δὲ ἀνωμάλους καὶ ἀτάκτους σφυγμοὺς χωρὶς μεγάλης βλάβης ἀδύνατον εὔρεθῆναι.

Tit. Περὶ συνεχῶν πυρετῶν σφυγμοῦ. 7) τῆς ἀνωμαλίας E. 8) εὔρεσθαι E. 9) Flagitante sententia hoc vocabulum de meo addidi. 10) τεταμένους E.

Mutantur autem pulsus etiam in phreniticis morbis pro phrenitidis specie: una enim phrenitis est cerebri inflammatio eiusque affectio primaria: altera autem phrenitis inflammatio diaphragmatis, cuius particeps fit cerebrum per sympathiam. Hae autem pulsus habent duros et parvos et debiles, quia utraque in partibus nervosis contingit: inflammationem enim si spectes, pulsus tum communes habent tum proprios: ratione viciniae alterius prope cor pulsus habebit crebriores et citiores: spastici vero fiunt utriusque pulsus ab utraque diastoles parte ac veluti subtremiscere quis illos dixerit et arteriam sursum ac deorsum ferri, vibratam, motu sedem naturalem relinquentem. Admodum frequens autem pulsus instans minatur animi deliquium.

In catococho vero et lethargo similis fere pulsuum mutatio contingit, quum similes sint morbi et multa inter se habeant communia. Uterque enim in posteriore cerebri parte affecta locum obtinet, ac similiter uterque a pituita oritur: et propterea tardiores et rariores habent pulsus, magnitudine vero diversos: catococho enim laborantium pulsus magnus est et durus et aequalis, lethargicorum vero parvus et mollis et inaequalis. A se invicem autem differunt eo, quod totius corporis habitus solvitur et intumescit in lethargicis, adstringitur vero et contrahitur in catococho affectis.

---

1) τροπάδην E. 2) ἐξῆς E. 3) δέ E. 4) ἀμφότεροι E.
5) καταλιπούσα E. 6) σχεδόν ὁμοίως de con. suppl. vi.
Ad initium huius loci in marg. E, add. περὶ κατόχου καὶ

Τρέπονται δὲ οἱ σφυγμοὶ καὶ ἐν τοῖς φρενιτικοῖς νοσήμασι κατὰ τὸ εἶδος τῆς φρενίτιδος· μία μὲν γὰρ ἐστὶ φρενίτις φλεγμονή τῶν περὶ τὸν ἐγκέφαλον, ἥτις κατὰ ¹ πρωτοπάθειαν γίνεται· ἄλλη δὲ ἐστὶ φρενίτις φλεγμονή τοῦ διαφράγματος, ² ἐξ ἧς μεταλαμβάνει ὁ ἐγκέφαλος κατασμπάθειαν. αὐταὶ τοὺς σφυγμοὺς σκληροὺς ἔχουσι καὶ μικροὺς καὶ ἀμυδροὺς, διὰ τὸ ἀμφοτέρως ἐν νευρώδεσι μορίοις γενέσθαι· καθ' ὃ μὲν γὰρ φλεγμαίνουσι ἀμφοτέρωθεν τοὺς σφυγμοὺς καὶ κοινοὺς ἔχουσι, καὶ ἰδίους· καθ' ὃ ³ γε ἢ μία φλεγμονή πλησιάζει τῇ καρδίᾳ πυκνότερους καὶ ταχύτερους ἔξει· σπασμώδεις δὲ ⁴ ἀμφοτέρων οἱ σφυγμοὶ γίνονται κατ' ἀμφοτέρωθεν τὰ μέρη τῆς διασολῆς καὶ, ὡς ἂν εἴποι τις, ὑποτρέμειν δοκῶν αὐτοῦ καὶ ἀναφέρεσθαι καὶ καταφέρεσθαι τὴν ἀρτηρίαν κλονωδῶς ⁵ καταλιπούσαν τῇ κινήσει τὸν ἴδιον τόπον. τὸ δὲ ἄγαν τοῦ σφυγμοῦ πυκνὸν ἐφεδρεύουσαν ἀπειλεῖ συγκοπὴν.

Ἐν δὲ τοῖς κατόχοις καὶ τοῖς ληθαργοῖς ⁶ σχεδὸν ὁμοίος ἢ τροπὴ τῶν σφυγμῶν γίνεται, ἐπειδὴ ταῦτα τὰ νοσήματα ὁμοιά εἰσι καὶ κατὰ πολλὰ κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις. ἐν γὰρ τῷ ὀπισθεν μέρει τοῦ ἐγκεφάλου παθόντι ἀμφοτέρωθεν γίνονται, καὶ ὑπὸ φλεγματικοῦ αἰτίου ὡσαύτως ἀμφοτέρωθεν· καὶ διὰ ταῦτα βραδυτέρους καὶ ἀραιότερους τοὺς σφυγμοὺς ἔχουσι, εἰς δὲ τὸ μέγεθος διαφέροντας. ὁ γὰρ τῶν κατόχων σφυγμὸς μέγας ἐστὶ καὶ σκληρὸς καὶ ὁμαλὸς, τῶν δὲ ληθαργικῶν καὶ μικρὸς καὶ μαλακὸς καὶ ἀνώμαλος. διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων καὶ ⁷ τῷ λῦεσθαι μὲν τὴν ὅλην ἔξιν τοῦ σώματος καὶ διοιδίσκεσθαι ⁸ τοῖς ληθαργικοῖς, ἐσφίγγεσθαι δὲ καὶ συνέχεσθαι τοῖς κατόχοις.

ληθαργου (sic) σφυγμοῦ. 7) τό Ε. 8) τοὺς ληθαργικούς Ε. — Mutavi, quia sequitur τοῖς κατόχοις.

Spasmo affectorum pulsus propter siccitatem veluti nervum ad tactum ostendit arteriam et veluti chordam tensam ab utraque sui parte et a loco suo veluti recedentem efficit: sursum vero ac deorsum iterum lata veluti vibrata irregularem reddit pulsum, et mox citius mox tardius movetur. Videtur autem etiam tum fortis, tum magnus esse convulsorum pulsus: totus enim ictus ob tensionem fortis esse videtur: propter vibrationem vero exsiliunt, unde fit ut subinde quoque altus sit. Nec facile peritum latet hujus generis pulsus. Sin autem propter repletionem fiat et debilis et celer et creber est, quum undecumque materiae mole arteria stringatur.

In resolutione pulsus est parvus et debilis et tardus, quum morbus ipse sit frigidus et vires sint debiles in resolutis. Paralyti vehementiori et creber fit et subintermittens inordinatus.

Epilepticorum et apoplexia laborantium pulsus sibi invicem similes, quia morbi etiam sunt similes; quum vero frigidi sunt et e frigida causa profluunt pulsus habent parvos et tardos et debiles. Sin autem uterque morbus graviter aliquem teneat, ita ut vires etiam gravet, tum debiles, tum crebros.

Angina laborantium pulsus, quum morbus sit inflammatio, inflammationis ad modum faciet duros et par-

---

1) Add. in E. *Περὶ σπασμένον σφυγμῶν.* 2) Haec ita legenda esse arbitror: *καὶ οἷον διατεταμένην ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν καὶ οἷον μεθιξαμένην τοῦ οικείου τόπου, ὥσπερ χορδὴν ποιεῖ· ἀναφερομένη δὲ καὶ αἰθίς κ. τ. λ.* 3) κι-

¹ Τῶν δὲ σπωμένων διὰ ξηρότητα ὁ σφυγμὸς νευρωδε-
ξέραν ξμφαίνων τὴν ἀρτηρίαν ² καὶ οἷον διατεταμένην ἐξ
ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ὡσπερ χορδῆς μεθισταμένης καὶ οἷον
διατεταμένης τοῦ οἰκείου τόπου πονεῖ. διαφορομένη δὲ
καὶ αὐθις κάτω μεθισταμένη κλονωδῶς ἀνώμαλον τὸν σφυ-
γμὸν ἀποτελεῖ, καὶ ποτὲ μὲν ταχέως ³ κινεῖται, ποτὲ
δὲ βραδέως. δοκεῖ δὲ καὶ σφοδρὸς εἶναι καὶ μέγας ὁ τῶν
σπωμένων σφυγμὸς, ἅπαντα γὰρ ἢ πληγὴ διὰ μὲν τὴν
τάσιν εὐρωστος φαινομένη· διὰ δὲ τὸν κλόνον ἐκπεπηδη-
κότες. ὅθεν καὶ ὑψηλὸς ἔσθ' ὅτε. καὶ οὐκ ἂν τινα ⁴ λά-
θοι τῶν ἠσκημένων ὁ σφυγμὸς οὗτος. εἰ δὲ διὰ πλήρωσιν
γίνεται, μικρὸς αὐτοῖς ὁ σφυγμὸς καὶ ἀμυδρὸς, καὶ τα-
χὺς, καὶ πυκνὸς ἐστίν, διὰ τὸ πανταχόθεν συνέχεσθαι τὴν
ἀρτηρίαν τῇ περισσειᾷ τῆς ὕλης.

⁵ Ὁ παραλίσεως σφυγμὸς μικρὸς ἐστὶ καὶ ἀμυδρὸς καὶ
βραδύς, ὅτι καὶ τὸ πάθος ψυχρὸν καὶ δύναμις ἄρρώστος
ἐστὶν ἐν τοῖς παραλελυμένοις. κατ' ἐπίτασιν γεροντίας
τῆς παραλίσεως καὶ πυκνὸς γίνεται, καὶ ὑποδιαλείπων
ἄτακτος.

⁶ Ἐπιληπτικῶν καὶ ἀποπληκτικῶν οἱ σφυγμοὶ παρα-
πλήσιοι ⁷ ἀλλήλοις, ὅτι καὶ τὰ νοσήματα ὁμοιά εἰσι· διὰ
δὲ τὸ ψυχρὸν εἶναι καὶ ἐξ αἰτίου ψυχροῦ γίνεσθαι τοὺς
σφυγμοὺς ἔχουσι μικροὺς καὶ βραδεῖς καὶ ἀμυδροὺς, εἰ
δὲ ἰσχυρὸν κρατῶσι ⁸ γε ἀμφοτέρω τὰ παθήματα, ὡς βα-
ρύνεσθαι τὴν δύναμιν, καὶ ἀμυδροὺς καὶ πυκνοὺς.

⁹ Ὁ συναγκικῶν σφυγμὸς, ἐπειδὴ τὸ πάθος φλεγμονή,
[εἰς συμπίθειαν ¹⁰ τὴν ἀρχὴν αὐξεί, ὅτι καὶ πλησιάζει

νεῖσθαι E. 4) μάθῃ E. 5) Tit. add. in E. Περὶ πα-
ραλίσεως σφυγμοῦ. 6) E. Tit. Περὶ ἐπιληπτικῶν καὶ
ἀποπληκτικῶν σφυγμοῦ. 7) ἀλλήλων E. 8) καὶ E.
9) Tit. in E. Περὶ συναγκικῶν σφυγμῶν. 10) Leg. vi-

vos: quodsi insignis suffocatio eos prehenderit, crebri etiam fiant pulsus necesse est.

In acuta orthopnoea pulsus irregularis est, inordinatus deficiens et in modica mali gravitate creber, in summa vehementia aegre perficitur, et tardus est et deficiens, in mortis proximitate creber.

In uterina suffocatione pulsus durus est et spasticus, quia uterus etiam natura nervosus; quia etiam frigidae misionis, rarum et tardum habebit pulsum; mortifera vero facta suffocatione, pulsus ut fiat etiam frequentissimus necesse est.

Ventriculus inflammatus, prouti morbus specie inflammatio est, pulsus ita mutat ut frequentes illos reddat, pressus autem ventriculus vel morsu laborans, vel anxietate, vel singultu, vel vomitu, vel vomituratione, vel anorexia, vel dolore, pro symptomatis variis varium in modum pulsus mutat. Morsus enim et vomitus, et vomituratione, et singultus, et anxietas crebros, parvos, debilesque pulsus habent, inprimis autem qui veratrum sumserint: vomentes enim vellicantur et irregulares et inordinatos habent pulsus, sin autem ad quietem redeant aequales et fortes habebunt pulsus. Oppressio vero sola sine aliquo symptomate eorum, quae a cibi copia nimia profluunt, ita ut vires graventur, raros et tardos et debiles et

---

detur: τὴν ἀρχὴν αἴξει vel αἴξει. — Nescio utrum τὴν ἀρχὴν de corde dicat, pulsus principio, an de cerebro, quum phrenitis post anginam saepe apud Antiquos occurrat. Et hoc videtur probabilius. — Quidquid huius rei est, verba, quae abundare videbantur, uncinis inclusimus.

κῦτῃ,] τῷ λόγῳ οὖν τῆς φλεγμονῆς σκληροῦς καὶ μικροῦς σφυγμοῦς ἀποτελεῖσει, ¹ ἢν δὲ ἰσχυρὰ ² πνίξις αὐτοῦς καταλάβῃ, καὶ πυκνοὶ ἐξ ἀνάγκης οἱ σφυγμοὶ γενήσονται.

³ Ὄρθοπνοίας ὀξείας ὁ σφυγμὸς ἀνώμαλος, ἄτακτος; ἐκλείπων καὶ τοῖς μὲν μέσοις τῇ κακίᾳ πυκνός, τοῖς δὲ ἐσχάτως, βίαιος, βραδύς τε καὶ ἐκλείπων, τῆς δὲ ἀναίρουσης ἤδη πυκνός.

⁴ Τσερικῆς πνίξεως ὁ σφυγμὸς σκληρὸς ἐστὶ καὶ σπασμώδης, ἐπειδὴ καὶ ἡ μήτρα νευρώδης ἐστὶ τὴν οὐσίαν· διότι καὶ ψυχρᾶς κράσεως ἀραιὸν καὶ βραδὺν τὸν σφυγμὸν ἔξει· ὀλεθρίας δὲ γενομένης τῆς πνίξεως ἐξ ἀνάγκης καὶ ὁ σφυγμὸς πυκνότατος γενήσεται.

⁵ Στόμαχος φλεγμήνας τρέπει τοὺς σφυγμοὺς κατὰ τὸ φλεγμονῆς εἶδος, πυκνοῦς αὐτοῦς ἐργαζόμενος· θλιβόμενος δὲ ὁ στόμαχος, ἢ θακνόμενος, ἢ ἀλῶν, ἢ λύζων, ἢ ἐμετικός, ἢ ναυτιῶν, ἢ ἀνώρεκτος, ἢ ὀδυνώμενος κατὰ τὸ τοῦ συμπτώματος εἶδος τρέπει τοὺς σφυγμοὺς. ἡ μὲν γὰρ δῆξις, καὶ οἱ ἐμετοὶ, καὶ αἱ ναυτίαι, καὶ οἱ λυγμοὶ, καὶ ὁ ἀλυσμὸς πυκνοῦς, μικροῦς, ἀμυδροῦς τοὺς σφυγμοὺς ἔχουσι, καὶ μάλιστα οἱ ἂν ἐλλέβορον εἰληφότες ᾧσιν· ἐμοῦντες γὰρ σπαράσσονται καὶ ἀνώμαλους καὶ ἀτάκτους τοὺς σφυγμοὺς ἔχουσιν. ⁶ ἢν δὲ εἰς κατάσασιν ἔλθωσιν, ὀμαλοῦς καὶ σφοδροῦς τοὺς σφυγμοὺς ἔξουσιν. θλίψις δὲ μόνη, χωρὶς τινος τῶν ὑπὸ πλεονασμοῦ τροφῆς ⁷ γενομένων, ὥσε βαρῦναι τὴν δύναμιν, ἀραιούς καὶ βραδεῖς καὶ ἀμυδροῦς καὶ μικροῦς τοὺς σφυγμοὺς ἐργάζε-

1) εἰ E. quem soloecismum sustuli. 2) πῆξις E. 3) Etiam hic locus, cum Tit. Περὶ ὀρθοπνοϊκῶν σφυγμῶν ad calcem Codicis E. reiectus erat. 4) Tit. in E. Περὶ ἰσερικῆς πνίξεως. 5) Tit. in E. Περὶ στομάχου σφυγμοῦ. 6) εἰ E. 7) γενομένη E.

parvos facit pulsus. — Eodem modo se habet pulsus eorum, qui bulimo laborant. Quaecumque igitur affectiones crebros reddunt pulsus, ubi increverunt, pulsum efficiunt vermicularem: quae vero raros efficiunt, praeterquam quod supra dictas differentias augent, simul eiusmodi diversitatis speciem faciunt quoad anomaliam in una pulsatione, ut in multas partes secessisse videatur arteriae corpus, ita ut nil continuum esse dixeris, sed sensus oriatur in diastole perinde ac si arenam tangas.

Hydropicorum pulsus pro morbi specie diversus est: in ascite enim debilis, parvus, et creber et tensus, quia arteria ab humore comprimitur et quia frigidus morbus est. In tympanite longus, fortis, modicus, subdurus cum pauca tensione, quum totum quoque corpus spiritu impletum sit et morbus sit coctu difficilis et frigidus. In hydrope inter cutem undosus et latus et mollis, quum in his morbis corporis partes ubivis humore sint plene.

Elephantiasi affectorum pulsus parvus, debilis, tardus, frequens propter virium imbecillitatem et quia frigidus est humor melancholicus, qui hos morbos gignit.

In icteris prouti morbi species est pulsus se habet. Quodsi enim propter iecoris inflammationem oritur, pulsus facit duros, crebros, celeres, veluti nutantes: sin autem propter flavae bilis abundantiam, ita ut

---

1) Haec quoque ex calce libri huc revocavimus. Add. in Cod. Tit. *Περὶ βουλίμου σφυγμοῦ*. 2) Add. in E. *Περὶ τῶν ἰδαιόωντων σφυγμῶν*. 3) Forte *καταδλίβεσθαι*.

ται. ¹ Καὶ ὁ τῶν βουλιμιωντων σφυγμὸς τοιοῦτός ἐστιν. Αἱ μὲν οὖν εἰς πυκνότητα τρέπουσαι διαθέσεις ἀπασαι χρονίζουσαι σφοδρότεραι γενόμεναι τὸν σκοληκίζοντα σφυγμὸν ἐργάζονται, αἱ δὲ εἰς ἀραιότητα πρὸς τῷ ἐπιτείνειν τὰς εἰρημένας διαφορὰς, τοιοῦτόν τι σὺν αὐταῖς εἶδος ἐπὶ τῇ καθ' ἓνα σφυγμὸν ἀνωμαλίᾳ γεννώσιν, ὡς εἰς πολλὰ δοκεῖν τετράφθαι τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας, ὡς μηδὲν ἔχεσθαι δοκεῖν [εἶναι], ἀλλ' οἷον ψάμμου προσπιπτομένης αἰσθησὶν γενέσθαι τῇ ἀφῆ κατὰ τὴν διασυλην.

² Ὑδριῶντων σφυγμὸς κατὰ τὸ τοῦ νοσήματος εἶδος· τοῦ μὲν γὰρ ἀσκήτου ἀμυδρὸς, μικρὸς, καὶ πυκνὸς, καὶ διατεταμένον διὰ τὸ ³ καταπνίγεσθαι τὴν ἀρτηρίαν ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ καὶ διὰ τὸ ψυχρὸν εἶναι τὸ πάθος· τοῦ δὲ τυμπανίτου μακρὸς, σφοδρὸς, μέτριος, ὑπόσκληρος ⁴ σὺν τινι τάσει, ἐπειδὴ καὶ τὸ πᾶν σῶμα πεπληρωμένον ἐστὶ τοῦ πνεύματος καὶ ἄπεπτον τὸ νόσημα καὶ ψυχρὸν. τοῦ δὲ ἀνὰ σάρκα κυματώδης, καὶ πλατύς, καὶ μαλακός, ἐπεὶ ⁵ τῷ ὑγρῷ ἐν τοῖς τοιοῦτοις νοσήμασι κατὰ πάντα τὰ κῶλα ⁶ πεπλήρωται.

⁷ Ἐλεφαντιῶντων ὁ σφυγμὸς μικρὸς, ἀμυδρὸς, βραδύς, πυκνὸς, διὰ τὴν ἀσθενείαν τῆς δυνάμεως καὶ διὰ τὸ ψυχρὸν εἶναι τὸν μελαγχολικὸν χυμὸν, τὰ τοιαῦτα νοσήματα ἐργαζόμενον.

⁸ Ὁ ἰκτέρων σφυγμὸς κατὰ τοῦ ἰκτέρου εἶδος· εἰ μὲν γὰρ διὰ φλεγμονὴν τοῦ ἥπατος γένηται, τοὺς σφυγμοὺς ποιεῖ σκληροῦς, πυκνοῦς, ταχεῖς, ὥσπερ νενευκότας· εἰ δὲ κατὰ πλεονασμὸν τῆς ξανθῆς χολῆς, ὥσε τῷ πλήθει

4) συντείνου E. 5) τὸ ὑγρὸν E. 6) πεπλήρωται E.

7) Tit. add. in E. Περὶ ἐλεφαντιῶντων. 8) Tit. in E.

Περὶ ἰκτέρων σφυγμῶν.

haec ob nimiam copiam a vi excretoria expellatur, nimirum in cutem, nec statim obsequatur, pulsus etiam brevi tempore sine coctionis signis manent, duriores quidem facti, quia corpus siccum fit, et quodammodo crebri et celeres.

Ac de pulsum quidem doctrina quae iam dicta sunt, Christo nos adiuvante, sufficiunt.

-
- 1) *δηλονότι οὔτε* E. 2) Sequuntur hic in Cod. varii loci, quos in suam sedem reduximus, hoc ordine: de bulimo, de erecta cervice spirantibus, de dolore, de gravidis.

διώκεσθαι ὑπὸ τῆς ἀποκριτικῆς δυνάμεως, ἐπὶ τὸ δέρμα
ἰδηλονότι, οὐδὲ παρακολουθήσει, καὶ οἱ σφυγμοὶ παρὰ
μικρὸν ἄπεπτοι διαμένουσι, σκληρότεροι μὲν γινόμενοι
διὰ τὸ ξηρὸν γενέσθαι τὸ σῶμα, καὶ ὀλίγον πυκνοὶ, καὶ
ταχεῖς.

Καὶ περὶ μὲν τῶν σφυγμῶν διδασκαλίας ἱκανὰ τὰ εἰ-
ρημένα, Χριστοῦ συμπράξαντος ἡμῖν².

Probabile est eos omnes, semel sua sede exturbatos a
librario nesciente. quo pertinentent, in calcem libri esse
reiectos.

STAVROPOLOSI, IN ACADEMIA CAESAREA
UNIVERSITATE MEDICA
ANNO 1864

LEONIS

PHILOSOPHI ET MEDICI,

CONSPECTUS

MEDICINAE.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

ΛΕΟΝΤΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΚΑΙ 'ΙΑΤΡΟΥ

ΣΥΝΟΨΙΣ 'ΙΑΤΡΙΚΗΣ.

Κεφάλαια τοῦ πρώτου λόγου.

- α' Προοίμιον.
β' περὶ πυρετοῦ.
γ' περὶ πυρετοῦ συνόχου καὶ συνεχοῦς.
δ' περὶ διαλειπόντων.
ε' περὶ τριταίου.
ς' περὶ διπλοῦ τριταίου.
ζ' περὶ ἀμφημερινοῦ.
η' περὶ τεταρταίου.
θ' περὶ συνόχου.
ι' περὶ ἡμιτριταίου.
ια' περὶ πεμπταίου, ἑκταίου, ἑβδομαίου καὶ τῶν
τοιούτων.
ιβ' περὶ ἡπιάλου.
ιγ' περὶ ληθάργου.
ιδ' περὶ ἐλώδους πυρετοῦ καὶ τυφώδους καὶ κρυ-
μώδους.

- ιε' περι ῥίγους ἀνεκθερμάντου.
- ις' περι ἐκτικῶν πυρετῶν.
- ιζ' περι μαρασμοῦ τοῦ ἀπλῶς λεγομένου.
- ιη' περι περιφρυγοῦς μαρασμοῦ.
- ιδ' περι τοῦ ἐκ νόσου γήρωσ.
- κ' περι ἐφημέρου.
- κα' περι ἐφημέρου πολυημέρου.

Κεφάλαια τοῦ δευτέρου λόγου.

- α' Περι κεφαλαλγίας.
- β' περι κεφαλαίας.
- γ' περι ἡμικρανίας.
- δ' περι σκοτωματικῶν.
- ε' περι ἀποπληξίας.
- ς' περι ἐπιληψίας.
- ζ' περι κάρου.
- η' περι κώματος.
- θ' περι κατόχου.
- ι' περι ἀγρύπνου κώματος.
- ια' περι φρενίτιδος.
- ιβ' περι παραφροσύνης.
- ιγ' περι μελαγχολίας.
- ιδ' περι μανίας.
- ιε' περι μνήμης ἀπωλείας.
- ις' περι παρέσεως.
- ιζ' περι σπασμοῦ.
- ιη' περι ἔμπροσθοτόνου καὶ ὀπισθοτόνου καὶ τε-
τανοῦ.
- ιδ' περι τρόμου.
- κ' περι παλμοῦ.

- κα' περι φρίκης καὶ κλονου καὶ ῥίγου.
κβ' περι σκορδινησμου καὶ χάσμη.

Κεφάλαια τοῦ τρίτου λόγου.

- α' Περι ὀφθαλμῶν.
β' περι ὀφθαλμίας.
γ' περι φλεγμονῆς.
δ' περι ἐπιφορᾶς.
ε' περι ξηροφθαλμίας.
ς' περι ψωροφθαλμίας.
ζ' περι φθίσεως,
η' περι τραχωμάτων.
θ' περι συνκώσεως.
ι' περι χαλαζίων.
ια' περι κριθῆς.
ιβ' περι λιθιάσεως.
ιγ' περι φθειριάσεως.
ιδ' περι τριχιάσεως.
ιε' περι φαλαγγώσεως.
ισ' περι πτώσεως.
ιζ' περι παραλίσεως.
ιη' περι ἐγκανθίδων.
ιθ' περι ῥυάδων.
κ' περι πτερυγίου.
κα' περι προσφύσεως.
κβ' περι αἰγίλωπος.
κγ' περι ὑποσφαγμάτων.
κδ' περι χημώσεως.
κε' περι ἀργέμου.
κς' περι νεφελίου.

- κζ'   περὶ ἀχλύος.
κη'   περὶ λευκωμάτων.
κθ'   περὶ ὑποπύου.
λ'   περὶ βοθρίου.
λα'   περὶ μυιοκεφάλου.
λβ'   περὶ ξαφυλωμάτων.
λγ'   περὶ ὑποχύσεως.
λδ'   περὶ πλατυκορίας.
λε'   περὶ γλαυκώσεως.
λς'   περὶ συγχύσεως.
λζ'   περὶ συμπτώσεως.
λη'   περὶ παρεμπτώσεως.
λθ'   περὶ νυκτάλωπος.
μ'   περὶ ἐκτροπίου.
μα'   περὶ ὑδατίδων.
μβ'   περὶ ὑπωπίων.

Κεφάλαια τοῦ τετάρτου λόγου.

- α'   Περὶ ὄζαινώων.
β'   περὶ πολύπων.
γ'   περὶ τῶν ἐν ᾠτί.
δ'   περὶ ἄφθης.
ε'   περὶ παρουλίδος.
ς'   περὶ ἀντιάδων.
ζ'   περὶ φλεγμονῆς παρισθμίων.
η'   περὶ φλεγμονῆς τοῦ γαργαριῶνος.
θ'   περὶ κορυζης καὶ κατάρρου.
ι'   περὶ συνάγχης καὶ παρασυνάγχης.
ια' περὶ κυνάγχης καὶ παρακυνάγχης.
ιβ' περὶ δυσπνοίας.

- ιγ' περι ὀρθοπνοίας.
- ιδ' περι ἀσθματικῶν.
- ιε' περι ἀφωνίας.
- ισ' περι πνευμονίας.
- ιζ' περι φθίσεως.
- ιη' περι αἵματος ἀναγωγῆς.
- ιθ' περι πλευρίτιδος.
- κ' περι ἐμπυημάτων.
- κα' περι παθῶν τῆς καρδίας.

Κεφάλαια τοῦ πέμπτου λόγου.

- α' Περι ἀνωρεξίας.
- β' περι βουλίμου.
- γ' περι κυνώδους ὀρέξεως.
- δ' περι λυγγός.
- ε' περι ἄσης.
- ς' περι ἀπεψίας.
- ζ' περι χολερᾶς.
- η' περι λειεντερίας.
- θ' περι δυσεντερίας.
- ι' περι αιματηρᾶς δυσεντερίας.
- ια' περι αιμορροΐδων.
- ιβ' περι τεινεσμού.
- ιγ' περι κωλικῶν διαθέσεων.
- ιδ' περι εἰλεού.
- ιε' περι ερρόφων καὶ βορβορυγμῶν.
- ισ' περι ἐλμίνθων.
- ιζ' περι προπτώσεως ἀρχοῦ.
- ιη' περι ἔξοχάδων.
- ιθ' περι διατηρήσεως ἐν τῷ δακτυλίῳ.

- κ' περι άκουσίου διαχωρήσεως.
- κα' περι φλεγμονής και σκίρρου εν τῷ ήπατι.
- κβ' περι σπληνός σκίρρουμένου.
- κγ' περι υδέρου.
- κδ' περι ικτέρου.
- κε' περι έλεφαντιάσεως.

Κεφάλαια του έκτου λόγου.

- α' Περι λιθιάσεως.
- β' περι τριχιάσεως νεφρου.
- γ' περι διαβήτου.
- δ' περι ισχουρίας.
- ε' περι σραγγουρίας.
- ς' περι δυσουρίας.
- ζ' περι άκουσίου ουρήσεως.
- η' περι γονορροίας.
- θ' περι πριαπισμοῦ.
- ι' περι βουβωνοκήλης.
- ια' περι έντεροκήλης.
- ιβ' περι υγροκήλης.
- ιγ' περι πνευματοκήλης.
- ιδ' περι κισσοκήλης.
- ιε' περι σαρκοκήλης.
- ισ' περι έποχής έμμήνων.
- ιζ' περι γυναικείου ρου.
- ιη' περι υσερικής άπνοίας.
- ιθ' περι κίττης.
- κ' περι άναδρομής.
- κα' περι άτροήτων.
- κβ' περι προπτώσεως μήτρας.
- κγ' περι μύλης.

Κεφάλαια τοῦ ἐβδόμου λόγου.

- α' Περὶ φλεγμονῆς.
β' περὶ ἐρυσιπέλατος.
γ' περὶ ἔρπητος.
δ' περὶ σκίρρου.
ε' περὶ οἰδήματος.
ς' περὶ ἀποσήματος.
ζ' περὶ ἄνθρακος.
η' περὶ δοθιῶνος.
θ' περὶ βουβῶνος.
ι' περὶ ἀρθρίτιδος, ποδάγρας καὶ ἰσχυιάδος.
ια' περὶ ζεατώματος.
ιβ' περὶ ἀθηρώματος.
ιγ' περὶ μελικηρίδος.
ιδ' περὶ ἀκροχορδόνων.
ιε' περὶ λέπρας.
ισ' περὶ μυρμηκιάς.
ιζ' περὶ λιχῆνος.
ιη' περὶ ψώρας.
ιθ' περὶ ἀλφῶν.
κ' περὶ ἀλωπεκίας καὶ ὀφιάσεως.
κα' περὶ κισσοῦ.
κβ' περὶ νύγματος καὶ νευροτρότου.
κγ' περὶ σπάσματος καὶ ῥήγματος.
κδ' περὶ κατάργματος.
κε' περὶ ἐμβυσώματος.
κς' περὶ ἔξαρθρήματος καὶ παραρθρήματος.

Index hic Capitum in Cod. vitiosissime scriptus est.
Librarius parum Graece intelligens et aliter vocabula

corrupit et imprimis passim vocales ac diphthongos, quae in pronuntiando non multum differebant, turpiter confudit. Pleraque omnia nullo negotio poterant emendari: quare istas sordes eruditis apponere non placuit. Adscriptum est in fine *Λόγοι ζ'. κεφάλαια ροζ'*. in hoc quoque negligens scriba fuit, nam duo oscitanter omisit. Denique adiecta sunt ista, sensu cassa: *περὶ φακκῶν οἷς τισι καὶ ἐπιφυλλίδες*.

LEONIS PHILOSOPHI CONSPECTUS
MEDICINAE.

P R O O E M I U M

S E U

C A P U T I.

Non semel, nec bis, sed saepe me rogasti, nobilissime Georgie, ut quam scholas frequentans didiceras medicam disciplinam, eam breviter tibi exponerem in memoriae gratiam. Ego vero amicorum precibus facile obsequens conabor universam, ut ita dicam, medicinam tibi exponere, omni studens concinnitati simul et perspicuitati, nec quidquam ex iis rebus, quae scitu sint necessaria, praetermittens; ridiculum enim, res in memoriam alicuius revocare cupientem non perspicue neque copiose illas explicare.

Expositis igitur primum singulis morbis, deinde perspicue causas subiungam, tum signa, quarum ope facile cognoscentur: tertio curationem, cuius gratia omnibus, quae ars fert, operam damus.

Incipiam autem a morbis in partibus similis naturae, (homoeomeris graece): ex quibus illos primos ponam, qui totum corpus occupant: dein de illis agam, qui in singulis partibus locum obtinent.

ΛΕΟΝΤΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΣΥΝΟΨΙΣ
ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ,

ἦτοι

Κεφάλαιον α'.

Οὐχ ἅπαξ, οὐδὲ δις, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἤτησάς με, γνησιώτατε Γεώργιε, ὅσα φοιτῶν ἐν ταῖς διατριβαῖς μεμάθηκας ἰατρικὰ θεωρήματα, ταῦτά σοι διὰ βραχέων ἐπελθεῖν ὑπομνήσεως ἕνεκα. Ἐγὼ δὲ ταῖς τῶν φίλων ἐτοιμῶς ὑπακούων αἰτήσεσι πειράσομαί σοι πᾶσαν, ὡς εἰπεῖν, τὴν ἰατρικὴν ἐπελθεῖν, πάσης μὲν συντομίας ὁμοῦ καὶ σαφηνείας ἐπιμελούμενος, μηδὲν κατὰ δύναμιν τῶν ἀναγκαίων ὑπεροχῶν • γελοῖον γὰρ ἀναμιμνήσκειν ἐθέλοντα ἀσαφῶς καὶ μὴ διὰ πολλῶν ἐξημενεύειν τὰ πράγματα.

Ἐκαστον τοίνυν τῶν παθημάτων ἐκθέμενος πρῶτον, μετὰ ταῦτα τὰς αἰτίας ὑπαγορεύσω σαφῶς • δεῦτερον δὲ τὰ σημεῖα δι' ὧν ῥαδίως γνωσθήσεται • τρίτον τὴν θεραπείαν, δι' ἣν ἅπαντα κατὰ τὴν τέγνην σπουδάξομεν.

Ἀρξομαι δὲ ἐκ τῶν ὁμοιομερῶν • ὁμοιομερῆ δὲ καλῶ τὰ κατὰ δυσκρασίαν νοσήματα • κἂν τούτοις ἐκεῖνα προτάξω τὰ καθ' ὅλον τὸ σῶμα συμβαίροντα • αὐθις δὲ τὰ καθ' ἕκαστον μόριον συνιστάμενα.

Caput II.

De Febris.

Febris vocatur calor e corde praeter naturam in totum corpus diffusus: huius autem differentiae multae sunt.

Caput III.

De Febris continente et continua.

Continua febris, febris est nullam habeas caloris intermissionem, sed remissionem tantum faciens et minorem febris intensionem in insultuum declinationibus. Contingens vero, quae nequaquam minorem habet intensionem. Harum autem tria sunt genera in universum, acmastica, paracmastica, epacmastica. Est autem acmastica, quae ab initio ad finem usque eundem habet calorem. Paracmastica autem quae semper decrescentem calorem habet. Epacmastica vero, in qua hic semper augetur. Fiunt autem continentes et continuae intus in vasis putrescente et fervente materia: atque in omnibus fere, ac maxime in continentibus venam secare oportet, nisi quid sit quod vetet, sicuti in nono libro methodi medendi iubet GALENUS. Interdum etiam, coctione peracta, aquam gelidam propinamus, et imprimis ubi nulla pars debilior subest: at exhibenda sunt alimenta humida, veluti ptisana lactucae, atque in continuis quidem in declinationibus,

---

1) Conf. *Meth. Med.* IX. 5. Ed. Bas. p. 132. Vol. IV.

2) Corrector ἔντυβα — et in margine: ἐξώθεν δὲ αλείφειν τοῖς λήξοπυρέτοις· οἷον ἀμαράντιου χυλόν, ἐρύχρον, κο-

Κεφ. β'.

Περὶ Πυρετοῦ.

Πυρετός ὀνομάζεται ἢ παρὰ φύσιν ἐκ τῆς καρδίας ἐπὶ τὸ πᾶν σῶμα φερομένη θερμοασία· τούτου δὲ διαφοραὶ πολλαί.

Κεφ. γ'.

Περὶ πυρετοῦ συνόχου καὶ συνεχοῦς.

Συνεχῆς πυρετός, πυρετός ἐστὶν ὁ μὴ ἔχων διάλειμμα τῆς θερμοασίας, ὑφεσιν δὲ μόνον καὶ μειοπυρεξίαν ἐν ταῖς παρακμαῖς τῶν παροξυσμῶν ποιούμενος. Σύνοχος δὲ ὁ μηδεμίαν μειοπυρεξίαν ἔχων. Τούτων δὲ τρία εἶδη τὰ σύμπαντα ἀκμαστικοῦ, παρακμαστικοῦ, ἐπακμαστικοῦ. Ἔστι μὲν οὖν ὁ ἀκμαστικός ὁ τὴν αὐτὴν ἔχων θερμοσίαν ἀπ' ἀρχῆς ἕως πέρατος, παρακμαστικός δὲ ὁ αἰεὶ μειουμένην ἔχων τὴν θερμοσίαν, ἐπακμαστικός δὲ ὁ αἰεὶ αὐξανόμενην. Γίνονται δὲ οἱ σύνοχοι καὶ οἱ συνεχεῖς πάντες ἕσω τῶν ἀγγείων τῆς ὕλης σηπομένης τε καὶ ζεύσης· καὶ δεῖ σχεδὸν ἐπὶ πάντων καὶ μάλιστα τῶν συνόχων γλεβοτομεῖν, εἰ μὴδὲν ἀντιπράττη, καθάπερ ἐν τῷ θ' τῆς θεραπευτικῆς Γαληνός ¹ διατάττεται· ἔστιν δ' ὅτε καὶ ψυχρὸν ὕδωρ μετὰ πέψιν παρέχομεν, καὶ μάλιστα εἰ μὴ μόριον ἀσθενὲς ὑπόκειται· τρέφειν δὲ δεῖ τὰς ὑγρὰς τροφὰς, οἷον πτισάνην ² θριδακίην. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν συνεχῶν ἐν ταῖς παρακμαῖς· ἐπὶ δὲ τῶν συνόχων ἐν τῇ

λοκίνθην καὶ τῶν τοιοῦτων. τὸ δὲ σπλάγγνον τὸ διὰ λινοσπέριου καὶ ψυλλίου, καὶ ἀλθαίας καὶ χιμαίμηλων ἐπιτιθέναι, ἢ ἰριγέροντος, ἢ ἀνθράκνης, ἢ ἐσφάχνου, ἢ τὸν ἐπὶ τῶν ἰδαίων φακόν, σὺν ωρεῖς καὶ ὅσα τοιαῦτα.

in continentibus vero temperato diei tempore, vel qua hora in sanitate homo cibum sumere solebat: coctionis tempore balneo quoque utendum. Quodsi urinae ex acribus fiant temperatae et aliquid in illis subsideat, vinum quoque dandum: in universum enim sciendum est, idem tempus balneo vinoque convenire, quod in medendi methodo indicatum est.

Cap. IV.

De intermittentibus.

Intermittentes febres dicuntur, quae non semper habent calorem: fiunt autem extra vasa putrescente materia, multasque diversitates habent.

Cap. V.

De tertiana.

Tertiana febris est intermittens et tertio quoque die invadens: oritur autem a flava bile extra vasa putrescente: signa habet sequentia: horrorem ad insultum, post paroxysmum sudorem, biliosum vomitum, sitim, asperitatem linguae et nigredinem, inquietam corporis iactationem et multum fervorem, urinas acres et tenues et biliosas et minime subsidentes, pulsum magnum et celerem et frequentem. Contingit autem iunioribus et adultis, et aestatis tempore, et calidis cibus utentibus. Curare autem oportet, si multa sit bilis et tenuis scammoniam exhibendo vel aliud quid ex illo genere: sin minus decoctis absinthii et anethi et apii vel adianti idque genus aliorum, utendumque

εὐκράτω ὥρα τῆς ἡμέρας, ἢ ὅτ' εἰθιστο τρέφεσθαι ἐν τῷ ὑγιαίνειν ὁ ἄνθρωπος, καὶ λούειν κατὰ πέψιν. τὰ δὲ οὔρα ἐκ δριμέων εἰ σύμμετρα γένοιτο καὶ ὑπόσασιν σχοίη, καὶ οἶνον παρέχειν • καθόλου γὰρ ἴσθαι ὅτι ὁ αὐτὸς καιρὸς λουτροῦ καὶ οἴνου καθέζηκεν, ὡς ἐν τῇ θεραπευτικῇ εἴρηται.

Κεφ. δ'.

Περὶ διαλειπόντων.

Διαλείποντες πυρετοὶ λέγονται οἱ τὴν θερμοσίαν ἀεὶ μὴ ἔχοντες • γίνονται δὲ ἔξω τῶν ἀγγείων τῆς ὕλης σηπομένης καὶ πολλὰς ἔχουσι τὰς διαφοράς.

Κεφ. ε'.

Περὶ τριταίου.

Τριταῖός ἐστι διαλείπων πυρετὸς καὶ διὰ μιᾶς ἡμέρας εἰσβάλλων, γίνεται δὲ ἐπὶ χολῆς ξανθῆς σηπομένης ἔξω τῶν ἀγγείων • σημεῖα δὲ ἔχει ταῦτα • φρίκην ἐν τῇ εἰσβολῇ, ἰδρώτα μετὰ τὸν παροξυσμὸν, χολῆς ἔμετον, δίψαν, τραχύτητα γλώττης καὶ μέλανσιν, δυσφορίαν καὶ πολλὴν ζέσιν, οὔρα δριμέα καὶ λεπτὰ καὶ χολώδη καὶ ἀνυπόστατα, σφυγμὸν μέγαν καὶ ταχὺν καὶ πυκνόν. συμβαίνει δὲ τοῖς νεωτέροις καὶ ἀκμάζουσι καὶ ἐν θέρει καὶ θερμοῖς ἐδέσμασι χρωμένοις. Θεραπεύειν δὲ, εἰ μὲν πολλὴ καὶ λεπτὴ χολῆ, σκαμωνίαν παρέχων ἢ τι τοιοῦτον • εἰ δὲ μὴ γε ζεματίοις ἀψινθίου καὶ ἀνήθου καὶ σελίνου ἢ πολυτρίχου καὶ τῶν τοιούτων, καὶ ὑγρᾶ τροφῆ χρᾶσθαι • ἐνταῦθα δὲ καὶ πρὸ πέψεως λούειν καὶ οἶνον

alimento succulento; tum vero ante coctionem balneo utendum et vinum propinandum, sicuti in primo libro ad Glauconem praecipit GALENUS.

Cap. VI.

De tertiana duplici.

Interdum duae tertianae et tres et quatuor in unum conveniunt, ultroque patet easdem causas et signa et curationem illas habere atque quotidiana duplex et quartana: accenduntur autem ex alia iterumque alia corporis parte: nihil enim impedit, quominus vel in multis partibus bilis putrescat.

Cap. VII.

De quotidiana.

Quotidiana febris est intermittens, quae quotidie invadit, et accessionem habet horarum decem aut viginti; nascitur autem e pituita extra vasa putrescente ac praecipue post ventriculi valetudinem: signa autem habet haec: extremitatum frigus in accessione, neque enim horripilatio adest, vomitum pituitae: sine siti, et multa perturbatione: pulsus minores quam in tertiana: urinae aut tenues et albae, aut rubrae et crassae et turbidae, sicuti in primo ad Glauconem libro dictum est. Contingit autem haec febris feminis et pueris, vel castratis, vel otiosis; curatio vero haec:

---

1) Cf. GAL. ad *Glauconem* I. cap. 3.

2) Corr. in margine: *διδόναι χυμὴ καὶ τὴν προκώδη ἀντιδο-*
τον μετὰ οἴνου. Et paulo post: *Νόθος τριταῖος καλεῖ-*

διδόναι καθὼς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς Γλαύκωνα ¹ Γα-
ληνὸς διατάσσεται ².

Κεφ. ζ'.

Περὶ διπλοῦ τριταίου.

Ἔστι δὲ ὅτε δύο τριταῖοι καὶ τρεῖς καὶ τέσσαρες συν-
έρχονται καὶ δήλον ὅτι τὰ αὐτὰ αἷτια καὶ γνωρίσματα
καὶ θεραπείας ἔχουσιν, ὥσπερ καὶ διπλοῦς ἀμφημερινὸς
καὶ τεταρταῖος· ἀνάπτονται δὲ ἐξ ἄλλου καὶ ἄλλου μο-
ρίου· οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ ἐν πολλοῖς μορίοις σαπῆναι
τὴν χολήν.

Κεφ. ζ'.

Περὶ ἀμφημερινοῦ.

Ἀμφημερινὸς ἔσι διαλείπων πυρετὸς καὶ καθ' ἡμέ-
ραν εἰσβάλλον καὶ ἔχει τὸν παροξυσμὸν δέκα ἢ εἴκοσιν
ὥρων. γίνεται δὲ ἐπὶ φλέγματι σηπομένῳ ἔξω τῶν ἀγ-
γείων καὶ μάλιχα ἐπὶ κακοπραγία στομάχου· σημεῖα δὲ
ἔχει τάδε· περίψυξις τῶν ἄκρων ἐν τῇ εἰσβολῇ, οὐδὲ
γὰρ φρίκη, φλέγματος ἔμετος· οὐκέτι δίψα, οὐδὲ πολλή
ζέσις· οἱ σφυγμοὶ μικρότεροι τῶν τριταίων· οὖρα ἢ λε-
πτὰ καὶ λευκὰ, ἢ ἐρυθρὰ καὶ παχέα καὶ θολερὰ ³ ὡς
ἐν τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς Γλαύκωνα εἴρηται. Συμβαίνει
δὲ οὗτος ὁ πυρετὸς γυναιξὶ καὶ παιδίοις, ἢ εὐνούχοις,
ἢ ἀργοῖς· ἢ δὲ θεραπεία· πρῶτον μὲν ζεματίοις χρῶ ἐν

ται ὁ τὰ ιδιώματα τοῦ ἀκριβοῦς τριταίου ὑπονοθεύων
καὶ ἐκλιμπάνων.

3) Cf. Cap. VII. sub fin.

primum quidem hyeme attenuantibus decoctis utendum ;
veluti apii, et adianti ; dein simplici oxymelle cum
raphanis, tum purgante cum veratro albo, vel colo-
cynthide vel agarico, similibusque : alimentum sit at-
tenuans, nam ptisanæ admiscendum acetum, vel cy-
minum, vel piper : lavandus aeger post coctionem ;
diuturnus autem est morbus.

Cap. VIII.

De Quartana.

Quartana autem febris est intermittens, quarto
quoque die invadens, ortum ducens e melancholico
humore extra vasa putrescente. Signa vero habet
ista : rigorem in accessione, pulsum rarum, urinas
tenues et albas vel nigras crassumque sedimentum ha-
bentes. In universum lienosi sunt, qui quartana la-
borant, nigrumque colorem habent. Contingit au-
tem aetate iam provectoribus, et legumina comedentibus
vel muria condita autumnii tempore. Curatio
vero haec est : initio rursus decocta attenuantia : post
coctionem vero theriaca mirum quantum his conducit
et medicamentum cum succo Silphii, cuius meminit
GALENUS in primo libro ad Glauconem et diaspoleti-
cum remedium. A balneo autem, si fieri possit, pro-
tinus arcendi sunt, solis frictionibus curandi : iuvat
illos quoque muria piscium conditorum uti in eodem
libro dictum est : morbus est valde diuturnus nec ta-
men admodum periculosus.

---

1) MS. πολυτριζω. — Πολύτριζον et ἀδιαντον eadem plan-
ta : cf. Diosc. IV. 134. itaque illud uncinis inclusi.

2) MS. ὄπερ. Conf. GAL. lib. I. ad Gl. cap. 12. sub fin.

χειμῶνι λεπτυντικοῖς, οἷον σελίνου καὶ ἀδιάντου [καὶ¹ πολυτρίχου], εἶτα ὄξυμέλιτι ἀπλῶ μετὰ ῥαφανίδων, εἶτα καθαρσίῳ δι' ἔλλεβόρου λευκοῦ, ἢ κολοκυνθίδος, ἢ ἀγαρικοῦ καὶ τῶν τοιούτων. Τροφή δὲ λεπτυντικωτέρα· ἐν γὰρ τῇ πτισάνῃ μινύειν δεῖ ὄξους, ἢ κυμίνου, ἢ πεπέρεως· λούειν δὲ μετὰ πέψιν· χρόνιον δὲ ἐστὶ τὸ νόσημα.

κεφ. ή'.

Περὶ τεταρταίου.

Ὁ δὲ τεταρταῖος πυρετός ἐστι διαλείπων διὰ δύο ἡμέρας εἰσβάλλων, ἐπὶ μελαγχολικῶ χυμῶ σηπομένῳ συνιζόμενος ἔξω τῶν ἀγγείων. σημεῖα δὲ ἔχει ταῦτα· ῥίγος ἐν τῇ εἰσβολῇ, σφυγμὸν ἀραιὸν, οὖρα λεπτά καὶ λευκά, ἢ μέλανα καὶ παχεῖαν ὑπόστασιν ἔχοντα. ὡς ἐπίπαν δὲ σπληνικοί εἰσιν οἱ ἔχοντες τὸν τεταρταῖον καὶ μέλαν ἔχουσι τὸ χροῶμα. Συμβαίνει δὲ τοῖς παρακμάζουσι καὶ ὀσπριοφαγοῦσιν ἢ ταρίγια ἐσθίουσιν ἐν ὥρᾳ φθινοπωρινῇ. Ἡ δὲ θεραπεία· πάλιν κατ' ἀρχὰς ζεμάτια λεπτυντικά· μετὰ δὲ πέψιν ἢ θηριακὴ θυμαστώς· τούτους ἀπαλλάττει καὶ τὸ διὰ τοῦ Κυρηναϊκοῦ ὀποῦ,² οὐπὲρ μέμνηται ὁ Γαληνός ἐν τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς Γλαῦκωνα, καὶ τὸ διοςπολητικὸν φάρμακον. λουτροῦ δὲ εἰ δυνατόν παντελῶς εἴργειν αὐτοὺς ἀρκουμένους ταῖς τρίψεσιν· ὠφελεῖ δὲ αὐτοὺς καὶ ἡ ἄλλη τῶν ταριχευτῶν ἰχθύων, ὡς εἴρηται³ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ· χρόνιώτατον δὲ τὸ νόσημα καὶ⁴ πᾶν κινδυνῶδες.

3) Vide l. l.

4) Utrum auctoris errore an vero librarii negatio omissa? Omnino legendum: καὶ οὐ πᾶν κινδυνῶδες cf. THEOPHR. NONNUM cap. 140. in fine et loca ibi a Bernardo citata.

Cap. IX.

De feбри continente.

Iam supra de hac dictum est: originem habet e sanguinis fervore et putredine, sicuti in secundo libro de februm differentiis dictum est: verum hoc etiam novisse oportet tot febres esse continuas, quot sunt intermittentes: veluti tertianam continuam, quae febris ardens quoque vocatur: quotidianam continuam: quartanam continuam: de quibus superius dictum est.

Cap. X.

De semitertiana.

Febris semitertiana composita est e continua quotidiana et tertiana intermittente, sicuti in secundo libro de differentiis februm dictum: patetque illarum curatio e simplicium curatione, tertianae, inquam, et quotidianae.

Cap. XI.

De quintana, sextana, septimana similibusque.

Hippocrates quintanam vult esse febrim et sextanam et septimanam: sed GALENUS in secundo de februm differentia non admittit, se non vidisse dicens.

---

1) Cf. cap. XI. lib. II. de Diff. februm.

2) H. l. in marg. corr. ἐπὶ χολῆ καὶ φλέγματι σηπομένῳ καὶ δεῖ ἐπὶ τοῦτων καὶ τὴν θεράπειαν σίτησον εἶναι.

3) Cf. Epid. I. Sect. 3.

Κεφ. θ'.

Περὶ συνόχου.

Εἴρηται καὶ ἀνωτέρω περὶ τούτου· συνίσταται δὲ ἐπὶ ζέσει τοῦ αἵματος καὶ σήψει, ὡς ἐν τῷ ¹ δευτέρῳ περὶ διαφορᾶς τῶν πυρετῶν, δεῖ δὲ καὶ τοῦτο εἰδέναι ὅτι ὅσοι διαλείποντές εἰσι πυρετοὶ τοσοῦτοὶ εἰσι καὶ συνεχεῖς· οἷον τριταῖος συνεχῆς, ὃς καὶ καῦσος λέγεται· ἀμφημερινὸς συνεχῆς· τεταρταῖος συνεχῆς, καὶ εἴρηται περὶ τούτων ἀνωτέρω.

Κεφ. ι'.

Περὶ ἡμιτριταίου.

Ὁ ἡμιτριταῖος πυρετὸς σύνθετός ἐστιν ἐκ συνεχοῦς ἀμφημερινοῦ καὶ διαλείποντος τριταίου· ² ὡς εἴρηται ἐν τῷ δευτέρῳ περὶ διαφορᾶς πυρετῶν· καὶ δήλη αὐτῶν καὶ ἡ θεραπεία ἐκ τῶν ἀπλῶν, τοῦ τριταίου, λέγω δὴ, καὶ τοῦ ἀμφημερινοῦ.

Κεφ. ια'.

Περὶ πεμπταίου, ἑκταίου, ἑβδομαίου καὶ τῶν τοιούτων.

Ὁ μὲν ³ Ἰπποκράτης βούλεται εἶναι πεμπταῖον πυρετόν, καὶ ἑκταῖον, καὶ ἑβδομαῖον· ὁ δὲ Γαληνὸς ἐν τῷ ⁴ δευτέρῳ τῆς περὶ διαφορᾶς πυρετῶν οὐδέχεται, λέγων ὅτι· οὐκ ἰστορήσα.

---

4) In primo certe libro cap. 7. sub fin. . . . Καὶ εἰ τέταρσι πεμπταίου, εἵπερ γὰρ πεμπταῖος τις ἐστὶ πυρετός· ἔγω μὲν γὰρ οὐπω σαφῶς εἶδον, οὔτε ταύτην τὴν περιόδον, οὔτε ἄλλην τινὰ ἔξωτέρω τῆς τεταρταίας.

Cap. XII.

De feбри epiala.

Epiala composita quaedam affectio est e feбри et frigore, nata e semiputrida pituita, ita ut simul et febricitet aeger et rigeat: curatur autem sicuti febris quotidiana.

Cap. XIII.

De lethargo.

Lethargus febris est similis epialae: differt autem eo quod in lethargo semiputrida pituita in capite sedem habeat.

Cap. XIV.

De feбри cum humorum redundantia (ἐλώδει Graece,) et typhode et gelida et lipyria.

Harum meminit GALENUS in secundo libro de februm diversitate: uliginosa autem, quam ἐλώδη Graeci vocant, febris est cum multo humore, qui corpus madefacit, veluti ulcera. Typhodes vero, quae in profundo occultum habet calorem et succensum instar

---

1) Locus hicce vel propterea memorabilis quod ista februm nomina in secundo libro de diff. februm apud GAL. non inveniuntur. Ed. Kühn. Vol. VII. p. 290 inter causas putredinis recensentur ἐκ τελευμάτων τινῶν, ἢ λιμνῶν ἀναθυμιάσεις ὥρα θέρους: nomen tamen ἐλώδους et κρυμώδους non reperio, sed ἐπιάλου et Τυφώδους et Λειπυρίου (p. 309). — In libello autem ad Lucum GAL.

Κεφ. ιβ'.

Περὶ ἠπιάλου.

Ἠπιάλος ἐστὶ συνθετὸν τι πάθος ἐκ πυρετοῦ καὶ ψύ-
ξεως συνιζόμενον ἐπὶ ἡμισαπεῖ φλέγματι ὡς ἅμα καὶ
πυρέττειν καὶ ῥιγοῦν τὸν κάμνοντα. Θεραπεύεται δὲ
ὡσπερ ὁ ἀμφημερινός.

Κεφ. ιγ'.

Περὶ ληθάργου.

Ληθάργός ἐστι πυρετὸς ὁμοῖος τῷ ἠπιάλῳ· διαφέρει
δὲ ὅτι ἐπὶ τοῦ ληθάργου τὸ ἡμισαπέξ φλέγμα ἐν τῇ κε-
φαλῇ ἐστὶ.

Κεφ. ιδ'.

Περὶ ἐλώδους πυρετοῦ καὶ τυφώδους
καὶ κρυμώδους καὶ λιπυρίου ¹.

Τούτων μέμνηται ὁ Γαληνὸς τῆς περὶ διαφορᾶς πυρε-
τῶν ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ· ἐστὶ δὲ ἐλώδης πυρετὸς ὁ
μετὰ πολλῆς ὑγρότητος ἀποβρεχούσης τὸ σῶμα, ὡσπερ τὰ
ἔλκη. τυφώδης δὲ ὁ ἐν βιάθει ἔχων τὴν θερμοσίαν κε-
κρυμμένην καὶ ὑποτετυφωμένην, δίκην φλογός. κρυμώδης

Basil. V. p. 330. vs. 12. Τινὲς δὲ ἐσχάτως ὑγροὶ, καθά-
περ οἱ τυφώδεις, ἢ ἐλώδεις ὀνομαζόμενοι. — Apud ΑΕ-
ΤΙUM V. 89. Καὶ εἰ μὲν περὶ τὴν γαστέρα γένοιτο ἐρυσί-
πelas, τὸν ἐκ τούτων ἀναπτόμενον πυρετὸν λειοπυρίαν
(λειπυρίον lege) ὀνομάζουσιν· εἰ δὲ περὶ τὸ ἦπαρ, τυ-
φώδη· εἰ δὲ περὶ τὸν πνεῖμονα, κρυμώδη· δεῖται δὲ ὁ
τοιούτος πυρετὸς ψυχόντων καὶ ὑγραινόντων.

ignis: gelida in profundo urentem calorem habet, extrema vero gelida et frigida sicuti glacies: quapropter et mortifera: qualis etiam est lipuria: harum omnium curatio communis, si modo possit servari aeger.

Cap. XV.

De rigore ad calorem non redeunte.

Rigor qui ad calorem non redit, sicuti in quinto libro de causis dictum est, locum habet cum rigent tantum, non amplius autem febricitant: rarus vero morbus, adeo ut Hippocrates illius mentionem non fecerit.

Haec quidem de febribus ex humoribus oriundis: sunt autem quoque aliae e partibus solidis originem ducentes, quae hecticae: aliae e spiritibus, quae diurnae vocantur.

Cap. XVI.

De febribus hecticis.

Tres sunt harum differentiae, hectica, quae simpliciter ita dicitur, tabes, et tabes, quae corpus torrefacit, Graece περιφρυγής μαρasmus. Hoc febris genus non admodum molestum; ortum vero ducit ex febris ardente: signa autem habet: primum quidem et mirandum, quod corpus a cibo sumto irrigatum incalcescat: quemadmodum enim calx viva madefacta interni caloris indicium praebet, quum tamen frigida esse

---

1) Quis quintus ille liber de causa? De pulsuum causis quatuor possidemus GALENI libros, de symptomatum

δέ ὁ τὸ μὲν βάθος ἔχων καιόμενον, τὰ δὲ ἄκρα κρυμώδη, καὶ ψυχρὰ, δίκην κρυζάλλου· διὸ καὶ ὀλέθριος ὁ αὐτὸς δὲ τοῦτω ἐστὶ καὶ ὁ λιπυρίας· ἐπὶ δὲ τούτων πάντων κοινὴ ἐστὶν ἡ θεραπεία, εἰ ὅλως καὶ σώζεται ὁ κάμνων.

Κεφ. ιε'.

Περὶ ῥίγους ἀνεκθερμάντου.

Ἄνεκθέριμαντον ῥιγὸς ἐστὶν ὡς εἴρηται ἐν τῷ¹ πέμπτῳ τῶν περὶ αἰτίας, ὅταν μόνον ῥιγῶσιν, οὐκ ἔτι δὲ πυρετούσιν. σπάνιον δὲ τὸ πάθος, ὅθεν Ἰπποκράτης οὐδὲ ἐξόρησεν.

Ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἐπὶ χυμοῖς πυρετῶν. εἰσὶ δὲ ἄλλοι ἐπὶ τοῖς σερειῶσι, οἱ λεγόμενοι ἐκτικοί· ἄλλοι δὲ ἐπὶ πνεύμασιν, οἱ λεγόμενοι ἐφημερινοί.

Κεφ. ις'.

Περὶ ἐκτικῶν πυρετῶν.

Τρεῖς εἰσὶν αἱ τούτων διαφοραὶ, ἐκτικὸς οὗτος λεγόμενος ἀπλῶς, μαρασμὸς, περιφρυγῆς μαρασμὸς· οὗτος οὐ πάνυ χαλεπὸς ὁ πυρετὸς· μεταπίπτει δὲ ἀπὸ τοῦ κελύσου· σημεῖα δὲ ἔχει· πρῶτον μὲν καὶ θαυμαστὸν, τὸ μετὰ τὴν τροφήν θερμαίνεσθαι τὸ σῶμα ὑγραινόμενον· ὡσπερ γὰρ ἡ ἄσβεστος βροχομένη ἐλέγχει τὴν ἐν αὐτῇ θερμασίαν πάλιν ψυχρὰ φαινομένη, οὕτως συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῶν ἐκτικῶν· τὸ γὰρ σῶμα ὑπὸ τῆς τροφῆς ὑγραι-

---

causis tres. Rigoris anethermanti, tanquam morbi recentiorum temporum, meminit GALENUS in libro de Rigore et tremore cap. 7. sub fin.

appareat, id etiam in febris hecticis accidit Corpus enim a cibis et balneis irrigatum magis incenditur: in his urinae crudae et albae, pulsus parvus, corpus ligneum et siccum corii instar: curatio vero haec: lavandus aeger aqua frigida eique immergendus, interdum etiam propinamus aquam gelidam, si nulla pars subsit debilis: quodsi corpus valde sit emaciatum, etiam lac muliebre vel asininum praescribimus, sicuti in septimo methodi medendi libro GALENUS praecipit.

Cap. XVII.

De marasmo qui simpliciter sic dicitur.

Etiam hic morbus hectica febris est intensa et multum caloris habens et multam emaciationem, ita ut aliis signis ne opus quidem sit, ut ait GALENUS; etiam a puero agnosci potest. Curatio vero eadem.

Cap. XVIII.

De marasmo retorrido.

Etiam haec febris hectica est, intensa, difficilis et insanabilis; quapropter neque de illo aliquid dicendum; ossa enim et cutem tantum superstita habent hac laborantes.

---

1) Cf. GAL. Ed. Bas. IV. p. 109.

2) Forte respicit GALENI verba: ἀλλὰ καὶ τοῖς μὲν οὕτω

νόμενον καὶ τῶν λουτρῶν ἐξάπτεται μᾶλλον· ἐπὶ τοῦ-
των τὰ οὖρα ἄπεπτα καὶ λευκὰ, ὁ σφυγμὸς μικρὸς, τὸ
σῶμα ξυλῶδες καὶ κατάξηρον ὡς βύρσα· ἡ δὲ θεραπεία·
λουεῖν καὶ βάπτειν ψυχρῷ ὕδατι· ἔξι δ' ὅτε καὶ πίνειν
ψυχρὸν παρέχομεν ὕδωρ εἰ μὴ τι μόριον ἀσθενὲς ὑπόκει-
ται· εἰ πάνυ ἰσχνὸν τὸ σῶμα καὶ γάλα παρέχομεν γυ-
ναικεῖον, ἢ ὄνειον, ὡς ¹ ἐν τῷ ἐβδόμῳ λόγῳ τῆς θερα-
πευτικῆς Γαληνὸς διατάσσεται.

Κεφ. ιζ'.

Περὶ μαρασμοῦ τοῦ ἀπλῶς λεγομένου.

Καὶ οὗτος ἐκτικὸς ἔστιν ἐπιτεταμένος καὶ πολλὴν ἔχων
τὴν θερμότητα καὶ ἰσχνότητα, ὡς μηδὲ δεῖσθαι ἄλλων
σημείων, ² ὡς φησι Γαληνὸς, καὶ παιδίῳ γνώριμὸς ἔστιν·
ἡ δὲ θεραπεία ἡ αὐτή.

Κεφ. ιη'.

Περὶ περιφρυγοῦς μαρασμοῦ.

Καὶ οὗτος ἐκτικὸς ἔστιν, ἐπιτεταμένος, χαλεπὸς καὶ ἀνία-
τος· διὸ οὐδὲ δεῖ λέγειν τι περὶ αὐτοῦ, ὅςτ' αὐτὸν καὶ
δέρμα μόνον ἔχουσιν οἱ τοιοῦτοι.

διακειμένους καὶ πρὶν ἄψασθαι τῶν σφυγμῶν ἔνεσι σοι
διαγινώσκειν ἐκ μόνου τοῦ προσώπου. Synopsis lib. de
pulsibus cap. 27.

Cap. XIX.

De senio ex morbo.

Senium ex morbo vocat Philippus, ut auctor ubique monet, quando hectica quis laborans, aut febris ardente, propter multum aestum aquam frigidam copiose bibit, et febrim quidem exstinguit sed corpus totum simul refrigerat, ita ut in posterum senilem adspectum habeat, etiamsi paucorum sit annorum.

Hae quidem febres in solidis partibus: iam vero videamus de illis, quae in spiritibus, quas ephemeris vocant.

Cap. XX.

De ephamera.

Ephamera levis est febris unum diem persistens: fit autem ex iracundia, tristitia, vel curis, vel defatigatione, vel solis ardore similibusque: quo fit ut et urinae et pulsus in his secundum naturam sint, ita ut fere credas morbum non adesse. Curatio vero haec: post accessionem vel etiam in ipsa accessione aegrum in balneum demittere et unguere et lotum alere, dein ad solitum vivendi genus demittere.

Cap. XXI.

De ephamera multos dies persistente.

Interdum ephamera non unum tantum diem per-

---

1) Cf. GAL. *de febr. diff.* I. 8. *de causis puls.* IV. 10. *Meth. Med.* VII. 6. *de marcore* cap. 5.

2) Lacuna etiam in MS. notatur: scriptum fuerit forsitan:

Κεφ. ιθ'.

Περὶ τοῦ ἐκ νόσου γήρωσ.

Ἐκ νόσου γήρας ὀνομάζει Φίλιππος, ¹ ὡς φησιν ὁ συγγραφεὺς πανταχοῦ, ὅταν ἔχων τις ἐκτικὸν ἢ καῦσον διὰ τὴν πολλὴν ζέσιν προσενέγκηται ὕδωρ ψυχρὸν πολὺ, καὶ σβέση μὲν τὸν πυρετὸν, καταψύξη δὲ τὸ ὅλον σῶμα, ὡς λοιπὸν γερωντικὴν ἔξιν ἔχειν κἂν ὀλίγων ἐτῶν ὑπάρχη.

Οὔτοι μὲν οἱ ἐπὶ στερεῶν σωμάτων ² . . . . .
. . . . . ἐπὶ πνεύμασι τῶν λεγομένων ἐφημέρων.

Κεφ. κ'.

Περὶ ἐφημέρου.

Ὁ ἐφημερος εὐτελής ἐσι πυρετὸς μίαν ἡμέραν κρατῶν· γίνεται δὲ ἐπὶ θυμοῖς καὶ λύπαις, ἢ φροντίσιν, ἢ κόποις, ἢ ἡλιοκαΐαις καὶ τοῖς τοιούτοις· ὅθεν καὶ τὰ οὔρα ἐπὶ αὐτῶν κατὰ φύσιν ἐστὶ καὶ ὁ σφυγμὸς, ὡς νομίζειν σχεδὸν μηδὲν νοσεῖν. Ἡ δὲ θεραπεία· μετὰ τὸν παροξυσμὸν ἢ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ παροξυσμῷ ἐπὶ λουτρὸν φέρειν τὸν κάμνοντα καὶ ἀλείφειν καὶ λούσαντα τρέφειν, εἴτα ἐπὶ τὰ συνήθη ἀπολύειν.

Κεφ. κα'.

Περὶ ἐφημέρου πολυημέρου.

Ἔστιν ὅτε ἐφημερος οὐ μίαν ἡμέραν κρατεῖ, ἀλλὰ καὶ

οὔτοι μὲν οἱ ἐπὶ ξερῶν τοῦ σώματος πυρετοὶ, νῦν δὲ εἴπωμεν περὶ τῶν ἐπὶ πνεύμασι, τῶν λεγομένων ἐφημέρων.

sistit, sed vel tres aut quatuor, diciturque polyhemera: eadem vero et causa et curatio.

Et haec quidem de febris omnibus, in quibus finis est libri primi.

INITIUM LIBRI SECUNDI.

Superest, ut iam morbos in partibus singulis contingentes exponamus: incipiam autem a capite, quum supremum locum occupet et praecipuum.

Cap. I.

De capitis dolore.

Cephalgia dolor est in capite obortus: multas vero diversitates habet peculiare: nam vel gravitatem sentiunt aegrotantes, quo in casu totum corpus deplendum est, sive lanceola, cephalicam quam vocant et humeralem venam aperientes, sive purgante medicamine, exhibentes hieram Logadii, ceterum postea pituita evacuanda ope sapae et aceti et staphidis, agriae similiumque; ita quidem agendum quum gravitatem sentiunt. Sin autem e tensione oritur a flatibus, ventriculus roborandus hiera GALENI, quam picram vocant et dialoës. Quodsi morsum sentiunt capitis dolore laborantes et veluti calorem, bili quidem purgandus est aeger et continuo lavandus et rosaceo

---

1) Huius Hierae Logadii mentionem facit THEOPH. NONNUS Capp. X. et XXXVI. — Ad hunc locum BERN. ad-

τρεις, ἢ καὶ τέσσαρας καὶ λέγεται πολυήμερος· τὰ δὲ αἷτια τὰ αὐτὰ καὶ ἡ θεραπεία.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ πάντων τῶν πυρετῶν, ἐν οἷς τὸ τέλος τοῦ πρώτου λόγου.

ἌΡΧΗ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΛΟΓΟΥ.

Τὰ δὲ καθ' ἕκαστον μόριον συμβαίνοντα πάθη κατάλοιπον ὑφηγησασθαι· ἄρξομαι δὲ ἐκ τῆς κεφαλῆς, ἐπειδὴ τὴν ἀνωτέρω θέσιν ἀπέειληφε καὶ τιμίαν.

Κεφ. α'.

Περὶ κεφαλαλγίας.

Κεφαλαλγία ἐστὶν ὀδύνη γινομένη κατὰ τὴν κεφαλὴν· πολλάς δὲ τὰς κατὰ μέρος ἔχει διαφοράς· ἢ γὰρ βάρους αἰσθάνονται οἱ κάμνοντες καὶ δεῖ κενῶσαι μὲν τὸ ὅλον σῶμα, ἢ φλεβοτόμῳ, τέμνοντας τὴν κεφαλικὴν καὶ ὠμιαίαν λεγομένην φλέβα, ἢ καθαρσίῳ παρέχοντας τὴν ἱερὰν Λογαδίου. εἶτα λοιπὸν ἀποφλεγματισμοῖς χρῆσθαι δι' ἐψήματος καὶ ὄξους καὶ ἀγριοσαφίδος καὶ τῶν τοιούτων. Οὕτως μὲν ἐὰν βάρους αἰσθάνωνται. εἰ δὲ διατάσεως ὑπὸ πνευμάτων, τὴν γαστέρα δεῖ τονῶσαι παρέχοντα τὴν ἱερὰν Γαληνοῦ, ἢντινα πικρὰν καὶ δι' ἀλωῆς ὀνομάζουσιν. Εἰ δὲ διήξεως αἰσθάνονται οἱ κεφαλαλοῦντες καὶ οἷον θερμότητος, δεῖ καθαίρειν μὲν τὴν χολὴν, λούειν δὲ συνεχῶς καὶ ἀλείφειν ῥοδίῳ, ἢ καὶ

---

notat AëTII cap. III. 112, ubi ipsa formula traditur.

unguento illinendus vel omphacio abluto. — Sin vero frigus sentiunt et torporem oleo anethi calido similibusque inungendi sunt.

Cap. II.

De Cephalaea.

Cephalaea, ut ait GALENUS in tertio libro Diagnostices, diuturna et doloris plena capitis affectio est, ut plurimum a cerebri membranarum inflammatione orta. Illa enim laborantibus caput subinde veluti malleo percuti videtur, interdum autem quasi lapide percussum frangi, interdum veluti pulsantem dolorem sentiunt, dolentque oculorum radices ita ut ne vocem quidem audire sustineant, neque lucem intueri, sed in tenebris degere eos oporteat, ab illis enim rebus malum ingravescit. His igitur ita habentibus ad angiologiam et arteriotomiam confugiendum est, quin etiam cutis totius capitis incidenda, vel cauterium ad verticem adhibendum, infusionesque adstringentes et dolorem sedantes administrandae, veluti cum Althaea, et myrtho, et rosis et chamomillis: pedesque vincendi, et in aquam tepidam immittendi: omninoque a vino abstinendum, et ab iis quae caput replere valent: morbus autem gravis est et curatu difficilis.

---

1) Tertium lib. *de locis affectis* ita vocat. Initio enim libri primi GALENUS: *ὁπόσον, inquit, μὲν οἶν τι τὸ πρὸς τὰς ἰάσεις ἐστὶ χρήσιμον ἐκ τῆς τοιαύτης γνώσεως ἐν τῇ*

διφακίνω πεπλυμένω. Εἰ δὲ ψύξεως καὶ νάρκης αἰσθάνονται, ἀνηθελαίω θερμῶ καὶ τοῖς τοιοῦτοις ὑπαλιπτέον.

Κεφ. β'.

Περὶ κεφαλαίας.

Κεφαλαία ἐστίν, ὡς φησι Γαληνὸς ¹ ἐν τῷ τρίτῳ τῆς διαγνωστικῆς, χρονία καὶ ὀδυνηρά διάθεσις τῆς κεφαλῆς γινομένη ὡς ἐπίπαν ἐπὶ φλεγμονῇ τῶν μηνίγγων. δοκοῦσι γὰρ οἱ τοιοῦτοι, ὡς φησιν ὁ συγγραφεὺς, ποτὲ μὲν οἶον ὡς ὑπὸ σφύρας τύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, ποτὲ δὲ θλάσθαι οἶον ὡς ὑπὸ λίθου, ποτὲ δὲ οἶον σφυγματωδῶς ὀδυνᾶσθαι καὶ τὰς ῥίζας τῶν ὀφθαλμῶν ἀλγεῖν, ὅθεν οὐδὲ φωνῆς ἀκούειν ἀνέχονται, οὐδὲ φῶς ὄραν, ἀλλ' ἐν σκότει διαίγειν· παροξύνονται γὰρ ὑπὸ τῶν τοιούτων. δεῖ οὖν ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀγγειολογίαν καὶ ἀρτηριοτομίαν παραλαμβάνειν, ἢ καὶ ² περισκυφισμὸν ὅλης τῆς κεφαλῆς, ἢ καὶ καυτήρα κατὰ τοῦ βρέγματος, ἐπαντλήματα δὲ συπτικὰ καὶ παρηγορικὰ, οἶον δι' ἀλθείας, καὶ μυρσίνης, καὶ ῥόδων καὶ χαμαιμήλων, καὶ δεσμεῖν τοὺς πόδας καὶ εἰς χλιαρὸν ὕδωρ βρέχειν, καὶ ἀπέχεσθαι οἴνου σχεδὸν παντελῶς καὶ τῶν πληροῦν δυναμένων τὴν κεφαλὴν. ἔστι δὲ χαλεπὸν καὶ δυσίατον τὸ πάθος.

τῆς θεραπευτικῆς μεθόδου πραγματεία δηλοῦται· νυνὶ δὲ μόνον ὅπως ἂν τις διαγινώσκει τὰ πάσχοντα μόρια πρόκειται σκοπεῖσθαι. — Itaque vid. de locis aff. III. 13.

Cap. III.

De Hemicrania.

Hemicraniaca affectio dicitur, quum dimidia tantum pars capitis dolet, sive dextra, sive sinistra. Morbus autem diuturnus et gravis: eadem autem curatione pellitur, quam in cephalaea commendavimus.

Cap. IV.

De vertigine.

Obfuscationis, *σκότωμα* vocant Graeci, morbus adest, quum vertigine subitoprehenduntur atque obfuscantur oculi continuo et domus illis in orbem circumferri videtur, quemadmodum ebriis, sicuti in tertio Diagnostices libro traditum est, Graecis quoque *σκοτοδινίασις* morbus audit. Fit autem a spiritibus in gyrum in capite circumeuntibus: hisque aegrotantibus a flatu libera alimenta exhibere oportet et ventriculum roborare picra GALENI et caput irrigare, ut facilius spiritus dissipentur, et a vino, et ira, et aëri quolibet abstinendum est.

Cap. V.

De Apoplexia.

Apoplexia, sicuti dictum in tertio Diagnostices libro, adest quum subito quis cadens sensu et motu privatur ex obturatione ventriculorum cerebri: malum

Κεφ. γ'.

Περὶ ἡμικρανίας.

Ἡμικρανικὸν πάθος λέγεται, ὅταν τὸ ἡμισυ μέρος τῆς κεφαλῆς ἀλγῶσι μόνον, τὸ δεξιὸν ἢ τὸ ἀριστερόν. χρόνιον δὲ τὸ πάθος καὶ χαλεπὸν· τῇ δὲ αὐτῇ ὑπάγεται ἐπιμελεία, τῇ εἰρημένῃ ἐπὶ τῆς κεφαλαίας.

Κεφ. δ'.

Περὶ σκοτωματικῶν.

Σκοτωματικὸν πάθος ἐστὶν, ὅταν ἰλιγγιώσιν ἐξαίφνης καὶ σκοτῶνται συνεχῶς, [καὶ δοκῶ]σι τὸν οἶκον κυκλικῶς εὐρέφεσθαι, ὡσπερ οἱ μεθύοντες, ὡς εἴρηται ¹ ἐν τῷ τρίτῳ τῆς διαγνωσικῆς· λέγεται δὲ καὶ σκοτοδινίασις τὸ πάθος· γίνεται δὲ ὑπὸ πνευμάτων εὐροφουμένων κυκλικῶς ἐν τῇ κεφαλῇ· καὶ δεῖ τὰ ἄφυσα ἐδέσματα τοῖς τοιούτοις παρέχειν καὶ τονοῦν τὴν γαστέρα πικρᾷ Γαληνοῦ καὶ ῥᾶναι τὴν κεφαλὴν, ὅπως ῥαδίως διαφορῆται· καὶ ἀπέχεσθαι οἴνου καὶ θυμοῦ καὶ παντὸς δριμύος.

Κεφ. ε'.

Περὶ ἀποπληξίας.

Ἀποπληξία ἐστὶν, ὡς ἐν τῷ τρίτῳ τῆς διαγνωσικῆς εἴρηται, ὅταν ἐξαίφνης τις πεσὼν ἀναίσθητος καὶ ἀκίνητος κινῆται ἐπὶ ἐμφράξει τῶν κοιλιῶν τοῦ ἐγκεφάλου.

---

1) Cap. 12. III. de locis aff.

insanabile, auctore Hippocrate in Aphorismis : « Apoplexiam gravem ut solvas fieri nequit, levem neque facile. »

Cap. VI.

De epilepsia.

Epilepsia, uti monitum in libro tertio Diagnostices, adest, si quis subito cadens vellitur et ori spuma oboritur, quod plebs Daemona vocat et Lunaticum morbum. Fit autem rursum ex obstructione ventriculorum cerebri et pueris potius contingit, atque insanabilis est, nisi morbum curet provecior aetas, ut ait Hippocrates initio Epidemiorum libri sexti: utrumdum vero calido victu.

Cap. VII.

De caro.

Carus autem, sicuti monitum in tertio libro Diagnostices, similis est apoplexiae: differt eutem eo, quod apoplexia in posteriori cerebri ventriculo potius obstructionem habet: sopor vero in anteriori: verum a lethargo differt eo, quod febris in caro praecedit et vehementior est, in lethargo contra sequitur. Fit quoque carus ab ictu in capite et osse fracto, ita ut cerebrum premat: curatio vero qualis lethargi.

---

1) Aphorismus est 42. Sect. II.

2) l. l. cap. 9 et 11.

3) Spectat Aph. 4. Sect. I. Epid. VI. De cuius loci variis

ἔσιν δὲ ἀνίατον τὸ πάθος, ὡς φησιν Ἰπποκράτης ἐν ἀφορισμοῖς · ¹ λυεῖν ἀποπληξίην ἰσχυρὴν ἀδύνατον, ἀσθενέα δὲ οὐ ῥηϊδίως.

Κεφ. ε'.

Περὶ ἐπιληψίας.

¹ Ἐπιληψία ἔσιν, ὡς εἴρηται ² ἐν τῷ τρίτῳ τῆς διαγνωσικῆς, ὅταν πεσὼν τις ἑξαίφνης σπᾶται καὶ ἀφρίξῃ ὅπερ λέγουσιν οἱ ἰδιῶται δαίμονα καὶ σεληνιασμόν · γίνεται δὲ πάλιν ἐπὶ ἔμφραξι τῶν κοιλιῶν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ συμβαίνει παιδίοις μᾶλλον, καὶ ἔστιν ἀνίατον εἰ μὴ που ἡλικία προκόπτουσα θεραπεύει τὸ πάθος, ὡς φησιν Ἰπποκράτης ³ ἐν ἀρχῇ τῆς ἑκτῆς ἐπιδημίας · χρῆσθαι δὲ θερμῇ διαίτῃ.

Κεφ. ζ'.

Περὶ κάρου.

Ὁ δὲ κάρος, ὡς ἐν τῷ τρίτῳ τῆς διαγνωσικῆς εἴρηται, ἔοικε τῇ ἀποπληξίᾳ · διαφέρει δὲ ὅτι ἡ μὲν ἀποπληξία ἐν τῇ ὀπισθίᾳ κοιλίᾳ τοῦ ἐγκεφάλου μᾶλλον ἔχει τὴν ἔμφραξιν · ὁ δὲ κάρος ἐν τῇ ἐμπροσθίᾳ. Τοῦ δὲ ληθάργου διαφέρει τῷ τὸν πυρετὸν προηγέσθαι μὲν τοῦ κάρου καὶ σφοδρότερον εἶναι, ἔπεσθαι δὲ τῷ ληθάργῳ· γίνεται κάρος καὶ διὰ πληγῆς τῆς κεφαλῆς καὶ κατάγματος ὀστέου θλίβοντος τὸν ἐγκέφαλον · ἡ δὲ θεραπεία ὡς τοῦ ληθάργου.

---

lectt. cf. GAL. in comm., PALLADIUM in Scholiis; FOES. in ann.

Cap. VIII.

De comate.

Coma dicitur somnus profundus ac praeter naturam, quum semper dormiunt aegrotantes neque puncti expergiscuntur, et aegre experrecti rursus decumbunt. Fit autem a pituita frigida in capite et purgandi sunt aegri et inunguendi oleo anethi et nares sinapi fricandae vel pipere cum aceto ad sternutationem provocandam.

Cap. IX.

De catocho, qui catalepsis quoque vocatur.

Catochus est, ubi aegrotantes dormiunt et semper apertos servant oculos et immobiles: fit autem ex immodica siccitate atque oleo cum aqua saepe de die lavandum est corpus.

Cap. X.

De comate vigili.

Coma vigil est, ubi simul et vigilant et dormiunt, vel potius neque vigilant neque dormiunt, sed in intermedio quodam inter utrumque versantur: fit autem a duobus humoribus pituita et bile: pituita somnum, bilis vigiliam facit: et ad utrumque, sicuti dictum, curatio informanda est.

---

1) Ἀναγκάζειν de alio sollicitanda accipiendum.

Κεφ. η'.

Περὶ κώματος.

Κώμα λέγεται ὁ βαθὺς καὶ παρὰ φύσιν ὕπνος, ὅταν αἰεὶ καθεύδωσιν οἱ κάμνοντες καὶ νυττόμενοι οὐκ ἐγείρονται καὶ ἐγειρόμενοι μόλις πάλιν πίπτωσιν· γίνεται δὲ ἐπὶ φλέγματι ψυχρῷ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ καὶ δεῖ¹ ἀναγκάζειν καὶ ἀλείφειν ἀνηθελαιῶ καὶ ἐς τὰς ῥίνας σίνηπι χρίειν, ἢ πέπερι σὺν ὄξει διὰ τὸ πτᾶραι.

Κεφ. θ'.

Περὶ κατόχου, ὃς λεγεται καὶ κατάληψις.

Κάτοχός ἐστιν, ὅταν ἀγρυπνῶσιν οἱ κάμνοντες καὶ ἔχουσιν αἰεὶ ἀνεωγότα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μὴ κινουμένους· γίνεται δὲ ἐπὶ ἀμέτρῳ ξηρότητι καὶ δεῖ² εἰς ὑδρέλαιον λοθεῖν πολλάκις τῆς ἡμέρας.

Κεφ. ι'.

Περὶ ἀγρυπνου κώματος.

¹ Ἀγρυπνον κώμα ἐστιν, ὅταν ἅμα καὶ ἀγρυπνῶσι καὶ καθεύδωσιν, μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἀγρυπνοῦσιν, οὐδὲ καθεύδουσιν, ἀλλὰ μεταξύ πῶς εἶσι καὶ γίνεται ἐπὶ δύο χυμοῖς, φλέγματι καὶ χολῇ· τὸ μὲν φλέγμα τὸν ὕπνον ² ἢ δὲ χολὴ τὴν ἀγρυπνίαν. καὶ δεῖ πρὸς ἄμφω ἀρμόζεσθαι, ὡς εἴρηται.

---

2) Forte ποιεῖ interponendum.

Cap. XI.

De phrenitide.

Phrenitis membranæ cerebri inflammatio est cum feбри: simul autem ea laborantes delirant, et oxyrrhodino hisce caput irrigandum est.

Cap. XII.

De delirio.

Delirium est, quum aliena loquuntur nec mente constant. Nascitur autem e calida intemperie capitis: et rosaceo caput infundendum est vel oxyrrhodino.

Cap. XIII.

De melancholia.

Melancholia adest, ubi sine feбри delirant et nugantur et mortem sibi exoptant. Oritur autem ab atra bile in capite et morbus hypochondriacus dicitur: interdum vero e ventriculo quoque eiusmodi humor exhalatur et flatulenta affectio nascitur, de qua in tertio Diagnostices libro multa habet GALENUS. Purgandus igitur homo veratro nigro et epithymo et victus rationem eiusmodi, quae boni succi sit, administrare.

---

1) Cf. cap. 10. lib. III. *de locis affectis*. Animadvertendum nostrum h. l. res perturbare. GALENUS melancholiam distinguit ab atra bile in cerebro ipso solo abundante, alteramque ab atra bile in corpore superflua et per consensum cerebrum turbante: tandem tertiam his verbis: ἔστι δὲ καὶ τρίτη τις διαφορὰ μελαγχολίας, ὥσπερ ὅτι ἂν ἐπιληψία τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς κοιλίας ἴσχει· καλοῦσι δὲ ἔνιοι τῶν ἰποχιατρῶν οὐδριακόν τε καὶ φουσῶδες νό-

Κεφ. ια'.

Περὶ φρενίτιδος.

Φρενίτις ἐστὶ φλεγμονὴ τῆς μῆνιγγος μετὰ πυρετοῦ ὅμα δὲ καὶ παραφρονούσιν οἱ τοιοῦτοι ; καὶ δεῖ ὄξυροδίνῳ διαβρέχειν τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῶν τοιούτων.

Κεφ. ιβ'.

Περὶ παραφροσύνης.

Παραφροσύνη ἐστὶν , ἐπειδὴν ἀλλόκοτα φθέγγονται καὶ μὴ φρονῶσι , γίνεται δὲ ἐπὶ θερμῇ δυσκρασίᾳ τῆς κεφαλῆς ὅμα καὶ δεῖ ῥοδίνῳ , ἢ ὄξυροδίνῳ ταύτην καταντλεῖν.

Κεφ. ιγ'.

Περὶ μελαγχολίας.

Μελαγχολία ἐστὶν , ὅταν ἄνευ πυρετοῦ παραφρονῶσιν καὶ ληῶσι καὶ εὐχωνται ἀποθανεῖν . γίνεται δὲ ἐπὶ μελαγχολικῷ χυμῷ ἐν τῇ κεφαλῇ , καὶ λέγεται ὑποχονδριακόν . ἐστὶν δὲ ὅτε ἐκ τῆς γαστρὸς ἀναθυμιάται ὁ τοιοῦτος χυμὸς καὶ γίνεται φυσῶδες , ¹ περὶ οὗ ἐν τῷ τρίτῳ τῆς διαγνωστικῆς πολλὰ φησὶν ὁ Γαληνός ὅμα οὖν καθαίρειν ἐλλεβόρῳ μέλανι καὶ ² ἐπιθύμῳ , καὶ εὐχυμον πάνυ διαίταν ἐπιτηδεύειν .

σημα τὴν αὐτὴν διάθεσιν. — Eisdem morbi diversitates vide notatas ab AETIO V. 9. PAULO AEG. III. 14. THEOPH. NONNO. cap. 33: ubi vide quae a BERN. adferuntur. Noster autem falso ὑποχονδριακὸν νόσημα et φυσῶδες a se invicem diversa esse existimat.

2) De Epithymo Diosc. πινόμενον δὲ σὺν μέλιτι κάτω καθαίρει φλέγμα καὶ χολὴν μέλαιναν ἰδίως ἀρμόζον ἐπὶ μελαγχολικῶν καὶ ἐμπνευματουμένων.

Cap. XIV.

De Mania.

Mania vehementissimum, est delirium, in quo vel ad-
grediuntur alios: interdum arrepto gladio, vel ligno,
vel lapide obvios occidunt. Nascitur autem malum e
flava bile in capite et scammonia hos purgare oportet
et oxorrhodino caput inungere et victui frigidus et
boni succi operam dare.

Cap. XV.

De memoriae iactura.

Memoriae iactura fit ab immodica refrigeratione et
siccitate posterioris cerebri ventriculi, qua facta nul-
lius rei omnino recordantur. Tunc caput tondendum
et dropacismo curandum. Dropax vero est, ut ait
Archigenes in Diagnostice, quum unguentis calidis ad
caput utimur, veluti e pipere, pyrethro, similibus-
que: sic enim frigus extrorsum revocamus.

Haec quidem in cerebro locum obtinent et in me-
dulla spinali et spina: et iisdem (quae commendavi-
mus) remediis ad ea utendum est.

Cap. XVI.

De paresi.

Paresis dicitur resolutio totius corporis: fit autem

---

1) Forte respiciuntur ARCHIGENIS verba, quae cap. 5. III.
de locis affectis a GAL. adferuntur: ἐρεθισμούς τε διὰ
νάπυος καὶ σικυῶν κοίφων, τὰ πολλὰ μὲν ἤπιων, ὅτε δὲ

Κεφ. ιδ'.

Περὶ μανίας.

Μανία ἐστὶ σφοδροτάτη παραφροσύνη ὅταν καὶ ἐπέρ-
χωνται· ἔστιν δὲ ὅτε καὶ ξίφος λαβόντες ἢ ξύλον ἢ λί-
θον φονεῦσιν τοὺς παρατυγχάνοντας· καὶ γίνεται ἐπὶ
ξανθῇ χολῇ ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ δεῖ τῇ σκαμωνίᾳ τούτους
καθαίρειν καὶ ὄξυροδίνῳ τὴν κεφαλὴν ἀλείφειν καὶ ψυ-
χρᾶν καὶ εὐχυμον δίαιταν ἐπιτηδεύειν.

Κεφ. ιε'.

Περὶ μνήμης ἀπωλείας.

Γίνεται ἀπώλεια τῆς μνήμης ἐπὶ ψύξει καὶ ξηρότητι
ἀμέτρον τῆς ὀπισθίας κοιλίας τοῦ ἐγκεφάλου, ὅταν οὐδε-
νὸς μεμνήται τὸ παράπαν· καὶ δεῖ ξυρᾶν τὴν κεφαλὴν
καὶ δρωπακίσαι αὐτήν. Δρώπαξ δὲ ἔστιν ὡς ἴφρησιν Ἀρχι-
γένης¹ ἐν τῇ διαγνωσικῇ, ὅταν θερμοῖς χρίσμασι κεχρη-
μέθα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, οἷον σίνηπι, πύρεθρον καὶ τὰ
τοιαῦτα. οὕτως γὰρ ἀνακαλούμεθα τὴν ψύξιν.

Ταῦτα μὲν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ συνίστανται ἐν τε τῷ νο-
τιαίῳ καὶ τῇ ῥάχει, καὶ δεῖ τοῖς αὐτοῖς κεχρησθαι βοη-
θήμασιν.

Κεφ. ις'.

Περὶ παρέσεως.

Πάρεσις λέγεται ἢ παράλυσις ὅλου τοῦ σώματος· γί-

καὶ πάνν εὐτόνον. — Archigenes ad Marsum Epistolam
scripsit, qua consilia illi suppeditavit περὶ τοῦ παιρὸς,
ὅπως ἀνακτήσῃται τὴν μνήμην αὐτῷ.

ex obturatione primae vertebrae a crasso humore: est etiam ubi semiresolutus seu hemiplectus quis evadit, quando sive dextrae tantum partes, sive sinistrae resolutae sunt, sive id in toto fiat corpore, sive non amplius in toto sed in dimidio tantum. At calida medicamenta in hoc morbo adhibenda ad vertebrae obturatam; qualia quae cum castorio et euphorbio et adarce parantur. Interdum sola crura resolvuntur, vertebrae obstructis, vel unum resolvitur crus, dimidia medullae spinalis parte affecta, et manus caet., sicuti in quarto Diagnostices libro expositum est.

Cap. XVII.

De spasmo.

Spasmus motus est citra voluntatem in partibus voluntatis imperio subiectis, quales sunt nervi, musculi: spasmus igitur fit ubi membrum extendentes, veluti crus, flectere illud non amplius possunt, et flexum dein extendere nequeunt: causa autem vel nervorum est siccitas, quo casu quoque insanabilis est: vel ariditas, qualis in nimis inanitis vel febricitantibus: causa est etiam repletio, sicuti in succi plenis.

Cap. XVIII.

De emprostotono et opisthotono et tetano.

Emprostotonus spasmus est musculorum spinae,

---

1) De medullae spinalis affectionibus GALENUS agit h. l.

νεται δὲ ἐπὶ ἐμφράξει τοῦ πρώτου σπονδύλου ὑπὸ πα-
χέος χυμοῦ. ἔστιν δὲ ὅτε ἡμιπάρετος, ἢτοι ἡμίπληκτος,
γίνεται τις, ὅταν ἢ τὰ δεξιὰ αὐτοῦ μόνον, ἢ τὰ ἀριστερά
μέρη παραλυθῶσιν, ἢ ὅλου τοῦ σώματος, ἢ οὐκέτι ὅλου
ἀλλὰ τοῦ ἡμίσεος αὐτοῦ, καὶ δεῖ θερμοῖς βοηθήμασι χρῆ-
σθαι κατὰ τοῦ σπονδύλου τοῦ ἐμπεφραγμένου· οἷά ἐστι
τὰ διὰ κασορίου καὶ εὐφορβίου καὶ ἀδάρκης. Ἔστι δὲ
ὅτε τὰ σκέλη παραλύεται μόνον, ὅταν οἱ σπόνδυλοι ἐμ-
φραγῶσιν, ἢ τὸ ἐν σκέλος παραλύεται, ὅταν τὸ ἡμισυ μέ-
ρος τοῦ νοτιαίου πάθη καὶ αἱ χεῖρες δὲ καὶ τὰ ἄλλα,
ὡς εἴρηται ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς διαγνωστικῆς.

Κεφ. ιζ'.

Περὶ σπασμοῦ.

Σπασμὸς ἐστὶ κίνησις ἀπροαίρετος ἐν προαιρετικοῖς μό-
ριοις· προαιρετικὰ δὲ μόρια εἰσὶ νεῦρα, μῦες· σπασμὸς
οὖν γίνεται, ὅταν ἐκτείναντες τὸ μόριον, οἷον τὸ σκέλος,
μηκέτι δύνωνται κάμψαι, καὶ κάμψαντες οὐκέτι ἐκτεῖναι
δύνωνται. γίνεται δὲ ἢ διὰ ξηρότητα τῶν νεύρων, ὅτε
καὶ ἀνιάτος ἐστίν, ἢ διὰ ξηρότητα μὲν ὡς ἐπὶ τῶν ὑπερ-
καθαιρομένων ἢ πυρεττόντων· διὰ δὲ πλήρωσιν, ὡς ἐπὶ
τῶν πληθωρικῶν.

Κεφ. ιη'.

Περὶ ἐμπροσθοτόνου καὶ ὀπισθοτόνου καὶ
τετανοῦ.

Ἐμπροσθότονος ἐστὶ σπασμὸς τῶν μυῶν τῆς ῥάχews,

IV. 6. — Inprimis tamen, quae hoc capite habentur
hausta sunt e 14. lib. III.

quando flexi sunt et veluti incurvati, neque extendere sese valent. Opisthotonus contra, quando extensi sunt retrorsum neque flectere corpus possunt. Tetanus autem composita est affectio ex utroque, emprosthotono et opisthotono, quum erecti sunt neque extendi vel flecti possunt. — Haec de spasmis.

Cap. XIX.

De tremore.

Tremor vel plebi notus est: oritur autem a partium refrigeratione.

Cap. XX.

De palpitatione.

Palpitatio etiam notissima est fitque magis in facie et palpebris a multa refrigeratione et vetustis flatibus.

Cap. XXI.

De horripilatione, convulsione et rigore.

Omnia haec fere eadem sunt, gradu maiori aut minori diversa: eorum causa bilis est, vel acris materia totum corpus pungens, acus instar: ubi vero causa est levis horripilationem efficit, sin magna convulsionem, quemadmodum et rigorem facit, ubi magna est: rigor enim e convulsione et externorum refrigeratione compositus.

ὅταν κεκαμμένοι ὦσι καὶ οἶον κεκυρτωμένοι καὶ οὐ δύ-
νωνται ἑαυτοὺς ἀνατεῖναι· ὀπισθότονος δὲ τοῦναντίον,
ὅταν τεταμένοι ὦσιν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ μὴ δύνωνται κάμ-
πτειν ἑαυτοὺς. τετανός δὲ σύνθετόν ἐστι πάθος ἐκ τῶν
δύο τούτων, ἐμπροσθοτόνου καὶ ὀπισθοτόνου, ὅταν ὀρ-
θοὶ ἰστῶνται καὶ οὔτε ἀνατεῖναι ἑαυτοὺς, οὔτε κάμψαι
δύνωνται. Ταῦτα μὲν περὶ σπασμοῦ.

κεφ. ιθ'.

Περὶ τρόμου.

Ὁ τρόμος δηλὸς ἐστὶ καὶ τοῖς ἰδιώταις· γίνεται δὲ ἐπὶ
ψύξει τῶν μορίων.

Κεφ. κ'.

Περὶ παλμοῦ.

Καὶ ὁ παλμός δηλὸς ἐστὶ καὶ γίνεται μᾶλλον ἐν τῷ
προσώπῳ καὶ τοῖς βλεφάροις ἀπὸ ψύξεως πολλῆς καὶ πα-
λαιῶν πνευμάτων.

Κεφ. κα'.

Περὶ φρίκης καὶ κλόνου καὶ ῥίγους.

Ταῦτα πάντα σχεδὸν τὰ αὐτὰ εἰσι, διαφέροντα παρὰ
τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον· γίνονται δὲ ἐπὶ χολῆς, ἥτοι ἐπὶ
δριμείᾳ ὕλῃ κεντούσῃ ὅλον τὸ σῶμα, ὥσπερ βελόνῃ· ἀλλ'
εἰ μὲν μικρὸν ἐστὶ τὸ αἷτιον ποιεῖ φρίκην, εἰ δὲ μέγα
ποιεῖ κλόνον· ὥσπερ καὶ εἰ ἐστὶ μέγα ποιεῖ ῥίγος· σύγκει-
ται γὰρ τὸ ῥίγος ἀπὸ κλόνου καὶ περιψύξεως.

Cap. XXII.

De pandiculatione et oscitatione.

Pandiculamur quum e somno expergefacti crura et pedes extendimus et voluptatem inde percipimus: fit autem hoc ex inflatione musculorum: i. e. musculorum in maxillis, quos maseteres vocant.

INITIUM LIBRI TERTII.

Cap. I.

De oculis.

Morborum, qui oculis accidunt, curationem expositurus necessarium credidi eorum anatomen praemittere, utilem ad multa eorum, quae mox tradentur. Hinc autem initium faciam: cerebro tres ventriculos habente, anteriorem, posteriorem ac medium, septem nervorum paria ex illis procedunt, exceptis processibus, quos vocant, mastoïdeis; ipse enim illi processus mastoïdei quum pars sint cerebri anterioris ad na-

---

1) Pro τοὺς πόδας forte τὰς χεῖρας legendum.

2) Animadvertendum Nostrum sinus frontales appellare processus mastoïdeos: quod hinc videtur explicandum, quod GAL. dicit *de olfactus organo* cap. II. καὶ τοίνυν τῆς ὕλης ἐχοῦσης μέσον διάφραγμα καὶ πόρους ἀξιολόγους δύο, τοὺτους δὲ τοὺς φαινομένους, ἓνα καθ' ἑκάτερον μυκτῆρα, χρητὴν γινώσκειν ἀνωτέρω τῶν μέσων τῆς ὕλης ἑκάτερον αὐτῶν δίχα σχιζόμενον. ἤκει δὲ τῶν μερῶν τὸ μὲν ἕτερον εἰς τὸ τοῦ εἶματος ἔνδον, τὸ δ' ἕτερον ὀρθιον

Κεφ. κβ'.

Περὶ σκορδινησμοῦ καὶ χάσμησ.

Σκορδινησμός ἐστιν, ὅταν ἐγειρόμενοι ἐξ ὕπνου διατείνωμεν τὰ σκέλη καὶ ¹ τοὺς πόδας καὶ ἠδῶμεθα τοῦτο ποιοῦντες. τοῦτο δὲ γίνεται δι' ἐμπνευμάτων τῶν μυῶν, τουτέστι τῶν ἐν ταῖς σιαγόνσιν, οἵτινες λέγονται μασητήρες.

ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΛΟΓΟΥ.

Κεφ. α'.

Περὶ ὀφθαλμῶν.

Τῶν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς παθῶν τὴν θεραπείαν διηγούμενος ἀναγκαῖον ἠγοῦμαι τὴν ἀνατομὴν αὐτῶν προειπεῖν, χρησίμην οὖσαν εἰς πολλὰ τῶν λεχθησομένων. ἄρξομαι δ' ἐντεῦθεν· τοῦ ἐγκεφάλου τρεῖς κοιλίας ἔχοντος, ἐμπροσθίαν, ὀπισθίαν καὶ μέσην, ἑπτὰ νεύρων συζυγίαι προσέρχονται ἐξ αὐτῶν χωρὶς τῶν ² μαζοειδῶν καλουμένων ἀποφύσεων· αὗται γὰρ αἱ μαζοειδεῖς ἀποφύσεις, μέρος οὖσαι τοῦ ἐμπροσθίου ἐγκεφάλου ἐπὶ τὰς

ὡς ἐξ ἀρχῆς ἐφέρειτο πρὸς αὐτὸν ἀναβαίνει τὸν ἐγκέφαλον: εἰσὶ γὰρ αὐτῶν (legendum αὐτοῦ) καὶ δύο κατὰ τοῦτο ἀποφύσεις προμήκεις τε καὶ κοίλαι, τὴν ἀρχὴν μὲν ἐκ τῶν προσθίων ἔχουσαι κοιλίων, καθήκουσαι δὲ ἐπ' ἐκεῖνο τοῦ κρανίου τὸ μέρος, ὅθεν ἡ ῥίς ἄρχεται κατὰ τοῦτο καὶ ἡ τῶν ἠθμοειδῶν ὀσῶν ἐστὶ θέσις κ. τ. λ. Harum apophysium mentio fit itidem in libris de usu partium et in Isagoge: illasque Noster apophyses mastoideas dixit.

res tendunt, ubi cribriforme, ita dicunt, os subiacet, in quo olfactus facultas sedem habet. E septem igitur hisce paribus primum et secundum, quod vocant, ad oculos tendit: primum visus facultatem eorum vehens, qua colores distinguit oculus et ad latera illum advertimus. Primum autem par peculiare quid habet: ceteri enim nervi quum solidi sint, solum hoc leve est et cavitatem habet, qua cavitate spiritus opticus ad oculos vehitur: praeterea aliud quid peculiare hi nervi habent: quum enim in formam litterae X secum coniunguntur, vulgo credunt dextrum nervum ad sinistrum oculum ferri, laevum vero ad dextrum: nec tamen ita se res habet, sed falluntur qui ita statuunt. Post coniunctionem enim rursus dexter nervus ad dextrum oculum revertitur, laevus vero ad laevum. Id autem a natura factum est eo consilio, ut si quando oculus unus laesus sit, omnis spiritus per communionem ad unum oculum illum conflueret, quo fit etiam ut nos, ubi e longinquo rem conspiciere velimus, alterum oculum claudamus, ut omnis spiritus opticus in alterum confluat. Hi igitur primi paris nervi e cerebro ad oculum vecti reticulatam formant tunicam: ita enim vocatur quia plagis et reti sphaerico similis est. Intus in retiformi illa tunica tres sunt humores: vitreus quem vocant quia vitro similis est, ovi albo similis, quia refert. . . . . sarcocollae, croci, glaucio, chelidonio minori et camphora.

---

1) Deficit hic in Cod. folium integrum. Notandum est, caput, quod post lacunam sextum dicitur, in Indice quin-

ῥῖνας καθήκουσιν, ἔνθα τὸ ἠθμοειδὲς οὕτω λεγόμενον ὀστοῦν ὑπόκειται, ἐν ᾧ ἡ ὀσφραντικὴ δύναμις ἐσι. Τούτων οὖν τῶν ἑπτὰ συζυγιῶν ἡ πρώτη καὶ ἡ δευτέρα καλουμένη εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς φέρεται, ἡ μὲν πρώτη ὀπτικὴν αὐτῶν φέρουσα δύναμιν, καθ' ἣν διακρίνει τὰ χρώματα καὶ πρὸς τὰ πλάγια περιζερόμενον τὸν ὀφθαλμόν· ἐξαίρετον δὲ τι ἡ πρώτη συζυγία ἔχει· τῶν γὰρ ἄλλων νεύρων νασῶν ὄντων, αὕτη μόνη κούφη ἐστὶ καὶ κοιλότητα ἔχει, δι' ἧς κοιλότητος τὸ πνεῦμα τὸ ὀπτικὸν ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς φέρεται· καὶ ἄλλο δὲ ἐξαίρετον ἔχει τὰ νεῦρα ταῦτα· συναπτόμενα γὰρ ἀλλήλοις χιοειδῶς νομίζεται τὸ μὲν δεξιὸν νεῦρον εἰς τὸν ἀριζερὸν ὀφθαλμόν φέρεσθαι, τὸ δὲ ἀριζερὸν εἰς τὸ δεξιόν. οὐκ ἐστὶ δὲ ἀληθές, ἀλλ' ἠπάτηνται οἱ οὕτω νομίζοντες μετὰ γὰρ τὸ συναφθῆναι πάλιν ὑποσρέφει τὸ μὲν δεξιὸν νεῦρον εἰς τὸν δεξιὸν ὀφθαλμόν, τὸ δὲ ἀριστερὸν εἰς τὸν ἀριζερὸν. Τοῦτο δὲ γέγονεν ὑπὸ τῆς φύσεως ἵνα, εἴπου βλαβῆ ὁ εἷς ὀφθαλμὸς, ὅλον τὸ πνεῦμα διὰ τῆς κοινωνίας εἰς τὸν ἕνα συναχθῆ, ὅθεν καὶ ἡμεῖς, ὅταν βουλόμεθα ἐπὶ πολὺ διάσημα ὄραν, μύομεν τὸν ἕνα ὀφθαλμόν, ἵνα ὅλον τὸ πνεῦμα τὸ ὀπτικὸν εἰς τὸν ἕνα ἀθροισθῆ. Ταῦτα τοίνυν τῆς πρώτης συζυγίας τὰ νεῦρα φερόμενα ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου εἰς τὸν ὀφθαλμόν ποιοῦσι τὸν ἀμφιβλησσοειδῆ χιτῶνα· οὕτω γὰρ λέγεται ἐπειδὴ ἔοικε δικτύῳ καὶ ἀμφιβλήσρῳ σφαιρικῷ. Ἐσωθεν τούτου τοῦ ἀμφιβλησσοειδοῦς χιτῶνός εἰσι τρία ὑγρά· τὸ ὑαλώδες λεγόμενον, ἐπειδὴ ἔοικεν ὑέλῳ, τὸ ὠϊδες, ἐπειδὴ ἔοικε τῷ
¹ . . . . . σαρκοκόλλης, κρόκου, γλαυκίῳ, μαμηρῶ καὶ καμφορῶ.

---

tum esse, quare remedia ista, quae post hiatum enumerantur, credam ad ψωροφθαλμίαν pertinere.

Cap. VI.

De sicca oculi inflammatione.

Sicca oculi inflammatio, est quum oculus aridus est et difficulter movetur et pruriginem aliquam facit. Causa autem est ariditas similiaque, a balneo et alimento et somno abstinentia. Morbus etiam sclerophthalmia vocatur.

Cap. VII.

De phthisi.

Phthisis etiam de oculo dicitur, quum non alitur et minor factus est et magis excavatus: in hoc morbo collyriis non est utendum, nocent enim et exsiccant, sed balneis et victu boni succi.

Cap. VIII.

De asperitate oculorum.

Oculorum asperitas dicitur, ubi extrorsum versis palpebris in illis vides frumenta quaedam aspera, qualia sunt quae in ficibus inveniuntur. Ad hanc utimur trachomaticis, quae vocantur, collyriis, i. e. asperitatem tollentibus, eo quod cum vino paratur, et quod cum duobus lapidibus, similibusque. Quodsi vero asperitates vetustiores sunt et induruerunt, callus vocatur.

Cap. IX.

De sycosi.

Sycosis est, ubi in palpebris extrorsum versis invenis carnem quamdam rubram excrescentem, veluti fi-

Κεφ. 5'.

Περὶ ξηροφθαλμίας.

Ξηροφθαλμία ἐστίν, ὅταν κατάξηρος ᾖ ὁ ὀφθαλμὸς καὶ δυσχερῶς κινῆται καὶ κνισμὸν μικρὸν ἐμποιῇ. γίνεται δὲ ἐπὶ ξηρότητι καὶ τοῖς τοιούτοις, λουτρῶν καὶ τροφῆς καὶ ὑπνῶν ἀποζάσει. λέγεται δὲ τὸ πάθος καὶ σκληροφθαλμία.

Κεφ. 6'.

Περὶ φθίσεως.

Φθίσις λέγεται καὶ ὀφθαλμοῦ, ὅταν ἀτροφίση καὶ μικρότερος γένηται καὶ κοιλότερος· ἐπὶ τούτου οὐ δεῖ κεχρησθαι κολλουρίοις, βλάπτει γὰρ καὶ ξηραίνει, ἀλλὰ λουτροῖς καὶ εὐχίμῳ διαίτη.

Κεφ. 7'.

Περὶ τραχωμάτων.

Τραχώματα λέγονται, ὅταν ἐκστρέψας τὰ βλέφαρα ἴδῃς ἐν αὐτοῖς οἶον κεγχραμίδας τινὰς τραχείας οἷαι αἱ τῶν συκῶν εἰσιν. ἐπὶ τούτων κεχρημέθα τοῖς τραχωματικοῖς λεγομένοις κολλουρίοις, τῷ δι' οἴνου, τῷ διὰ τῶν δύο λίθων καὶ τῶν τοιούτων. Ὅταν δὲ τραχώματα παλαιότερα γένηται καὶ ἀπολιθωθῇ, τὴν ὥσιν λέγεται τὸ τοιοῦτον.

Κεφ. 8'.

Περὶ συκώσεως.

Συκώσις ἐστίν, ὅταν ἐκστρέψας τὰ βλέφαρα εὔρης ὑπερσαρκήματά τινα ἐρυθρὰ, ὡσπερ σῦκα· καὶ αὐτὰ δὲ τοῖς

eus: hae etiam trachomaticis collyriis curantur, quae, aliis deficientibus, illinimus.

Cap. X.

De grandine in oculis, quam χαλάζιον vocant.

Grando, χαλάζιον, vocatur, quum in palpebra prope tarsum, ubi pili sunt, pustulae quaedam rotundae nascuntur molles et madentes grandini similes, hae autem exciduntur, vel filo circumducto interceptae tolluntur.

Cap. XI.

De hordeolo.

Hordeum, ut aiunt nonnulli, grando est: rem accuratius perpendentes dicunt grandinem forma rotundam esse, hordeolum oblongum, sicuti hordeum proprie sic dictum. Instillandum ergo decoctum hordei vel fumariae inter ipsum hordeum crescentis, vel curatione, quae ad grandinem praescribitur, auferre.

Cap. XII.

De lapillis in oculis:

Lapilli in oculo sunt, ubi extrorsum versa palpebra apparent particulae quaedam veluti lapideae, ad instar asperitatum: istae vero oculum male pungunt: sanatur morbus efficacissimis collyriis trachomaticis.

---

1) Ἐξ ὑποβολῆς significare suspicor, utendum esse ad hoc

τραχωματικοῖς κολλουρίοις θεραπεύεται ἰ ἐξ ὑποβολῆς ἔγχριόντων ἡμῶν.

Κεφ. ι΄.

Περὶ χαλαζίων.

Χαλάζιον λέγεται, ὅταν ἐντὸς τοῦ βλεφάρου ἐγγὺς τοῦ ταρσοῦ, ὅπου αἱ τρίχες, ψυδράκιά τινα ξρογγύλα γίνηται μαλακὰ καὶ πλαδαρὰ ξοικότα χαλάζη, τὰ δὲ τοιαῦτα ἐκτέμνομεν, ἢ ἀπολινοῦμεν.

Κεφ. ια΄.

Περὶ κριθῆς.

Κριθὴ ἐξιν, ὡς μὲν τινες λέγουσι, τὸ χαλάζιον, οἱ δὲ ἀκριβέσεροί φασιν, ὅτι τὸ μὲν χαλάζιον ξρογγύλον ἐξιν, ἢ δὲ κριθὴ μακροτέρα, ὡσπερ ἢ κυρίως κριθὴ. ἐγχυματίζειν οὖν αὐτὴν δεῖ κριθῶν ἀποβρέγματι ἢ καπνοῦ τοῦ ἐν ταῖς κριθαῖς φυομένου, ἢ τῇ τῶν χαλαζίων θεραπείᾳ ὑπάγεσθαι.

Κεφ. ιβ΄.

Περὶ λιθιάσεως.

Λιθίασις ὀφθαλμῶν ἐξιν, ὅταν ἐκστρέφας τὸ βλέφαρον ἴδης ὄγκους τινὰς λιθώδεις, ὡσπερ τὰ τραχώματα· ταῦτα δὲ νύττει κακῶς τὸν ὀφθαλμὸν, θεραπεύεται δὲ τοῖς δρασιωτέροις τραχωματικοῖς κολλουρίοις.

---

malum collyriis trachomaticis, quod deficient alia huic sycosi peculiariter destinata.

Cap. XIII.

De pediculari oculorum morbo.

Fuere qui viderint pediculos latos ad capillos oculi natos, procul dubio e putredine: oportet autem ad illos iisdem uti collyriis, admiscenda vero etiam efficaciora, veluti collyrium, quod dicitur, Constantini.

Cap. XIV.

De trichiasi.

Trichiasis est, ubi alii capilli in palpebra subnati sunt et oculum pungunt et lacrymari faciunt: ad hos curandos adhibemus simplicem sectionem et anarraphen, et catarraphen, si in palpebra inferiori est.

Cap. XV.

De phalangosi.

Phalangosis vocatur, ubi duobus vel tribus ordinibus novi pili crescunt. Eadem hoc in casu curatio adhibenda.

Cap. XVI.

De ptosi.

Ptosis dicitur, quando novi quidem capilli non nascuntur, sed ipsi qui adsunt oculum contra naturam pungunt. Curamus morbum illos adglutinando.

Cap. XVII.

De paralyysi.

Subinde palpebrae musculus resolvitur, neque eam

Κεφ. ιγ'.

Περὶ φθειριάσεως.

Τινὲς ἰσόρησαν φθειρίας πλατεῖς γινομένους περὶ τὰς τρίχας τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἐκ σήψεως δηλονότι. καὶ δεῖ ἐπὶ τῶν τοιούτων τοῖς αὐτοῖς κεχρηῆσθαι κολλουρίοις, μινύ- ναι δὲ καὶ δραστικά, οἷον ἐξὶ τὸ Κωνσαντίνου λέγομε- νον κολλούριον.

Κεφ. ιδ'.

Περὶ τριχιάσεως.

Τριχιάσις ἐστὶν, ὅταν ἄλλαι τρίχες ἐν τῷ βλεφάρῳ φυῶσι καὶ νύττωσι τὸν ὀφθαλμὸν καὶ δακρῦειν ποιῶσιν· ἐπὶ τούτων παραλαμβάνομεν τὴν ἀπλοτομίαν καὶ τὴν ἀναρ- ῥαφήν καὶ τὴν καταρῥαφήν, εἰάν ἐν τῷ κάτω βλεφάρῳ ᾗ.

Κεφ. ιε'.

Περὶ φαλαγγώσεως.

Φαλαγγωσις λέγεται, ὅταν διςιχία ἢ τριςιχία γένηται φυομένων τριχῶν. ἢ αὐτὴ δὲ ἐπὶ τούτων ἐστὶ θεραπεία.

Κεφ. ις'.

Περὶ πτώσεως.

Πτώσις λέγεται, ὅταν ἄλλαι μὲν τρίχες μὴ γένωνται· αὐταὶ δὲ καμπτόμεναι παρὰ φύσιν κεντῶσι τὸν ὀφθαλ- μόν. Θεραπεύομεν δὲ αὐτὰς ἀνακολλίζοντες.

Κεφ. ιζ'.

Περὶ παραλύσεως.

Ἔστι δὲ ὅτε παραλύεται ὁ μῦς τοῦ βλεφάρου καὶ οὐ

levare possunt: fit hoc a refrigeratione, utimurque calefacientibus v. c. igne.

Cap. XVIII.

De tumore carneo in oculi angulo, ἔγκανθίδα.

Ἐγκανθίς est, quum in angulo interno ulcere facto caro excrescit: curamus chirurgia sollerter resecantes.

Cap. XIX.

De lacrymarum fluxu, ῥυάδα vocant.

Ῥυάς adest, ubi perversa chirurgia vel alia quadam causa angulus internus resolutus est, neque amplius lacrymas continet, sed hae praeter voluntatem effunduntur. Adhibemus pulveres densantes inspergendos, qualis e spongiis ustis et Severi ille.

Cap. XX.

De pterygio.

Pterygium carnosa est excrescentia membranae adnatae, ab interno angulo incipiens et extensa usque ad pupillam, ita ut magis aucta eam obtegat et lucem intercipiat: utimur pterygotomia per acum filum traicientes equinum atque ita secantes, dein adstringentibus collyriis utimur et tenuibus, qualia sunt Constantini illud et quod cum cornu cervi paratur et cum murice. Raro etiam ab externo angulo excrescit pterygium.

δύνανται ἀνοίγειν αὐτόν· γίνεται δὲ διὰ ψύξιν καὶ κε-
χρημέθα τοῖς θερμαίνουσιν οἶον πυρί.

Κεφ. ιη'.

Περὶ ἐγκανθίδων.

Ἐγκανθίς ἐστίν, ὅταν ἐν τῷ μεγάλῳ κανθῷ ἔλκουσ γε-
νομένου ὑπερσάρκωσις γίνηται· θεραπεύομεν δὲ αὐτὸ διὰ
χειρουργίας εὐφυῶς τέμνοντες.

Κεφ. ιθ'.

Περὶ ῥυάδος.

Ῥυάς ἐστίν, ὅταν ἀπὸ χειρουργίας κακῆς, ἢ ἄλλης αι-
τίας παραλυθῇ ὁ μέγας κανθὸς καὶ μηκέτι κατέχηται
τὸ δάκρυον, ἀλλὰ φέρεται ἀκουσίως. κεχρημέθα ξηρίοις
πυκνωτικοῖς, οἷον ἐστὶ τὸ διὰ τῶν κεκαυμένων σπόγγων
καὶ τὸ Σεβηριανόν.

Κεφ. κ'.

Περὶ πτερυγίου.

Πτερυγίον ἐστίν ὑπερσάρκημα τοῦ ἐπιπεφυκότητος ὑμέρος
ἀρχόμενον ἐκ τοῦ μεγάλου κανθοῦ καὶ ἐξαπλούμενον
μέχρι τῆς κόρης, ὅθεν ἐπειδὴν ἀυξηθῇ σκοτίζει αὐτήν·
καὶ κεχρημέθα λοιπὸν τῇ πτερυγοτομίᾳ, βελόνῃ ἐμβάλ-
λοντες τρίχα ἵππου καὶ οὕτως πρίζοντες καὶ λοιπὸν τοῖς
κατασαλτικοῖς κολλουρίοις κεχρημέθα καὶ λεπτοῖς, οἷον
τὸ Κωνσταντίνου καὶ τὸ διὰ κέρατος ἐλαφίου, καὶ τὸ
διὰ κογχύλης. Γίνεται δὲ πτερυγίον σπανιάκις καὶ ἀπὸ
τοῦ μικροῦ κανθοῦ.

Cap. XXI.

De adhaesione, (prospphysi vel symphysi):

Prospphysis est, ubi palpebrae ex ulceratione oculo adnascuntur vel secum invicem concresecunt et conglutinantur; malum est incurabile: sunt tamen qui manu illi mederi audeant.

Cap. XXII.

De aegilope.

Aegilops dicitur, quum abscessus oritur prope angulum internum et nares: interdum rumpitur et in fistula versus angulum nascitur, unde pus defertur. Atque hoc quidem nonnulli urunt cauterio fistulari, dein os narium perfodiunt et faciunt, ut per istud os pus effluat, posteaque medicamentis utuntur carnes augentibus.

Cap. XXIII.

De hyposphagmate s. haematide.

Hyposphagma s. haematida vocant, quum ex ictu aliquo oculus rupturam venulae parvae patitur sanguisque effunditur et rubrum fit oculi album non totum quidem, sed pro parte. Sin autem diu perstet non rubrum sed nigrum fit: hoc quidem curamus pullum columbinum necantes sanguinemque calidum instillantes.

---

1) Cf. CELSUS VII. 7. 7. AËTIUS VII. 88.

Κεφ. κα΄.

Περὶ προσφύσεως, ἤτοι συμφύσεως.

Πρόσφυσις ἐστίν, ὅταν τὰ βλέφαρα ἐλκωθέντα προσφύηται τῷ ὀφθαλμῷ, ἢ ἀλληλοῖς συμφύηται καὶ κολλᾶται· ἐστὶ δὲ ἀνίατον τὸ πάθος, τινὲς δὲ αὐτὸ τολμῶσι χειρουργεῖν.

Κεφ. κβ΄.

Περὶ αἰγίλωπος.

Αἰγίλωψ λέγεται, ὅταν ἀπόστημα γένηται ἐγγὺς τοῦ μεγάλου κανθοῦ καὶ τῆς ῥινόσ· ἐστὶ δὲ ὅτε ῥήγνυται καὶ συριγγοῦται εἰς τὸν κανθὸν, κακείθεν φέρεται τὸ πύον· καὶ τούτους ¹ καίουσι τινες τῷ συριγγιακῷ καυτῆρι, εἶτα τρυπῶσι τὸ ὀξοῦν τῆς ῥινόσ καὶ ποιοῦσι διὰ τὸ ὀξοῦν φέρεσθαι τὸ πύον, εἶτα καὶ σαρκωτικοῖς κέχρηται.

Κεφ. κγ΄.

Περὶ ὑπόσφαγματος, ἤτοι αἱματίδος.

Ἐπόσφαγμα καλοῦσιν ἤτοι αἱματίδα, ὅταν ἐκ πληγῆς τινος ὁ ὀφθαλμὸς ῥῆξιν ὑπομείνη φλεβίου μικροῦ καὶ ἐκχυθῆ αἷμα καὶ γένηται ἐρυθρὸν τὸ λευκόν, εὐχ ὅλον ἀλλὰ μέρος· ἐὰν δὲ χρονίση, οὐκ ἐρυθρὸν ἀλλὰ μέλαν γίνεται· ἰώμεθα δὲ τοῦτο σφάζοντες ² περιζερόπουλον καὶ τὸ αἷμα θερμὸν ἐπιχέοντες.

---

2) Cf. DU CANG. in voce.

Cap. XXIV.

De chemosi.

Chemosis nomen duos indicat morbos: alterum quum ab intensa inflammatione palpebra utraque incurvatur et extrorsum vertitur, nec totum oculum contegere potest, quod curamus sicuti supra phlegmonen curari monuimus. Verum chemosis proprie dicitur quum album oculi inflammatum altius excrescit quam nigrum, ita ut hoc magis in profundo conspiciatur circuli forma: hoc in casu emulgentibus et repellentibus collyriis utimur, qualia sunt quod cum lacte paratur, ceratum, Telamonium, Theophileum, quod cum vino componitur, Hermolaus dictum, stauridatum similiaque alia.

Cap. XXV.

De Argemo.

Argemon dicitur, quum in nigro prope iridis circum rotunda ulcuscula fiunt et albidiora adspectu sunt: ea autem curamus quemadmodum leucoma.

Cap. XXVI.

De Nubecula.

Nubecula dicitur, quum ex ulcere in superficie macula alba (leucoma vocant) nascitur levis et non cohaerens, nubi similis. Verum hoc quoque veluti leucoma curamus.

---

1) Dubito an apud alios collyrii Stauridoti mentio fiat: conicio *σταυριδάτων* scribendum esse et de remedio nomen

Κεφ. κδ'.

Περὶ χημώσεως.

Δύο σημαίνει ἡ χημώσις πάθη, ἓν μὲν ὅταν ἐκ φλεγμονῆς μεγάλης ἀμφότερα τὰ βλέφαρα κυρτωθῆ καὶ ἐκτραπῆ καὶ μὴ δύνωνται ὅλον σκέπειν τὸν ὀφθαλμὸν, καὶ τοῦτο θεραπεύομεν, ὡσπερ εἴρηται ἀνωτέρω τὴν φλεγμονήν. λέγεται δὲ χημώσις κυρίως, ὅταν τὸ λευκὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ φλεγμαῖνον ὑψηλότερον γένηται τοῦ μέλανος, ὅθεν φαίνεται βαθύτερον καὶ κυκλωτερές τὸ μέλαν· καὶ τότε λοιπὸν ἀπαλοῖς καὶ ἀποκρουστικοῖς κολλουρίοις κεχρήμεθα, οἷον τῷ κολλουρίῳ τῷ διὰ γάλακτος, τῷ κηρίῳ, τῷ τελαμωνίῳ. τὸ θεοφίλιον, τὸ δι' οἴνου, ὁ ἐρμόλαος, ¹ τὸ σαυριδοτὸν καὶ τὰ τοιαῦτα.

Κεφ. κέ'.

Περὶ ἀργέμου.

Ἄργεμον λέγεται, ὅταν ἐν τῷ μέλανι κατὰ τὸν τῆς ἰριδος κύκλον σρογγύλα ἔλκη γένηται καὶ φαίνεται λευκότερα· ἰώμεθα δὲ αὐτὰ ὡσπερ τὸ λεύκωμα.

Κεφ. κς'.

Περὶ νεφέλιου.

Νεφέλιον δὲ λέγεται, ὅταν ἐξ ἐπιπολαίου ἐλκώσεως λεύκωμα γένηται λεπτὸν καὶ διεσπασμένον ἔοικὸς νεφέλη. ἰώμεθα δὲ καὶ αὐτὸ ὡσπερ τὸ λεύκωμα.

---

intelligendum esse, quod cum σαυρίδιν herba compositum fit, i. e. cum hyssopo vide DU C. p. 1431.

Cap. XXVII.

De caligine.

Caligo est, quum per totum oculum ex ulceratione leucoma diffunditur.

Cap. XXVIII.

De leucomate.

Leucoma cicatrix est ab ulcere corneae membranae crassa et alba et impediens pupillam, quominus videat. Ad hoc utimur attenuantibus efficacibusque collyriis, v. c. thalassero, eo quod proteus dicitur, eo quod cum murice paratur, stercore crocodili cum melle sine fumigatione collecto, similibusque aliis.

Cap. XXIX.

De Hypopyo.

Hypopyon dicitur, quando totum nigrum (iridem vocant) pus occupat, vel dimidium. Juvat imprimis aquosum, quod dicitur, collyrium, quaeque huius sunt generis.

---

1) Ista nomina animadvertenda; quid collyrium protistum? ni fallor est collyrium *Πρωτεύς*: nimirum ALEX. TRALL. II. 5. sub fin. cap. καὶ ὁ πρωτεύς τὸ κολλοῦριον καὶ ὁ θαλάσσερος καλούμενος πρὸς ἀμβλυωπίας καὶ ἀρχομένας ἰποχίσεις, καὶ τίλους σμήχει. Videmus certe h. l. duo ista coniungi.

2) In marg. MS. ad hoc caput leguntur ista: ἐνάλω (ἐν

Κεφ. κζ'.

Περὶ ἀγλῖος.

Ἄγλῖς ἐστίν, ὅταν καθ' ὅλον τὸν ὀφθαλμὸν ἐξ ἐλκώσεως λευκῶμα γένηται.

Κεφ. κη'.

Περὶ λευκώματος.

Λευκῶμά ἐστιν οὐλή ἐξ ἐλκώσεως τοῦ κερατοειδοῦς χιτῶνος παχεῖα καὶ λευκὴ καὶ ἐμποδίζουσα τὴν ὄψιν εἰς τὸ ὄραν· κεχρῆμεθα δὲ ἐπὶ αὐτῶν τοῖς λεπτυντικοῖς καὶ δραστικοῖς κολλουρίοις, οἷον ¹ τῷ θαλασσέρω, τῷ πρωτίστῳ, τῷ διὰ κογχύλης, τῇ κροκοδείλου κόπρῳ μετὰ μέλιτος ἀκαπνίστου καὶ τοῖς τοιούτοις ².

Κεφ. κθ'.

Περὶ ὑποπύου.

ὑπόπυον λέγεται, ὅταν ὅλον τὸ μέλαν, τὴν λεγομένην ἴριν, πῦον περιλάβῃ, ἢ τὸ ἥμισυ· ποιεῖ δὲ πρὸς τοῦτο τὸ ὑδαρὲς κολλουρίον καὶ τὰ τοιαῦτα.

ἄλλῳ leg.) ὑπόπυά ἐστι τὰ πελιδνώματα τὰ ὑποκάτω τοῦ ὀφθαλμοῦ, ὅταν μελαίνῃ τὸ κάτω βλέφαρον· συμβαίνει τοῦτο μᾶλλον γυναιξίν· ἔστι δὲ καὶ αἱματώδης καὶ ὑπόξανθος ἢ χοιρία. Videmus non ὑπόπυα sed ὑπόπια describi. Recipiendum non est; in capp. indice desideratur hoc loco et aequae ac in codice in fine libri habetur, ubi vide.,

Cap. XXX.

De bothrio.

Bothrion ulcus est in oculo purum et rotundum foveae instar. Ad hoc iuvant collyria carnem adaugentia, veluti quod cum aloë et quod cum thure paratur, aliaque eiusmodi; vim enim habent vacua complendi.

Cap. XXXI.

De muiocéphalo, s. procidentia oculi.

Muscae caput (*μυιοκέφαλον* Graece) adest ubi corroditur membrana cornea, ac dein interna corneae membrana, nigra dicta procedit, ita ut caput muscae referat. Malum etiam procidentia dicitur. Curamus autem adstringentibus et densantibus, in oculum illa instillantes, adeo ut nonnulli chalcanthum dilutum instillare audeant: adstringit enim et procedentem membranam introrsum repellit.

Cap. XXXII.

De staphylomate.

Staphylomata sunt, quum muiocéphalum adauctum in magnum volumen excrescit, instar uvae albae, quo facto nec palpebrae oculum totum contegere valent

---

1) *Μυοκέφαλον*, licet saepius legatur, (cf. *Thes. STEPH.* Ed. Lond. p. 909. D. in voce *κεφαλή*) ferri nequit. — Recte PAULUS AEG. III. 22. *περὶ προπτύσεως, ἥτις μὴ κρᾶ ἔτι οὐσα, ὡς προσσεικέναι μυίας κεφαλῆ, μυιοκέφαλον καλεῖται.* — Eadem comparatio apud AETIUM VII.

Κεφ. λ'.

Περὶ βοθρίου.

Βοθρίον ἔλκος ἐστὶν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ καθαρὸν καὶ ξρογυλόν, ὡσπερ βόθρος· ποιεῖ δὲ πρὸς ταῦτα σαρκωτικά κολλούρια, οἷον τὸ δι' ἀλωῆς, τὸ διὰ λιβάνου καὶ τὰ τοιαῦτα· ἀναγεμίζει γὰρ αὐτά.

Κεφ. λα'.

Περὶ ¹μυιοκεφάλου;

Μυιοκέφαλόν ἐστιν, ὅταν ἀνάβρωσις γένηται τοῦ κερατοειδοῦς χιτῶνος καὶ λοιπὸν ὁ ἔσωθεν τοῦ κερατοειδοῦς χιτῶνος, ὁ μέλας λεγόμενος, προπέσῃ, ὡσεὶ κεφαλή μυίας. λέγεται δὲ τὸ πάθος καὶ πρόπτωσης· ἰώμεθα δὲ αὐτὸ τοῖς ξύφουσι καὶ πυκνοῦσιν ἐγγυματίζοντες· ὅθεν τινὲς τολμῶσι γάλλκανθον ὑδαρέξερον ἐγγυματίζειν· ξύφει γὰρ καὶ ὠθεῖ ἔσω τὸν προπεσόντα χιτῶνα.

Κεφ. λβ'.

Περὶ σαφυλώματος.

Σταφυλώματά εἰσιν, ὅταν τὸ μυιοκέφαλον αὐξηθῆν πολὺ ὀγκωθῆ, ὡσπερ σαφυλὴ λευκὴ, ὅτε καὶ μὴ δύναται τὰ βλέφαρα σκέπειν ὅλον τὸν ὀφθαλμὸν διὰ τὸν ὄγκον

35, ubi tamen vitio Editorum μυιοκέφαλον et μυοκέφαλον. Hoc etiam apud auctorem *Defin. Med.* — Recte Schneid. μυιοκέφαλον in *Lex.* μυοκέφαλον ex App. eiectionem vellem: ipsa mali natura considerata patet cum muris scilicet capite conferri minime id posse.

propter tumorem : malum autem est insanabile : nonnulli filo circum deligato auferre sustinent, non ut sanent, sed ne magis magisque volumine augeatur.

Cap. XXXIII.

De suffusione.

Suffusio (Graece *ὑπόγυσις*) est, quum inter membranam uviformem et corneam humor pituitosus et crassus, quasi returbidus, coagulatus est et pupillam obfuscatur nec cernere sinit : qui hoc morbo laborant initio culices vident. Curatur vero punctione, non principio, sed postquam aliquamdiu perstiterit : fallacia vero malo isti haec est : nimirum ipse subinde oculus nihil patitur, sed a ventriculo vapores adscendunt et culices faciunt : quod ubi fit oculus non est tangendus, sed stomachi ratio habenda est et adhibenda *pi-*
cra GALENI.

Cap. XXXIV.

De pupilla nimis late patente.

Pupillae iusto maior amplitudo malum est ipsum, sed vocatur etiam mydriasis, quum amplior facta pupilla visum laedit : oritur autem e siccitate et morbus insanabilis est : sunt qui punici mali succum instillant et verbo adstringentia omnia.

Cap. XXXV.

De glaucosi.

Glaucosis est, ubi crystallinus humor veluti coagulatus est et albidior factus et visum impedit : fit autem semper in senibus, malumque sanari nequit.

αὐτοῦ. ἔσι δὲ ἀνίατον τὸ πάθος· τινὲς δὲ τολμῶσιν ἀπολινούσιν αὐτὸ, οὐχ ἵνα ἰάσωνται, ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπιπλέον αὐξηθῆ.

Κεφ. λγ'.

Περὶ ὑποχύσεως.

Ἐπόχυσίς ἐστιν, ὅταν μεταξὺ τοῦ ἰαγοειδοῦς χιτῶνος καὶ κερατοειδοῦς φλεγματῶδες καὶ παχὺ ὑγρὸν συσῆ, ὡσπερ θολερὸν, καὶ σκοτώσῃ τὴν κόρην καὶ μὴ ἔαση βλέπειν. οἱ δὲ τοιοῦτοι κατ' ἀρχὰς βλέπουσι κωνώπια. θεραπεύεται δὲ διὰ παρακεντήσεως, οὐ κατ' ἀρχὰς, ἀλλ' ὅταν χρονίση· ἔχει δὲ ἀπάτην τὸ πάθος τοῦτο. ἔσι γὰρ ὅτε αὐτὸς μὲν ὁ ὀφθαλμὸς οὐδὲν ἔχει, ἀπὸ δὲ τῆς γαστρὸς ἀτμοὶ ἀναφέρονται καὶ ποιοῦσι κωνώπια· καὶ δεῖ τότε μὴ ἀπτεσθαι τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἀλλὰ φροντίζειν τῆς γαστρὸς καὶ παρέχειν τὴν πικρὰν Γαληνοῦ.

Κεφ. λδ'.

Περὶ πλατυκορίας.

Πλατυκορία ἐστὶ τὸ πάθος, (λέγεται δὲ καὶ μυδρίασις) ὅταν ἡ κόρη γίνηται πλατυτέρα καὶ βλάβῃ τὴν ὄρασιν· γίνεται δὲ ἐπὶ ξηρότητι καὶ ἐστιν ἀνίατον τὸ πάθος· τινὲς δὲ ἐγγυματίζουσιν αὐτῷ χυλὸν ῥοιᾶς καὶ ἀπλῶς πάντα τὰ ψύφοντα.

Κεφ. λε'.

Περὶ γλαυκώσεως.

Γλαυκωσίς ἐστιν, ὅταν τὸ κρυσταλλοειδὲς οἶον παρῆ καὶ λευκότερον γένηται καὶ βλάβῃ τὴν ὄρασιν· γίνεται δὲ ἐπὶ τῶν γερόντων συνεχῶς καὶ ἐστιν ἀνίατον τὸ πάθος.

Cap. XXXVI.

De confusione, σύγχυσις Graece dicunt.

Confusio (σύγχυσις) est, quum oculi humores secum invicem veluti misti sunt et confusi; hoc etiam malum est insanabile.

Cap. XXXVII.

De collapsu, σύμπτωσις vocant.

Collapsus (σύμπτωσις) contrarius est pupillae maiori amplitudini (πλατυκορία); fit autem ubi pupilla propter debilitatem collabitur et angustior redditur.

Cap. XXXVIII.

De paremptosi.

Paremptosis est, quando in nervum opticum humor incidit et spiritum opticum solvit et intercipit: signum habet quod, nil patiente oculo, non vident. Curatur purgationibus et pituitae expulsionem et tenui victus ratione.

Cap. XXXIX.

De nyctalope.

Nyctalops dicitur, quum interdiu visus obscurus est, noctu vero veluti vespere, antequam lychni accen-

---

1) In MS. γυμνῶς legitur. Ex Αἰτιο VII. cap. 50. ὑγρὸν dedi: ibi enim de amaurosi: τῆς δὲ ἀθρόως συμπιπιούσης ἢ ἔμφραξις ἐστὶ τοῦ ὀπτικοῦ νεύρου, παχέων καὶ γλισχρῶν ἰγρῶν ἐμπεσόντων ἐν αὐτῷ ἀθρόως, ἢ παράλυσις αὐτοῦ τοῦ νεύρου. — STEPH. *Thes.* Lond. p. 7608. A:

Κεφ. λς'.

Περὶ συγχύσεως.

Σύγχυσις ἔστιν, ὅταν τὰ ὑγρά τοῦ ὀφθαλμοῦ οἶον μιχθῇ ἀλλήλοις καὶ συγχυθῇ· ἔστι δὲ καὶ αὐτὸ ἀνίατον.

Κεφ. ις'.

Περὶ συμπτώσεως.

Ἡ σύμπτωσις ἐναντία ἐστὶ τῇ πλατυκορίᾳ, ὅταν συμπίπτῃ καὶ ξενῶται ἢ κόρη δι' ἀτονίαν· ἔστι δὲ σπάνιον τὸ πάθος καὶ ἀνίατον.

Κεφ. λη'.

Περὶ παρεμπτώσεως.

Παρέμπτωσις ἔστιν, ὅταν εἰς τὸ νεῦρον τὸ ὀπτικὸν ἕ-
γρον ἐμπέσῃ καὶ λύσῃ καὶ ἐμφράξῃ τὸ ὀπτικὸν πνεῦμα·
ἢ δὲ σημείωσις· μηδὲν ἔχοντος τοῦ ὀφθαλμοῦ οὐχ ὀρῶσιν·
ἢ δὲ θεραπεία διὰ καθαρῶν καὶ ἀποφλεγματισμοῦ καὶ
τῆς λεπτῆς διαίτης.

κεφ. λθ'.

Περὶ νυκτάλωπος.

Νυκτάλωψ λέγεται, ὅταν τὴν ἡμέραν ἀμβλυωπῶσι,
τὴν δὲ νύκτα οἶον πρὸ λύχνων καλῶς ὀρῶσι· γίνεται δὲ

» At in VV. LL. annotatur *παρέμπτωσιν* esse proprie medicis, cum humor aliquis in meatum, qui in oculum videndi facultatem defert vase vel rupto vel aperto incidit, ac eundem obturat.”

duntur, bene vident. Fit autem propter imbecillitatem et parcitatem optici spiritus et adstringentia instillanda sunt. Sunt qui contra nyctalopa dicant quum noctu ante lychnos nihil omnino vident: quod fit densato spiritu optico: quapropter nonnulli instillant vel illiniunt succum porri cum melle.

Cap. XL.

De ectropio.

Ectropium est, quando palpebrae, imprimis inferioris, cartilago ex ulceratione in carnis molem excrevit: manu autem illi medentur.

Cap. XLI.

De hydatidibus.

Hydatis est, quum palpebra superior multum pinguedinis alens in volumen insigne adaucta oculos premit: fit hoc in pueris et resectione curatur.

Cap. XLII.

De hypopiis.

Hypopia sunt livores sub oculo, quum inferiores palpebrae nigrescunt, quod mulieribus maxime contingit. Curatur autem unguentorum diaphoreticorum ope et detergentibus.

δι' ἀσθένειαν καὶ ὀλιγότητα τοῦ ὀπτικοῦ πνεύματος καὶ
δεῖ τοῖς στυφοῦσιν ἐγγυματίζεῖν. τινὲς δὲ λέγουσι τοῦ-
ναντίον νυκτάλωπα ὅταν ἐν τῇ νυκτὶ πρὸ τῶν λύχνων
μηδὲν ὄλωσ ὀρώσιν· γίνεται δὲ τοῦτο παχυνομένου τοῦ
ὀπτικοῦ πνεύματος. διὸ τινες ἐγγυματίζουσιν, ἤτοι ἐγ-
χρίουσι χυλὸν πράσου μετὰ μέλιτος.

Κεφ. μ'.

Περὶ ἐκτροπίου.

Ἐκτρόπιόν ἐστιν, ὅταν ὁ ταρσὸς τοῦ βλεφάρου, μάλιστα
τοῦ κάτω, ὑπὸ ἐλκώσεως ὑπερσαρκώσῃ· θεραπεύεται δὲ
διὰ χειρουργίας.

Κεφ. μα'.

Περὶ ὑδατίδων.

Ἐδατίς ἐστιν, ὅταν τὸ ἄνω βλέφαρον πιμελὴν πολλὴν
ὑποθρέψαν ὀγκωθῇ καὶ βαρῇ τοὺς ὀφθαλμούς· γίνεται
δὲ παιδίσι καὶ θεραπεύεται διὰ χειρουργίας.

Κεφ. μβ'.

Περὶ ὑπωπίων.

Ἐπώπια ἐστὶ τὰ πελιδνώματα τὰ ὑποκάτω τοῦ ὀφθαλ-
μοῦ ὅταν μελαινηταὶ τὰ κάτω βλέφαρα, καὶ συμβαίνει
μᾶλλον γυναιξί· θεραπεύεται δὲ διὰ χρισμάτων διαφο-
ρητικῶν καὶ σμηξιδίων.

INITIUM LIBRI QUARTI.

Cap. I.

De ozaenis.

Ozaenae fiunt intus circum nares e putredine et malo odore: multa ad illas remedia in formularum medicinalium collectionibus circumferuntur.

Cap. II.

De polypis.

Polypus fit intus in naribus; est prominens quidpiam et carnosus moles post ulcus: curatur resectione, spathula polypotomo, vel abscinditur fumiculi ope.

Cap. III.

De iis, quae auribus accidunt.

Fit interdum in aure inflammatio, quae ubi adest vehementer dolent et instillandum oxyrrhodinum vel collyrium chamomillae cum lacte: subinde fistula oritur et pus ex aure fluit: quo facto ceterum remediis ad aures veluti Hera trochisco similibusque curare oportet.

Cap. IV.

De aphthis.

Aphtha ulcusculum est in superficie linguae et oris totius, praecipue pueris subnascens, quum lac est iusto acrius; curatur simplici et adstringenti oris colutione, qualis est hydrorosatum.

ἌΡΧΗ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΛΟΓΟΥ.

Κεφ. α'.

Περὶ ὄζαινων.

Ὅζαινας γίνονται περὶ τὴν ῥίνα ἔνδον ἐκ σήψεως καὶ δυσωδίας· φέρεται δὲ βοηθήματα περὶ αὐτῶν ἐν τοῖς δυναμεροῖς πλεῖστα.

Κεφ. β'.

Περὶ πολύπων.

Πολύπους γίνεται ἐν τῇ ῥινὶ ἔσω ἔξοχάς τις καὶ ὑπερ-σάρκωμα ἐξ ἐλκώσεως· θεραπεύεται δὲ διὰ χειρουργίας τῷ πολυποτόμῳ σπαθίῳ, ἢ τῷ σπαρτίῳ πριζόμενα.

Κεφ. γ'.

Περὶ τῶν ἐν ὠτί.

Γίνεται ποτε μὲν ἐν τῷ ὠτί φλεγμονή, ὅταν καὶ σφόδρα ὀδυνῶνται, καὶ δεῖ ἐγχυματίζειν ὄξυρόδινον ἢ τὸ διὰ χαμαιμήλου κολλούριον μετὰ γάλακτος, ποτὲ δὲ συριγξ καὶ πυορροεῖ τὸ οὖς· καὶ χρὴ λοιπὸν τοῖς ὠτικοῖς οἶον τῷ Ἑρα τροχίσκῳ καὶ τοῖς ὁμοίοις θεραπεύειν.

Κεφ. δ'.

Περὶ ἄφθας.

Ἄφθα ἐστὶν ἔλκωσις ἐπιπόλαιος περὶ τὴν γλῶσσαν καὶ ὅλον τὸ σῶμα, μάλιχα ἐπὶ παιδίων γινομένη, ὅταν δριμύτερον ἢ τὸ γάλα· θεραπεύεται δὲ διὰ ψιλοῦ καὶ συπτικῶ κλύσματος σοματικῶ, οἶον ὑδροροσάτον.

Cap. V.

De gingivarum inflammatione.

Παρουλίς inflammatio est gingivarum; quidam scalpello ad palpebras abradunt et illiniunt emplastrum cum moris; usi sumus etiam collutione hydrorosato.

Cap. VI.

De antiade.

Antiades fiunt, quum glandulae prope fauces intumescunt et luxuriant. Curatur antiotomia, una glandula tumida resecta, ne se invicem frictione mutua laedant.

Cap. VII.

De faucium inflammatione.

Paristhmia dicuntur glandulae in ore: quae si inflammantur, utimur emplastro cum moris parato et collutione hydrorosato.

Cap. VIII.

De inflammatione gurgulionis.

Gurgulio est pars, illa quae uvula audit: saepe haec inflammatur et gangraena tangitur, quo facto gurgulionem resecamus et corrodens remedium adhibemus. Novisse oportet quadrifariam (Graece) hanc partem vocari: *γαργαριών*, gurgulio, quum secundum naturam sese habet; *σαφυλή*, uvula, quum pars infima inflammata uvam refert; *κίων* autem, columna, quum tota pars inflammata columnae instar intumuit; *ίμάς*, lo-

Κεφ. ε΄.

Περὶ παρουλίδος.

Παρουλὶς ἔστι φλεγμονὴ τῶν οὐλῶν, τινὲς δὲ τῷ βλεφαροτόμῳ ἀποσχάζουσιν αὐτὰ καὶ διαχρίουσι τὴν διὰ μόρων καὶ κεχρήμεθα δὲ καὶ κλύσματι ὑδροροσάτῳ.

Κεφ. ζ΄.

Περὶ ἀντιάδων.

Ἀντιάδες γίνονται, ὅταν οἱ ἐγγύς τῶν παρισθμίων ἀδένες ὀγκωθῶσι καὶ ὑπερσαρκωθῶσιν. Θεραπεύεται δὲ δι' ἀντιτομίας, τεμνόντων τὴν μίαν ἀντιάδα, ἵνα μὴ περιτριβῶσιν ἀλλήλας.

Κεφ. ζ΄.

Περὶ φλεγμονῆς παρισθμίων.

Παρίσθμια λέγονται οἱ ἀδένες οἱ ἐν τῷ σώματι· ὅταν δὲ φλεγμαίνωσι τῇ διὰ μόρων κεχρήμεθα καὶ κλύσματι ὑδροροσάτῳ.

Κεφ. η΄.

Περὶ φλεγμονῆς τοῦ γαργαρεῶνος.

Γαργαρεῶν ἔστιν, ὃ λέγεται σαφυλὴ· πολλάκις οὖν φλεγμαίνει καὶ νεκροῦται, καὶ παραλαμβάνομεν τὴν σαφυλοτομίαν, ἢ καιόμεν ψυχρῷ καυτήρι. Δεῖ οὖν εἰδέναι, ὅτι τετραχῶς λέγεται τὸ μόριον τοῦτο· γαργαρεῶν μὲν, ὅταν κατὰ φύσιν ἔχη· σαφυλὴ δὲ, ὅταν φλεγμαίνῃ τὸ κάτω τοῦ μέρους καὶ παχυνθῇ ὡσπερ σαφυλὴ· κίων δὲ, ὅταν ὅλον φλεγμαίνῃ καὶ παχυνθῇ ὡσπερ κίων· ἱμάς δὲ,

rum, quum veluti lorum gracile factum est et extabuit. Ac semper fere gargarismatibus ad hos morbos utendum ex hydrorosato et cremore ptisanæ, et lenticulæ et rubi decoctis, idque genus aliis.

Cap. IX.

De coryza et catarrho.

Quando caput humore repletur, eumque in palatum demittit, catarrhus vocatur et homo raucedine afficitur: quum vero ad nares descendit coryza fit, ac, si calida causa est, quod defluit tenue est et calidum; sin contra frigida, crassum est et frigidum, et calida lavandus est et illiniendus oleo anethi.

Cap. X.

De synanche et parasynanche.

Angina (synanche) inflammatio est musculorum internorum pharyngis: pharynx autem internum oris eavum est.

Cap. XI.

De cynanche et paracynanche.

Cynanche inflammatio est musculorum internorum laryngis; larynx autem orificium est arteriæ, quo spiritum ducimus et loquimur; morbi, qui in illis accidunt curatu sunt difficiles et ut plurimum lethales: dictum enim de quatuor his morbis in fine Prognostici, ubi monet HIPPOCRATES: « anginae quidem omnes periculosae et citissime interimunt. » Remedia vero ad quatuor hos morbos in omnibus medicinalium formularum collectionibus inveniuntur.

ὅταν λεπτυνθῇ καὶ τακῇ ὡσπερ ἱμάς (τουτέστι λῶρος). καὶ δεῖ αἰεὶ σχεδὸν ἐπὶ αὐτῶν ἀναγαγαρισμοῖς χρῆσθαι δι' ὑδροροσάτου καὶ χυλοῦ πτισάνης καὶ ἀποζέματος φακοῦ καὶ βάτου καὶ τῶν τοιούτων.

Κεφ. θ'.

Περὶ κορυζῆς καὶ κατάρρους.

Ὅταν πληρωθῇ ἡ κεφαλὴ ὑγροῦ καὶ πέμψη εἰς τὴν ὑπερώαν λέγεται κατάρρους καὶ γίνεται βραγχώδης· ὅταν δὲ ἔλθῃ εἰς τὰς ῥίνας γίνεται κόρυζα καὶ εἰ μὲν ἐπὶ θερμῇ αἰτία, τὸ ῥέον κάτω λεπτόν ἐστι καὶ θερμόν, εἰ δὲ ἐπὶ ψυχρᾷ, παχὺ ἐστι καὶ ψυχρόν, καὶ δεῖ λούειν ζεσῶ καὶ ἀλείφειν ἀνηθελαίῳ.

Κεφ. ι'.

Περὶ συνάγχης καὶ παρασυνάγχης.

Συνάγχη ἐστὶ φλεγμονὴ τῶν ἔνδον μυῶν τοῦ φάρυγγος· φάρυγξ δὲ ἐστὶν ἡ ἔσω κοιλότης τοῦ σώματος.

Κεφ. ια'.

Περὶ κυνάγχης καὶ παρακυνάγχης.

Κυνάγχη ἐστὶ φλεγμονὴ τῶν ἔνδον μυῶν τοῦ λάρυγγος· λάρυγξ δὲ ἐστὶ τὸ σῶμα τῆς ἀρτηρίας, ὅθεν ἀναπνέομεν καὶ φθεγγόμεθα· τὰ δὲ περὶ αὐτῶν πάθη δυσθεράπευτα καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖζον θανάσιμα· εἴρηται γὰρ περὶ τῶν τεττάρων τούτων παθῶν ἐν τῷ πέρατι τοῦ προγνωσικοῦ, ἐνθα φησὶν Ἰπποκράτης· αἱ δὲ κυνάγχαι δεινὰ μὲν πᾶσαι καὶ τάχιζα ἀναιρέουσι. Βοηθήματα δὲ πρὸς ταῦτα τὰ τέτταρα πάθη ἐν πᾶσι τοῖς δυναμεροῖς φέρεται.

Cap. XII.

De difficili respiratione.

Difficilis respiratio dicitur omnis respiratio praeter naturam; fit autem in febribus aliisque morbis: quodsi ergo celer et crebra et magna fit respiratio multum calorem et sitim multam indicat: sin autem rara et lenta frigus denotat et calefaciendum est: sin vero crebra et magna delirium indicat: curatio in capite de dolore exposita est.

Cap. XIII.

De orthopnoea.

Orthopnoea est, ubi decumbentes spiritum ducere nequeunt, sed anguntur et suffocationis periculum est, quapropter sedentes vel stantes respirant: fit autem e pulmonis obturatione et praecipue illius bronchiorum: hos igitur balneo abstinere oportet et potionem cum calamintha aliaque huius generis secantia sumere: novi autem quosdam sulfuris ignem haud experti siliquas octo cum vino e vinaceis exhibentes.

Cap. XIV.

De Asthmate.

Asthmatici dicuntur, qui frequentius et cum stre-

-
- 1) Λόγος ille ὀδύνης in hoc Conspectu medicinae universae deficit: quare auctor hoc ex alio libro, unde sua hauserit, transposuisse videtur.
  - 2) ῥυτόν quid h. l. significet haud ita certum. HESYCHI. ῥυτά· τὰ ζέφυλα. An igitur ῥυτόν h. l. δευτερίαν indi-

Κεφ. ιβ'.

Περὶ δυσπνοίας.

Δυσπνοια λέγεται πᾶσα παρὰ φύσιν ἀναπνοή, γίνεται δὲ ἐν πυρετοῖς καὶ ἐν ἄλλοις νοσήμασιν· ἀλλ' εἰ μὲν ταχεῖα καὶ πυκνή καὶ μεγάλη γίνεται ἢ ἀναπνοή σημαίνει πολλὴν θερμασίαν καὶ δίψαν· εἰ δὲ ἀραιὰ καὶ βραδεῖα, ψύξιν δηλοῖ καὶ δεῖ θερυᾶναι· εἰ δὲ πυκνή καὶ μεγάλη, παραφροσύνην δηλοῖ· εἴρηται δὲ ἡ θεραπεία ¹ ἐν τῷ τῆς ὀδύνης λόγῳ.

Κεφ. ιγ'.

Περὶ ὀρθοπνοίας.

Ὄρθοπνοία ἐστίν, ὅταν μὴ δύνωνται ἀναπνεῖν ἀνακείμενοι, ἀλλ' ἄγχωνται καὶ κινδυνεύουσι πνιγῆναι, διὸ καθήμενοι ἢ ἰστάμενοι ἀναπνέουσι· τοῦτο δὲ γίνεται ἐπὶ ἐμφράξει τοῦ πνεύμονος καὶ μάλιστα τῶν τραχειῶν ἀσθηριῶν τῶν ἐν αὐτῷ· δεῖ οὖν τοὺς τοιοῦτους ἀπέχεσθαι λουτροῦ· λαμβάνειν δὲ τὴν διὰ καλαμίνθης καὶ τὰ τοιαῦτα τμητικά. Οἶδα δὲ τινὰς θείου ἀπύρου παρέχοντας κερᾶτια ὀκτῶ μετὰ ² ῥυτοῦ πίνειν.

Κεφ. ιδ'.

Περὶ ἄσθματος.

Ἄσθματικοὶ λέγονται οἱ πυκνότερον ἀναπνέοντες καὶ

---

cat? Hanc certe opinionem quodammodo firmari dixerit in ARETAEI loco p. 86. vs. 1. Ed. Goup.: τὸ τῶν ῥυτέων πόμα: de potu aliquo accipiendum esse μετὰ ῥυτοῦ unicuique facile patet.

pitu quodam, qui *κρηγνός* dicitur, respirant. Fit hoc propter obstructionem pulmonis, ac praecipue asperarum in eo arteriarum, ut ait auctor in quarto Diagnostices libro; accidit Theophilo medico: curare autem illos oportet perinde ac orthopnoïcos.

Cap. XV.

De vocis defectu.

Vocis defectus locum obtinet in apoplexiis et caris, similibusque aliis et una cum istis morbis curatur. Fit autem praecipue ex perforatione corporis i. e. thoracis. Accidit enim interdum ut in bello quis vulnus in thoracem accipiat et foramen inde remaneat, per quod spiritus evadit nec vox fieri potest. At si quidem ab utroque latere vulneratus est, a dextro et sinistro vox extinguitur, sin ab altero tantum, dimidia superest: malum autem insanabile.

Cap. XVI.

De peripneumonia.

Peripneumonia pulmonis est inflammatio; qua laborantes et febricitant et difficulter spirant et in suffocationis periculo versantur. Praecipuum signum habent genarum ruborem: morbus autem perniciem adfert: neque enim medicamen offerri sinit, quum

---

1) Respicit historiam GALENUM inter et ANTIPATRUM, quae legitur in fine lib. IV. *de locis affectis*: de Theophilo ibi nihil, quod sciam; quare ista *συμβέβηκε* — *λατρώ* habeam pro notula, olim adscripta, deinde in textum inducta.

μετὰ ψόφου τινός, ὅς ψόφος λέγεται κερχνός· γίνεται δὲ τοῦτο δι' ἔμφραξιν τοῦ πνεύμονος καὶ μάλιζα τῶν τραχειῶν ἀρτηριῶν τῶν ἐν αὐτῷ. ὡς φησιν ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς διαγνωστικῆς· συμβέβηκε ἑ Θεοφίλῳ τῷ ἰατρῷ. Θεραπεύειν δὲ δεῖ ὡς τοὺς ὀρθοπνοϊκούς.

Κεφ. ιε'.

Περὶ ἀφωνίας.

Ἀφωνία γίνεται ἐν ταῖς ἀποπληξίαις καὶ κάρσις καὶ τοῖς τοιοῦτοις, καὶ συνθεραπεύεται τοῖς εἰρημένοις πάθεσι· γίνεται δὲ ἔξαιρέτως διὰ συντρησιν τοῦ σώματος, ἦτοι τοῦ θώρακος· ἔστι γὰρ ὅτε τις τιτρώσκειται ἐν τῷ πολέμῳ κατὰ τὸν θώρακα καὶ μένει ὀπῆ, κακῆϊθεν ἔξέρχεται τὸ πνεῦμα καὶ οὐ γίνεται φωνή. ἀλλ' εἰ μὲν ἐκ τῶν δύο μερῶν τραυθῆ, τοῦ δεξιοῦ καὶ τοῦ ἀριστεροῦ, γίνεται ἀφωνος· εἰ δὲ ἐκ τοῦ ἐνός γίνεται ἡμίφωνος, ἔστι δὲ τὸ πάθος ἀνίατον.

Κεφ. ις'.

Περὶ περιπνευμονίας.

Περιπνευμονία ἐστὶ φλεγμονὴ τοῦ πνεύμονος· οἱ δὲ τοιοῦτοι καὶ πυρέττουσι καὶ δυσπνοοῦσι καὶ κινδυνεύουσι πνιγῆναι· ἔξαιρέτον δὲ σημεῖον ἔχουσι τὸ τὰ μῆλα τοῦ προσώπου ξυθρὰ εἶναι· ἔστι δὲ ὀλέθριον τὸ πάθος, ὅτε γὰρ προσενέγκαι βοήθημα δυνατόν, οὐ γὰρ μένει

---

2) En praestantem medicum! praeclarum scilicet praeceptum peripneumoniam φίσει παραχωρεῖν! Sed respicere videtur ad id, quod habet GALENUS de ulceribus pulmonum V. 8. de Meth. Med.

hocce nec perduret prae respirationis motu: naturae igitur permittendus.

Cap. XVII.

De phthisi, vel tabe.

Phthisis ulcus est in pulmone coniuncta cum marcore et gracilitate totius corporis: signa habet praecipua, unguis illorum aduncos fieri, i. e. longiores et magis incurvos sicuti aquilae vel vulturis: signum est etiam tussis et sputatio puris sanguinei et spumantis ex ipsa pulmonis substantia corrosa: interdum bronchia putrescentia educunt: malum curandum nutrientibus, lacte asinino aut muliebri et alimentis boni succi. v. c. testes gallorum maxime illis prosunt, vel esdra et theriace, dum modo iuvari possent: malum enim sanationem non admittit.

Cap. XVIII.

De sanguinis sputatione.

Sanguis e multis locis educitur: interdum enim vomitu redditur et morbus hepatis est perniciem adferens: interdum tussi; ac siquidem spumosos et albus est, vel flavus, e pulmone prodit: sin niger e septo transverso: in his affectionibus prorsus abstinendum est balneis et vino et exhibendus trochiscus cum corallio, vel remedium, quod cum rubi succo paratur, vel symphytum cum bolo armenio; quibus si nihil proficias vena secanda vel cucurbitae sanguinolentae adplicandae, si vires sinant.

---

1) Σφαιγοτομῶ, quod in Lexicis desideratur, nil aliud si.

ἐν τῷ κινεῖσθαι τὸ πνεῦμα· δεῖ οὖν τῇ φύσει ταῦτα παραχωρεῖν.

Κεφ. ιζ'.

Περὶ φθίσεως, (ἤτοι φθορᾶς).

Φθίσις ἐστὶν ἔλκος ἐν τῷ πνεύμονι μετὰ συντήξεως καὶ λεπτύνσεως ὅλου τοῦ σώματος· σημεῖα δὲ ἔχει ἑξαιρέτως μὲν τὸ γρυπούσθαι τοὺς ὄνυχας αὐτῶν, (τουτέστι τὸ μακροτέρους γίνεσθαι καὶ κυρτοτέρους ὡσπερ αἰτοῦ ἢ γυπός)· ἔστι δὲ καὶ τὸ βήσσειν καὶ ἀνάγειν αἱματώδες πῦον καὶ ἀφρώδες ἕξ αὐτῆς τῆς οὐσίας τοῦ πνεύμονος διαβιβρωσκομένης· ἔστι δὲ ὅτε βρόγχον ἀνάγουσι σηπτόμενον. τοῦτο δὲ ὄνειον γάλα ἢ γυναικεῖον δεῖ τρέφειν καὶ τὰ εὐχυμα, οἶον ὄρχεις ἀλεκτρούων, ὠφελεῖ αὐτοὺς τὰ μέγιστα, ἢ ἔσδρα καὶ ἡ θηριακὴ, εἰ ἄρα δύναιντο ὠφελθῆναι· ἀνίατον γάρ ἐστι τὸ πάθος.

Κεφ. ιη'.

Περὶ αἵματος ἀναγωγῆς.

Τὸ αἷμα ἐκ πολλῶν τόπων ἀνάγεται· ἔστι γὰρ ὅτε ἐμῖται καὶ ἔστι τὸ πάθος τοῦ ἥπατος ὀλέθριον· ἔστι δὲ ὅτε καὶ βήττεται· καὶ εἰ μὲν ἀφρώδες καὶ λευκὸν εἶη (ἤτοι ξανθὸν) ἐκ τοῦ πνεύμονος ἐστὶν· εἰ δὲ μέλαν, ἐκ τοῦ διαφράγματος, καὶ δεῖ ἐπὶ τούτων ἀπέχεσθαι τῶν λουτρῶν παντελῶς καὶ οἴνου, καὶ διδόναι τὸν διὰ κοραλλίου τροχίσκον, ἢ τὸ διὰ χυλοῦ βάτου, ἢ σύμφυτον μετὰ ἀρμενίου βόλου, εἰ δὲ μηδὲν δράσεις, φλεβοτόμησον ἢ σφαιροτόμησον, εἴπερ ἰσχύει.

---

gnificare posse h. l. videtur quam σίκνα προσβάλλειν, seu potius ἐγχαράσσειν.

Cap. XIX.

De pleuritide.

Pleuritis inflammatio est membranæ costas intus succingentis et investientis. Signa autem pleuritidis, quæ dicuntur a dogmaticis pathognomonica, quatuor sunt numero: tussis, difficilis respiratio, febris acuta, dolor punctorius: est autem dolor punctorius, quasi lapillus in aquam iniectus circulum facit perpetuo incrementem et a centro fugientem. Et initio quidem decoctis uti oportet hyssopi, glycyrrhizæ, similibusque, extusque in latere fomentis et sacculis: interdum venam quoque secamus: temporis tractu tenuem victus rationem instituimus ptisana v. c. utentes.

-
- 1) Illud *ὑπειληφότος* animum advertit. MS. *ὑπειληφότος*, quod nunc non curo: sed interdum in hoc vocabulo fluctuatur. THEOPHIL. Protospath. *de C. H. Fabrica* in *Bibl. Gr.* FABRICII p. 845. *διὰ τινος χιτῶνος ὑπαλειφοντος αὐτὰ ἔσωθεν τε καὶ ἔξωθεν.* p. 851. *ὑποτέταται γὰρ ὁ ὑπεξωκῶς ἐν ἀπαντι τῷ κύτει τοῦ θώρακος ἐνδον ὑπαλειφῶν αὐτόν.* p. 871. *ὑπειληφε* (leg. *ὑπήλειφε*) δὲ ἀμφοτέρω τὰ βλέφαρα, τὸ μὲν ἄνω ὁ περιόσειος ὑμῆν, τὸ δὲ κάτω κ. τ. λ. p. 879. *εἰς τὸν ὑπαλειφοντα χιτῶνα τὸ ζῶμα καὶ τὸν φάρυγγα.* — Haec e THEOPHILO. — GAL. *de usu partium* p. 515. vs. 37. *καταφέρεται εἰς τὸν ὑπαλειφοντα τοὺς σπονδύλους χόνδρον.* p. 443. vs. 52. *ἄλλος τις ἔσωθεν ἐπιτέταται χιτῶν ἀκριβῶς κυκλοτερῆς ὑπαλειφῶν ἀπαντα et mox τὸ τε ζῶμα ὑπαλειφῶν καὶ τὸ τοῦ ζομάχου τε καὶ ὅλης τῆς γαστρῆς ἔσωθεν.* — GALENI *loca ex Ed. Bas. citavi.* — Idem V. p. 535. Ed. Kuhn. *ὑμένες ὅσοι πε-*

Περὶ πλευρίτιδος.

Πλευρίτις ἐστὶ φλεγμονὴ τοῦ ἔσωθεν ὑπεζωκότος (¹ ὑπειληφότος) τὰς πλευρᾶς ὑμένος. σημεῖα δὲ τῆς πλευρίτιδος τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν δογματικῶν ² παθογνωμικὰ τέτταρα· βήξις, δύσπνοια, πυρετὸς ὄξύς, ὀδύνη νυγματώδης· ἔστι δὲ ὀδύνη νυγματώδης, ³ ὡς εἴ τις ψηφίδα ῥίψας ἐν ὕδατι ποιήσειε κύκλον ἀεὶ μεγεθυνόμενον καὶ φεύγοντα ἀεὶ τὸ κέντρον αὐτοῦ, καὶ δεῖ καταρχὰς μὲν ζεματίοις χρῆσθαι ὑσσώπου, γλυκυρίζου καὶ τῶν τοιούτων, ἔξωθεν ἐπὶ τῆς πλευρᾶς πυρία τε καὶ σακελλισμοῖς· ἔστι δὲ καὶ ὅτε φλεβοτομούμεν· προκόπτοντος δὲ τοῦ χρόνου λεπτῶς πάνυ διαιτῶμεν, οἷον πτισάνη χρώμενοι.

ριαλείφουσι τὸν πνεῖμονα. Iam vero illud tenendum est, sermonem esse de membranis et cartilaginibus glabris, humidis, quae partes ἀλείφειν non inepte dicuntur; itaque ego sic iudico ὑπειληφότος (ab ὑπολαμβάνειν) prorsus reiiciendum esse: ὑπαλείφειν et ἐπαλείφειν contra recte habere, modo sedem propriam occupent. Sic recte dicitur ἐπαλείφοντα τοὺς σπονδύλους, sed dubito an recte dicatur τὸ ζῶμα ἐπαλείφων καὶ τὸ τοῦ ζομάχου ἔσωθεν. — Haec propterea appono, quod de hoc usu verborum ὑπαλείφειν, ἐπαλείφειν, περιαλείφειν in Lexx. silentium est.

2) Παθογνωμονικὰ vulgo audiunt.

3) Cf. GAL. de locis affectis II. 5. in fine: τῆς μὲν οἷον ῥίψης τοῦ πάθους κατὰ τὸ νύττεσθαι δοκοῦν ἐρηρσιμένης, ἐκτεινομένης δ' ἐπὶ πλέον ἐν κύκλῳ περὶ τοῦτο τῆς ὀδύνης.

Cap. XX.

De puris collectionibus.

Empyema ab Hippocrate dicitur, quum pleuritis diutius persistens non dissipatur sed in pus mutatur: quibus id accidit, hi tussunt et pus mali odoris educunt: quodsi velis distinguere utrum pus sit, quod educitur, an pituita, magna enim inter utrumque similitudo, in prunas iniice, ac si quidem foeteat surgens vapor, pus est, sin minus pituita. Hanc enim dignoscendi notam in Aphorismis tradidit HIPPOCRATES: pus autem intus colligentes iuvat quoque admodum succus glycyrrhizae cum chrysiatico.

Cap. XXI.

De morbis cordis.

Cor neque inflammationem, neque abscessum, neque ulcus, neque aliud quid huius generis patitur; praevertit enim mors, quum pars sit princeps: at in febribus cor calefit, quare febrim pellentia medicamina illi ipsi admovemus et magnae arteriae, quae ad oesophagum sita est: cuius rei causa stomacho etiam in febribus illa remedia adplicamus, ex ovo et rhodino et ptisanæ cremore, idque genus aliis.

---

1) Sic vocatur fortasse *χρυσσοκόμη*, de qua conf. Diosc. IV. 55. ubi interpoll. *χρυσστίν* etiam vocant et *χρυσάν-*

Κεφ. κ'.

Περὶ ἐμπυημάτων.

Ἐμπύημα λέγεται παρὰ Ἱπποκράτει, ὅταν ἡ πλευρῆτις χρονίσασα μὴ διαφορηθῆ, ἀλλ' εἰς πῦον μεταβληθῆ· οἱ τοιοῦτοι βήσσουσι καὶ ἀνάγουσι πῦον δυσώδες· εἰ δὲ βούλει διακρίναι, εἰ πῦόν ἐστι τὸ ἀναγόμενον, εἴτε φλέγμα, πολλὴν γὰρ ἔχει τὴν ὁμοιότητα, βάλε τοῦτο ἐπὶ ἄνθρακος, καὶ εἰ μὲν δυσώδης ἐστὶν ὁ ἀναγόμενος ἀτμός, πῦόν ἐστιν, εἰ δὲ μὴ γε φλέγμα. ταύτην γὰρ τὴν διάκρισιν ὁ Ἱπποκράτης ἐν ἀφορισμοῖς παραδέδωκε· τοὺς δὲ ἐμπυους ἢ ἔσδρα μεγάλως ὠφελεῖ καὶ ὁ χυλὸς τῆς γλυκυρῆζης μετὰ ἰ χρυσιατικοῦ.

Κεφ. κα'.

Περὶ παθῶν τῆς καρδίας.

Ἡ καρδία οὔτε φλεγμονὴν, οὔτε ἀπόστημα, οὔτε ἔλκος, οὔτε τι τοιοῦτον πάσχει, προλαμβάνει γὰρ ὁ θάνατος, ἐπειδὴ καιριώτατον μόριόν ἐστιν· θερμαίνεται δὲ ἐν τοῖς πυρετοῖς ἡ καρδία, διὸ καὶ τὰ ληξιπύρετα προσάγομεν αὐτῇ καὶ τῇ ἀρτηρίᾳ τῇ μεγάλῃ, τῇ περὶ τὸν σόμαχον, ὅθεν καὶ ἐπὶ τοῦ σομάχου ἐν τοῖς πυρετοῖς τὰ ληξιπύρετα βάλλομεν, ἀπὸ ὠοῦ καὶ ῥοδίνου καὶ χυλοῦ πτισάνης καὶ τῶν τοιούτων.

θεμον. — Cf. etiam Gal. de rem. simpl. VIII. 22. 12.

INITIUM LIBRI QUINTI.

Cap. I.

De anorexia.

Anorexia est, ubi quis cibos non appetit; hoc fit tum propter debilitatem et resolutionem stomachi, tum propter inflammationem: quare morbos stomachicos hos appellant. Utendum autem cum succo malorum parata athanasia et extus imponenda Iacobaea aut Helaeum et similia, imprimis etiam fomenta cum chamomillis et absynthio: cibi sint adstringentes, punica mala et mala in universum.

Cap. II.

De bulimo.

Bulimus perfecta est anorexia, quum quis cibum omnino non appetit: fit autem non amplius e calida intemperie et resolutione ventriculi sed e refrigeratione et vitae defectu, utendumque admodum calidis veluti gingibere, pipere, remedio quod cum calamintha paratur, et eo quod cum tribus piperibus: extus vero emplastro *διὰ δαφνίδων* dicto.

Cap. III.

De appetitu canino.

Caninus appetitus est, quando praeter modum cibos expetunt et semper cibum sumentes, sicuti canes, non satiantur. Oritur hic morbus e frigido humore

ἌΡΧΗ ΤΟΥ ΠΕΜΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ.

Κεφ. α'.

Περὶ ἀνορεξίας.

Ἄνορεξία ἐστὶν, ὅταν τις μὴ ὀρέγῃται σιτίων· τοῦτο δὲ γίνεται δι' ἀτονίαν καὶ ἔκλυσιν τοῦ στομάχου καὶ φλεγμονήν, διὸ καὶ σομαχικὰ πάθη καλοῦσι τὰ τοιαῦτα καὶ δεῖ κεχρῆσθαι τῇ διὰ χυλοῦ μήλων τῇ ἀθανασίᾳ καὶ ἔξωθεν ἐπιτιθέναι ἢ τὴν ἰακωβίαν ἢ τὸν ἡλαιον καὶ τὰ τοιαῦτα, καὶ μᾶλλον δὲ [ἦ] καὶ τὰ πύγματα ἀπὸ χαμαιμήλου καὶ τὸ ἀψινθίου· τροφήν δὲ σφόδρως οἶον ῥοιάς ἢ μήλα.

Κεφ. β'.

Περὶ βουλίμου.

Βουλιμός ἐστιν ἢ παντελὴς ἀνορεξία ὅταν μηδὲν ἐφίηται τις τροφῆς· γίνεται δὲ οὐκ ἐπὶ θερμότητι καὶ ἐκλύσει στομάχου, ἀλλ' ἐπὶ ψύξει καὶ νεκρώσει, καὶ δεῖ τοῖς θερμοῖς ἄγαν χρῆσθαι, οἶον ζιγγίβερι, πέπερι, τῶν διὰ καλαμίνθης, τῇ διὰ τριῶν πεπέρεων, ἔξωθεν δὲ τῇ διὰ δαφνίδων.

Κεφ. γ'.

Περὶ κυνώδους ὀρέξεως.

Κυνώδης ὀρεξίς ἐστὶν, ὅταν ἀμέτρως σιτίων ὀρέγονται καὶ αἰεὶ ἐσθίωντες, ὡς οἱ κύνες, οὐ χορτάζονται· γίνεται δὲ τοῦτο τὸ πάθος διὰ ψυχρὸν χυμὸν καὶ ὀξύωδη ἐν

et acetoso in ventriculo, et alimenta calefacientia exhibenda sunt, sicuti gustatiunculae, garum aquosum, placenta melle subacta, aliaeque placentae, medicamen cum tribus piperibus paratum, similiaque alia.

Cap. IV.

De singultu.

Singultus spasticus motus ventriculi est, quem perpetuo patiuntur pueri, fit autem propter repletionem, quo fit ut post cibum sumtum singultiamus, vel propter depletionem, vel siccitatis morsum, quum acres urinae sunt et habitus totus: oportet igitur imprimis semper irrigare corpus et nutrire.

Cap. V.

De vomituritione.

Vomituritio dicitur, quam plebs βλαρίαν vocat, si quis oppresso est animo, nec scit quare ita habeat: nascitur e salsa pituita in stomacho, qui humor vomitoriis eliminandus est: v. c. oxymel sorbendo et veratro, tum boni succi alimenta et dulcia exhibeantur.

Cap. VI.

De apepsia ventriculi.

Apepsia in ventriculo vel propter refrigerationem oritur, vel propter calidam intemperiem, ac si quidem propter frigus est, signum habet ructum acidum et dandi sunt cibi calidi, hydrogara v. c. placentae

---

1) Add. in margine κυδωνάτον, τὸ δισπολητικόν, τὸ διὰ

τῷ ζομάχῳ· καὶ δεῖ τρέφοντα τὰ θερμαίνοντα διδόναι οἶον προπόματα, ὑδρόγαρα, ἀπόθερμον, πλακοῦντας καὶ τὸ διὰ τριῶν πεπέρεων καὶ τὰ τοιαῦτα.

Κεφ. δ'.

Περὶ λυγγός.

Ἀγξ ἔξι σπασμώδης κίνησις τοῦ ζομάχου, ὅπερ ἀεὶ πάσχουσι τὰ παιδιά, γίνεται δὲ διὰ πληρωσιν, διὸ μετὰ τροφήν λυγγῶμεν, ἢ διὰ κένωσιν, ἢ διὰ ξηρότητος δῆξιν, ὅταν τὰ οὔρα καὶ ἡ ὄλη ἔξις δοιμεῖα· καὶ δεῖ οὖν καὶ ὑγραίνειν καὶ τρέφειν μάλισα συνεχῶς.

Κεφ. ε'.

Περὶ ἄσσης.

Ἄσση λέγεται ὅπερ καλοῦσιν οἱ ἰδιῶται βλαρίαν· ὅταν ἀθυμῇ τις καὶ οὐκ οἶδε διὰ τί ἀθυμεῖ· γίνεται δὲ ἐπὶ ἀλυκῷ φλέγματι ἐν τῷ ζομάχῳ καὶ δεῖ τοῖς ἐμετικοῖς κενοῦν τὸν χυμὸν οἶον ὄξυμέλιτι ῥοφεῖν καὶ ἐλλεβόρω καὶ τὰ εὐχυμα καὶ γλυκέα τρέφειν.

Κεφ. ς'.

Περὶ ἀπεψίας γασρός.

Ἡ ἀπεψία ἢ ἐν γασρὶ ἢ διὰ ψύξιν γίνεται ἢ διὰ θερμοότητα, καὶ εἰ μὲν διὰ ψύξιν, σημεῖον ἔχει τὴν ὀξώδη ἐρυγὴν καὶ δεῖ θερμὰ ἐδέσματα διδόναι οἶον ὑδρόγαρα, ἀπόθερμον καὶ τὰ τοιαῦτα, ¹ καὶ θάλπειν τὰ ὑπο-

---

τριῶν πεπέρεων, τὸ διὰ καλαμίνθης, τὸ διὰ κισθίου.

cum melle subactae, similiaque alia, et hypochondria calida servanda sunt cum alio decumbendo vel imponendo iconidio ventriculo per totam noctem. Sic se habet quae e frigido originem ducit: quae vero e calido signum habet ructum fumosum et foetidum, oportetque contra frigida exhibere, veluti rosatum, fructus et quae non facile corrumpuntur, qualia sunt salsa, caro suilla et similia alia.

Cap. VII.

De cholera.

Cholera adest ubi deorsum sursumque bilis exit: hi autem aegrotantes perpetuo lavandi sunt et boni succi alimentis nutriendi; ut sunt cerastica, rosatum et similia.

Cap. VIII.

De lienteria, intestinorum laevitate.

Intestinorum laevitas est, quando simul atque comesti sunt citra coctionem ad anum deferuntur cibi: contingit igitur propter ulcerationem in superficie ventriculi et intestinorum, vel propter immodicam refrigerationem et depletionem: quomodocumque fiat, irrigationibus roborantibus ad universum hypochondrium utendum est v. c. cum pumice et mastiche: intus vero exhibere oportet potionem cum malorum succo.

Cap. IX.

De dysenteria.

Dysenteria dicitur ulcus in intestinis, signum habet quod strigmenta sanguinea per anum descendunt: in-

χόνδρια συγκαθεύδοντά τινι, ἢ εἰκονίδιον μικρὸν ἐπι-
θέντα τῇ γαστρὶ δι' ὅλης τῆς νυκτός. οὕτω μὲν ἢ διὰ
ψύξιν· ἢ δὲ διὰ θερμότητα σημεῖον ἔχει τὴν καπνώδη
καὶ δυσώδη ἐρυγὴν, καὶ δεῖ τοῦναντίον τὰ ψυχρὰ διδό-
ναι, οἷον ῥοδάτον, ὀπώραν καὶ τὰ δύσφθαρα, οἷον
άλυκά, χοίρειον κρέας καὶ τὰ τοιαῦτα.

Κεφ. ζ'.

Περὶ χολέρας.

Χολέρα ἐστίν, ὅταν κάτωθεν καὶ ἄνωθεν χολὴ φέρη-
ται· καὶ δεῖ λούειν συνεχῶς τοὺς τοιοῦτους καὶ εὐχρημοὺς
τρέφειν, οἷον τὰ κερασικά, τὸ ῥοδάτον καὶ τὰ ὅμοια.

Κεφ. η'.

Περὶ λειεντερίας.

Λειεντερία ἐστίν, ὅταν ἅμα τῷ ἐσθίειν κατενέγκῃ τὰ
σιτία ἄπεπτα· γίνεται οὖν δι' ἐπιπόλαιον ἔλκωσιν ἐν
τῇ γαστρὶ καὶ τοῖς ἐντέροις, ἢ δι' ἄμετρον ψύξιν καὶ
κένωσιν· ὅπως οὖν δὲ ἂν γένηται δεῖ ἐμβροχαῖς χρῆσθαι
καθ' ὅλων τῶν ὑποχονδρίων τονωτικαῖς οἷον διὰ ψιμν-
θίου καὶ σχοινίου, ἔσθωθεν δὲ παρέχειν τὴν διὰ χυλοῦ
τῶν μῆλων.

Κεφ. θ'.

Περὶ δυσεντερίας.

Δυσεντερία λέγεται τὸ ἔλκος τὸ ἐν τοῖς ἐντέροις· ση-
μεῖον δὲ ἔχει τὸ αἱματώδη ξύσματα καταφέρειν· ἐστὶ δὲ

terdum membranas quasdam putridas ex intestinis demittunt aegrotantes. Sed si quidem in tenuibus intestinis ulcus est, dandum medicamen cum succo malorum, vel Rhoesyriaca danda vel vinum Tyrium, vel saraphinum vel palmeum vel omphacites, et alica exhibenda et punica mala et alia: perpetuo enim nutriendum ac fere decies de die, per inferiora vero administrandus principio cremor oryzae cum rhodino et pinguedine et cera et terra samia; tempore aliquo intermisso ceterum trochiscis ad dysenteriam alvus eluenda veluti panchresto, crocoso, eo qui a Philippo nomen habet et qui cum corallio paratus est: sin magis efficacia velis, corrosis etiam intestinis, Andronium adhibe eum, qui multiformis dicitur, qui a Pasione et Fausto nomina habent; ipsa etiam theriaca hos mirum quantum iuvat et deorsum et sursum adhibita: et extus irrigationibus spongiarum ope utendum, paratis cum myrrha et rubo et absinthio, coctis cum vino Cilicio et adstringentibus pariter quibusvis.

Cap. X.

De cruenta dysenteria.

Cruenta dysenteria dicitur, quando sanguis purus est id, quod excernitur, vel loturae recens mactatae carnis simile, vel faeci vini et nigrum. Ad haec omnia utendum trochisco cum coralliis, vel pilulis e xylo-macere, vel rhei decocto et extus rursus supra di-

---

1) MS. ῥοῦ συριακόν. — Forte voluit ῥοῦν συριακόν, sed seqq. etiam genitivo effertur. — Ad sequens ἡ τυγιακῶν forte οἶνου excidit, ita ut ἡ οἶνου τυγ. legendum

ὅτε ὑμένας τινὰς ἐκ τῶν ἐντέρων σηπομένους καταφέρουσι. ἀλλ' εἰ μὲν ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐντέροις ἐσίν, δοτέον τὴν διὰ χυλοῦ μῆλων ἢ ῥοῦ συριακοῦ, ἢ τυριακοῦ, ἢ σαραφίνου ἢ σπαθήτου, ἢ ὀμφακίτου καὶ ἄλικα καὶ ῥοιάς καὶ μῆλα, δεῖ γὰρ συνεχῶς τρέφειν καὶ σχεδὸν δεκάκις τῆς ἡμέρας· κάτωθεν δὲ ἐν μὲν ταῖς ἀρχαῖς χυλὸν ὀρυζῆς μετὰ ῥοδίνου καὶ ζέατος καὶ κηροῦ καὶ γῆς Σαμίας, μετὰ δὲ χρόνον λοιπὸν τοῖς δυσεντερικοῖς τροχίσκοις δεῖ κλύειν μετὰ χυλοῦ ὀρυζῆς· οἷον τὸν πάγχρησον, τὸν κοροκώδη, τὸν Φιλίππου, τὸ διὰ κοραλλίου. εἰ δὲ βούλει δρασικὰ, ὅταν καὶ νέμῃται τὰ ἔντερα, τὸν Ἀνδρόνιον, τὸν πολυειδῆ, τὸν Πασίωνος, τὸν Φαυζίνον. καὶ αὐτὴ δὲ ἡ θηριακὴ ἐπὶ τῶν τοιούτων θαυμασῶς ποιεῖ καὶ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν· καὶ ἔξωθεν δεῖ ἐμβροχαῖς καὶ σπόγγοις κεκρησθαι ἔχοντες ἀπεξεσμένον μετ' οἴνου Κίλικος μυρσίνην καὶ βράτον καὶ ἀψίνθιον καὶ πάντων ὁμοίως συπτικῶν.

Κεφ. ι'.

Περὶ αἱματηρᾶς δυσεντερίας

Αἱματηρὰ δυσεντερία λέγεται, ὅταν αἷμα καθαρὸν ἢ τὸ κενούμενον, ἢ ἑοικὸς πλύματι κρεῶν νεοσφαγῶν, ἢ τρυγῶδες καὶ μέλαν. ἐπὶ πάντων δὲ τούτων χρησίον τῷ διὰ κοραλλίων τροχίσκῳ, ἢ τοῖς διὰ ξυλομάκροσ κόκκοις, ἢ καὶ ζέματι ῥέου καὶ ἔξωθεν πάλιν τονωτικὰς

---

sit; conf. lib. VI. cap. 22. infra. — Quis οἶνος σαράφινος? nam de vinis sermonem esse seq. σπαθήτου ἢ ὀμφακίτου satis indicat.

etas roborantes irrigationes ad dysenterias hepatis applicandae sunt; iecur enim est quod patitur in dysenteria cruenta.

Cap. XI.

De haemorrhoidibus.

Haemorrhoids est, quum ex ano sanguis effluit venae orificio patente, quoque mense, vel altero quoque; quod quidem plebs ἀσκήπιον vocat: non sistere hoc oportet: perquam enim utile, dum modice emittitur, sicuti prosunt mulieribus menstrua: sin multum erumpit, venula deliganda est.

Cap. XII.

De tenesmo.

Tenesmus inflammatio est intestini recti, quam plebs βιασμοίς appellat, rectum intestinum autem pars est crassi prope anum: hi vero continuo alvum ponunt, ad quod clysmata ex oleo rutae adhibendum.

Cap. XIII.

De colicis affectionibus.

Colica affectio oritur, quando pituita frigida in tunicis crassorum intestinorum intercepta est et dolorem facit, quem Graeci σκολοπώδη vel τρυπανώδη appellant: est autem σκολοπώδης quasi intrusus in pedem instar σκόλοπος i. e. spinæ: τρυπανώδης autem est, qui fit veluti terebrante humore et sese mo-

ἐμβροχάς, τὰς εἰρημένας, δυσεντερίαις παραληπτέον ἐπὶ τοῦ ἥπατος, τοῦτο γὰρ ἐπὶ τὸ πάσχον ἐπὶ τῆς αἱματηρᾶς δυσεντερίας.

Κεφ. ια΄.

Περὶ αἰμορροΐδων.

Αἰμορροΐδες ἔσιν, ὅταν ἐκ τοῦ δακτυλίου κενῶται αἷμα; ἀνασομουμένης φλεβός, διὰ μηνός καὶ διὰ δύο μηνῶν, ὅπερ οἱ ἰδιῶται καλοῦσιν ἰ ἀσκληπίον· οὐ δεῖ δὲ κωλύειν τὸ τοιοῦτόν, μάλισα γὰρ ὠφέλει συμμετρῶς κενούμενον καθάπερ τὰ τῶν γυναικῶν καταμήνια. εἰ δὲ πολὺ κενούται ἀπολιγῶσαι δεῖ τὸ φλεβίον.

Κεφ. ιβ΄.

Περὶ τεινεσμοῦ.

Τεινεσμός ἐστι φλεγμονὴ τοῦ ἀπευθυσμένου, ὅπερ λέγουσιν οἱ ἰδιῶται βιασμούς· ἀπευθυσμένον δὲ ἐστὶ τοῦ παχέος ἐντέρου τὸ ἐγγὺς τοῦ δακτυλίου· συνεχῶς δὲ οὔτοι διαχωροῦσι καὶ δεῖ ἐπ' αὐτῶν πηγανελαιῶ κλύζειν.

Κεφ. ιγ΄.

Περὶ κωλικῶν διαθέσεων.

Κωλικὴ διάθεσις γίνεται, ὅταν φλέγμα ψυχρὸν ἐν τοῖς χιτῶσι τῶν παχέων ἐντέρων σφηνωθῆ καὶ ποιῆ ὀδύνην σκολοπώδη, ἢ τρυπανώδη, σκολοπώδης δὲ ἔσιν οἶον ἔμπεπαρμένη ἐν ποδὶ δίκην σκόλοπος (τουτέστιν ἀκάνθης)· τρυπανώδης δὲ ἔσιν οἶον τρυπῶντος τοῦ χυμοῦ καὶ κινουμένου γινομένη. δεῖ δὲ ἐπὶ τῶν τοιοῦτων πηγανέ-

---

1) ἰ. Ἀσκληπίον DU CANG. ex h. l. pag. 29. App.

vente. Ad haec oleo rutae alvus eluenda vel trochisco cum cedria.

Cap. XIV.

Dé volvulo.

Volvulus est, quum propter intestinorum obstructionem non amplius deorsum stercus excernunt sed sursum: plebs hunc morbum *χόρδαψον* vocat.

Cap. XV.

De torminibus et flatibus.

Quum strepitum edunt intestina et dolent borborygmus vel tormina malum audit: vocat autem auctor *ἐκλύδρια* et *κλύδωνα*: fit autem a crassiori et humido spiritu; sunt autem qui rutam multam edendam exhibent; alii qui vinum cum nitro et fomento praecordiorum. Morbus autem facile solvitur.

Cap. XVI.

De vermibus.

Vermium tria sunt genera: alii enim longi sunt et rotundi et nascuntur in intestinis tenuibus, unde interdum vomitu redduntur: alii lati et longi et cucurbitae semen referunt et per totum fere tractum intestinorum nascuntur: alii longi forma vermium terrestrium ascarides audiunt et infra in intestino recto

---

1) Ad hoc nomen iam in Hippocraticis libris obvium cf. *Oecon.* Foës.

2) GALENUM vulgo *τὸν συγγραφέα* vocat, apud quem bor-

λαιον μετά κασορίου κλύζειν, ἢ τὸν διὰ κεδρίας τροχίσκον.

Κεφ. ιδ'.

Περὶ εἰλεοῦ.

Εἰλεὸς ἐστίν, ὅταν δι' ἔμφραξιν τῶν ἐντέρων μηκέτι κάτωθεν ἐκκρίνωσι τὸν κόπρον, ἀλλ' ἐκκρίνωσιν αὐτὴν ἄνωθεν· καλοῦσι δὲ αὐτὴν εἰ ἰδιώται ¹ χόρδαφον.

Κεφ. ιε'.

Περὶ σρόφων καὶ βορβορυγμῶν.

Ὅταν ψόφου ἀποτελῶσι τὰ ἔντερα καὶ ὀδυνῶνται βορβορυγμὸς ἢ σρόφος λέγεται· ² καλεῖ δὲ αὐτὰ ὁ συγγραφεὺς ἐλκύδρια καὶ κλύδωνα· γίνεται δὲ ἐπὶ παχυτέρω πνεύματι καὶ ὑγρῷ, καὶ τινες παρέχουσι πηγανον ἐσθίειν πολὺν, ἄλλοι δὲ οἶνον μετὰ νίτρου καὶ πυρίας τῶν ὑποχονδρίων· ἔστι δὲ εὐλυτον τὸ πάθος.

Κεφ. ις'.

Περὶ ἐλμίνθων.

Τῶν ἐλμίνθων τρία εἰσὶ γένη· αἱ μὲν γὰρ εἰσι μακροὶ καὶ σρογγίλαι καὶ γίνονται ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐντέροις, ὅθεν ἔστιν ὅτε καὶ ἐμοῦνται. αἱ δὲ πλατεῖαι καὶ μακροὶ, καὶ εἰκόασι σπέρματι κολοκύνθης καὶ γίνονται σχεδὸν ἐν ὅλοις τοῖς ἐντέροις· αἱ δὲ μακροὶ σκωληκώδεις, αἱ λεγόμεναι ἀσκαρίδες, καὶ γίνονται κάτω ἐν τῷ

---

horygmos et tormina ἐλκύδρια vocari et κλύδωνα ego certe nusquam vidi; nec verosimile existimo illum ita vocasse.

nascuntur: omnes autem oriuntur e multo alimento nimis crasso, e lacte v. c. aut caseo. — Quapropter ut plurimum etiam in pueris obveniunt. Necat eos decoctum absinthii epotum vel muria vel milto; hinc quae ἀπὸ ζύθου Alexandriae dicuntur, i. e. herbarum in zytho s. cerevisia infusiones eos fieri non sinit.

Cap. XVII.

De ani procidentia.

Procidentia ani dicitur, quando aequae atque anus ipse, huius musculus, qui Graecis σφιγκτήρ dicitur, extus conspicitur: iuvant illa laborantes irrigationes ex vino et alumine et galla et omnibus, quae adstringendi virtutem habent. Hera autem trochiscus mirum quantum his prodest.

Cap. XVIII.

De exochadibus.

Exochades carnes sunt luxuriantes in ano, quae rescedendae vel funiculo deligandae sunt.

Cap. XIX.

De perforatione in ano.

Natura etiam perforationis in ano cognita: fistula enim est ad intestinum usque tendens: eamque funi-

---

1) Utrum ἡ ἄλμη et ἡ μίλτω pro ἡ σὺν ἄλμη et ἡ σὺν μίλτω legendum sit: an vero ἡ ἄλμη, ἡ μίλτος, ego haud certo affirmare ausim: μίλτος audiebat etiam λημνία σφραγίς, quam h. l. spectari fere crediderim. Quid autem τὰ ἀποζυγῶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ λεγόμενα? — Forte τὰ

ἀπευθυσμένῳ· πᾶσαι δὲ συμβαίνουσιν ἐκ πολλῆς καὶ παχυτέρας τροφῆς, οἷον τυροῦ, γάλακτος. διὸ καὶ τοῖς παιδίοις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖζον ἐγγίνονται· ἀναιρεῖ δὲ αὐτὰς ἀψινθίου ἀπόζεμα πινόμενον, ἢ ἄλμη, ἢ μίλτω, διὸ τὰ ἀποζυροῦ λεγόμενα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ οὐκ ἔα αὐτὰ γενέσθαι.

Κεφ. ιζ'.

Περὶ προπτώσεως ἀρχοῦ.

Πρόπτωσις ἀρχοῦ λέγεται, ὅταν ὁμοίως ὁ λεγόμενος σφιγκτήρ, ὁ ἐν τῷ δακτυλίῳ, προκύψῃ ἔξω, ὠφελῆ δὲ τούτους ἐπαντλήματα ἀπὸ οἴνου καὶ ζυπτηρίας καὶ κικιδος καὶ πάντων, ὅσα σφει. ἤρα δὲ τροχίσκος θαυμασῶς ὀνήσει.

Κεφ. ιη'.

Περὶ ἐξοχάδων.

Ἐξοχάδες εἰσὶ τὰ ὑπερσαρκήματα ἐν τῷ δακτυλίῳ καὶ δεῖ τέμνειν αὐτὰ ἢ ἀπολινοῦν.

Κεφ. ιθ'.

Περὶ διατροφίσεως ἐν τῷ δακτυλίῳ.

Καὶ ἡ διάτροφισις ἢ ἐν τῷ δακτυλίῳ δηλῆ ἐξί· σιριγξ γὰρ ἐξί φερομένη ἄχρι τοῦ ἐντέρου· καὶ δεῖ ἢ ἀπο-

---

ἀπὸ ζίθου legendum: ζίθος potus Aegyptiacus, qui δριμύτερος τῶν κριθῶν οὐ σμικρῶ, ut ait GALENUS, cum remediis aliis ipso infusis ad vermes praevertendos facere potuisse videtur.

culo constringere oportet vel secare instrumento, quod falciforme dicitur.

Cap. XX.

De alvi excretionem praeter voluntatem.

Interdum sphincter resolvitur, neque amplius retinetur stercus sed praeter voluntatem excernitur, quod in primo libro Diagnostices GALENUS piscatorem illum passum dixit ex aqua refrigeratum. Oportet igitur calidis remediis fovere locum et frictionibus cum castorio similibusque aliis.

Cap. XXI.

De inflammatione et induratione in iecinore.

Induratio iecinoris, ut ait GALENUS in primo ad Glauconem libro, insanabilis est. Inflammatio vero signa haec habet: quod appareat in dextra parte non in superficie et quod detrahatur deorsum clavicula dextra et quod urinae aciores sint. Curatur autem decocto rhei et spicae nardi et cassiae: extus vero cataplasmatibus roborantibus simul et laxantibus: veluti cum absinthio et pane et aloë et vino.

Cap. XXII.

De lienis induratione.

Etiam hoc malum fere insanabile, imprimis adultum: initio vero sanari potest decoctis corticis radices capparis similibusque: extus emollientibus remediis et diaphoreticis, veluti emplastico quod *κωρόν* dicitur et citrino: multum auxilii ad lienis morbos in formula-

λινούν αὐτήν ἢ τέμνειν τῷ δρεπανοειδεῖ λεγομένῳ ὄργανῳ.

Κεφ. κ'.

Περὶ ἀκουσίου διαχωρήσεως.

Ἔστιν ὅτε παραλύεται ὁ σφιγκτήρ καὶ οὐδέτι ἐπέχεται ἢ κόπρος ἀλλ' ἀκουσίως φέρεται, ὅπερ ἔφη Γαληνὸς ἐν τῷ πρώτῳ τῆς διαγνωσικῆς παθεῖν τὸν ἀλιέα ἐκείνον ψυγέντα ἐκ τοῦ ὕδατος. δεῖ οὖν θερμαίνειν τὸν τόπον τοῖς θερμοῖς φαρμάκοις καὶ ἀλείμμασι διὰ κασορίου καὶ τῶν ὁμοίων.

Κεφ. κα'.

Περὶ φλεγμονῆς καὶ σκίρῳρου ἐν τῷ ἥπατι.

Ὁ μὲν σκίρῳρος τοῦ ἥπατος, ὡς φησι Γαληνὸς ἐν τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς Γλαύκωνα, ἀνιάτος ἐστιν· ἢ δὲ φλεγμονὴ σημεῖα μὲν ἔχει τὸ φαίνεσθαι ἐν τῷ δεξιῷ μέρει οὐκ εἰς περιφερῆ καὶ κατασπᾶσθαι τὴν δεξιὰν κλεῖν καὶ τὰ οὖρα δριμύτερα· θεραπεύεται δὲ ζέματι ῥέου καὶ ναρδοσαχῆος καὶ κασσίας· ἔξωθεν δὲ τονωτικοῖς καταπλάσμασι καὶ χαλαστικοῖς· οἷον ¹ διὰ ψινθέας καὶ ἄρτου καὶ ἀλωῆς καὶ οἴνου.

Κεφ. κβ'.

Περὶ σπληνὸς σκίρῳρουμένου.

Καὶ τοῦτο σχεδὸν ἀνιάτον ἐστὶ τὸ πάθος, μάλιστα ἀποτελεσθέν· ἐν ἀρχῇ δὲ ἐπιδέχεται ἴασιν ζεματίοις φλοίου ῥίζης καππάρειως καὶ τοῖς τοιούτοις· ἔξωθεν δὲ μαλακτικοῖς φαρμάκοις καὶ διαφορητικοῖς· οἷον τῇ κωφῇ, τῇ

---

1) MS. διὰ ψινθέας reicere nolui cf. ad lib. VI. cap. 4.

rum medicinalium collectionibus invenies etiam op^o
cauteriorum.

Cap. XXIII.

De hydropo.

Hydropis tres sunt species, una, quae ascites dicitur, quando veluti in tumorem sublatus est venter: ad quem paracentesin instituimus: alter, qui tympanias appellatur, quum spiritu potius venter tumet; dignoscitur e percussione ventris, sonum enim edit qualem tympanum, sicuti in prima specie qualem saccus: in hoc etiam pedes tument. Non existimandum in ipso ventre esse humorem: extus enim est, peritonaeum, quem vocant, inter et intestina. Tertia autem species est quae ἀνά σάρακα dicitur, quando totum corpus tumet: hunc etiam λευκοφλεγματίαν vocat HIPPOCRATES. Oriuntur vero hydropes omnes e refrigeratione iecinoris: nequit enim amplius generare purum sanguinem, sed in spiritum et aquam resolvitur humor, atque omnes fere ubi increverunt, insanabiles: interdum vero fieri potest ut nascentibus opem feras, exhibendo medicamentum hydragogum veluti coctum Cnidium, squammam aeris, non magna copia simul, sed partitis dosibus minutis, ita ut tertio quoque die decies vel quinquies alvum ponat, intermediis vero diebus calefacientibus et iecur roborantibus utendum: remedium cum tribus piperibus

---

1) THEOPH. NONSUS cap. 188. ἡ τε κνιδίνη cf. varr.

¹ κίτρινη· πολλήν δὲ πρὸς σπλήνα εὐρήσεις ἐν τοῖς δυναμεροῖς ὠφέλειαν καὶ διὰ καυτήρων.

Κεφ. κγ'.

Περὶ ὑδέρου.

Τρία εἶδη εἰσὶ τῶν ὑδέρων, ἐν μὲν ὁ λεγόμενος ἀσκήτης, ὅταν ὥσπερ ὄγκω ὀγκῶται, ἐφ' οὗ παρακέντησιν παραλαμβάνομεν· δεύτερος ὁ λεγόμενος τυμπανίας, ὅταν πνεύματος γέμη ἢ γαστῆρ μάλλον, δῆλος δὲ ἐξιν ἐκ τοῦ κρούειν κατὰ τῆς γαστρῆς· ὡς τυμπανον γὰρ ἠχεῖ, ὥσπερ ἐκείνῳ ὡς ἀσκός· ἐπὶ τούτου δὲ καὶ οἱ πόδες οἰδοῦσιν· οὐ δεῖ δὲ νομίζειν ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ γαστρὶ ἐσι τὸ ὕδωρ· ἔξωθεν γάρ ἐξιν αὐτὸ μεταξὺ τοῦ λεγομένου περιτομαίου καὶ τῶν ἐντέρων. τρίτον δὲ εἶδος ὁ λεγόμενος ἀνάσάρκα, ὅταν ὅλον τὸ σῶμα ὀγκῶται. καλεῖ δὲ τοῦτο Ἰπποκράτης καὶ λευκοφλεγματίαν. γίνονται δὲ πάντες ὑδρωπες ἐπὶ ψύξει τοῦ ἥπατος· οὐκέτι γὰρ δύναται αἷμα γεννῆσαι καθαρόν, ἀλλ' εἰς πνεῦμα καὶ ὑγρὸν ἀραλίεται ὁ χυμὸς, καὶ σχεδὸν μὲν πάντες ἀνιάτοί εἰσι τελειούμενοι· δυνατόν δὲ ποτε βοηθῆσαι ἀρχομένοις παρέχοντα φάρμακον ὑδραγωγόν, οἷον κόκκον κνίδιον, λεπίδα χαλκοῦ, μὴ ἀθρόως ἀλλὰ κατὰ μέρος, οἷον διὰ δύο ἡμερῶν κενοῦνται δέκα γαστέρας ἢ πέντε, ἐν δὲ ταῖς μέσαις θερμοαντικοῖς καὶ τονωτικοῖς τοῦ ἥπατος χρῆσθον· τὸ διὰ τριῶν πεπέρεων οἷον ἰτονῶσαι εὐφρῶς, ποιεῖ δὲ καὶ τὸ ῥέον. ἔξωθεν δὲ καταπλασέον

---

lectt. — τὸ κίτρινον rubefacientis titulo apud PAULUM.
1) MS. τὸ μάσον ἀφίω.

fortiter roborat, iuvat etiam rheum: extus autem caplasmatis loco panis cum melle et roborantibus, veluti absinthio et aloë adhibendus.

Cap. XXIV.

De morbo regio.

Morbus regius est, quum totum corpus vel pallidum vel nigrum fit vel alium quemcumque calorem contrahit: oculi autem in his magis laeduntur. Duae autem morbi regii species sunt nasci solitae, e viridi pallens qui dicitur et niger: oriuntur ex obturatione vesicae felleae et ad utramque obstructions adimentibus et detergentibus utendum est, veluti bliti semine et trochisco diacarpesias dicto, illoque qui cum amygdalis amaris paratur. Subinde quoque non propter obturationem fit icterus sed propter multum in universo corpore calorem: omnis enim sanguis in bilem convertitur, cuius rei signa dubia non sunt, quibus enim id accidit et sitiunt et ardent. Interdum criticus fit icterus in hominis salutem: natura enim in iudiciis superior bilem e profundis corporis partibus ad superficiem expellit: atque id est quod ait HIPPOCRATES: «superficieci damnum interni corporis salus est.» Huius autem signa manifesta, quando enim praecedente febre in huius vigore supervenit morbus regius, hic est criticus.

Cap. XXV.

De elephantiasi.

Elephas dicitur malum quod lepra est: fit autem

τὸ ἀρτόμελι μετὰ τῶν τονωτικῶν, οἷον ἀφινθέας καὶ ἀλωῆς.

Κεφ. κδ'.

Περὶ ἰκτέρου.

Ἰκτερός ἐστίν, ὅταν ὅλον τὸ σῶμα ἢ ὠχρόν ἢ μέλαν ἢ ἄλλου του οἴουσιν χρώματος γένηται· μᾶλλον δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ βλάπτονται ἐπὶ τῶν τοιούτων. Δύο δὲ εἶσιν εἶδη ἰκτέρου συνηθῶς γινόμενα, ὁ ὠχρὸς λεγόμενος καὶ ὁ μέλας· γίνονται δὲ ἐπὶ ἐμφράξεως τῆς χοληδόχου κύστεως· καὶ δεῖ ἐπὶ ἀμφοτέρων τοῖς ἐκφρακτικοῖς καὶ ὀνυκτικοῖς χρῆσθαι, οἷον τῷ τοῦ χρυσολαχάνου σπέρματι καὶ τῷ διὰ καρπησίας τροχίσκῳ καὶ τῷ διὰ τῶν πικρῶν ἀμυγδαλῶν. Ἔστι δὲ ὅτε καὶ γίνεται ἰκτερος οὐ δι' ἐμφράξιν, ἀλλὰ διὰ θερμασίαν πολλὴν ἐν ὅλῳ τῷ σώματι· ἐκχολοῦται γὰρ τὸ αἷμα ὅλον, καὶ δήλα τὰ σημεῖα, καὶ γὰρ διψῶσιν οἱ τοιοῦτοι καὶ φλέγονται. ἔστι δὲ ὅτε κριτικὸς ἰκτερος γίνεται ἐπὶ συμφέροντι τῷ ζῳῷ· κρατοῦσα γὰρ ἢ φύσις ἐν ταῖς κρίσεσι διώκει τὴν χολὴν ἐκ τοῦ βάθους εἰς τὴν ἐπιφάνειαν· καὶ τοῦτό ἐστιν, ὁ φησὶν Ἰπποκράτης· ὑβρίς ἐπιφανείας βάθους ἄκος· τὰ δὲ σημεῖα τούτου δήλα· ὅταν γὰρ προηγουμένου πυρετοῦ ἐν τῇ ἀκμῇ ἐπιγένηται ἰκτερος, κριτικὸς ἐστίν ὁ τοιοῦτος.

Κεφ. κε'.

Περὶ ἐλεφαντιάσεως.

Ἐλέφας λέγεται, ὅπερ ἐστὶ κελεφία· γίνεται δὲ ἐπὶ

1) Cf. DU CANG. in *Gloss.* et *App.* voce κελεφός.

e melancholico humore putrescente et extremitates corporis corroden-
te; estque fere insanabile, iuvat ta-
men purgatio per epithimum; praeterea etiam theria-
ce et cauterium ad verticem: vocatur morbus quoque
satyriasmus.

INITIUM SEXTI LIBRI.

Cap. I.

De calculo.

Calculus nascitur sive in renibus, sive in vesica a
multo praeter naturam calore: ita in lebetibus quo-
que ab aquae calore coagulari lapides videmus, deor-
sum latos ab immodico calore.

Cap. II.

De renis trichiasi.

Subinde capilli in rene generantur, ex quibus cum
urina emittuntur, ex eadem causa e qua calculus, cu-
ranturque eodem modo: rarus autem morbus est, ut
ait GALENUS.

---

1) Cf. ARETAEUM p. 98. Ed. Goup.

2) Locus certe vitii non immunis. — Secundum ea, quae
antecedunt, scripseris fere sic: οὕτως ὀρθῶμεν ὅτι καὶ
ἐν τοῖς λέβησι ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τοῦ ὕδατος λίθοι πη-
γνυνται κατασπόμενοι ὑπὸ τῆς ἀμέτρου θερμοσίας. Apud
AETIUM lib. XI. cap. 4: » causae generationis horum

μελαγχολικῶ χυμῶ σηπομένῳ καὶ διαβιβρώσκοντι τὰ ἄκρα τῶν μορίων· ἔσι δὲ σχεδὸν ἀνίατον, πλὴν ὠφελεῖ αὐτοὺς κάθαρσις δι' ἐπιθύμου· λοιπὸν δὲ καὶ ἡ θηριακὴ, καὶ καυσῆρ κατὰ τοῦ βρέγματος· λέγεται δὲ τὸ πάθος ¹ σατυριασμός.

᾽ΑΡΧΗ ΤΟΥ ᾽ΕΚΤΟΥ ΛΟΓΟΥ.

Κεφ. α'.

Περὶ λιθιάσεως.

Λιθίασις γίνεται εἴτε ἐν νεφροῖς, εἴτε ἐν κύσει ὑπὸ θερμοσίας παρὰ φύσιν πολλῆς. ² οὕτως ὀρώμεν καὶ ἐν τοῖς λέβησι τοῦ θερμοῦ τοῦ ὕδατος λίθοι τήκονται κατασπώμενοι ὑπὸ τῆς ἀμέτρου θερμοσίας.

Κεφ. β'.

Περὶ τριχιάσεως νεφροῦ.

᾽Εστιν ὅτε τρίχες γίνονται ἐν νεφρῶ δι' ὧν ἐξουροῦνται ὑπὸ τῆς αὐτῆς αἰτίας τοῦ λίθου καὶ θεραπεύονται ὁμοίως· σπάνιον δὲ τὸ πάθος, ὡς φησι Γαληνός.

---

calculorum assiduae sunt cruditates, unde materiae incoctae et crudae multitudo congregatur et ardor circa renes et vesicam exoritur, qui humores adassans eos cogit et in lapidem indurat, ad modum tophorum, qui in aquis reperiuntur, quae in aereis praesertim balneorum vasis coquuntur."

Cap. III.

De diabete.

Diabetes dicitur, quum simul atque biberint continuo urina potum emittunt: vocatur etiam diarrhoea ad urinas et hydrops matellae et dipsacus: atque oritur e renum calore qui semper potulenta e ventriculo hauriunt eumque ad sitim movent: oportet autem frigidis cataplasmatibus lumbos contegere, qualia a rosis et rubi smegmate.

Cap. IV.

De ischuria.

Ischuria est, quando prorsus cohibetur mictus: fit autem propter lapidem, vel sanguinis grumos, quod quidem inde novimus quod ante sanguis per urinam emissus sit, vel propter obturationem; signa autem superius exposuimus et patet praeterea e victu praegresso eoque crassiori; hîc quoque catheter adhibendus est.

Cap. V.

De stranguria.

Stranguria est, quum perpetuo guttatim urinam mittunt: fit autem vel propter acerbitatem advectae e renibus urinae, quae si in causa sit assidue corpus lavandum est et boni succi alimentis nutriendum; vel fit propter debilitatem vesicae nequeuntis retinere: cuius rei causa frigus est et calefacere oportet.

---

3) Videtur aliquid excidisse: nam iste morbus ἰδεργος εἶς

Κεφ. γ'.

Περὶ διαβήτου.

Διαβήτης λέγεται, ὅταν ἅμα πίνωσι καὶ οὐρῶσι συνεχῶς· λέγεται δὲ καὶ εἰς τὰ οὔρα διάρροια καὶ ἕδερρος καὶ διψακός, καὶ γίνεται ἐπὶ θερμότητι τῶν νεφρῶν καὶ ἔλκουσιν αἰεὶ τὸ πόμα ἐκ τῆς γαστρὸς καὶ εἰς τὴν δίψαν κινῶσι· καὶ δεῖ ψυχροῖς καταπλάσμασι τὰς ψύας καταπλάττειν, οἷον ἀπὸ ῥόδων καὶ σιγήματος βάτου.

Κεφ. δ'.

Περὶ ἰσχυρίας.

Ἰσχυρία ἐστίν, ὅταν ἐπέχεται τελείως τὸ οὔρον· γίνεται δὲ διὰ λίθον, ἢ διὰ θρόμβωσιν· τοῦτο δὲ γνωρίζομεν ἐκ τοῦ προουρῆσαι αἷμα· ἢ δι' ἔμφραξιν· εἴρηται δὲ τὰ σημεῖα ἀνωτέρω, καὶ τοῦτο δῆλον ἐκ τῆς προηγησαμένης διαίτης παχυτέρας οὔσης καὶ δεῖ πάλιν τῷ καθετῆρι χρῆσασθαι.

Κεφ. ε'.

Περὶ στραγγουρίας.

Στραγγουρία ἐστίν, ὅταν συνεχῶς κατὰ στράγγα οὐρῶσι· γίνεται δὲ ἢ διὰ τὴν δριμύτητα τοῦ φερομένου οὔρου, ὅτε δεῖ συνεχῶς λούειν καὶ τρέφειν εὐχυμα, ἢ διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς κύσεως, μὴ δυναμένης κατέχειν, καὶ γίνεται διὰ ψύξιν καὶ δεῖ θερμῆναι.

Cap. VI.

De dysuria.

Dysuria est, quando cum dolore vel difficultate mingunt: hi autem parce quoque urinam excernunt: ac si quidem cum dolore mingunt, ulcus in vesica est, quo fit ut etiam pus effluat: oportetque boni succi alimenta his exhibere sensim maiori copia: acria enim et salsa ulcus fervere faciunt: iuvat eos etiam trochiscus cum physallide, i. e. alicacabo, cum lacte per caulem immissus. Haec ubi cum dolore mingunt. Sin autem difficulter et cum nisu et tarde, vesicae debilitas est et comprimere oportet hypochondrium manibus et excretionem adiuvere, et assidue coram iis mingere: proniores enim fimus ad mictum, quum alios mingentes videmus.

Cap. VII.

De urinae excretionem praeter voluntatem.

Urinae excretio praeter voluntatem est, quando eam cohibere non valemus sed etiam inviti mingimus: contingit hoc propter resolutionem musculi in urethra, utendumque remediis ad paralysin i. e. calidis.

Cap. VIII.

De gonorrhoea.

Gonorrhoea est excretio seminis praeter voluntatem, quando sine libidinosa phantasia et sine voluptate emittitur. Contingit hoc in epilepsiis, ceterisque spasmis, semine prae tensione compresso: at contin-

Κεφ. ε'.

Περὶ δυσουρίας.

Δυσουρία ἐστὶν, ὅταν μετ' ὀδύνης ἢ δυσχερῶς οὐρῶσιν, οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ πάλιν κατ' ὀλίγον οὐρῶσι· καὶ εἰ μὲν μετ' ὀδύνης οὐροῦσιν, ἔλκος ἐστὶν ἐν τῇ κύσει, ὅθεν καὶ πῦρον οὐροῦσι· καὶ δεῖ εὐχυμον δίαιταν αὐτοῖς ἐπιιδό-
ναι, τὰ γὰρ δριμέα ἢ ἄλυκά ἀναζέουσι τὸ ἔλκος· ὠφε-
λεῖ δὲ αὐτοὺς καὶ ὁ διὰ φυσαλλίδων τροχίσκος μετὰ γά-
λακτος διὰ τοῦ κανυλοῦ ἐνιέμενος· οὕτω μὲν εἰ μετ' ὀδύ-
νης οὐροῦσιν· εἰ δὲ δυσχερῶς, καὶ μόλις, καὶ βραδέως,
ἀσθενείᾳ ἐστὶ τῆς κύσεως καὶ δεῖ ἀποθλίβειν τὸ ὑπογά-
στριον ταῖς χερσὶ καὶ βοηθεῖν τῇ ἐκκρίσει, καὶ συνεχῶς
οὔρειν ἐπὶ αὐτῶν· προθυμότεροι γὰρ γινόμεθα πρὸς οὔ-
ρησιν ὀρῶντες ἄλλοις οὐροῦντας.

Κεφ. ζ'.

Περὶ ἀκουσίου οὐρήσεως

Ἀκουσίος οὐρησίς ἐστὶν, ὅταν μὴ δυνώμεθα κατέχειν
τὸ οὔρον ἀλλὰ καὶ μὴ θέλοντες οὐρῶμεν· γίνεται δὲ οὕ-
τω διὰ παράλυσιν μυῶς ἐν τῇ οὐρήθρᾳ καὶ δεῖ ταῖς πρὸς
παράλυσιν βοηθήμασι χρῆσθαι, τουτέστι θερμοῖς.

Κεφ. η'.

Περὶ γονορροΐας.

Γονορροΐα ἐστὶν ἀκούσιος καὶ ἀπροαίρετος ἔκκρισις τοῦ
σπέρματος, ὅταν ἄνευ ἰρωτικῆς φαντασίας καὶ ἄνευ ἡδο-
νῆς ἐκκρίνηται αὐτὸ, γίνεται δὲ τοῦτο ἐν τε ἐπιληψίαις
καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις σπασμοῖς, διὰ τὴν τάσιν συνθλιβο-

git etiam propter refrigerationem et debilitatem qua laborat vis cohibens vasorum spermaticorum, quo in casu rursus ad calida confugiendum.

Cap. IX.

De Priapismo.

Priapismus est, quum continuo erigitur pudendum nobis invitis morbusque priapismus nomen habet a Priapo, hic enim magnum habuit membrum virile. Oritur autem e spiritu flatuoso et praescribenda sunt corporis exercitationes et victus ratio calida, v. c. hydrogara et gustationem calidam et ad lumbos cataplasmata calida cum lana et similibus.

Cap. X.

De hernia inguinali.

Hernia inguinalis est, ubi illaxato peritoneo circa inguinem vel rupto, usque ad inguen descendit intestinum: ac curatur, si parva est relaxatio medicamine adstringente et siccante veluti emplastro, quod Barbara dicitur, vel quod *δι' ἰτεῶν*, et deligatione quam deltiformem vocant; alii autem eam *μελίγαλα* appellant: sin multa est relaxatio ustione.

Cap. XI.

De hernia intestinali.

Intestinalis est hernia, quando multum rupto vel relaxato isto loco in ipsum scrotum descendit intestinum; praeter chirurgiam vero sanationem non recipit.

μένου του σπέρματος. γίνεται δὲ καὶ διὰ ψύξιν καὶ ἀσθένειαν τῆς καθεκτικῆς τῶν σπερματικῶν ἀγγείων δυνάμεως καὶ δεῖ πάλιν θερμᾶναι.

Κεφ. θ'.

Περὶ πριαπισμοῦ.

Πριαπισμὸς ἐστίν, ὅταν ἐκτείνηται συνεχῶς τὸ αἰδοῖον, ἡμῶν μὴ θελώντων, καὶ λέγεται πριαπισμὸς ἢ νόσος ἀπὸ τοῦ Πριάπου, οὗτος γὰρ μέγα εἶχε τὸ αἰδοῖον. γίνεται δὲ διὰ φουσῶδες πνεῦμα· καὶ δεῖ γυμνάσια ἐπιτάττειν καὶ θερμὴν δίαιταν οἷον ὑδρογάρα καὶ προπόματα θερμαίνοντα καὶ πρὸς τὰς ψύας καταπλάσματα θερμὰ ἐρίοις καὶ τοῖς τοιούτοις.

Κεφ. ι'.

Περὶ βουβωνοκῆλης.

Βουβωνοκῆλη ἐστίν, ὅταν ἀραιωθέντος τοῦ περιτοναίου περὶ τὸν βουβῶνα ἢ ῥαγέντος κατέλθῃ ἄχρι βουβῶνος τὸ ἔντερον, καὶ θεραπεύεται εἰ μὲν ὀλίγη ἐστίν ἢ ἀραιώσις διὰ φαρμάκου στυπτικοῦ καὶ ξηραντικοῦ οἷον τῆς βαρβάρας, ἢ τῆς δι' ἰτεῶν καὶ ἐπιδεσμοῦ τοῦ λεγομένου δελτωτοῦ· τινὲς δὲ καλοῦσι τὸν ἐπιδεσμὸν τοῦτον μελίγαλα. εἰ δὲ πολλὴ ἐστίν ἢ ἀραιώσις διὰ καύσεως.

Κεφ. ια'.

Περὶ ἐντεροκῆλης.

Ἐντεροκῆλη ἐστίν, ὅταν ἐπὶ πολὺ ῥαγέντος ἢ ἀραιωθέντος ἐκείνου τοῦ τόπου κατέλθῃ εἰς αὐτὸ τὸ ὄσχεον τὸ ἔντερον· ἄνευ δὲ χειρουργίας οὐκ ἐπιδέχεται ἴασιν.

Cap. XII.

De hydrocele.

Hydrocele est, quando in scroto aqua multa collecta est: dignoscitur hoc modo: in herniis intestinalibus intestinum sursum reducere possumus: in iis, qui hydrocele laborant, aquam reducere non possumus. Huic etiam malo manu medemur.

Cap. XIII.

De pneumatocele.

Pneumatocele praecipue oritur in pueris et medicaminum siccantium ope curatur, v. c. emplastro Athena vel Barbara.

Cap. XIV.

De cirsocele.

Cirsocele, ramex varicosus, est, ubi venula in scroto expansa est magis nigricantem sanguinem continens, veluti varex, quae proprie ita dicitur. Chirurgia vero curatur.

Cap. XV.

De sarcocele.

Sarcocele est, quando scrotum ipsum sanguinis affluxu crassius redditum est et durius instar calli. Malum autem insanabile est. Similiter atque steatomata steatocele habet: at quid sit steatoma postea dicetur.

Κεφ. ιβ'.

Περὶ ὑγροκήλης.

Ἐγροκήλη ἐστὶν, ὅταν ἐν τῷ ὀστέῳ ὕδωρ πολὺ ἀθροισθῆ· ἢ δὲ σημείωσις αὕτη· ἐπὶ μὲν τῶν ἐντεροκηλῶν δυνάμεθα ἀνασπάσαι τὸ ἐντερον· ἐπὶ δὲ τῶν ὑγροκηλικῶν οὐ δυνάμεθα τὸ ὕδωρ ἀνασπάσαι. Θεραπεύεται δὲ καὶ τοῦτο διὰ χειρουργίας.

Κεφ. ιγ'.

Περὶ πνευματοκήλης.

Πνευματοκήλη γίνεται μάλιστα ἐπὶ παιδίων καὶ θεραπεύεται διὰ φαρμάκων ξηραντικῶν, οἷον τῆς Ἀθηνᾶς ἢ βαρβάρως.

Κεφ. ιδ'.

Περὶ κίρσοκήλης.

Κίρσοκήλη ἐστὶν, ὅταν φλεβίον ἐν τῷ ὀστέῳ ἀνευρυνθῆ περιέχον μελάντερον αἷμα ὥσπερ ὁ κυρίως κίρσος. Θεραπεύεται δὲ διὰ χειρουργίας.

Κεφ. ιε'.

Περὶ σαρκοκήλης.

Σαρκοκήλη ἐστὶν, ὅταν αὐτὸς ὁ ὀστέος ἔξ ἐπιπόσης αἵματος ὑπερπαχυνθῆ καὶ ἀπολιθωθῆ, ὥσπερ πῶρος. ἔστι δὲ τὸ πάθος ἀνίατον· ὁμοίως καὶ ἡ σεατοκήλη, ὥσπερ τὰ σεατώματά ἐστι· ῥηθῆσεται δὲ τί ἐστὶ σεατώμα ἕξερρον.

DE MORBIS MULIERUM, QUI UTERO
ACCIDUNT.

Cap. XVI.

De retento fluxu menstruo.

Retentio menstruorum est, quando mulieri non pro-
uti solent menstrua prodeunt, v. c. propter obstru-
ctionem musculi orificiï vel perversionem colli uteri,
ac dignotio morbi quidem obstetrici committenda,
ceterumque praescribenda decocta cassiae et spicae
nardi, et calefacientium omnium et cucurbitae appo-
nendae ad inguina et hypogastrium.

Cap. XVII.

De fluxu uterino.

Fluxus uterinus dicitur, quum solita maiori copia
fluunt menstrua et sanguis, qui excernitur, aquosus
est: oportet crassiorem victum praescribere, placen-
tas, salsa et carnem suillam et ad mammas cucurbi-
tas admovere et iniectioes adstringentes parare, qua-
lia cum rubo, et myrrha et vino Cilicio.

Cap. XVIII.

De uteri suffocatione.

Uterina suffocatio est, quando mulier subito in ter-
ram lapsa spiritum non ducit sed mortua videtur: fit
hoc e retentione menstruorum, vel ob amorem, vel
retentionem seminis: accidit enim subinde ut mulier

ΠΕΡΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΠΑΘΩΝ, ΤΩΝ ΠΕΡΙ
ΤΗΝ ΜΗΤΡΑΝ.

Κεφ. ις'.

Περὶ ἐποχῆς ἐμμήνων.

Ἐποχὴ ἐμμήνων ἐστίν, ὅταν μὴ κενοῖ ἡ γυνὴ τὰ καταμήνια, ὡσπερ εἰώθασιν, οἷον δι' ἔμφραξιν μυὸς τοῦ σομίου, ἢ στρέβλωσιν τοῦ τραχήλου τῆς μήτρας καὶ δεῖ ἐπιτρέπειν τῇ ἰατρῖνῃ σημειοῦσθαι καὶ λοιπὸν ζεμάτια ἐπιτάττειν ἀπὸ κασίας καὶ ναρδοζάχουο καὶ πάντων θερμαντικῶν καὶ σικύας παρέχειν εἰς τοὺς βουβῶνας καὶ τὸ ὑπογάστριον.

Κεφ. ιζ'.

Περὶ γυναικείου ῥοῦ.

Γυναικεῖος ῥοῦς λέγεται, ὅταν πλεον τῶν συνηθῶν κενῶνται τὰ καταμήνια καὶ ὑδαρὲς ἢ τὸ αἷμα, τὸ κενούμενον. καὶ δεῖ παχυτέραν τροφήν ἐπιτάσσειν οἷον ἴτριον καὶ ἄλυνά καὶ χοίρειον κρέας καὶ σικύας τιθέναι κατὰ τῶν μαζῶν καὶ κλύσματα ποιεῖν ζυπτικά οἷον διὰ βιάτου καὶ μυρσίνης καὶ οἴνου Κιλικίου.

Κεφ. ιη'.

Περὶ ὑσέρας πνιγάδος.

Ἐσερικὴ πνίξ ἐστίν, ὅταν ἐξαίφνης πεσοῦσα ἡ γυνὴ μὴ ἀναπνέη, ἀλλὰ νομίζεται νεκρά· γίνεται δὲ ἐπὶ ἐποχῇ ἐμμήνων, ἢ δι' ἔρωτα, ἢ δι' ἐποχὴν σπέρματος. ἔσι γὰρ ὅτε γυνὴ σώφρων τοῦ ἀνδρὸς ἀπόντος, ἢ παρθελεύουσα,

puerica absente marito, vel virgo, vel vidua cum viro non congressa semen colligat et hunc morbum patiat; atque oportet ad illum extrema (i. e. manus et pedes) fricare et stomachum calefacere. Vir etiam eiusmodi malum patitur, quando diu a venere abstinet.

Cap. XIX.

De pica.

Pica dicitur, quum mulier gravida circa mensem secundum vel tertium incongrua quaedam appetit v. c. testas, vel lapides, vel carbones: ad quod malum medicinam adhibere non oportet: cito enim evanescit temporis tractu. Fit autem a pravis exhalationibus uteri ad ventriculum adscendentibus.

Cap. XX.

De uteri adscensione s. anadrome.

Uteri anadrome est, ubi prae ira vel moestitia, vel siccitate sursum fertur uterus et mulierem angit: ad eam autem mulieris pedes vinculis sunt comprimendi et confusiones illi administrandae et cucurbita ad inguina adponenda: et superne quae malum odorem habent ad nares admovenda, veluti lychnus extinctus: infra autem quae boni odoris sunt fumiganda, veluti styrax idque genus alia, ut ad inferiora revechemus uterum: hic enim bene olentibus delectatur.

---

1) Lacuna supplenda forte hoc modo ἀνασπασθῆναι ἢ ἰστέρα εἰς τὰ ἄνω, vel εἰς τὸν θώρακα. — Antiqui enim crede-

ἢ χήρα μὴ συνερχομένη ἀνδρὸς συνάγει σπέρμα καὶ ὑπὸ-
μένει τὸ τοιοῦτον πάθος· καὶ δεῖ ἐπὶ τούτων τὰ ἄκρα
τριβεῖν (ἤτοι χεῖρας καὶ πόδας) καὶ τὸν σόμαχον θερ-
μαίνειν· πάσχει δὲ καὶ ἀνὴρ τοιοῦτω πάθει, ὅταν μὴ
κεχρηῆται ἀφροδισίοις ἐπὶ πολὺν χρόνον.

Κεφ. ιθ'.

Περὶ κίσεως.

Κίσα λέγεται, ὅταν ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἢ γυνὴ περὶ τὸν
δεύτερον ἢ τρίτον μῆνα ὀρέγεται ἀτόπων τινῶν, οἷον
ὄστρακα, ἢ λίθους, ἢ κάρβωνας. οὐ δεῖ δὲ πρὸς τοῦτο
τὸ πάθος ἰατροῦν τι, παύεται γὰρ ταχέως τοῦ χρόνου
προκόπτοντος· γίνεται δὲ ἀπὸ τῶν μοχθηρῶν ἀτμῶν τῆς
μήτρας φερομένων ἐπὶ τὸν σόμαχον.

Κεφ. κ'.

Περὶ ἀναδρομῆς.

Ἀναδρομὴ ἐστίν, ὅταν ἀπὸ θυμοῦ, ἢ λύπης, ἢ ξηρό-
τητος ἀνασπασθῆ¹ καὶ πνίγη τὴν γυναῖκα. καὶ δεῖ ἐπὶ
τοῦτο δεσμεῖν τὴν γυναῖκα κατὰ πόδας καὶ καταντλεῖν
καὶ σικύαν παρέχειν εἰς τοὺς βουβῶνας, καὶ ἄνωθεν
μὲν τὰ δυσώδη πρὸς τὴν ῥίνα προσφέρειν, οἷον λύχνον
ἀπεσβεσμένον· κάτωθεν δὲ τὰ εὐώδη θυμιᾶν, οἷον σύ-
ρακα καὶ τὰ τοιαῦτα· ἵνα προκαλεσώμεθα ἐπὶ τὰ κάτω
τὴν μήτραν· χαίρει γὰρ αὐτὴ ἐν τοῖς εὐοσμοῖς.

---

bant uterum per universum mulieris corpus capite et
extremitatibus exceptis veluti vagari posse.

Cap. XXI.

De non perforatis.

Non perforatae dicuntur mulieres, quae pudendum penitus oclusum habent a primae inde vitae tempore: has autem obstetrices vulnerant.

Cap. XXII.

De uteri procidentia.

Saepe quidem in partu ex vi illata uterus in conspectum prodit in eoque situ manet, quo facto adstringentibus irrigationibus utendum, veluti Herae trochisco soluto in vino palmato vel Tyriaco.

Cap. XIII.

De mola.

Mola est, quando mulier gravidam sese esse existimat et lapso aliquo tempore carnem informem in lucem edit.

Atque haec quidem de morbis in singulis partibus locum obtinentibus concinne dicta sunt: iam vero agendum de iis, qui in universo corpore contingunt.

INITIUM SEPTIMI LIBRI.

Cap. I.

De inflammatione.

Itaque incipiamus ab inflammatione. Inflammatio tumor est durus, ruber, cum dolore: fit ex sanguine

Κεφ. κα΄.

Περὶ ἀτροήτων.

Ἄτροητοι γυναῖκες λέγονται αἱ μὴ ἔχουσαι τετροημένον τὸ αἰδοῖον ἐκ γενετῆς. καὶ ταύτας τιτρώσκουσιν αἱ ἰατροῖναι.

Κεφ. κβ΄.

Περὶ προπτώσεως μήτρας.

Πολλάκις δὲ ἐν τῷ τίκτειν ἀπὸ βίας προκύπτει ἡ μήτρα καὶ μένει οὕτως καὶ δεῖ ζυπτικοῖς ἀντλήμασι χρῆσθαι..... οἶον τῷ ἤρα τροχίσκῳ ἀναλυομένῳ εἰς σπαθήτην ἢ τυριακὸν οἶνον.

Κεφ. κγ΄.

Περὶ μύλης.

Μύλη ἔστιν, ὅταν γυνὴ νομίξῃ ἐν γαστρὶ ἔχειν καὶ μετὰ χρόνον τινὰ τέκη ἀδιάπλασον σάρκα.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ἐκάστου μορίου παθῶν συντόμως εἴρηται· περὶ δὲ τῶν κοινῶν συμβαινόντων ἤδη λεκτέον.

ἌΡΧΗ ΤΟΥ ἘΒΔΟΜΟΥ ΛΟΓΟΥ.

Κεφ. α΄.

Περὶ φλεγμονῆς.

Ἀρχώμεθα τοίνυν ἀπὸ φλεγμονῆς. Φλεγμονὴ ἔστιν ὄγκος σκληρὸς, ἐρυθρὸς, μετ' ὀδύνης· γίνεται ἐξ αἱμα-

et principio quidem repellentibus uti convenit, veluti Iacobio vel linteis vino madidis. Tandem quum non amplius ad partem adfluunt humores diaphoreticis, emplastro cum aloë, citrino: ante omnia vero vena secanda, si corpus vigeat.

Cap. II.

De erysipelate.

Erysipelas tumor est dolens flavior phlegmone: oritur e sanguine, qui flavae bilis est particeps: et curatur quemadmodum inflammatio.

Cap. III.

De herpete.

Herpes tumor est calidus, pallens e viridi, fitque a bile, et duas, sicuti in secundo libro ad Glauconem dictum est, habet diversitates. Alter dicitur *κεγχρίας* i. e. miliaris, quippe parva ulcuscula habet milii instar: alter vero *ἐσθιώμενος* i. e. exedens, quum carnes exedat et consumat. Curatur vero succo strychni et coriandri et aceto et iis, quae ad depascentia ulcera faciunt.

---

1) Cap. I. lib. V. itidem *λακωβίας* fit mentio: nunc etiam emplastrum esse mihi videtur. Ibi quoque *πίγματα ἀπὸ χαμαιμήλου*. h. l. *πίγμα οἴνου*. Ad illum locum de *πίγματα* emendando cogitaveram, quasi spectaret lintea chamomillae infuso madefacta: hoc quidem quod ad rem ipsam, quum de externo remedio et eo tonico

τος καὶ δεῖ κατ' ἀρχὰς μὲν ἀποκρυστικοῖς χρήσασθαι, οἶον ¹ τῇ ἰακωβίᾳ ἢ πύγματι οἴνου. τελευταῖον δὲ ὅταν μηκέτι ρευματίζεται τὸ μόριον διαφορητικοῖς, οἶον τῇ δι' ἀλωῶν, τῇ κιτρίνῃ· δεῖ δὲ πρῶτον φλεβοτομεῖν, εἰ γε ἄρα δύναται τὸ σῶμα.

Κεφ. β'.

Περὶ ἐρυσσιπέλατος.

¹ Ἐρυσσιπέλας ἐστὶ μετ' ὀδύνης ὄγκος ξανθότερος φλεγμονῆς· γίνεται δὲ ἐπὶ αἵματι ξανθοχολικωτέρῳ· θεραπεύεται δὲ ὡσπερ ἡ φλεγμονή.

Κεφ. γ'.

Περὶ ἕρπητος.

¹ Ἐρπητις ἐστὶν ὄγκος θερμὸς ὠχρότερος, καὶ γίνεται ἀπὸ χολῆς, καὶ ἔχει διαφορὰς δύο, ὡς εἴρηται ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ πρὸς Γλαύκωνα. ὁ μὲν γὰρ λέγεται ² κερχρίας, ἐπειδὴ ἔχει ψυδράκια μικρὰ ὡσπερ κέρχρος. ὁ δὲ δεύτερος ἐσθιόμενος, ἐπειδὴ τρώγει καὶ νέμεται τῆν σάρακα. θεραπεύεται δὲ διὰ χυλοῦ στρυχνοῦ καὶ κοριάνδρου, ὄξους τε καὶ τῶν πρὸς νομὴν ἐπιτηδείων.

---

sermo sit, nunc etiam satis placet: sed minus quod ad ipsum vocabulum. — Nimirum in perpetua vocalium η et υ fluctuatione vellem πύγματα legere eodem sensu quo σύμματα.

2) De hac herpetum divisione cap. I. lib. V. p. 74. Kühnii.

Cap. IV.

De scirrho.

Scirrhus tumor est durus, niger, sine dolore: nascitur vero e melancholico humore: quod in collo fit struma dicitur. Curatur sectione et ustione vel ope medicaminum emollientium: qualia emplastrum κωφῆ dictum et citrinum.

Cap. V.

De oedemate.

Oedema tumor est non dolens, in quem si digitum impingas, cavum oritur et tempore aliquo lapsu rursum evanescit: fit autem a pituita et sunt qui φύγεθλον vocent. Curatur autem spongia madida ex aqua marina, vel aceto, vel lixivio tumori imposita et deligata ita ut comprimat tumorem, sicuti dictum in secundo libro ad Glauconem.

Cap. VI.

De abscessu.

Abscessus est, quando inflammatio in pus transiit et dolor adest vehemens et pulsans: itaque lavandus est et cataplasmate utendum cum duobus seminibus, vel diaphoretico et incidendum. Abscessus autem incisus sinus remanet, qui aqua mulsa eluendus ope fistulae vulnerariae, utendumque adglutinanti medicamine, veluti eo, quod cum Dictamno paratur, vel quod δὲ ἰτεῶν, cum salice.

Κεφ. δ'.

Περὶ σκίρῳου.

Σκίρῳος ἐστὶν ὄγκος σκληρὸς μέλας ἄνευ ὀδύνης, γίνεται δὲ ἐπὶ μελαγχολικῶν χυμῶν· ὅταν δὲ γένηται ἐν τῷ τραχήλῳ λέγεται χοιράς. Θεραπεύεται διὰ χειρουργίας καὶ καύσεως, ἢ διὰ τῶν μαλακτικῶν φαρμάκων· οἷον ἐστὶν ἡ κωφή καὶ τὸ κίτρινον.

Κεφ. ε'.

Περὶ οἰδήματος.

Οἰδήμιά ἐστὶν ὄγκος ἀνώδυνος, ὅταν πηξῆς ἐν αὐτῷ τὸν δάκτυλον κοιλαίνεται καὶ πάλιν μετὰ ὥραν καθίσταται· γίνεται δὲ ἀπὸ φλέγματος καὶ καλοῦσιν αὐτό τινες φύγεθλον· θεραπεύεται δὲ ἐὰν σπόγγον βρέξαντες εἰς θαλάσσιον ὕδωρ, ἢ ὄξος, ἢ σακτὴν ἐπιθῶμεν καὶ ἐπιδησαντες σφίξωμεν, ὡς εἴρηται ἐν ¹ τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ τῶν πρὸς Γλαύκωνα.

Κεφ. ζ'.

Περὶ ἀπόσχηματος.

Ἀπόσχημά ἐστὶν, ὅταν ἡ φλεγμονὴ εἰς πῦον μεταβληθῆ καὶ ὀδύνην σφοδρὰν ἔχη καὶ σφυγματώδη· δεῖ οὖν λούειν καὶ καταπλάττειν τῷ διὰ δύο σπερμάτων, ἢ τῷ διαφορητικῶ χρήσασθαι καὶ χειρουργῆσαι· ὅταν δὲ χειρουργηθῆ τὸ ἀπόσχημα ἐν κόλπῳ μένει καὶ δεῖ μελικράτω κλύζειν διὰ τοῦ τραυματικοῦ φυσωρίου καὶ παρακολλητικῶ χρῆσθαι φαρμάκῳ, οἷον τῷ διὰ δικτάμνου, ἢ τῇ δι' ἰτεῶν.

---

1) Cf. cap. 5. lib. II. ad Glauconem.

Cap. VII.

De anthrace.

Anthrax est, quando sanguis niger et calidus adfluens partem adurit et escharam facit: hoc etiam tamquam simplex vulnus curandum est.

Cap. VIII.

De furunculo.

Furunculus phyma est a calidiore sanguine ortum, ac praecipue in pueris, nascitur autem ad astragalos: sunt qui *μελανθράκην* vocent; curatur autem simplici cataplasmate et medicamento.

Cap. IX.

De bubone.

Bubo inflammatio glandularum est, nascitur autem imprimis in feminibus et axillis et collo: curatur autem sicuti phlegmone. Interdum in abscessum abit.

Cap. X.

De arthritide, podagra et ischiade.

Arthritis fit, quando pituita tenax vel bilis in articularum ligamenta confluit, quod quum in omnibus articulis contingit dicitur arthritis; quum in pedibus, vocatur podagra: quum in acetabulo, ischias dicitur: saepe his laborantes purgandi sunt utendumque medicaminibus in formularum collectionibus annotatis.

Κεφ. ζ'.

Περὶ ἄνθρακος.

Ἄνθραξ ἐστίν, ὅταν αἷμα μέλαν καὶ θερμὸν ἐπιρρέυσαν καύση τὸ μόριον καὶ ἐσχάραν ποιήσῃ καὶ δεῖ καὶ τοῦτο ὡς ψιλὸν ἔλκος θεραπεύειν.

Κεφ. η'.

Περὶ δοθίωνος.

Δοθίων ἐστὶ φῦμα ἀπὸ αἵματος θερμοτέρου γινόμενον; μάλισα παιδίοις· γίνεται δὲ εἰς τὰ σφυρώματα· τινὲς δὲ καλοῦσιν αὐτὸ μελανθράκην. θεραπεύεται δὲ διὰ ψιλοῦ καταπλάσματος καὶ φαρμάκου.

Κεφ. θ'.

Περὶ βουβῶνος.

Βουβῶν ἐστὶ φλεγμονὴ τῶν ἀδένων. μάλισα δὲ γίνεται ἐν τοῖς μηροῖς καὶ μασχάλαις καὶ τραχηλῶ. θεραπεύεται δὲ ὡσπερ ἡ φλεγμονὴ· ἐστὶ δὲ ὅτε καὶ εἰς ἀπόξασιν μεταβάλλει.

Κεφ. ι'.

Περὶ ἀρθρίτιδος, ποδάγρας καὶ ἰσχιάδος.

Ἄρθριτις γίνεται, ὅταν φλέγμα μυξῶδες, ἢ χολὴ ἐπιρρέυσῃ ἐν τοῖς συνδεσμοῖς τῶν ἄρθρων, καὶ εἰ μὲν εἰς ὅλα τὰ ἄρθρα γένηται λέγεται ἀρθρίτις· εἰ δὲ εἰς τοὺς πόδας, λέγεται ποδάγρα· εἰ δὲ εἰς τὴν κοτύλην, λέγεται ἰσχιάς· δεῖ δὲ καθαιρῆναι τοὺς τοιοῦτους πολλὰκις καὶ κεχρησθῆναι τοῖς ἐμφερομένοις ἐν τοῖς δυναμεροῖς βοηθημασι.

Cap. XI.

De steatmate.

Steatoma est tumor durus, rotundus, continens liquidum densum, sicuti fermentum, vel magis liquidum: curatur autem sectione: difficulter enim alia ratione discutitur.

Cap. XII.

De atheromate.

Atheroma tumor est rotundus, steatmate mollior, similiter liquidum continens: qui atheroma vocatur, quia atherae i. e. pulticulae similis est. — Huic etiam manu medentur.

Cap. XIII.

De meliceride.

Meliceris tumor est multa habens foramina, e quibus defluit humor melli similis, unde nomen meliceris: sunt qui καμηλάνθρακα vocent.

Cap. XIV.

De verrucis.

Verruca tumor oblongus est, similis extremitati funis: sin durior est, clavus vocatur: fit autem e crassiori humore ad pedes et manus: ac sunt, qui eas rescent et cauterio frigido adurant.

Κεφ. ια'.

Περὶ σεατώματος.

Στεάτωμά ἐστιν ὄγκος σκληρὸς σρογγύλος περιέχων ὑγρὸν παχὺ, ὡς ἡ ζύμη, ἢ ὑγρότερον· θεραπεύεται δὲ διὰ χειρουργίας· ἄλλως γὰρ διαφορῆσαι δύσκολον.

Κεφ. ιβ'.

Περὶ ἀθήρωματος.

Ἀθήρωμά ἐστιν ὄγκος σρογγύλος μαλακώτερος τοῦ σεατώματος, περιέχων ὁμοίως ὑγρὸν, ὅπερ ἀθήρωμα λεγόμενος ¹ . . . . . καὶ οὕτως διὰ χειρουργίας θεραπεύεται.

Κεφ. ιγ'.

Περὶ μελικηρίδος.

Μελικηρίς ἐστιν ὄγκος ἔχων πολλὰς τροπὰς, ἐξ ὧν ἀπορρεῖ ὑγρὸν ζοικὸς μέλιτι, ὅθεν λέγεται μελικηρίς· τινὲς δὲ αὐτὴν λέγουσι καμηλάνθρακα.

Κεφ. ιδ'.

Περὶ ἀκροχορδόνων.

Ἀκροχορδῶν ἐστὶ μῆκος ὄγκου ζοικὸς τῷ πέρατι τῆς χορδῆς· εἰ δὲ σκληρότερός ἐστι, λέγεται ἤλος· γίνεται δὲ ἀπὸ παχύτερου χυμοῦ περὶ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας καὶ τινες τέμνουσιν αὐτάς, ἢ καίουσι ψυχρῶ καυτῆρι.

---

1) Forte λεγόμενον ὅτι ὅμοιον ἀθήρωμα. Tum vero pro οὕτως malim οὕτως.

Cap. XV.

De lepra.

Lepra fit ex corrosivo humore, quo fit ut squammæ quoque decidant; malum autem, ubi superius evasit, insanabile.

Cap. XVI.

De myrmecia.

Myrmecia tumor est durissimus, vix curatione indigens: ut plurimum parvos quoque capillos habet.

Cap. XVII.

De impetigine.

Impetigo oritur e calido sanguine et putrescente: curatur autem inunctione medicaminum idoneorum.

Cap. XVIII.

De scabie.

Scabies nascitur e salsa et putrescente pituita: hac laborantes purgare oportet et illinire unguentis ad scabiem.

Cap. XIX.

De alphis.

Alphi duas habent diversitates, alter enim albus est et nascitur a pituita; alii nigri fiuntque a melancholico humore: ac remedia ad illos notata sunt in formularum medicinalium collectionibus.

Cap. XX.

De alopecia et ophiasi.

Alopecia est, quum capilli de capite defluunt propter

Κεφ. ιε΄.

Περὶ λέπρας.

Λέπρα γίνεται ἐπὶ χυμῶ διαβρωτικῶ, ὅθεν καὶ λεπίδες ἀποπίπτουσιν· ἐς δὲ τὸ πάθος, εἰ κατακρατήσῃ, ἀνίατον.

Κεφ. ις΄.

Περὶ μυρμηκιάς.

Ἡ μυρμηκία σκληρότατος ὄγκος ἐστὶ σχεδὸν μὴ δεόμενος θεραπείας· ὡς ἐπίπαν ἔχει δὲ καὶ τρίχας μικράς.

Κεφ. ιζ΄.

Περὶ λιχῆνος.

Ὁ λιχῆν γίνεται ἐπὶ θερμῶ καὶ σεσηπότι αἵματι. Θεραπεύεται δὲ τινι τῶν ἐπιτηδείων καταχρόμενος.

Κεφ. ιη΄.

Περὶ ψώρας.

Ἡ ψώρα γίνεται ἐπὶ φλέγματι ἀλμυρῶ καὶ σεσηπότι· καὶ δεῖ τούτους καθαίρειν καὶ συγχρίειν τοῖς ψωρικοῖς ἐπιχρίσμασιν.

Κεφ. ιθ΄.

Περὶ ἀλφῶν.

Οἱ ἀλφοὶ δύο διαφορὰς ἔχουσιν, ὁ μὲν γάρ ἐστὶ λευκός, καὶ γίνεται ἀπὸ φλέγματος, οἱ δὲ μέλανες, καὶ γίνονται ἀπὸ μελαγχολικοῦ χυμοῦ. καὶ γέγραπται περὶ αὐτῶν βοηθήματα ἐν τοῖς δυναμεροῖς.

Κεφ. κ΄.

Περὶ ἀλωπεκίας καὶ ὀφιάσεως.

Ἀλωπεκία ἐστὶν, ὅταν αἱ τρίχες ἀποπίπτωσι τῆς κεφα-

humorem acrem et corrodentem, eorum radices absumentem. Ophiasis autem forma differt: ophiasis enim magis curvata serpentis instar: dictum autem de his et ceteris fere omnibus a GALENO in libris de morbis secundum locos.

Cap. XXI.

De varice.

Varex est, ubi venula in pede vel in femore expansa est et repleta sanguine crassiori et magis melancholico: ad hoc malum circsotomiam adhibemus.

Cap. XXII.

De punctione s. nervorum vulnere.

Punctio dicitur vulnus in nervo, quum hic non totus abscissus est, sed stylo vel alio instrumento huius generis punctus: utendumque tenuibus medicaminibus, veluti tragacantha, euphorbio, nec lavandum, neque aqua tangenda, sed oleo tepido irrigandum, uti praecipit GALENUS in tertio libro de compositione medicamentorum secundum genera, ibi enim mirabiliter circumscribit nervorum vulnera.

Cap. XXIII.

De avulsis et ruptis.

Avulsio, quam plebs τζίωμα vocat, divisio est in imo musculi tendine, ruptio vero disiunctio carnosarum partium musculorum, quae dicitur θλάσμα: indicantur ad eos remedia in formulis medicinalibus.

---

1) Est liber III. non IV. *De Medic. Comp.* per genera,

λης, διὰ χυμὸν δριμύν καὶ διαβρωτικὸν κόπτοντα τὰς
ρίζας αὐτῶν. διαφέρει δὲ ἡ ὀφίασις τῷ σχήματι· ἡ γὰρ
ὀφίασις σκολιωτέρα ἐστὶν ὡσπερ οἱ ὄφεις· εἴρηται δὲ περὶ
τούτων καὶ τῶν ἄλλων σχεδὸν ἀπάντων τῷ Γαληνῷ ἐν
τῷ κατὰ τόπους.

Κεφ. κα'.

Περὶ κίρσου.

Κίρσος ἐστὶν, ὅταν φλεβίον ἐν τῷ ποδὶ ἢ ἐν τῷ μηρῷ
εὐρυνθῆ καὶ πληρωθῆ αἵματος παχυτέρου καὶ μελαγχολικωτέρου· ἐπὶ τούτου χρώμεθα τῇ κίρσοτομίᾳ.

Κεφ. κβ'.

Περὶ νύγματος, (ἤτοι νευροτρότου.)

Νύγμα λέγεται τὸ ἔλκος τὸ ἐν τῷ νεύρῳ, ὅταν μὴ δι'
ὄλου τμηθῆ τὸ νεύρον ἀλλ' ὑπὸ γραφίου ἢ τοιοῦτου τι-
νός νυγῆ· καὶ δεῖ τοῖς λεπτοτέροις φαρμάκοις χρῆσασθαι,
οἷον τῇ τραγακάνθῃ, τῷ εὐφορβίῳ, καὶ μὴ λούειν μηδὲ
ἄπτεσθαι ὕδατος, ἀλλ' ἐλαίῳ χλιαρῷ καταντλεῖν, ὡς
Γαληνὸς ἐν τῷ τετάρτῳ τῆς κατὰ γένους, ἐκεῖ γὰρ
θανμασῶς περιόδευει τοὺς νευροτρότους.

Κεφ. κγ'.

Περὶ σπασματος καὶ ῥήγματος.

Σπασμὸς ἐστὶν, ὅπερ καλοῦσιν οἱ ἰδιῶται τζίρμα, διαί-
ρεσις ἐν βάθει τῶν ἰνῶν τοῦ μυός· ῥήγμα δὲ διαίρεσις
ἐν βάθει τῶν σαρκωδῶν μορίων τῶν μυῶν, ὅπερ λέγεται
θλίσμα· φέρεται δὲ πρὸς ταῦτα βῆθημα ἐν τοῖς δυνα-
μεροῖς.

Cap. XXIV.

De fractura.

Fractura disiunctio ossis est, adhibendaque extensio et contrahensio et compositio et deligatio, ut in libro de fracturis et articulis dictum est.

Cap. XXV.

De ecbyrsomate, s. fractura cum vulnere.

Ecbyrsoma dicitur, quum facta fractura osseque in conspectum, prodeunte cutis solutum est continuum et pars ossis foras exiit. Curatur sicuti fracturae, cura vulneris.

Cap. XXVI.

De exarticulatione et subexarticulatione.

Exarticulatio dicitur quum ossa e naturali coniunctione dimota sunt, veluti ulna e brachio. Sin autem paululum tantum dimota sunt, subexarticulatio audit. Utraque perinde ac fractura curatur.

Haec, optime, a me iam conscripta sunt ut in memoriam tibi revocarem concinne et perspicua oratione. Scientiae enim cupidorum parum interest nominum, in quantum tendunt ad res ipsas. Ac in his quidem, Deo iuvante, nobis est

FINIS,

Κεφ. κδ'.

Περὶ κατάγματος.

Κατάγμα ἐστὶ τοῦ ὀστέου ἢ διαίρεσις καὶ δεῖ τάσει καὶ ἀντιτάσει χρῆσθαι καὶ διαπλάσει καὶ ἐπιδέσει, ὡς εἴρηται ἐν τῷ περὶ ἀγμῶν καὶ ἄρθρων.

Κεφ. κε'.

Περὶ ἐκβυρσώματος.

Ἐκβύρσωμα λέγεται, ὅταν κατάγματος γενομένου καὶ φανέντος τοῦ ὀστοῦ τὸ δέσμα διαιρεθῆ καὶ ἐξέλθῃ μέρος τοῦ ὀστοῦ. Θεραπεύεται δὲ ὡσπερ τὰ κατάγματα ἐπιμελεία τοῦ ἔλκουσ.

Κεφ. κς'.

Περὶ ἐξάρθρωματος καὶ παραρθρώματος.

Ἐξάρθρωμα λέγεται, ὅταν τὰ ἠρμωσμένα ὀστᾶ παρακινηθῆ, οἷον πῆχυς ἐκ τοῦ βραχίονος· εἰ δὲ ἐπ' ὀλίγον μετασῆ, λέγεται παραρθρῶμα. Θεραπεύεται δὲ ἀμφοτέρω ὡς τὰ κατάγματα.

Ταῦτά μοι, θαυμάσιε, γέγραπται ἤδη ἀναμνήσεως ἕνεκεν συντόμου ἅμα καὶ διὰ σαφῶν λέξεων· τοῖς γὰρ ἐπίστασθαι σπουδαίοις ὀλίγον μέλει τῶν ὀνομάτων, ὅσον ἐπείγονται πρὸς τὰ πράγματα· ἐν οἷς σὺν Θεῷ τὸ

ΤΕΛΟΣ.

Codex MS. ex quo Leonis Synopsin edidi, descriptus est a librario, qui dictantis verba calamo excipiebat et perparum Graece intelligebat. Hic praeter alia multa vitia imprimis sic vocabula corrupit, ut vocales ac diphthongos, quorum pronuntiatio parum aut nihil discrepabat, ubique temere miscuerit ac verborum monstra descripserit; adscribamus de permultis pauca.

Confundit ubique:

- ε — αι. hinc ἐπιπολέου, ὄζεναι, ἐξέρετος et contra αἰμοῦνται, πάραισις, πάραιτος.
- η — ι. in μασιτήρες, σκορδινισμός, ἡμίπλικτος et φθήσις, φρενήτις, πτησάνη.
- η — ει. ut χρεῖσθαι. ἐρμεινεύειν. contra φθήρες, κροκοδήλω.
- ι — ει. χειτών et θεραπεία, ἀλίφειν.
- η — ει. ἴδεις, κατενέγκει, προπέσει, τρωθεῖ, παχυνθεῖ. Hinc laeta soloecismorum seges.
- υ — οι. ἀθρυσθῆ. αἰδύον. δύσπννα, contra ἐμποίημα ποῖον.
- ο — ω. ἰδιόται, κολύει. ὀδύνονται. παραδέδοκε.

Istas autem vocabulorum sordes, quae facili et certa medicina tolluntur, ubique eluimus; neque id quicquam indigne feret, reputans haec omnia non solum Graece scientes offendere, sed nonnumquam etiam paulo minus peritos odiose morari. Ceteros etiam errores certo deprehensos correximus: tamen ne quis nimium me licentiae in hoc genere mihi sumsisse conqueri posset, et in animadversionibus subiectis codicis lectiones exhibui, et hic addam reliqua pauca, in quibus incertior emendatio erat.

Lib. II. cap. 4. (καὶ δοκῶ)σι. Supplevi de coniectura.

7. Τοῦ δὲ ληθάργου — ὡς τοῦ ληθάργου in MS. in margine leguntur, sed recipienda putavi.

Lib. III. cap. 1. τὸ ἠθμοειδές. MS. νομοειδές.

6. MS. κινεῖται et ἐμποιεῖ. Istiusmodi soloecismos ubique correxi.

8. ἐκσρέψας. MS. ἐκτρέψας et iterum cap. seq. Sed ἐκσρέφειν, quod servatum est cap. 12. unice verum est. Cf. ARISTOPH. *Plut.* vs. 721.

16. μὴ γένωνται. μὴ in Cod. non legitur. Addendum esse et sententia evincit, et Auctoris *de fin. Med.*, AËTII et PAULI loci de hoc morbo. Forma ἀνακολλίξειν in fine Lexica augeri possunt.

29. πρὸς τοῦτο. Cod. πρῶτον.

39. πρὸ λύχμων. Cod. προλύχρον.

- Lib. IV. cap. 3. *θεραπεύειν. de meo supplevi. Possis etiam omissis θεραπεύειν pro χοή reponere χρῶ.*
8. *ψυχρόν καυτήρα. Medicamen aliquod corrosivum esse existimo.*
- ibid. MS. *σαφυλή δὲ ὅταν φλεγμαίνει τὸ κάτω καὶ παχυνθεῖ ὡσπερ κίων. ἰμάς δὲ κτλ. quae exciderant, revocavi ex THEOPHR. NONNO. cap. 122.*
10. *καὶ παρασυνάγχης. καὶ addidi, quod in Cod. deest. Videmus παρασυνάγχης descriptionem deesse. Cf GALEN. de locis affectis. IV. 6. PAULUM III. 27.*
12. *εἰ δὲ ἀραιά. MS. εἰ δὲ ξερὰ.*
13. *μετὰ ῥυτοῦ. Notandus locus PSELLI in Gloss. (in BOISSON. Anecd. Graec. T. I. p. 239.) Βρυτός, πόμα ἐκ κριθῶν. ubi doct. Editor adire iubet GRUNER. Hist. Zythor. p. 40.*
19. *ζεματίοις — πυρία τε καί. MS. ζεμάτια — πυριαθὲν καί,*
- Lib. V. cap. 1. *τοῦ σομάχου. MS. τοῦ σώματος. Perperam, uti apparet ex sqq.*
- ibid. *ἐπιτιθέναι. MS. ἐπίθεμα. Ceterum ἡ ἰακωβία emplastrum esse videtur; ὁ ἡλαιοσ quid sit, non exputo.*
7. *τὰ κροασικά. An κροάτια?*
10. *διὰ ξυλομάκερος κόκκοις. MS. διὰ ξυλομάκαρος κοηκοῖς. Emendavi ex THEOPHR. NONNO cap. 168.*

Lib. VI. cap. 17. *πλύσματα ποιεῖν ζυπτικά. MS. π. π.
αἰγυπτικά.*

Lib. VII. in fin. *ἐπίξασθαι. MS. κτᾶσθαι.*

Deinde verbo monendum est, irrepsisse hic illic in Leonis orationem Glossemata, quibus dictiones minus vulgo notae illustrarentur, addito fere *τουτέστι* aut *ἦτοι*. Ista omnia facile deprehenduntur: nos pleraque uncinis inclusimus.

INCERTI AUCTORIS

**TRACTATUS DE CIBIS, E LIBRO
DE MEDICINA**

AD

CONSTANTINUM POGONATUM.

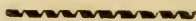
E LIBRO DE MEDICINA AD CONSTAN- TINUM POGONATUM, IMPERATOREM

TRACTATUS.

DE CIBIS.

(*Est hic manifesto doctissimo viro com-
positus*).

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΗΣ

ΕΝ ΤΩ ΕΒΕΛΙΟ ΤΩ ΕΚ ΤΗΣ

Cap. I.

Natura et facultas ciborum et potuum ex eorum gustu cognoscitur. Gustus vero octo distinguuntur: gustus dulcis, gustus amarus, gustus salsus, gustus acér, gustus pinguis, gustus adstringens, gustus acidus, gustus sensu carens.

Ac dulcis quidem gustus calidus est et humidus, atque illis convenit, qui moderate habent et qui boni sanguinis copia gaudent, qui ipse temperatam habeat misionem. In iis vero qui calida et sicca et biliosa

-
- 1) Haec capita usque ad finem capituli *Περὶ οἰνοποσίας* in MS. ad calcem ceterorum aliaque, ut videtur, manu, descripta leguntur. Aptius ceteris praefigi mihi videbantur, adeoque transtuli. Ceterum id animadvertendum, in MS. numeros quosdam ad marginem indicari: hoc quidem loco *νκθ'*, ad seq. caput *νλ'*, dein *μδ'*, denique *μς'*. Libelli inscriptio indicat, *fragmentum* esse ex libro *de Medicina ad Constantinum Pogonatum*.

ἜΞ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΒΙΒΛΟΥ ΠΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ
ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΟΝ ΠΩΓΩΝΑΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΡΟΦΩΝ.

ΣΥΝΤΑΓΜΑ.

(Τυγχάνει τόδε σαφῶς ποιηθῆν παρὰ
ἀνδρὸς σοφωτάτου).

Κεφ. α'.

¹ Γνωσὴ ἢ φύσις καὶ ἡ δύναμις τῶν βρωμάτων καὶ πο-
μάτων ἐκ τῆς αὐτῶν γεύσεως· αἱ δὲ γεύσεις διαιροῦνται
εἰς ² ὀκτώ· γεῦσις γλυκεία· γεῦσις πικρά· γεῦσις ἀλμυ-
ρά· γεῦσις δριμεία· γεῦσις λιπαρά· γεῦσις συπτικῆ·
³ γεῦσις ὀξίζουσα· γεῦσις μὴ ἔχουσα αἴσθησιν.

Καὶ ἡ μὲν γλυκεία γεῦσις ὑπάρχει θερμὴ καὶ ὑγρὰ,
καὶ ἀρμόζουσα τοῖς ἔχουσι σύμμετρον, καὶ πλεονάζει εἰς
αὐτοὺς αἷμα εὐχρησον, ἔχον σύμμετρον κρᾶσιν. τοῖς δὲ
σώματα ἔχουσι θερμὰ καὶ ξηρὰ καὶ χολώδη μετατρέπε-

2) Cf. GAL. de rem. Simpl. I. 38.

3) In cod. legebatur: μὴ ἔχουσα αἴσθησιν γεῦσις τίκτουσα.
Sed quia sic septem tantum genera enumerantur, quis
dubitabit pro corruptis γεῦσις τίκτουσα restituendum fuisse
ὀξίζουσα? quae exponitur in seqq., unde etiam appa-
ret, retrahenda esse haec verba, in locum septimum,
atque ultima fuisse: γεῦσις μὴ ἔχουσα αἴσθησιν.

habent corpora in bilem flavam convertitur. Omnes autem fructus dulces et succulenti minorem habent calorem et siccitatem calore sacchari. At in quovis cibo et potu quo maior dulcedo est eo maior etiam calor.

Amarum maiorem habet calorem et siccitatem quam dulce, nec conducit corpora calida et sicca habentibus. Sed pituitam attenuat, eamque dissolvit et crassos humores concoquit, sitimque facit et esum multi cibi et pituitam secat et e ventriculo sordes crassas et putridas dissolvit. . . . .

sed quae urendi facultatem habent ad gustum, veluti piper, pyrethrum et cepae et allium plurimum quoque caloris habent et corpora laedunt calida et sicca, atque exhalationibus suis capitis dolorem provocant et sanguinem attenuant. Illos autem oportet ea sumere, qui corpora habent frigida et humida et imprimis temporibus frigidis et humidis. Dissolvunt autem humorem abundantem et crassum e ventriculo atque intestinis.

Pingue temperatum habet calorem et humorem: prodest autem illis, qui siccam mitionem habent.

Adstringens vero siccum est et frigidum et utile ca-

---

1) Haec delenda sunt.

2) h. l. insignis lacuna est: nam quae sequuntur τὰ δὲ ἔχοντα κ. τ. λ. ad finem loci περὶ δριμύσιας γεύσεως pertinent, ita ut integer ille de salso gustu deficiat et pars eius, qui est de acri.

ται εἰς χολὴν ξανθὴν· πᾶσα δὲ ὑγρὰ ὀπώρα καὶ γλυ-
κεῖα ἔχει ἐλαττωτέραν θερμότητα καὶ ξηρότητα παρὰ
τὴν θερμότητα τοῦ σάκχαρος. πᾶσα δὲ βρώσις καὶ πόσις
ὅσον πλεονάζει εἰς αὐτὰς ἢ γλυκύτης, τοσοῦτον πλεονά-
ζει καὶ ἡ θερμότης.

Τὸ δὲ πικρὸν κέκτῃται πλειοτέραν θερμότητα καὶ ξη-
ρότητα τοῦ γλυκέος καὶ οὐχ ἀρμόζει τοῖς τὰ σώματα
ἔχουσι θερμὰ καὶ ξηρά. λεπτύνει δὲ τὸ φλέγμα καὶ δια-
λύει αὐτὸ, καὶ πεπαίνει τοὺς παχεῖς χυμοὺς, ¹ καὶ ἀρ-
μόζει τοῖς τὰ σώματα ἔχουσι θερμὰ καὶ ξηρά, ποιεῖ δὲ
δίψαν καὶ πολυφαγίαν καὶ τέμνει τὸ φλέγμα καὶ δια-
λύει ἐκ τοῦ ζομάχου τὰ παχέα περιττώματα καὶ σιδη-
πότα ² . . . . .

τὰ δὲ ἔχοντα ἐκκαυστικὴν δύναμιν εἰς γεῦσιν αὐτῶν,
οἷον τὸ πέπερι, τὸ πύρεθρον, καὶ τὰ κρόμμυα, καὶ τὰ
σκόροδα, κέκτῃται καὶ αὐτὰ πλείσῃν θερμασίαν, καὶ
βλάπτουσι τὰ θερμὰ καὶ ξηρά σώματα καὶ γεννῶσι κε-
φαλαλγίαν ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων αὐτῶν, καὶ λεπτυνου-
σι τὸ αἷμα. χρὴ δὲ λαμβάνειν αὐτὰ τοῖς τὰ σώματα
ἔχουσι καὶ ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ, καὶ μάλιζα τοὺς καιροὺς
τοὺς ψυχροὺς καὶ ὑγροὺς· διαλύουσι δὲ τὴν ὑγρότητα
καὶ παχύτητα ἐκ τοῦ ζομάχου καὶ ἐκ τῶν ἐντέρων.

Τὸ δὲ λιπαρὸν ἔχει σύμμετρον θερμότητα καὶ ὑγρό-
τητα· ἀρμόζει δὲ τοῖς τὴν κρᾶσιν ἔχουσι ξηράν.

Τὸ δὲ ³ εὐφρον ὑπάρχει ξηρὸν καὶ ψυχρὸν καὶ ἕξις

---

3) MS. δομύ. Plura sunt, quae me ad hoc emendandum
impulerunt: primo initio capituli post γεῦσιν λιπαρὸν
enumerat τὴν εὐπικρὴν; tum verba infra obvia τὰ δὲ
ἐλαττωτέραν τὴν εὐφρότητα ἔχοντα indicant h. l. de ad-
stringentibus sermonem esse; de alijs esse non posse;

lidam nimis mistionem habentibus: corroborat autem ventriculum, illumque ad ciborum appetitum impellit, eiusque dolorem sedat, et actionem adauget, et sitim restinguit. Id autem illis noxium est, qui mistione et corpore frigidi sunt: nervos enim debilitat eosque laedit.

Acetum autem propter siccitatem, quam fert eius natura, iis prodest, qui mistionem habent frigidam et humidam, nocet contra corpora sicca habentibus. — Conveniunt adstringentia illis, qui nervos ventriculi multo humore turgidos habent, et in intestinorum morbis prosunt. At quae minus adstringunt veluti cydonia et pira et mala et quaecumque his similia, modicam possident facultatem et vim corroborandi stomachum et ventrem et iecur, et citandi ciborum appetitum. — Verum ante cibum sumta alvum intercludunt et post cibum sumta alvum ducunt.

Gustus autem sensu carens, quorsum referendum album ovi, psyllium et quaecumque his similia, humida sunt et frigida et cito in humorem abeunt: conveniunt autem iis, qui corporis mixtione calidi sunt et sicci.

---

denique τὸ δριμύ ab antiquorum nemine frigidum habitum fuit, sed contra calidissimum, adeo ut τὸ δριμύτατον adurere dicatur, quae tangat.

- 1) MS. ἐν δυνάμει: infra iterum ἐνδυναμεῖ. — Forma certior: vulgo ἐνδυναμώω. In STEPH. *Thes. Lond.*: »ἐνδυναμέω. SCHLEUSNER *Lex. V. T. Glossae ἐνδυναμοῦμαι praevaléo.*” At hoc utrum a forma in — έώ an vero ab altera in — ώω incertum. Mox ἀδυνατοῖ transitive. In *Lexx.* ἀδυνατεῖν, idque intransitive.
- 2) Locum ita legendum existimo: τὸ δὲ ὄξος διὰ τὴν φυσικὴν ξηρότητα τοῖτοις ὠφέλιμον, (vel τοῖτους ὠφελεῖ,)

ἐπιτήθειον τοῖς τὴν κρᾶσιν θερμότεραν ἔχουσιν · ¹ ἐνδυναμει δὲ τὸν ζόμαχον καὶ ἄγει αὐτὸν εἰς ὄρεξιν, καὶ παύει τὸν πόνον αὐτοῦ, καὶ ἐνδυναμει τὴν αὐτοῦ ἐνέργειαν, καὶ καταπραύνει τὴν δίψαν. ἔξι δὲ τὸ τοιοῦτον βλαβερόν τοῖς τὴν κρᾶσιν καὶ τὰ σώματα ἔχουσι ψυχρά, ἀδυνατοῖ δὲ τὰ νεῦρα καὶ βλάπτει αὐτά.

² Τὸ δὲ ὄξος διὰ τὴν φυσικὴν ξηρότητα, ἣν κέκτηνται κρᾶσιν ψυχρὰν καὶ ὑγρὰν. βλαβερὰ δὲ ὑπάρχουσι τοῖς τὰ σώματα ἔχουσι ξηρά. ἀρμόζουσι δὲ τοῖς τὰ νεῦρα τοῦ ζομάχου ἔχουσι χαῦνα ἐκ πολλῆς ὑγρότητος, καὶ ὠφελούσιν ἐν τοῖς κοιλιακοῖς · τὰ δὲ ἐλαττοτέραν τὴν συρότητα ἔχοντα, οἷον τὰ κυδώνια καὶ τὰ ἄπια καὶ τὰ μῆλα καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια ἔχουσι σύμμετρον δύναμιν καὶ ἐνέργειαν εἰς τὸ δυναμειν τὸν ζόμαχον καὶ τὴν κοιλίαν καὶ τὸ ἥπαρ καὶ εἰς τὴν ὄρεξιν τοῦ βρώματος. ἐσθιόμενα δὲ πρὸ τῆς βρώσεως κωλύουσι τὴν ³ φύσιν, καὶ ἐσθιόμενα μετὰ τὴν βρώσιν ἄγουσι τὴν φύσιν.

⁴ Ἡ δὲ γεῦσις ἢ μὴ ἔχουσα αἰσθησιν, οἷον τὰ λευκὰ τῶν ὠῶν καὶ τὸ ψύλλιον καὶ ὅσα τούτοις ὅμοια ὑπάρχουσι, ὑγρὰ καὶ ψυχρὰ καὶ μετατρέπονται ταχέως εἰς τὴν ὑγρότητα, ἀρμόζουσι δὲ τοῖς ἔχουσι τὴν κρᾶσιν τῶν σωμάτων θερμὴν καὶ ξηράν.

οἱ κέκτηνται κρᾶσιν ψυχρὰν καὶ ὑγρὰν, βλαβερόν δὲ ὑπάρχει τοῖς τὰ σώματα ἔχουσι ξηρά. Quam sententiam veluti in parenthesis dici opinor, ita ut seq. ἀρμόζουσι rursum ad τὰ γίφοντα in universum referatur.

- 3) Respicitur GALENI de Prota rhetore historia, quam legimus cap. 22. II. *de alim. fac.* Hinc constat τὴν φύσιν κωλίειν valere τὴν γαστέρα ἐπέχειν, quod Lexx. ignotum. Verosimiliter e φύσαν, HIPPOCRATI φύσιν Ionice, originem duxit, ita ut temporis tractu φύσιν diverso quodammodo sensu dixerint.

Cap. II.

De alimento e seminibus et fructibus.

Triticum calore abundat et seminibus omnibus praestat: sanguinem autem gignit bonum et valde laudabilem. Hordeum vero frigoris plenum est, alimentumque ab illo minus nutrit quam quod a tritico: conducit autem natura frigidioribus. — Oryza calidum inter et frigidum intermedia est, alvum vero adstringit: sin autem cum condimento coquitur alvum facilem reddit. Hyoscyamus frigido abundat et flatum et spiritum in ventre gignit et in capite gravitatem: at cum aceto coctus alvum sistit. Cicer calorem habet, gignit autem hic quoque flatum in ventre: sed menstrua ducit et urinam multam et ad venterem impellit. Lens frigida et sicca corpus siccatur et melancholico humore abundat; facit etiam visum hebetudinem et corpora refrigerat. Lupini calidi et sicci, digestu difficiles, menstrua prodire faciunt: quodsi maceratione in aqua tepida dulcia reddita sint, minus nutrimenti praebent et facilius digeruntur. Faseolus mixtionem habet calidam et humidam: flatum in ventre gignit, alvum ducit et urinam multam et menstrua, noctem in somniis turpat. Milium siccum est et corpus nutrit, alvum sistit. Panis autem e tri-

---

1) Πλεονάζει τῇ ψυχρότητι indicare voluit et fere emendaveris: infra tamen iterum ὑσκήαμος πλησιάζει. Πλήσα abunde DU CANG. adnotat: num forte hinc efficere licet πλησιάζειν recentioribus illis temporibus πλεονάζειν valuisse?

2) Mihi vel ista ad τὸν σῖτον referenda et pone πάνυ καλόν

Κεφ. β'.

Περὶ τροφῆς σπερμάτων καὶ καρπῶν.

Ὁ σῖτος πλεονάζει τῇ θερμότητι καὶ ὑπάρχει βελτιώ-
τερος πάντων τῶν σπερμάτων, γεννᾷ δὲ αἷμα εὐχρηστον
καὶ πάνυ καλόν. ἡ δὲ κριθή ¹ πλησιάζει τὴν ψυχρότητα
καὶ ἐστὶν ἡ τροφή αὐτῆς ἐλαττοτέρα τῆς τροφῆς τοῦ σί-
του, ² οὐχ ἀρμόζει δὲ τοῖς τὴν φύσιν ἔχουσι θερμοτέραν.
ἡ ὄρουσα σίμμετρος (μέσον) θερμότητος καὶ ψυχρότητος,
ὑπάρχει δὲ κωλυτικὴ τῆς φύσεως· εἰ δὲ ἐψηθῆ μετὰ ἀρ-
τίματος γίνεται εὐκόλιος. ὑοσκύαμος πλησιάζει τῇ ψυ-
χρότητι καὶ τίκτει φύσαν καὶ πνεῦμα ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ
βάρος ἐν τῇ κεφαλῇ· ἐψηθεῖς δὲ μετὰ ὄξους κωλύει τὴν
φύσιν. ἐρέβινθος ἔχει θερμότητα, γεννᾷ δὲ καὶ αὐτὸς
φύσας ἐν τῇ κοιλίᾳ· ἄγει δὲ καταμήνια καὶ πληθύνει
τὰ οὖρα καὶ τὴν συνουσίαν. ἡ φακῆ ψυχρὰ καὶ ξηρὰ,
ξηραίνει τὸ σῶμα καὶ πλεονάζει μελαγχολικῶ χυμῶ. ποιεῖ
δὲ καὶ ἀμβλυωπίαν καὶ ψύχει τὰ σώματα. θερμῖα θερμῖα
καὶ ξηρὰ, δύσπεπτα, καταμηνίων ἀγωγικὰ. εἰ δὲ γλυ-
κανθῶσιν ἐν ὕδατι γλιαρῶ, γεννῶσιν ἐλαφροτέραν τρο-
φήν καὶ ³ ἥσσον δύσπεπτον. φάσουλιν ἔχει κοῤῥασιν θερμῖν
καὶ ὑγρὰν· γεννᾷ ἀνέμους ἐν τῇ κοιλίᾳ, ἄγει τὴν φύ-
σιν, πληθύνει τὰ οὖρα, ἄγει τὰ καταμήνια, ⁴ ποιεῖ
ἐνυπνιασμὸν κακόν. ὁ κέγχρος ὑπάρχει ξηρὸς καὶ τρέφει
τὸ σῶμα, κωλύει τὴν φύσιν. Ὁ δὲ ἄρτος ὁ γινόμενος

· inserenda videntur, vel, ubi sedem suam apte tuebun-
tur, ψυχροτέραν scribendum esse.

3) Ἐσσον de coniectura supplevi, sensus enim prorsus id
flagitat. Cf. GAL. de Alim. Fac. I. 23.

4) Conf. SYM. SETHI de Alim. lib. p. 140: ἰδιότητι δὲ ἐν
ταραχώδεις ὄνειρους ποιούσι.

tico factus omnibus cibis praestat et melius nutrit, imprimis tamen purus, modicam quantitatem fermenti habens et salis et ad intermedium quoddam siccitatem inter et mollitiem, tritus cum pauxillo aniso et foeniculi semine et mastiche pulcherrimus est. At qui mixtionem calidam habet, is massae sesamum addat: sin autem magis humidum panem quis reddere cupit, terat cum oleo amygdalarum. Amylum frigidum est et siccum: emollit pectus et cervicem: sed cum amygdalis tritis coctum et saccharo intestinorum difficultate laborantibus prodest. Cremor hordei, qui ptisana est, prodest in febribus acutis: calorem et sitim sedat: conducit etiam in morbis thoracis.

Cap. III.

De aquae potu.

Aqua naturalem in corpore humorem servat, et distribuit nutrimentum per totum corpus et per venas: utilis est iis qui mixtione frigidi sunt et sicci, et in tempestate calidissima et aestate. Aqua autem dulcis et levis optima aquarum omnium: melior si insuper mali odoris est expers. Quinque sunt aquarum genera: aqua fontana, aqua puteana, aqua fluvialis, aqua pluvia, aqua quae in stagnis. At aqua fontana pura et dulcis hyeme calida est: aqua salsa sicca est admodum, similiter quoque aqua quae adstringit sty-

---

1) Compositum hoc a solo DU CANGIO notatur in ἐπισωζομένη, ubi tamen nihil quod huc faciat; ἐπισύζειν h. l.

ἐκ τοῦ σίτου ὑπάρχει βελτιώτερος πάντων τῶν βρωμάτων
καὶ εὐτροφώτερος· μάλισα δὲ ὁ καθαρὸς, ὁ ἔχων σύμ-
μετρον ζύμην καὶ ἄλας καὶ πλασόμενος μέσον ξηρότη-
τος καὶ ἀπαλότητος σὺν ὀλίγῳ τῷ ἀνίσῳ καὶ σπέρματος
μαλάθρου καὶ μαζίγης ἐστὶ κάλλιστος· ὁ δὲ ἔχων θερμο-
τητα κράσεως ἐνωσάτω εἰς τὸ κατάπλασμα σήσαμον· εἰ
δὲ θέλει τις προσθεῖναι (ἐν) τῷ ἄρτῳ πλείονα ὑγρότητα
καταπλαστέτω τῷ ἄρτῳ ἔλαιον τῶν ἀμυγδάλων· κατά-
σατον ψυχρὸν καὶ ξηρὸν, ἀπαλύνει τὸ σῆθος καὶ τὸν
τράχηλον, ἐψηθεῖς δὲ σὺν ἀμυγδαλοῖς τετριμμένοις καὶ
σάκχαρι ὠφελεῖ δυσεντερικούς. Ὁ δὲ χυλὸς τῆς κριθῆς,
(ὃ ἐστὶ πτισάνη) ὠφελεῖ εἰς τοὺς ὄξεις πυρετούς· πρᾶυ-
νει δὲ τὴν θέρμην καὶ δίψαν· ὠφελεῖ δὲ καὶ εἰς τὰ
πάθη, τὰ γινόμενα ἐν τῷ θώρακι.

Κεφ. γ'.

Περὶ πόσεως ὑδάτων.

Τὸ ὕδωρ φυλάττει τὴν φυσικὴν ὑγρότητα τοῦ σώματος,
ἐπισώζει δὲ τὴν τροφήν εἰς ἅπαν τὸ σῶμα καὶ εἰς τὰς
φλέβας· ἀρμόζει δὲ τὴν κρᾶσιν ἔχουσι θερμὴν καὶ ξη-
ρὰν, καὶ ἐν θερμοτάτῳ τοῦ καιροῦ καὶ τοῦ θέρους· τὸ
δὲ γλυκὺ ὕδωρ καὶ ἐλαφρὸν ὑπάρχει βελτιώτερον πάντων
τῶν ὑδάτων· μᾶλλον δὲ τὸ μὴ ἔχον δυσωδίαν. Τὰ γένη
δὲ τῶν ὑδάτων εἰσὶ πέντε· ὕδωρ πηγαῖον, ὕδωρ φρέα-
τος, ὕδωρ ² ποταμιαῖον, ὕδωρ ὄμβριον, ὕδωρ τὸ ἐν ταῖς
λίμναις. Τὸ δὲ πηγαῖον ὕδωρ, τὸ καθαρὸν καὶ γλυκὺ
ἐστὶ τῷ χειμῶνι θερμόν. Τὸ δὲ ἀλμυρὸν ὕδωρ ὑπάρχει

significat, me iudici, efficere ut quid sublime feratur,
ita ut dispergi valeat. Fort. leg. ἐπισώζει.

2) Forma ποταμιαῖον ignota lexicis.

ptica : aqua calida pota ante cibum pituitam dissolvit et sordes residuas attenuat : qui dulci aqua lavatur corporis mixtionem corrigit : aqua aeris plena siccatur impetiginem multum humoris habentem et corporibus crassis et humidis prodest.

Cap. IV.

De vini potu.

Vinum quod fit ex uva matura et dulci valde calidum est, et vinum ex uva maturescente necdum dulci minorem calorem habet : minus calidum quoque ipsum vinum album. Rubrum vinum crassum est propter substantiam terrenam abundantem in nigra uva ob adstringendi vim, quae in illo inest. Vinum auri colorem referens et acerbum, modice dulce et adstringens, calidius est quovis alio vino : eiusmodi vinum convenit senibus et mixtione frigidis ; iis vero qui calidioris mixtionis sunt non convenit ; sed hominibus exhaustis labore conducit vinum nigrum et austerum et dulce, et novum quidem vinum magis nutrit, et sanguinis copiam facit. Vinum stomachum calefacit

-
- 3) MS. *λυμένοις* : dedi quod sensus loci postulare videtur. *Γλυκός* notatur a DU CANGIO. — Mira dictio *τό χαλκόν ὕδωρ* etiamsi *χαλκός* adiectivum esset : suspicor *χαλκόν ἔχον* scriptum fuisse.
- 2) Dubium non est, quin inter *γινόμενος* et *ἐπάσχει* vocabula interciderint, forte *ἐκ τῆς περκαζούσης καὶ ὄξι-ζούσης σαφυλῆς* scriptum fuit.

κατάξηρον πάνν· ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ συπτικὸν ὕδωρ. Τὸ δὲ θερμὸν ὕδωρ πινόμενον πρὸ τῆς βρώσεως διαλύει τὰ φλέγματα καὶ λεπτύνει τὰ περιττώματα· ὁ δὲ ¹ λουόμενος τοῖς γλυκοῖς ὕδασι εὐθετεῖ τὴν κοῤῃσιν τοῦ σώματος· τὸ δὲ χαλκὸν ὕδωρ ξηραίνει τὴν ψώραν τὴν ἔχουσαν πολλὴν ὑγρότητα καὶ ὠφελεῖ τὰ παχέα καὶ ὑγρά τῶν σωμαίων.

Κεφ. δ'.

Περὶ οἴνοποσίας.

Οἶνος ὁ γινόμενος ἐκ τῆς πεπανθείσης σαφυλῆς καὶ γλυκανθείσης πάνν ὑπάρχει θερμὸς καὶ ὁ οἶνος ὁ ² γινόμενος — ὑπάρχει λεπτότερος τῇ θερμότητι· ὁ δὲ λευκὸς οἶνος καὶ αὐτὸς ἔχει ἐλαττοτέραν τὴν θερμὴν. ὁ δὲ ἐρυθρὸς οἶνος ὑπάρχει παχὺς διὰ τὸ πλεονάζειν τὴν γεώδη οὐσίαν εἰς τὴν μέλαιναν σαφυλὴν διὰ τὴν συφότητα, ἣν κέκτηται. ὁ δὲ χρυσοειδῆς οἶνος καὶ αὐξηρῖζων, σύμμετρος γλυκύτητος καὶ συφότητος, ὑπάρχει θερμότερος πάντος οἴνου· ἀρμόζει δὲ ὁ τοιοῦτος οἶνος τοῖς γέρονσι καὶ τοῖς τὴν κοῤῃσιν ἔχουσι ψυχράν· οἱ δὲ κεκτημένοι θερμότεραν κοῤῃσιν, ³ οὐχ ἀρμόζει αὐτοῖς· τοῖς δὲ κεκοπιαικόσιν ἀνθρώποις ἀρμόζει οἶνος ὁ ⁴ μελίης καὶ συφίζων καὶ γλυκὺς καὶ ὁ μὲν νέος οἶνος εὐτροφώτερός ἐστι, γεννᾷ δὲ πλῆθος αἵματος. Ὁ δὲ οἶνος θερμαίνει τὸν σό-

3) Negatio in MS. omissa: facile patet addendam esse.

4) Μελίης notatu dignum. Μελίης σῖτος in *Thes.* ΣΤΕΡΗ, adfertur e ΤΗΘΡΗΡ. — Pro quo SCHNEID. *Μελίλωτος* dedit cf. adn. ad *Hist. pl.* VII. 15. 3. — Hoc igitur huc nihil. — Οἶνος μέλιης καὶ αὐξηρός inde ab Hipp. apud medicos frequens. — Itaque μελίης h. l. *niger mihl.*

et residuas a digestionē sordes attenuat, et calidum innatum incendit, et multum sanguinis facit. Sin autem nimis copiose vinum bibitur et ebrietas est continua valde laedit corporis partes, veluti iecur, cerebrum, nervos, et tremorem facit per totum corpus et oris ventriculi morsum et digestio quominus fiat impedit et oculos resolvit et totum corpus: vinum autem ex uvis passis quod bibitur bonum est et maiorem calorem habet et iis convenit qui magis nutriri debent. At vinum e melle paratum plus habet calidi et sicci quam quodvis aliud vinum et mixtione frigidis ac humidis prodest et ad tempestates et loca frigida. Detergit stomachum et purgat crassis et pituitosis residuis, et cibus ut alat efficit et bonum facit colorem faciei. Sunt autem, qui melli, dum paratur, aromata calefacientia addant.

Cap. V.

Quae bonis succi sunt.

Optimi succi alimenrorum fere omnium est lac optimum et imprimis quod a bene habentibus animalibus provenit, potum simulac mulctum est. Sumere autem id oportet ante quemvis alium cibum et potum,

---

1) Legitur in MS. *εἰ δὲ εἰς πλῆθος πόσις et οἱ συνεχεῖς μέθη.*

2) MS. *παροῖ.*

μαχον καὶ λεπτύνει τὰ περιττώματα καὶ ἀναζώπυρεϊ τὸ ἔμφυτον θερμὸν, καὶ ποιεῖ αἷμα πολυ¹. ἡ δὲ εἰς πλῆθος πόσις τοῦ οἴνου καὶ ἡ συνεχῆς μέθη πάνυ βλάπτει τὰ μόρια τοῦ σώματος, οἷον τὸ ἥπαρ, τὸν ἐγκέφαλον καὶ τὰ νεῦρα καὶ ποιεῖ τρόμον εἰς τὸ σῶμα ἅπαν καὶ ποιεῖ καρδιωγμὸν καὶ ἀπεψίας καὶ ² παρεῖ τὰ ὄμματα καὶ παράλυσιν ἐργάζεται τοῦ παντός ὁ οἶνος· ὁ δὲ οἶνος ὁ πινόμενος ἐκ τῶν σαφίδων ὑπάρχει καλός, καὶ ἔχει πλειοτέραν θέρμην καὶ ἀρμόζει τοῖς χρήζουσιν πολυσαρκίαν. Ὁ δὲ οἶνος ὁ σκευασθεὶς ἐκ τοῦ μέλιτος κέκτηται πλειοτέραν θέρμην καὶ ξηρότητα ³ ὑπὲρ πάντα οἶνον καὶ ὠφελεῖ τοὺς τὰς κράσεις ἔχοντας ψυχρὰς καὶ ὑγρὰς, καὶ εἰς τὴν ψυχρότητα καιρῶν καὶ τόπων. ἔσι δὲ ὑπτι- κός καὶ καθαρτικός σομάχου εἰς τὰ παχέα περιττώματα καὶ φλεγματώδη, καὶ χωνεύει τὴν βρωσιν καὶ ποιεῖ εὐ- χροίαν εἰς τὸ πρόσωπον. εἰσὶ δὲ τινες μινύθοντες εἰς τὴν σκευασίαν τοῦ μέλιτος ἀρώματα θερμά. (καὶ ποιεῖ πλειο- τέραν θέρμην ὑπὲρ πάντα οἶνον καὶ ὠφελεῖ τοῖς τὰ σώ- ματα ἔχουσι ψυχρὰ καὶ ὑγρὰ, καὶ εἰς τοὺς ψυχροὺς και- ροὺς καὶ τόπους).

Κε φ. ε'.

⁴ Ὅσα εὐχυμα.

Εὐχυμωτάτον ἔσι τὸ ἄριζον γάλα σχεδὸν ἀπάντων, καὶ μάλισα τὸ τῶν εὐεκτούντων ζώων, ὅταν ἀμελχθῆ πι- νόμενον εὐθέρως. προλαμβάνειν δὲ τοῦτο χρὴ πρὸ παντός σιτίου καὶ ποτοῦ, καὶ μηδὲν ἕτερον μετ' αὐτοῦ συνεσθίειν

3) Ὑπὲρ h.l. in MS. deficit: ex iis, quae uncinis inclusimus, repetivimus.

4) Inscriptio in MS. deficit.

neque aliud quid simul cum eo comedere, donec concoctum sit et ad inferiorem ventrem descenderit: nam si vel exiguum quid solummodo cibi cuiuslibet cum eo miscetur, id ipsum corrumpitur et quod postea assumitur. Bonum igitur mane illud bibere simulac mulctum est et post suntum leniter deambulare a cibis abstinentem: initio enim alvum movet ac dein maxime nutrit neque amplius deturbat intestinum sed etiam sistit alvum: post lac vero boni succi sunt etiam avium ova trementia et veluti sorbilia, minus vero laudabilia in sartagine frixa. Carnes prae omnibus boni succi sunt gallinae et phasiani et gallorum testiculi et reliquarum volucrum carnes, perdicis, inquam, attagenis, columbae, turdi, merularum et parvorum passerum, e quibus troglitae sunt. His autem duriores et digestu difficiliore carnes pavonis et turturis, quibus etiam duriores palumbi carnes et anatis et gruis: sordes in intestinis magis faciunt anserum et cygnorum et tardarum avium carnes. His autem ipsis meliores sunt carnes nondum adultorum animalium i. e. molles; nocivae contra vetustiores et recens natae carnes ipsorum horum animalium. Praestantissimas

-
- 1) Hoc interpretatione indiget: quid enim est τὰ ὠὰ τῶν χυτῶν? — χύτρα olla est, testa. — Omnes antiqui et noster paulo inferius damnant ὠὰ τὰ ταγηνισά, cf. GAL. de alim. fac. III. 22. Haec autem significari existimo; ita ut fere emendandum censeam τὰ ἐκ τῶν χυτῶν.
  - 2) Apud AETHIUM II. 130. et PAULUM I. 82. habemus πέδικος καὶ ἀταγήνος καὶ περισεθᾶς. Noster diminutiva frequentissime usurpans ταγηνάριον, quod vulgo dicitur, voluit, sed τραγινάριον dixit, Duc. tamen ταγηνάριον e nostro citat. App. p. 181.

ἕως ἂν πεφθῇ καὶ διακαταρῶνῃ εἰς τὰ κάτω. καὶ γὰρ εἰ καὶ μικρὸν οὐτινοσοῦν προσμιγείη, τοῦτο αὐτό τε διαφθείρεται καὶ τὸ ἐπ' αὐτῷ προσληφθέν. καλὸν οὖν ἐσιν ἐκ πρωΐας πίνειν τοῦτο εὐθὺ μέλγητον καὶ ἀσιτεῖν ἐπ' αὐτῷ ἡσυχῇ περιπατοῦντα. καταρχάς μὲν γὰρ κινεῖ τὴν κοιλίαν καὶ μετὰ τοῦτο τρέφει μάλισα καὶ οὐκέτι διαχωρεῖ ἀλλ' ἴστησι τὰ ἔντερα. Μετὰ δὲ τὸ γάλα εὐχυμά εἰσι καὶ τὰ ὠὰ τῶν ὀρνίθων, τὰ τρομητὰ, ἤγουν τὰ ῥοφητὰ, ¹ χείρονα δὲ τὰ τῶν χυτρῶν. Κρέατα δὲ εὐχυμα πρὸ πάντων ὀρνιθος οἰκιδίας καὶ φασιανοῦ καὶ οἱ ὄρχεις τῶν ἀλεκτοριῶν καὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν πετομένων, πέρδικός φημι ² τραγιναρίου, περιξερᾶς, κίχλης, κοσσέφων καὶ τῶν μικρῶν ξρουθίων, ἐν οἷς εἰσιν οἱ ³ τρογλίται. Σκληρότερα δὲ τούτων καὶ δυσπεπτότερα καὶ νευρωδέξερα τὰ τοῦ ταῶ καὶ τῆς τρυγόνοσ καὶ ἔτι τούτων σκληρότερα τὰ τῆς γάττης καὶ τῆς νήσσης καὶ τοῦ γεράνου· περιττωματικώτερα δὲ τὰ τῶν χηνῶν καὶ κίκνων καὶ ⁴ ὠτίδων. Τούτων δ' αὐτῶν εὐχυμότερά εἰσι τὰ τῶν ἔτι ἀξανομένων, βλαβερά δὲ τὰ παλαιὰ ⁵ καὶ τὰ νεαγενῆ δὲ τούτων αὐτῶν. κάλλιζα ὀρνιθες οἰκιδίαι καὶ περιξεραὶ αἱ κατ' αἰρῶν διαιτώμεναι· καθόλου δὲ τὰ

3) PAULUS l. l. ἐν οἷς εἰσιν καὶ οἱ πυργίται. — AëTIUS: καὶ τῶν μικρῶν ξρουθίων, καὶ τῶν πυργίδων (sic). — Hunc ex illo emendes. — Τρωγλίτης et πυργίτης ergo eadem avis? Conf. DU CANG. ad illam vocem.

4) MS. ἰτίδων de scriptura οὐτίδων et ὠτίδων GAL. de *Alim. Facult.* III. 20.

5) MS. καὶ τὰ νεαγενῆ δὲ τούτων αὐτῶν κάλλιζα. ὀρνιθες οἰκιδίαι κ. τ. λ. Haec lectio propterea constare nequit quod iuniorum animalium carnes περιττωματικαὶ dicuntur. Cf. GAL. de *Alim. Fac.* III. 19. Hinc interpunctionem mutavi.

carnes praebent aves domesticae et columbae in lolio degentes: in universum quae corpus exercent animalia et siccioribus alimentis vescuntur et aërem spirant purum et tenuem contrariis praestant (i. e., humidiora alimenta sumentibus, et corpus non exercentibus); tamen his quoque, modo tenerrimam habeant carnem, ad satietatem usque vesci licet. E quadrupedibus agnitis praestant hoedi: magis nocent quae cum pelle coquuntur. E piscibus vero marini et saxatiles, in quibus etiam qui e mare capitur mugil et lupus: tum etiam cartilaginei et gobiones et mustelae, ceterique huius generis, excepto quod duriores sunt triglae maiores. Inter boni et mali succi pisces intermedii sunt targi, buglossi, soleae; et in universum illi pisces sunt saluberrimi, qui viscidi et una iniucundi quid ad gustum habent.

-
- 1) MS. τῶν ἀειμνάζωντων μέντι τιούτων ἢ καὶ μάλιζα μαλακὴν ἐχὼ τὴν σάρκα καὶ οἷς κορωνετίην. Locum restituere non potui nisi collato AËTII cap. 238. II. ubi: ἔχεις δὲ γνωρίσματα πάσης ζώου σαρκός, τό τε ψαφρόν καὶ τὸ μαλακόν· οἷς μὲν γὰρ ἂν ὑπάρχη τὸ συναμφότερον εἰς κόρον ἐσθίειν. οἷς δὲ θάτερον μόνον ἐσθίειν μὲν ποτε, φυλάττεσθαι δὲ εἰς κόρον. Haec quidem maximam difficultatem οἷς κορωνετίην sublevarunt Ad ἀγμνάζων et locum universum cf. GAL. de Alim. Fac. III. 14.
  - 2) Ἐκεῖθεν i. e. ex mari: distinguunt duas species marinum et fluviatilem: illum praeferunt. Cf. GAL. de Alim. Fac. III. 25. AËTIUM II. 137.
  - 3) MS. λωβιοί. Licere mihi credidi κοβιοί corrigere; cf. GAL. de Alim. Fac. III. 29. AËTIUM II. 141. SETHI p. 60. cet.
  - 4) Vulgo γαλέα: infra cap. 14. κοβία pro vulgato κώβιοι: Sunt haec quoque formae diminutivae.

γεγυμνασμένα καὶ τὰ ξηροτέροις τροφαῖς χρώμενα καὶ τὰ καθαρὸν καὶ λεπτὸν ἀναπνέοντα τὸν ἀέρα βελτίονα τῶν ἐναντίων, (τουτέστι τῶν ὑγροτέροις τροφαῖς χρωμένων καὶ ¹ τῶν ἀγυμνάζων), τῶν μέντοι τοιούτων εἰ καὶ μάλισα μαλακὴν ἔχει τὴν σάρκα καὶ εἰς κόρον ἐσθίειν. Τῶν δὲ πεζῶν τῶν ἀρνείων κρείττους εἰσὶν ἔριφοι· βλαβερώτερα τὰ μετὰ τοῦ δέρματος ἐψόμενα. Ἰχθύων δὲ οἱ πελάγιοι καὶ πετραῖοι, ἐν οἷς ἔστι καὶ ² ὁ ἐκείθεν κρατούμενος κέφαλος καὶ ὁ λάβραξ· ἔτι τε καὶ τὰ σελάχια καὶ ³ κωβιοὶ καὶ ⁴ γαλία καὶ οἱ ἐφεξῆς τούτων πλὴν ὅτι σκληρότεραί εἰσιν αἱ μεγάλαι τρίγλαι. μέσοι δὲ εὐχύμων καὶ κακοχύμων εἰσὶν οἱ ⁵ θάργοι, βούγλωσσα, ⁶ ψισσίον. καὶ καθόλου ⁷ τῶν ἰχθύων κάλλιμοι, ὅσοι μὲν γλισχροτήτά τινα καὶ τινα μὲν γε ἀηδῖαν ἔχουσιν ἐν τῇ γεύσει.

5) Nomen θάργος de pisce frustra quaesivi. — Σάργον habet ARIST. *Hist. An.* VI. 16. — Suspisor tamen loco nostro τάργοι pro τράγοι legendum esse. cf. PLINIUM XXXII₃ cap. ult. ATHEN. VIII. 2.

6) Βούγλωσσα et ψῆττα a GAL. una nominantur cap. 30. lib. III. de *Alim. Fac.* ubi hae species inter se admodum similes dicuntur. — MS. ψισσίον dat: quin ψῆττα significetur nullus dubito: itaque ψῆττα, ψῆσσα, ψησσίον, ψισσίον et ψηττίον, ψιττίον cf. STEPH. *Thes.* Lond. in ψῆσσα p. 10862. C.

7) MS. τῶν οἰχθῶϊων κάλοιξιόσι μὲν σκληρότητα τινα μὲν τε ἀηδῖαν ἔχουσιν ἐν τῇ γεύσει. Dedi quod mihi verosimillimum videbatur. De coniectura καὶ τινα interposui, credens γλισχροτήτά τινα καὶ τινα μὲν γε ἀηδῖαν voluisse auctorem: nimirum γλισχροτήτητα tantum commendari potuisse opinor, ubi modum non excederet. — Forte pro ἀηδῖαν voluit ἐηδῖαν: talia saepius permittuntur.

E quadrupedibus animalibus carnes tenerorum porcellorum, v. c. unum annum natorum et eorum qui nondum biennes sunt, et mammae et pedes: his deteriores nares et aures: ferorum animalium carnes praestantiores quam domesticorum. Panis purus et bene paratus, alica, triticum mola haud ita subtiliter comminutum, hordeum decortiatum et bene coctum. E leguminibus fabae, e fructibus ficus maturae et maturae uvae brevi tempore suspensae; caricae brevi a ventriculo subactae boni succi sunt, sed in ventriculo remorantes malum succum gignunt: cum nucibus vero comestae praestantissimae: quicumque vero cum alio quodam cibo ficus et caricae comedunt, non leviter laeduntur: castaneae non mali sunt succi, nisi quod difficulter digeruntur, sed cocta facile subiguntur. E quibus unguenta fiunt, ex his thus, pistacia et amygdalae. Ex oleribus lactuca et dein intybus. E vinis autem quae boni odoris sunt et facile digeruntur.

-
- 1) DU CANGIUS h. l. citat in voce *μασάριον* in Appendice: legit autem: *καὶ μήπω τὴν διαίτιαν πληρώσαντα· καὶ ταμασάγια, καὶ οἱ πόδες, τούτων τὰ χεῖρονα αἱ ἕϊνες καὶ ὠτα.* — En locum, qualem in schedis meis lego: *καὶ τὰ μίπω διετίας πληρώσαντες καὶ ταμασάγια καὶ ἰπώδες τοῦδε χοίραις αἱ ἕϊνες καὶ ταῦτα.* — Dedi quod salvo sensu ad cod. lectionem proxime accedit.
  - 2) MS. *δε πωρῶν* (sic) plur. num. infra etiam obvius in cap. *ὅσα λεπτύνει*, quem locum cf. Nimirum collato illo loco *ὀπωρῶν* dedi; possit ceterum forsitan *πωρῶν* servari cf. DU C. p. 1051. *ὀπωρικόν, πωρικόν.*
  - 3) cf. MEURSIUM et DU CANG. in *κρεμασεῖν*.

Τῶν δὲ πεζῶν ζώων αἱ σάρκες τῶν τρυφερῶν χοιριδίων, οἷον τὰ ἐνιαυσία ¹ καὶ τὰ μῆπω διετίαν πληρώσαντα, καὶ τὰ μαζάρια καὶ οἱ πόδες· τοῦδε χείρους αἱ ῥῖνες καὶ τὰ ὠτα. τῶν δὲ ἀγρίων ζώων ἡ σὰρξ εὐχνημότερα τῶν ἡμέρων. Ἄρτος καθαρὸς καὶ καλῶς ἐσκευασμένος· χόνδρος (σίων), σῖτος ἀδρομερῆς ἀλληλεσμένος, κριθαὶ ἀπολεπισθεῖσαι καὶ καλῶς ἐψηθεῖσαι. Τῶν δ' ὀσπρίων κῆμοι, τῶν ² δ' ὀπωρῶν σῦκα ὠριμα καὶ σαφυλαὶ ὠριμοὶ ³ κρεμασοῦσαι ἐπ' ὀλίγω· ⁴ ἰσχάδες ταχὺ μὲν πεφθεῖσαι εὐχνημοί, χρονίσασαι δ' ἐν τῇ γαστρὶ κακόχνημοι γίνονται, μετὰ δὲ καρῶν ἐσθιόμεναι κάλλισαι, ὅσοι δὲ μετ' ἄλλου τινὸς τῶν ἐδεσμάτων ἐσθίουσι τὰ σῦκα καὶ τὰς ἰσχάδας οὐκ ὀλίγα βλάπτονται. τὰ κάσανα οὐ κακόχνημα πλὴν δύσπεπτα, ἐφθὰ δὲ γενόμενα εὐπεπτα. ⁵ ἐκ ὧν δὲ ἀλλιματων δὲ λαβάνι πιζακὶ καὶ ἀμύγδαλα. Τῶν δὲ λαχάνων μαιουῖλια καὶ μετὰ ταῦτα ἴντυβα. τῶν δὲ οἴνων οἱ εὐώδεις καὶ εὐπεπτοι ⁶.

4) MS. οἰσχάδες τὰ χοὶ μὲν πευθῆσαι ὠριμοὶ χρονίσασθαι δὲ ἐν τῇ γαστρὶ κακόχνημοι γίνονται. Refeci secundum AëTIUM lib. II. cap. 250. in quo itidem χρονίσασαι emendandum est. — Pro ωροιμοι ex AëTII loco εὐχνημοι dedi, antithesi id flagitante.

5) Locum hunc pluribus modis tentavi: iam vero mihi probabilis maxime emendatio haec est: ἐξ ὧν δὲ ἀλειμμα τῶν δὲ λίβανον, πιζάκια καὶ ἀμύγδαλα.

6) h. l. sequuntur in MS. quaedam ad caput ὅσα ῥίπτει, τέμνει καὶ ἐκφράττει transferenda mihi visa, ubi vid. sub finem.

Cap. VI.

Quae facile concoquuntur.

Facile concoquuntur panes bene parati i. e. qui in fermentatione bene emolliti sunt, et bene cocti, quique salis quantitatem idoneam et massae farinaceae et aquae acceperunt. Omnium volucrum carnes veluti perdicis, attagenis, columbae, galli gallinacei et phasiani: facile quoque digeruntur alae anserum: imprimis etiam digestu faciles carnes pinguium et iuniorum animalium, pessimae vero emaciatorum et vetustiorum, et iecur porcellorum lacte ebutyrato nutritorum, similique modo enutritarum volucrum testiculi: e bubulis optimae vitulinae, ex caprinis haedinae, harumque ipsarum eae quae sumuntur ab animalibus in siccis locis degentibus. Et ex oleribus malva, cucumis in coctione aqua fervida elixus, nuxavellana et vina dulcia ante cibum epota praestantiora quam austera. Unumquodque vero iucunde comestum melius digeritur quam quod iniucunde.

Cap. VII.

Quae difficulter concoquuntur.

Carnes caprinae, bubulae, cervinae: his vero peiores hircinae, dein arietinae: omniaque animalia vetustiora concoctu difficilia eorumque partes, veluti crura, intestina, uterus, cor, iecur, aures, renes, viscera omnia, cerebrum, cauda et adulatorum anima-

---

1) Forte ἀλεκτορίωνος a nom. ἀλεκτορίων quam formam in Lexicis non inveni.

Κεφ. 5'.

Ὅσα εὐπεπτα.

Εὐπεπτοί εἰσιν ἄρτοι οἱ καλῶς σκευασθέντες ἐν τῇ ζυμώσει καὶ οἱ καλῶς ὀπτηθέντες καὶ ἀλῶν καὶ φυράματος καὶ ὕδατος δεξάμενοι συμμετρως. Πάντων δὲ πτηνῶν ἢ σὰρξ οἷον πέρδικος, τραγινάριον, περιξεοῶς, ¹ ἀλεκτωρίωνος καὶ φασιανοῦ. εὐπεπτα καὶ τὰ πτερόγνια τῶν χηνῶν· εὐπεπτα καὶ μάλισα τῶν πίων καὶ νέων, τῶν δὲ ἰσχνῶν καὶ γεγηρακότων χείρισα, καὶ τῶν σιτευθέντων διὰ τυρογάλακτος χοιρίων τὸ ἦπαρ, καὶ τῶν ὁμοίως τραφέντων πεπεινῶν οἱ ὄρχεις. κάλλιςοι δὲ τῶν βοῶν οἱ μόσχιοι καὶ τῶν αἰγῶν οἱ ἔριφοι καὶ τούτων αὐτῶν ὅσοι βόσκονται ἐν ξηροῖς τόποις. καὶ τῶν λαχάνων μαλάχη, κολοκύνθη, ἐκζέστη, ὅταν πεφθῇ. Τὸ λεπτοκάρνον καὶ οἱ γλυκεῖς οἴνοι ἔμπροσθεν πινόμενοι καλλίω τῶν ἀνσηρῶν· ἕκαστον δὲ τῶν ἠδέως ἐσθιομένων εὐπεπτότερον τοῦ ἀνηδόου.

Κεφ. 6'.

Ὅσα δύσπεπτα.

Αἰγία κρέα, βόεια, ἐλάφεια· χείρονα δὲ τούτων τὰ τράγεια, ἐξῆς δὲ τὰ τῶν κριῶν, εἶτα τῶν ταύρων· καὶ πάντα τὰ παλαιὰ ζῶα δύσπεπτα καὶ τὰ τούτων μόρια, οἷον σκέλεα, ἔντερα, μήτρα, καρδία, ἦπαρ, ὦτα, νεφροὶ, σπλάγχνα πάντα, ἐγκέφαλος, ² οὐρά καὶ τῶν τε-

2) In AëTIO alio ordine ὦτα, οὐρά, νεφροὶ, ἐγκέφαλος, νωτιαῖος μυελὸς καὶ οἱ τῶν τ. ζ. ὁ. Forte in-ων vestigium habemus vocabuli alicuius omissi.

lium testes. Et anseres exceptis alis, palumbi, tur-
di, merulae, durioresque parvulorum passerum car-
nes, et magis etiam turturis et anatis et magis pavonis
carnes et avium tardarum et omnes ventriculi vo-
lucrum. Difficulter digeruntur cochleae, caseus ve-
tustus, murex, astaci, paguri, cancri, locustae,
carides, octipedes, sepiae, moschitae, [*loligines?*]
calamaria, raia, leviraia, squatina, dracones, go-
biones, scorpii, muli, cernuae, pagri. Ova elixa,
tosta et in sartagine fricta. Triticum coctum, fa-
bae, ervilia, faseolorum siliquae ipsique faseoli, ci-
cerculae, cicera, oryza, lupini, sorba immatura,
uva acida, omnes palmarum fructus, ceratia, citrea
excepto cortice, rapum crudius, bulbi crudiores,
daucus et omnes olerum radices, ipsaque olera omnia
excepta lactuca et intybo, et vina crassa difficulter
digeruntur et nova et imprimis aqua.

Cap. VIII.

Quae stomacho amica eumque corroborant.

Magis adstringentes palmarum fructus, mala cydo-

---

1) MS. *μοσχύται* DU CANG. in App. ad Gloss. p. 135. ex
h. l. et cap. *ὅσα γλισχροῦς χυμοῦς γεννῶσι. μοσχίτης*
citavit. — In cap. isto ad τὰ μαλάκια refertur. In AËTIO
habemus *πολύποδες· ὀηπία· τευθίδες*. Licetne hinc ef-
ficere idem esse animal *μοσχίτην* et *τευθίδα*? — *τευθίς*
certe ad τὰ μαλάκια pertinet, aequae ac *μοσχίτης* ad ea
refertur.

2) AËTIUS *δράκοντες* legit: deminutivum h. l. de pisce quin
intelligendum sit non dubito: quum noster ista nomina
omnino sectetur.

λείων ζώων οἱ ὄρχεις. καὶ αἱ χῆνες πλὴν τῶν πτερυγων, φάσσαι, κίχλαι, κόσσυφοι καὶ αἱ τῶν μικρῶν σρουθίων σάρκες σκληρότεραι, καὶ ἔτι μᾶλλον τρυγόνος καὶ νήσης καὶ πλέον ἢ τοῦ ταῶ καὶ αἱ τῶν ωτίδων καὶ αἱ κοιλίαι πᾶσαι τῶν πτηνῶν. δύσπεπτοι οἱ κοιλίαι, τυρὸς παλαιὸς, κογχύλη, ἄξακοὶ, παγουρία, καρκίνοι, καραβίδες, καρίδες, ὀκτάποδες, σπηΐαι, ¹ μοσχίται, καλαμάρια, βᾶτοι, λειόβατοι, ῥῖναι, ² δρακόντιον, ³ κοβίδια, σκορπίδια, τρίγλαι, ⁴ ὄρφοι, φάγρια. ὡὰ ἐκξεστα, ὀπτὰ καὶ ταγηνισά· σίτος ἐφθός, φάβα, ⁵ αὔχος, λόβοι τῶν φασουλίων ⁶ καὶ αὐτὰ, λάθυρις, ἐρέβινθος, ὄρουζα, θερυμία, σοῦρβα ἄωρα, σαφυλὴ ὀξύνη, φοίνικες πάντες, ξυλοκέρατα, κίτρον πλὴν τοῦ φλοίου, γογγυλῖς ὠμοτέρα, βολβοὶ οἱ ὠμότεροι, δαῦκος καὶ πᾶσαι αἱ ῥίζαι τῶν λαχάνων, καὶ αὐτὰ δὲ τὰ λάχανα, πάντα πλὴν μαιουλίων, καὶ ἰντύβου, καὶ τῶν οἴνων οἱ παχεῖς καὶ νέοι δύσπεπτοι καὶ τὸ ὕδωρ πάνυ.

Κεφ. η'.

Ὅσα εὐσόμαχα καὶ ῥωσικά.

Φοίνικες οἱ σφώτεροι, μήλα κυδώνια, ⁷ ἐλαῖαι κο-

---

3) Cf. DU CANG. in κοβίδιον.

4) De ὄρφος non ὄρφός scribendo SCHN. in Lex. ex Etym. M. ubi vide in ὄρφῶς. φάγρια a φάγρος, de quo vocabulo CASAUB. ad ATHEN. p. 156.

5) Αὔχος in hoc libello saepius obvium, et ex hoc MS. adnotavit DU CANG. in Appendice.

6) Καὶ αὐτὰ i. e. καὶ αὐτὰ τὰ φασούλια. Cf. GAL. de Alim. Fac. I. 28.

7) Cf. DIOSCOR. I. 138. GAL. de Alim. Fac. II. 27. ATHEN. II. 47.

nia, olivae muria conditae et magis cum aceto compositae, uvae passae austerae, uva in fossis condita, nuces cum caricis, sinapi, raphana, rapa cocta, nasturtium, Eleodaphnia, bulbi, qui quodammodo appetitum excitant, cetri cortex, medicaminis loco sumta, vinum austerum, absinthium et aloë.

Cap. IX.

Quae ventriculo nocent.

Beta, ita ut vel morsum inferat nimis copiose sumta, rapum crudius stomacho obest, aequae atque illi prodest quod cum garo coctum est, blitum, atriplex, nisi cum aceto edatur, sesamum; lac frigidum in illis, qui frigidam habent ventriculi dispositionem acidum generat, in iis qui calidam nidorem facit: nocet febricitantibus. Pepones haud bene cocti biliosum vomitum ciet, nam vel priusquam corrumpantur ad emesin movendam sunt idonei, itidem nimis copiose sumti, nisi quis cibos boni succi insuper edat. Cerebrum ventriculum laedit et vomitum provocat, si-

---

1) MS. *σαφύλοι ή εντός τράφοις άποτιθέμενοι*. — AETIUS: *ή εν τοῖς σεμφύλοις άποτιθεμένη σαφυλή*. Nec tamen *σεμφύλοις* idem quod *τράφοις*. — *τράφος* i. g. *ή τάφος*, *fossa*, *vallum* cf. DU CANG. in voce *σέμφυλα vineacea*. Res ita explicanda, me iudice: GAL. *de Alim. Fac.* II. 9. de uvis: *καὶ γάρ εἰς γλεῦκος ἐμβάλλουσιν αὐτὰς καὶ χύτρας καινὰς πληροῦντες ἐναποτίθενται τοῖς σεμφύλοις*: docet igitur novas ollas uvis repletas in vineis reconditas fuisse. Cf. CATONEM *de Re Hist.* VII. » *In eodem fundo suum quidquid conseri oportet, arbutoque vitem copulari. Aminnacum minusculum et ma-*

λυμβάδες καὶ μᾶλλον αἱ μετ' ὄξους συντιθέμεναι· σαφί-
δες αἱ ζύφουσαι· ¹ σαφυλή ἢ ἐν τοῖς τράφοις ἀποτιθεμένη.
κάρυα μετ' ἰσχάδων, σίνγηπι, ῥάφανα, γογγύλια ἐφθά,
κάρδαμα, ἐλαιοδάφνια, βολβοὶ, οἷ τι καὶ ὄρεξιν ἐμποι-
οῦσι, τοῦ κίτρου ὁ φλοιὸς ὡς βοήθημα λαμβανόμενα,
οἶνος ὁ ζυφός, ἀψίνθιον καὶ ἀλωή.

Κεφ. θ'.

Ὅσα κακοςόμαχα.

Σεῦτλον, ὡς καὶ δηγμὸν ἐμποιεῖν ὅταν πλεόν βρω-
θῆ, γογγύλιν τὸ ὠμότερον κακοςόμαχον, ὡς καὶ τὸ γάρω
ἐψόμενον εὐσόμαχον· βλίτον, χρυσολάχανον, ἐὰν μὴ μετ'
ὄξους καὶ ἐλαίου βρωθῆ, σήσαμον. γάλα ψυχρὸν τοὺς μὲν
ἔχοντας ψυχρὰν διάθεσιν τῆς κοιλίας ὀξύνειν ποιεῖ,
τοὺς δὲ θερμὴν κνισσοῖ· βλαβερόν ἐστιν ἐν τοῖς πυρεσ-
σοῦσιν. πεπόνια μὴ καλῶς πεφθέντα χολερικοὺς ² ἀπο-
τελεῖ. καὶ γὰρ καὶ πρὶν διαφθορεῖν εἰς ἔμετον ἐπιτήδειά
εἰσιν, καὶ πλείω βρωθέντα, ἐὰν μὴ τις αὐτοῖς τῶν
εὐχρῶμων ἐδεσμάτων ἐπιφάγη. ἐγκέφαλος καὶ κακοςόμα-
χος, καὶ εἰς ἔμετον παρορμαῖ, ὡςπερ καὶ τῶν ὀσῶν μυε-

---

*iusculum et Apicium. Haec in ollis, ollae in vinaceis
conduntur."* Haec bene habent. Ubinam vero ista vi-
nacea servabantur? Id, ni fallor, noster docet: nimi-
rum in τράφοις coniecta fuisse videntur, indeque expli-
canda dictio σαφυλή ἢ ἐν τοῖς τράφοις ἀποτιθεμένη. Huc
facere videntur duo loci HESYCHII. Σιροῖς. ὀρύγμασιν
ἐν οἷς κατετίθεντο τὰ σπέρματα. et imprimis Σιρούς. —
τάφρους ἐσκεπασμένους. Cf. ΕΤΥΜΟΛ. Μ. v. Σιρός.

2) MS. ἀπόπατι. — AETIUS: χολερικοὺς ἀποτελεῖν εἶθε,
unde emendavi.

cuti et ossium medulla: vinum nigrum et austerum facile acescit et vomitum ciet, item crassum ac novum.

Cap. X.

Quae detergent, secant, et obstructions adimunt.

Hordeum, focnograecum, melopepo, uvae passae dulces, fabae, cicera et imprimis nigra, capparis, praesertim quae cum oxymelle vel aceto cum oleo ante alios cibos comeditur, betae succus ipsaque beta, quando cum sinapi vel aceto sumitur, rumex, bulbi, cepae, allium, porrum bis vel ter cocta acerbiter exuunt. Similiter attenuat serum; detergent et ficus, quo fit ut arena multa in renum morbo laborantibus quum eas comedunt excernatur; caricae, amygdalae, pistacia, crambe, mel, oxymel, vina tenuia: sin autem frigidi simul sunt humores vina sint tum vetusta tum aquosa. Quodsi obturatio adest aqua gari iusculorum sumatur et vina generosa tenuia et alba: allium et cepae cocta: et pro condimento imprimis hyeme adiicienda piper, origanum, thymbra, pulegium, sinapi, eruca, apium, petroselinum, ra-

-
- 1) MS. *τιλι* dedit. Vulgata forma, est *τιγλις*; noster h. l. *τιλι* et infra bis *τιγλοι*: unde efficias eum *τιγλη* voluisse.
  - 2) MS. *μιλαπέπων*. cf. AËTIUM 258. II.
  - 3) "*Εμπροσθεν* i. e. *πρό τῶν ἄλλων ἀπάντων σιτιῶν*, ut habet AËTIUS.
  - 4) Quae h. l. in capite nostro sequuntur, usque ad finem, e cap. 5. huc transtuli, cf. notam 6. p. 243.
  - 5) MS. *θρύβον*, quod fortasse retineri potuisset: vide *θρύβη* apud DU CANGE, in *θρύμβη*. *Θρύμβον* praetuli collato

λός. οἶνος ὁ μέλας καὶ συφός εὐκόλως ὀξίζει καὶ εἰς ἔμμετον ὀρμῆ καὶ ὁ παχὺς καὶ ὁ νέος.

Κεφ. ι΄.

Ὅσα ῥύπτει, τέμνει καὶ ἐκφράττει.

Κριθή, ¹ τήλη, ² μηλοπέπων, σαφίδες γλυκεῖαι, φάβα, ἐρέβινθοι καὶ μᾶλλον οἱ μέλανες, κάππαρις, καὶ μᾶλλον ἢ δι' ὄξυμέλιτος ἢ ὄξειλαίου ³ ἔμπροσθεν ἐσθιομένη, σεύτλου χυλός καὶ αὐτὸ τὸ σεύτλον, ὅταν μετὰ σινηπέως ἢ ὄξους ἐσθίηται, λάπαθον, βολβοί, κρόμμυα, σκόροδα, πράσα ἐψηθέντα δις ἢ τρις ἀποτίθενται τὴν δριμύτητα· λεπτύνει δὲ ὁμοίως τυρόγαλα· καὶ σῦκα ῥύπτει, διὸ καὶ ψαμίθα οὔσα πολλὴ τοῖς νεφριτικοῖς ἐσθίουσι ταῦτα ἐκκρίνεται. ἰσχάδες, ἀμύδαλα, πιζάκια, κράμβη, μέλι ὄξύμελι· οἱ λεπτοὶ τῶν οἴνων· ἂν δὲ καὶ ψυχροὶ τυγχάνωσιν οἱ χυμοὶ, ἔσωσαν καὶ παλαιοὶ καὶ ὕδατώδεις οἶνοι. ⁴ Ἐμφράξεως δὲ συμβαινούσης λαμβάνειν τὸ ὕδωρ γάρου τῶν ζωμῶν· καὶ τῶν οἴνων τοὺς καλοὺς καὶ λεπτοὺς καὶ λευκοὺς· τὰ σκόροδα καὶ τὰ κρόμμυα ἐφθᾶ· καὶ ὡς ἄρτυμα καὶ μάλισα κατὰ τὸν χειμῶνα βάλλειν πέπερι, ὀρίγανον, ⁵ θρυμβον, βλυσκοῦνην, σίνγηπι, εὐζωμον, σέλινα, πετροσέλινα, ῥάφανα, ἠδύσμον, ⁶ πεντάρτυ-

eodem in Append. in eadem voce, ubi vide EUSTATHII locum.

- 6) h. l. DU CANGII error notandus, qui πεντάρτυμα vertit in App. *compositio* s. *confectio medica e quinque speciebus*; locum adfert seq. καὶ ὅσα διὰ σπερμάτων σκευάζεται, ἐν οἷς εἰσέρχεται πεντάρτυμα καρναβάδην, βλυσκοῦνην καὶ ὅσα τοιαῦτα. — Ex his aequae ac loco nostro patet πεντάρτυμα plantae nomen esse. Fortasse menthae species. Planta certe bene fragrans.

phana, mentha, pentartyma, anethum, cyminum, anisum, daucus, omnia ista condimenta habenda ciborum acrium.

Cap. XI.

Quae obturant.

Lac parum seri habens haud tuto magna copia sumitur, quippe renes laedit et duros reddit: iecur etiam obturant caricae et ficus post cibum sumtae mixtae vero cum origano vel hyssopo vel pipere, et ante cibum alium comestae non parvam utilitatem adferunt. Aqua mulsa non convenit iis, qui viscerum morbis laborant: palmulae virentes et quaecumque liborum nomine veniunt et e similagine parantur obstruunt et lienem volumine augent, et calculos generant: itidem farina triticea cum lacte, etiam vinum dulce obturat et viscerum volumen auget.

Cap. XII.

Quae alvum ducunt.

Lentis dum coquitur decoctum primum, ac praecipue conditum oleo vel garo, et iusculum testa cooptorum animalium, veluti astacorum et pagyrorum et id genus aliorum. Nam si haec decoxeris et decoctum olei vel gari ope, sicuti dictum est, et piperis condiveris iis prodest, qui alvum laxam habent; imo vero etiam iuscula echinorum marinorum et con-

μα, ἄνηθον, κύμινον, ἄνισον, δαύκον. ταῦτα πάντα ἀρτίματα ἔχειν τῶν δρουμεῖων τροφῶν.

Κεφ. ια'.

Ἔοσα ἐμφράττει.

Γάλα τὸ ἔχον ὀλίγον τυρόγαλα οὐκ ἀσφαλές ἐσι τοῖς ἐν αὐτῷ πλεονάζουσιν, ὡς βλάπτειν (καὶ) νεφροὺς καὶ σκληροὺς ποιεῖν· ἐμφράττει καὶ τὸ ἥπαρ ἰσχάδες καὶ σῦκα ἐπὶ τῇ τροφῇ λαμβανόμενα· μινύμενα δὲ ὀριγάνω, ἢ ὑσώπῳ, ἢ πεπέρι καὶ ἐσθιόμενα ἐμπροσθεν οὐ μικρὰν ὠφέλειαν ἔχουσιν. εὐκρατόμελι ἀνεπιτήδειον τοῖς κακοσπλάγγνοις· φοίνικες οἱ γλωροὶ καὶ ὅσα δι' ἰτριῶν καὶ σεμιδάλεως σκευάζονται ἐμφρακτικὰ καὶ σπληνὸς ἀύξητικὰ, καὶ λίθων ποιητικὰ ὁμοίως. καὶ ἄλευρα μετὰ γαλακτοῦ, καὶ οἶνος ὁ γλυκὺς ἐμφράττει καὶ τοὺς ὄγκους τῶν σπλάγγνων αὐξάνει.

Κεφ. ιβ'.

Ἔοσα ὑπάγει γαστέρα.

Φακῆς τὸ πρῶτον ἀπόζεμα ἐν τῇ ἐψήσει καὶ μάλισα ἀρτυόμενον δι' ἐλαίου ἢ γάρου. καὶ τῶν ὀξρακοδέριων ὁ ζωμός, οἷον ἀσακῶν τε καὶ παγουρίων καὶ τῶν ὁμοίων· καὶ γὰρ ἐψήσας αὐτὰ, εἶτα ἠδύνας τὸ ἀφέψημα δι' ἐλαίου ἢ γάρου, ὡς εἴρηται, καὶ πεπέρεος ποιεῖ τοῖς εὐλυτον ἔχουσι τὴν κοιλίαν. ἀλλὰ καὶ τῶν θαλασσίων ἐχίνων καὶ τῶν κογχαρίων καὶ τῶν κοχλιῶν οἱ ζωμοὶ καὶ

charum et cochlearum et vetustorum gallorum. Panes confusanei, propterea quod plurimum furfuris continent: foenograeci iusculum prodest cum parva mellis quantitate coctum, subducit enim omnes in intestinis pravos humores. Mel autem parce admisceatur propterea quod mordet. Olivae muria conditae cum garo ante cibos comestae: serum lactis cum paucillo mellis optimi; quodsi magis alvum subducere velis succos, de quibus sermo fuit, plus salis adiciendum erit. Iuniorum animalium carnes magis alvum subducunt, quam vetustiorum. Beta, rumex, mercurialis, eorumque decoctum cum sale: caseus recens cum melle: atriplex, blitum, cucurbita, pepones, ficus, uvae dulces succi plenae: mora pura continuo ventriculo ingesta et ante alium cibum sumpta alvum ducunt, post cibum vero meliorem succum gignunt: similiter quoque corrumpuntur ubi iam malae notae humor in ventriculo adest. Idem facit quoque cucumis et nuces virentes et siccae in aqua maceratae et decorticatae. Pruna Damascena succi plena et e siccatis quae aqua mulsa macerantur vel si sola haec quis sumat; sin autem insuper aquam mulsam etiam bibat, magis alvum subducunt. His igitur vinum dulce superbibere conducit nec continuo post sumpta prandere sed tempus aliquod antequam edas praetermittere. Cerasa matura, mala armeniaca, persica matura omniaque succulenta et aquosa ei conducunt, cui facile alvus descendit: verum etiam pro-

---

1) Κυβαρός vid. apud DU CANG. infra habemus ἄγριοι πιτυρώδεις καὶ κυβαροί. cap. 22.

2) Πάρυ νέων ex AëRIO adscripti; MS. id omittit.

τῶν παλαιῶν ἀλεκτρούωνων. Ἄρτοι ¹ κυβαροὶ διὰ τὸ πλείωσαν μετέχειν πιτύρων, τήλειος ὁ ζωμὸς ἐψηθεὶς μετὰ μετροῦν μέλιτος ἐπιτηδεῖός ἐστιν· ὑπάγει γὰρ τοὺς ἐν τοῖς ἐντέροις μοχθηροὺς χυμοὺς ἅπαντας· τὸ δὲ μέλι ὀλίγον ἔσω τῇ κράσει διὰ τὸ δακνώδες. ἐλαῖαι κολυμβάδες μετὰ γάρου πρὸ τῶν σιτίων ἐσθιόμενα, τυρογάλα μετὰ μέλιτος καλλίσου ὀλίγου. εἰ δὲ βούλει ὑπακτικωτέρους ποιῆσαι τοὺς χυμοὺς, οὓς εἶπομεν, ἄλας ἔμβαλλε πλέον. τὰ τῶν ² πάνυ νέων ζώων κρέα τῶν παλαιῶν μᾶλλον ὑπάγει. σεῦτλον, λάπαθον, λινοζωσις καὶ τὸ ἀπόζεμα αὐτῶν σὺν ἀλσίν, νεαρός τυρός μετὰ μέλιτος, χρυσολάχανον, βλίτον, κολοκύνθη, πέπονες, σῦκα, σαφυλαὶ γλυκεῖαι, ὅταν ᾧσιν ὑγραί. συκάμινα ³ καθαρὰ αἰεὶ ἐμπεισόντα τῇ γαστρὶ καὶ πρῶτον ἐσθιόμενα ὑπάγει τὴν κοιλίαν, εὐχυνότερα δὲ ὕσερον, καὶ κακοχυμίαν εὐρόντα ἐν τῇ γαστρὶ διαφθείρεται ὡσαύτως. καὶ ἡ κολοκύνθη ὡσαύτως ποιεῖ, καὶ τὰ κάρνα τὰ χλωρὰ, καὶ τῶν ξηρῶν τὰ ἐν ὕδατι βεβρεγμένα καὶ ἀπολελεπισμένα· δαμασκηγὰ τὰ ὑγρά καὶ τῶν ξηρῶν τὰ εἰς εὐκρατόμελι βεβρεγμένα καὶ μόνα τις αὐτὰ φάγη, ἔαν δὲ ἐπιπόρφησι καὶ ἀπὸ τοῦ εὐκρατομέλιτος πλέον ὑπάγει· ⁴ οἷς ἂν γλυκὺν οἶνον ἐπιπιεῖν καὶ μὴ εὐθέως ἐπαρῆσαι, ἀλλὰ διαλείπειν τινὰ χρόνον. κερᾶσια ἀπαλὰ, βερίκοκκα, ῥοδακινὰ ἀπαλὰ καὶ πάντα τὰ ὑγρά καὶ ὑδατώδη πρὸς τὸν ἐπιτηδεῖως ἔχοντα τὴν γαστέρα εἰς διαχώρησιν ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦτο μέσση πῶς ἐστὶ τῶς τοιούτων βρωμάτων ἢ ὕλη, διὰ τὸ μηδεμίαν αὐτοῖς ὑπάρχειν δριμύτητα ἢ νιτροῶδη

3) Καθαρὰ interpretandum videtur, quibus nihil admistum est condimenti cuiuscumque generis, s. potius, quae sola per se sine aliis cibis adsumuntur.

4) Malim τοῖτοις οἶν γ. ὁ. ἐ. cf. ΛῆΤΙΜ.

pterea temperata est horum eduliorum substantia quod nulla illis sit acrimonia nec nitrosi quid insit: verum etiam vinum dulce ad hoc valet.

Cap. XIII.

Quae alvum sistunt.

Palmulae austerae, uvae passae austerae, mora non matura, rubi et rubicanini fructus, magis myrti baccae, pruna, mala austera, dulcia vero et quae potius dulcia quam austera sunt alvum movent: dicuntur haec quoque epirodia et epapia. Lac, si quis illud coquat donec serum lactis dissipetur: astaci, paguri, cancri, locustae, si coquantur et ab humore, qui illis inest, liberentur, alvum sistunt, quod itidem

-
- 1) Expectaveris fere ἀλλὰ καὶ, neque enim vinum dulce aut acre aut nitrosum adeo est, ut opponi possit iis quae has qualitates non habent. AËTIUS: οἶνος ὁ γλυκὺς συμβάλλεται τῇ κατὰ γαστέρα διεξόδῳ. γλεῦκος ὑπάγει. Etiam hic igitur medicam tantum virtutem ἐκκοπωτικὴν vino dulci tribuit.
  - 2) DU CANGIUS in Gloss. » βάζινα. *Stirpis species, forte Ranunculum, cuius flores Bacinets nostri vocant — Anonymus MS. de Diaeta: συκάμινα, βάζινα, κεδρόκοκα, καναβόκοκα φοινίκια.* Unde locus quem citat, nescio: id autem scio βάζινα vel βάζινα non esse ranunculum. AËTIUS h. l. βάτινα, nec dubito quin haec noster βάζινα vocaverit. Βάτινα in suppl. notavit DU CANG. De βάτω DIOSC. IV. 37. et SPRENGEL in comm. ad h. l. De scriptura βάτινα, βάτια cf. CASAUB. ad ATHËN. p. 65. Suppl. ad Lex. SCHN.
  - 3) Cf. DU C. in λαγίνιδιν, ubi e Gl. Iatricis κυνοκέφαλον ita exponitur. Sed HESYCHIUS κυνοκέφαλιον exponit per

ποιότητα. ¹ ἄλλ' ὁ γλυκὺς οἶνος ἐπιτηδείως ἔχει πρὸς
τούτο.

Κεφ. ιγ'.

Ὅσα ἐπέχουσι τὴν γαστέρα.

Φοίνικες οἱ συφοί, σαφίδες αἱ σύφουσαι, συκάμινα τὰ
ἄωρα, ² βάτζηνα· ὁ δὲ τῆς ³ λαγίνιδος καρπός, πλέον
τὰ μυρσιόκοκκα, προῦνα, μήλα τὰ σύφοντα, ⁴ τὰ δὲ
γλυκέα καὶ τὰ γλυκύτερα ἢ δριμύτερα κινεῖ, ταῦτα καὶ
ἐπιροῦδιον καὶ ἐπάπιον λέγεται. τὸ γάλα ἔάν τις αὐτὸ
ἐψησῆ ὡς δαπανηθῆναι τὸ τυρόγαλα. οἱ ἀξακοί, παγού-
ρια, καρκίνοι, καραβίδες, ἔάν ἐψησῆ τις αὐτὰ καὶ κε-
νώσῃ τῶν ὑγρῶν αὐτῶν, κρατεῖ τὴν κοιλίαν, ὥσπερ

ἀνεμώνη: in Diosc. ad ψύλλιον adnotatur: οἱ δὲ κυνοκε-
φάλιον. Neutra planta huic loco convenit. Forte con-
fusio locum obtinuit seqq. explicanda. Glossarii auctor
similitudine nominum, ut videtur, deceptus κυνόςβατον
volens scripsit κυνοκέφαλον. Κυνόςβατος scilicet h. l.
spectari videtur: nam aptissime coniunguntur βάτζηνα
ὅ τε (sic pro ὁ δὲ lego) τῆς λαγίνιδος καρπός i. e.
βάτινα s. βατία, ὅ τε τῆς κυνοσβάτου καρπός. Idem
fructus coniunguntur a GAL. de Alim. Fac. II. 13. 14.

- 4) Locum describam, qualem in MS. reperi: τὰ δὲ γλυκέα
καὶ τὰ γλυκύτερα δριμύτερα κυνοὶ τοῦτα καὶ ἐπιροῦδιον
καὶ ἐπάπιον λέγεται. Nomina ἐπιροῦδιον et ἐπάπιον in
Lexx. desiderantur. Haud ita certum mihi quid indicent.
In Glossis Botan. MSS. ἐπίμηλον, μήλον ἄγριον: itaque
ἐπιροῦδιον accipere possis de granatis sylvestribus; ῥού-
διον apud DU CANG. in voce ῥόδιον ubi vide: simili-
ter forte ἐπάπιον apium sylvestre; possunt etiam indi-
care mala in punicam et in pirum insita.

fit cum ostreis et omidiis similibusque: lens et crambis coctae, dein altera utra rursus in aliam aquam calidam iniecta et fortiter cocta donec emolliatur, eiusque iusculum alvum sistit, item oryza, melium, ova fricta, vinum austerum et fulvum.

Cap. XIV.

Quae mali succi sunt.

Cacochymiae non una est species: alia enim magis est pituitosa, alia magis biliosa, alia potius melancholica. Abstinentum autem ab omnibus alimentis, quae mali succi sint; quamvis enim facile digerantur tempore malum succum habent in venis collecta, dein a levi causa incipiens putredo febres malae indolis gignit. Mali succi autem sunt ista: ovium caro similiterque caprarum ita ut acerba sit simul, pessima hircorum, dein arietum, postea taurorum. Inter has omnes optima est, quae ab animalibus castratis proveniunt, vetustae autem longe deteriores iunioribus: leporina caro sanguinem facit crassiorem: succi bonitate praestant bubulae et ovillae: mali autem succi sunt quoque cervorum renes, mali itidem succi testi-

---

1) Quum in ceteris bona et mala ciborum genera fere alternis sibi subsequantur, cogitaveram de hoc capite post quintum inserendo, quorsum si etiam nunc aliquis translatum cupiat, non adversor; ego vero non feci, quod sex seqq. capita apte hocce praegreditur, ita ut haec itidem transferenda essent. — Neque arbitror multum facere ad res melius intelligendas, modo ne silentio hoc praetercamus.

καὶ ἐπὶ τῶν ὄσρουδιῶν καὶ ἐπὶ τῶν ὀμιδίων καὶ τῶν ὁμοίων· φακῆ καὶ ἡ κράμβη δεύτερον ἐψηθεῖσαι εἶτα ἐμβληθεῖσα θατέρα τούτων ἐν ἐτέρῳ θερμοῦ καὶ ἰσχυρῶς ἐψηθεῖσα ἕως ἂν ἀπαλυνθῆ, καὶ ταύτης ὁ ζωμός ἐπέχει. ὀρίζιν, κερχρὶς, τὰ ταγηνισὰ ὠά, οἶνος συφός καὶ ξανθός.

Κεφ. ιδ'.

¹ Ὅσα κακόχυμα.

Τῆς κακοχυμίας οὐχ ἓν εἶδος· ἡ μὲν γὰρ φλεγματικώτερα ὑπάρχει, ἡ δὲ χολωδεστέρα, ἄλλη μελαγχολικώτερα. ἀπέχεσθαι δὲ χρὴ πάντων τῶν κακοχυμίων ἐδεσμάτων, ² καὶ εὐπεπτα γὰρ ὦσιν, εἶεν τῷ χρόνῳ κακόχυμα θησαυριζόμενα ἐν ταῖς φλέψιν, ἐπειδὴν ἀφορμῆς ὀλίγης ἐπιλαβομένη ἢ σῆψις πυρετοὺς χαλεποὺς ἀπεργάζεται. εἰσὶ δὲ κακόχυμα τάδε· τῶν προβάτων ἢ σὰρξ καὶ τῶν αἰγῶν ὁμοίως μετὰ δριμύτητος, ἡ δὲ τῶν τράγων χειρίζη ἐφεξῆς καὶ τῶν κριῶν, εἶτα τῶν ταύρων· ἐν πάσι δὲ τούτοις ἢ τῶν εὐνουχισθέντων καλλίση, τὰ δὲ παλαιὰ χείρισα τῶν νέων· τῶν λαγῶν σὰρξ αἵματος μὲν ἐσι παχυτέρον γεννητικὴ· βελτίονες δὲ εἰς εὐχυμίαν ³ βοός καὶ προβάτου· κακόχυμοι δὲ καὶ τῶν ἐλάφων οἱ νεφροί, κακόχυμοι καὶ οἱ ὄρχεις τῶν ἐπιπλέον ηὔξημέ-

2) MS. ευπεπταται υσιν ειεν τω χρ. κ. θυσαυριζόμενα ε τες φλέψιν ἐπιδὴν ἀφορμοῖς ὁ λυγων ἐπιλ. ἢ σίψις. Etiamsi aliquatenus scripturam restitui, tamen nondum integra videtur; malis: καὶ γὰρ εὐπ. γε. ὦσιν, εἶεν ἂν τ. χρ. κ. τ. λ. tum vero pro ἐπειδὴν desideres ἐπειτα.

3) Aëtius ἢ κατὰ βοῦν καὶ πρόβατον.

culi animalium adultorum, gallis exceptis, et cerebrum quodvis et spinae medulla, et lien: hepar autem paulo peioris succi, deteriora vero omnia animalium viscera. Mali succi sunt ova fricta, casei vetusti, bulbi, amanitae, foenograecum, lens, typha, avena, panicum, milium, et quae huius sunt generis bonum succum non habent. E piscibus autem gobiones, mustelae, scorpii, cernuae, muli qui cancerculis vescuntur, et magni e piscibus et omnes fructus horaei; ficus autem inter ceteros parum mali succi sunt, similiter etiam uvae mali succi, caricae copiose illas sumentibus, pira immatura, cinara, imprimis ubi circa coctionem obduruerunt, cucumeres, pepones, quibus praestat cucurbita, modo bene cocta sit. Nullum ex oleribus boni est succi: verum inter mali et boni succi intermedia sunt lactuca et intybum, ac dein malva, tum utriplex et portulaca et blitum et rumex: radices vero plantarum oleracearum quae acres sunt mali sunt succi: item cepae et porrum et allium et crambae caulis, dauci, rapa, bulbi non probe cocti: cepae vero et porrum et allium et ampeloprasum bis cocta malo succo liberantur: agrestia vero olera longe pessimi sunt succi, sicuti lactuca

---

1) MS. κοβία. cap. 5. λωβιοὶ in κοβιοί mutavi: h. l. κόβια vel κοβία utrum reciperem nec ne dubitavi, deminutivum si voluisset, κοβιδιον vel κοβιδιον dedisset: hoc in Gloss. DU CANGIUS: — sed quum cap. 5. γαλία: pro vulgato γαλέαι dedisset, non licere mihi credidi κοβία reiicere.

2) GAL. de Alim. Fac. III. 27. in fine: αἱ γοῦν τὰς καρκινάδας ἐσθίουσαι καὶ δυσώδεις εἰσὶ καὶ ἀηδεῖς, καὶ

νων, πλὴν τῶν ἀλεκτρούωνων, καὶ πᾶς ἐγκέφαλος καὶ ὁ τῆς ῥάχεως μυελὸς καὶ ὁ σπλὴν· τὸ δὲ ἥπαρ ὀλίγω κακοχυμότερον. χεῖρω δὲ πάντα τὰ σπλάγγνα τῶν ζώων. Κακόχυμα ὡς ταγηνισὰ, τυροὶ παλαιοὶ, βολβοὶ, ἀμανῖται, τήλη, φακῆ, τίφη, βρώμη, ἐλύμη, κέγχρος καὶ τὰ τοιαῦτα οὐκ εὐχυμα. τῶν δὲ ἰχθύων ¹ κοβία, γαλέαι, σκορπίδια, ὄρφοι, ² τρίγλαι, αἱ τὰς καρκινάδας ἐσθίουσαι, καὶ οἱ μεγάλοι τῶν ἰχθύων καὶ πάντα τὰ ὀπωρώδη. σῦκα δὲ ὀλίγα τῶν ἄλλων κακόχυμα, καὶ αἱ σαφυλαὶ ὁμοίως κακόχυμοι, ἰσχάδες τοῖς αὐτῶν πλεονάζουσιν, ἄπια ἄωρα, κινάρα, καὶ μᾶλλον ὅταν περὶ τὴν ἔψησιν σκληρότερα γένηται, ἀγγοῦρια, πετόνια, ἢ δὲ κολόκυνθα τούτων μὲν ἐσι καλλίων ἐὰν καλῶς πεφθῆ. τῶν δὲ λαχάνων οὐδὲν ἐσιν εὐχυμον. μέσον δὲ τῶν εὐχύμων καὶ κακοχύμων ἐσὶ τὸ μαιουλίον καὶ τὸ Ἴντυβον καὶ μετὰ ταῦτα μαλάγη, εἶτα χρυσολάχανον, καὶ χοιροβότανον καὶ βλίτον καὶ λάπαθον. αἱ δὲ ῥίζαι τῶν λαχανωδῶν φυτῶν κακόχυμοὶ εἰσιν, ὅσαι δριμεῖαι. τὰ δὲ κρόμυνα καὶ πράσα καὶ σκόροδα καὶ ³ κραυλῶν ὁ κανλὸς, δαῦκοι, γογγύλοι, βολβοὶ οἱ μὴ ἐψηθέντες καλῶς. τὰ κρόμυνα δὲ καὶ τὰ πράσα καὶ τὰ σκόροδα καὶ ἀμπελόπρασα δις ἐψηθέντα ἀποτίθενται τὴν κακοχυμίαν. τὰ δ' ἄγρια λάχανα κακόχυμα ἐσχάτως εἰσιν, οἷον ἀγριομαιουλίον,

---

δίσπεπτοι, καὶ κακόχυμοι. διάγνωσις δ' αὐτῶν, πρὶν μὲν ἐσθίειν ἀναπτίξαντι τὴν κοιλίαν, ἐσθίουσι δὲ κατὰ τὴν πρώτην εὐθέως ὀσμὴν τε καὶ γεῦσιν. Cf. *ibid.* cap. 30. AETIUM II. 139. ΣΥΜ. SETH. p. 125.

- 3) Vocabulum Lexicis ignotum, me iudice e *κραμβῶν* corruptum, ita ut *κραυβῶν* in *κραυλῶν* transierit. *κράμβη*, *κράυβη* infra obvium atque eiusdem generis ac *σεπτέμβριος*, *σεπτεῖβριος*, *δεκέμβριος*, *δεκεῖβριος*. *cel.*

sylvestris, sonchus, seris, hisque similia: et e vinis crassa, mali odoris, et austera.

Cap. XV.

Quae pituitam generant.

Partes animalium in quibus tendines, veluti pedes et pelles, cerebrum, pulmo, spinae medulla, agnina caro, amanitae, caro testaceorum animalium et piscium mollis carnis et mala immatura.

Cap. XVI.

Quae melancholicum humorem gignunt.

Carnes bubulae, caprinae, et magis etiam taurinae et hircinae et leporinae, quadrupedum caro sale condita: e marinis animantibus thunni, cochleae: ex oleribus crambae: arborum germina muria et acida muria condita. E leguminibus atram bilem gignit imprimis lenticula, dein panes furfuracei et qui ex tipha et milio et vicia parantur. E vinis crassa et nigra.

Cap. XVII.

Quae bilem gignunt.

Ceratia, cinara, mel, nisi quod hoc in calidis tantum corporibus in bilem convertatur, et vina dulcia.

-
- 1) Conf. ζωχίν et ζώχινον apud DU CANG. in Appendice.
  - 2) Mirum in modum ἀμανῖται h. l. inseruntur: indicium forte locum mutilatum esse; malim ante μῆλα inserere.
  - 3) MS. ἀπλῶν σάρκων. Non dubito quin vera lectio sit, quam exhibui, pro magis vulgato μαλακοσάρκων. v. c.

¹ ζωγία, πικρίδες και τὰ ὅμοια τούτοις. και τῶν οἴνων οἱ παχεῖς και δυσώδεις και αυσηροί.

Κεφ. ιε'.

Ὅσα φλέγμα γεννᾷ.

Τῶν ζώων τὰ νευρώδη μόρια, ἤτοι πόδες και τὰ δέρματα, ἐγκέφαλος, πνεύμων, ὁ μυελὸς τῆς ῥάχως, ἢ τῶν ἀρνίων σάροξ, ² ἀμανῖται, ἢ σάροξ τῶν ὄσρακοδέρμων και τῶν ³ ἀπαλοσάρκων και μῆλα ἄωρα.

Κεφ. ις'.

Ὅσα μελαγχολικὸν γεννῶσι χυμόν.

Κρέα τὰ βόεια, αἶγεια και μᾶλλον τὰ τῶν ταύρων και τράγων και λαγῶν, τὰ ⁴ πασὰ κρέα τῶν τετραπόδων, τῶν δὲ θαλασσίων θύνναι, κοιλία, τῶν δὲ λαγάνων κράμβαι. τῶν δένδρων οἱ βλαστοὶ δι' ἄλης και ὀξάλμης συντιθέμενοι. τῶν ὄσπριων μελαγχολικώτερός ἐστι ὁ φακὸς τῶν ἄλλων και μετ' αὐτὸν οἱ πιτυρίαί τῶν ἄρτων και οἱ ἐκ τῆς τύφης και κέγχρου και βίκου, τῶν δὲ οἴνων οἱ παχεῖς και μέλανες.

Κεφ. ις'.

Ὅσα χολῆς γεννητικὰ.

Ξυλοκέρατα, κινάρα, τὸ μέλι, ⁵ πλὴν ἐκχολοῦται ἐπὶ τὰ θερμὰ σώματα, και οἱ γλυκεῖς οἶνοι.

ΓΑΛ. de Alim. Fac. III. 30. Φιλότιμος — περὶ τῶν μαλακοσάρκων ἰχθύων οὕτως ἔγραψεν.

4) AETIUS κρέα ταριχθυθέντα τῶν τ. ζώων.

5) Cf. ΓΑΛ. de Rem. Simpl. IV. 17.

Cap. XVIII.

Quae glutinosos humores generant.

Panes similaginei ipsaque similago, cartilagosae animalium partes, aures, nares, et partes circa labia, caro porcina, agnina. Itidem bulbi et palmulae pingues, etiam virentes, et rapa et caro testaceorum animalium detracto multa coctione iusculo, et quae mollusca dicuntur, veluti octipodes, sepiae, calamararia, moschitae, alii pisces veluti thunni, lacerti, xiphiae. Animalium partes, ventriculus, intestina, uterus, lac ebutyratum, casei vetusti eadem frigidos etiam humores gignunt. Cyminum, levistici semen et radix, lini semen et cannabis, faba frixa, bulbi in oleo garoque cocti cum aceto comesta, inprimis oxymel despumatum, ita ut et flatus prorumpere faciat, panes hordeacei.

-
- 1) Conf. DU CANG. in voce in Gloss. et in App. ubi locus noster citatur.
  - 2) De hoc vocabulo vide DU CANG. in *μήτη*. — et SCHNEID. in *μίτις*: » für Nase und *Atramentum Sepiae* findet es sich nirgends." cap. 5. αἱ ὕινες καὶ τὰ ὠτα a nostro coniunguntur. — Itaque h. l. saltem *nares* interpretor. In Indice capp. IOANNIS ARCHIATRI MS. cap. 8. ὅπου ἔβη αἷμα ἀπὸ τῆν μίτην.
  - 3) In his MS. quam maxime potui sum secutus, licet locus integer esse non videatur. Cod: καὶ τὰ περιτράχιλα τὰ χοιροίων κρέας τὸ χλοροῦ. — AETIUS II. 241. ἱκανῶς

Κεφ. ιη΄.

*Όσα γλισχροὺς χυμοὺς γεννώσι.

Οἱ σεμιδαλῖται ἄρτοι καὶ αὐτὴ ἡ σεμιδαλις, τὰ ¹ τρα-
γανὰ μόρια τῶν ζώων, αὐτῶν ὄσα, ὠτία, ² μῦτις ³ καὶ
τὰ περιτράχηλα τὰ χοιρίων, κρέας τὸ χοίρου, τὸ τῶν
ἀρνίων. τοσισάκην οἱ βολβολοὶ καὶ οἱ λιπαροὶ φοίνικες,
οἱ χλωροὶ ὁμοίως καὶ οἱ γογγυλοὶ καὶ ἡ σὰρξ τῶν ὄσρα-
κοδέρμων ἀποβαλοῦσα τὸν ζωμὸν ἐκ τῆς πολλῆς ἐψη-
σεως, καὶ τὰ μαλάκια καλούμενα, οἶον ὀκταπόδια, ση-
πῖαι, καλαμάρια, μοσχῖται, τὰ μὲν ἄλλα ὀψάρια ὡσπερ
θύνναι, σαῦροι, ξιφῖαι. τῶν ζώων τὰ μόρια, κοιλίαι,
ἔντερα, μήτρα, ὄξυγαλα, τυροὶ οἱ παλαιοὶ, τὰ δ' αὐτὰ
καὶ ψυχροὺς τίττει χυμοὺς· κήμιον, λιβυζικοῦ σπέρμα
καὶ ἡ ῥίζα· ⁴ λινόκομα· κανναβόσπερμα, φάβα φρυ-
κτὸν, βολβολοὶ ἐψηθέντες ἐν ἐλαίῳ καὶ γάρῳ μετ' ὄξους
ἐσθιόμενα, μάλιζα ἀπαφρισθέν ὄξύμελι, ὥστε καὶ τὰ
πνεύματα καταρῶγγυσιν, ἄρτοι κρήθινοι.

γλισχρα τένοντες καὶ ἀπονευρώσεις καὶ τὰ περὶ τὰ χεῖλη
μόρια καὶ γλῶσσα. χοίρειον κρέας. καὶ ἡ τῶν ἀρνῶν
σὰρξ. — Unde emendandum existimo καὶ τὰ περὶ τὰ χεῖ-
λη μόρια, κρέας τὸ χοίρειον s. τὸ χοίρου.

- 4) Λινόκομα MS., quod Lexicis ignotum, corruptum vide-
tur: in GAL. de Simpl. Rem. VII. 11. 16 et 17. sibi
subsequuntur λιβυζικόν et λινόσπερμον. Hoc quidem
spectari certum putavi. Nam primo quidem recentio-
res GALENUM fere imitantur, tum vero post λινόσπερμα
apte rursus κανναβοσπέματος fit mentio.

Cap. XIX.

Quae crudos humores faciunt.

Cicera, lupini, faseoli, ervilia, milium, fabae, palmulae virentes, lac, idque inprimis frigidum, bulbi crudiores: mel, idque coctum, vina dulcia simul et austera: ficus, et inprimis maturae et caricae brevi tempore ventrem flatu distendunt.

Cap. XX.

Quae viscosum humorem generant.

Panis fornace coctus, placentae vino subactae, liba, alia placentarum genera, lenticula, faseolorum siliquae, lupini, fabae, cetaceum piscium genus, sepiae, octipodes, ostrea, omidia, pectines, pinnae, buccinae, chamae (hiatulae?) ungues, anguillae, cochleae; cervinae carnes, caprinae, bubulae, leporinae, porcinae, iecur, renes, testes, cerebrum, mammae, linguae, lac multum coctum, ova elixa, magis assata indurata et magis etiam in sartagine frixa, castanae, glandes, bulbi, rapa, terrae tubera, unedones, ficus maturiores, citri caro, cucumeres, pepones, mala matura, vina dulcia, magis autem sapa et mustus.

---

1) Cf. AËTIUM II. 257. et 252. Nimirum apud nostrum *καπερι τῶν ὅσα ὠμὸν χυμὸν γεννᾷ* et *περὶ τῶν φουσῶδων* fere coniunguntur.

Κεφ. ιθ'.

Ὅσα ὠμοὺς χυμοὺς γεννῶσιν.

Ἐρέβινθοι, λουπινάρια, φασιοῦλια, αὔχος, κέγχρος, κῦαμοι, οἱ χλωροὶ φοίνικες· γάλα καὶ μάλιζα τὸ ψυχρὸν, βολβοὶ οἱ ὠμότεροι· μέλι, τὸ μὲν ἐψηθὲν· τῶν οἴνων οἱ γλυκεῖς ἅμα καὶ οἱ ἀνξηροί· ¹ σῦκα· καὶ μάλιζα τῶν ὠρίμων καὶ ἰσχάδων ὀλιγοχρόνιος ἢ ἐμπνευμάτωσις.

Κεφ. κ'.

Ὅσα ἰξώδη χυμὸν γεννᾷ.

Οἱ κλιβανῖται ἄρτοι, αἱ μουζόπιται, ἰτρία, ² τὰ πλακοῦντα, φακῆ, οἱ λοβοὶ τῶν φασουλίων, τὰ λουπινάρια, φάβα, οἱ κητώδεις τῶν ἰχθύων, σηπία, ὄκαπόδια, ὄστροῦδια, ὀμῖδια, κτένια, πίνναι, κηρύκια, χηβάδες, σωλήνες, ἐγγέλυες, κοχλῖαι, ἐλάφεια κρέα, αἶγια, βόεια, λάγεια, χοίρεια, ἦπαρ, νεφροὶ, ὄρχεις, ἐγκέφαλος, μασοὶ, γλώσσαι, γάλα τὸ ἐπίπλεον ἐψηθὲν, τυροὶ πάντες, ὄξιγαλα, ὠὰ ἔκζεσα, μᾶλλον δὲ τὰ ὀπτά σκληρὰ γενόμενα, καὶ μᾶλλον ἔτι τὰ ταγηνισὰ, κάσανα, βαλάνια, βολβοὶ, γογγυλαί, ὕδνα, κοῦμαρα, σῦκα τὰ ὠριμώτερα, κίτρου σὰρξ, ἀγγούρια, πέπονες, μῆλα τὰ ὠριμα· τῶν οἴνων οἱ γλυκεῖς, μᾶλλον δὲ τὸ ἔψημα καὶ ὁ μύσος.

---

2) Cum hoc capite conf. 239 II. ΑἸΤΙΙ. Transposui verba ἰτρίν, φακῆ, τὰ πλακοῦντα, quae ita in cod. exhibentur.

Cap. XXI.

Quae multum nutriunt.

Porcinae carnes, bovis cerebrum, testes, cor, medulla spinae aliaque quaelibet: avium alae et anserum et volucrum omnium: duriora e testaceis veluti buccinae, cochleae, astaci, paguri, carides, octipodes, sepiae, calamaria idque genus alia: torpedo, pastinaca, raia, leviraia, squatina, muli: panes similaginei et purus e farina triticea, triticum coctum, similago, fabae, cicera, faseoli, ervilia, foenograecum, bulbi bis cocti: mel despumatum et aqua mulsa bene cocta: lupini, castanae, lenticula, palmulae dulces, uvae passae dulces et pingues; glandes, rapa: crassa vjna et rubra, magis quam haec nigra, dulcia et crassa, et austera.

Cap. XXII.

Quae parum nutriunt.

Animalium extremitates, uterus, ventriculus, intestina, cauda, aures, pinguedo: in universum totum avium genus minus nutrit quam quadrupedum, et ventustorum animalium, quam quae nondum adoleverunt. Alimentum e piscibus tenuissimum sanguinem gignit: e testaceis, quae teneram carnem habent, sicuti ostrea: panes hordeacei, panes furfuracei et confusanei, avena, milium, panicum, oryza, fabae videntes, mora, amygdalae, pistacia, corna, damasce-

Κεφί κα'.

Ἔοσα πολύτροφα.

Χοίρεια κρέα, βοῶν ἐγκέφαλος, ὄρχεις, καρδία, τῆς ῥάχεως ὁ μυελὸς καὶ ἄλλος πᾶς· τὰ πτερύγια τῶν ὀρνίθων, καὶ τῶν χηνῶν καὶ πάντων πετεινῶν· καὶ τῶν ὄσρακοδέρμων τὰ σκληρότερα, οἷον κηρύκια, κοχλῖαι, ἀζακοὶ, παγούρια, καρίδια, ὀκταπόδια, σηπίαι, καλαμάρια καὶ τὰ τοιαῦτα· νερκὴ, τρύγων, βᾶτοι, λειόβατοι, ῥῖναι, τρίγλαι· ὁ σεμιδαλίτης ἄρτος καὶ ὁ καθαρὸς ἀλευρίτης, σῖτος ἐψητὸς, σεμίδαλις, κῆαμοι, ἐρέβινθοι, φασιοῦλια, αὐχός, τήλη, βολβοὶ δις ἐψηθέντες· μέλι τὸ ἀπαφρισθὲν καὶ εὐκρατόμελι καλῶς ἐψηθέν· λουπινάρια, κάσανα, φακῆ· γλυκεῖς φοίνικες, σαφίδες γλυκεῖς καὶ λιπαραὶ· βαλάνια, γογγύλια· οἱ παχεῖς τῶν οἴνων καὶ ἴ ροῦσιοι, πλέον δὲ τούτων οἱ μέλανες, γλυκεῖς καὶ παχεῖς, καὶ ζύφροντες.

Κεφ. κβ'.

Ἔοσα ὀλιγότροφα.

Τὰ ἄκρα τῶν ζώων, μήτρα, κοιλία, ἔντερα, οὐρά, ὠτία, πιμελή· καθόλου πᾶν γένος τῶν ὀρνίθων ὀλιγότροφώτερόν ἐστι τῶν τετραπόδων, καὶ τῶν γεγηρακότων ζώων ἢ περὶ τὰ ἔτι ἀυξανόμενα. τῶν ἰχθύων ἡ τροφή αἱματός ἐστι γεννητικὴ λεπτοτάτου. τῶν ὄσρακοδέρμων τὰ μαλακόσαρκα οἷον τὰ ὄσρα· ἄρτοι κρήθινοι, ἄρτοι πιτυρώδεις καὶ κυβαροὶ, βρώμη, κέγχρος, ἐλίμην, ὄρυζα, φάβα γλωρὸν, συνκάμινα, ἀμύγδαλα, πιζάκια,

1) Aëtius ἐρυθροί, cf. Du CANG. in ῥουσαῖος, ῥουσαῖος.

na, mala persica, rubi fructus, poma armeniaca, pruna, capparitis, beta, rumex, oxylapathum, portulaca, raphanus, rapum, sinapi, nasturtium, asparagi, dauci, cepae, allium, porrum, ampeloprasum cruda nullum omnino corpori alimentum praebent, bis vero vel ter cocta pauxillum. Mala punica, pira, cucumis, uvae passae austerae, neque pingues: ficus autem plus alimenti habent, sed laxam faciunt carnem et humore redundantem, similiter uvae quoque: verum minus quam ficus nutriunt uvae.

Cap. XXIII.

Quae residuum digesta relinquunt.

Palumbes, anseres exceptis alis: viscera omnia, veluti iecur, lien, intestina, uterus, ventriculus, medulla spinae et capitis, aves in stagnis seu paludibus degentes; cicera, fabae virentes: parvuli porcelli, carnes ovium omniumque animalium vitam otio transigentium; e piscibus qui in fluviis et lacubus vivunt et in limo degunt, omniaque cetacea ex animalibus marinis.

-
- 1) Κρανία arbor apud GAL. *de Alim. Fac.* II. 38. et *de Simpl. Rem.* VII. 10. 47. — κράνες fructus *de Simpl. Rem.* I. 39. τὰ κράνα *de Simpl. Rem.* XI. 1. 31. et l. 1. *de Alim. fac.* — Cf. SCHNEID. *Lex. in κράνεια.*
  - 2) Cf. DU CANG. in voce.
  - 3) MS. sic: τὰ δὲ σίκα ἔχτιον πολυτροφώτερον. χαιύην. δὲ ποιῆ τὴν σάρκα καὶ σιγησιμώδη ὅμοιος καὶ αἱ εσαφυλαί. αἰλάτιον δὲ τῶν σίκων εσαφυλαί τρέφουσιν. Sed adro-

¹ κράνα, δαμάσκηνα, ροδάκινα, ² ματζάναι, βερίκοκκα, προύνα, κάππαρις, σεύτλον, λάπαθον, οξύλάπαθον, χοιροβότανον, ράφανον, γογγύλη, σίνηπι, κάρδαμον, ασπάραγοι, δαυκία· κρόμμυνα, σκόροδα, πράσα, ἀμπελόπρασα ὡμὰ οὐδόλωσ τροφήν δίδωσι τῷ σώματι, ἐψηθέντα δὲ δις ἢ τρις ὀλιγίστην, ρόδια, ἄπια, κολόκυνθα, σαφίδες αἰ ζύφουσαι καὶ μὴ λιπαραί· ³ τὰ δὲ σῦκα ἔχει τὸ πολυτροφώτερον, χαίνην δὲ ποιεῖ τὴν σάρκα καὶ σομφώδη· ὁμοίως καὶ αἰ σαφυλαί· ἔλαττον δὲ τῶν σῦκων αἰ σαφυλαί τρέφουσιν.

Κεφ. κγ'.

Ἔσα περιττωματικά.

Φάσσαι, χήνες πλὴν τῶν πτερυγῶν· σπλάγγνα πάντα· οἶον ἥπαρ, σπλὴν, ἔντερα, μήτρα, κοιλία, ὁ μυελὸς τῆς ⁴ ῥάχης καὶ ὁ τῆς κεφαλῆς· τὰ ἐν ταῖς λίμναις βοσκόμενα ὄρνεα· ἐρέβινθοι, κίσμοι χλωροί· τὰ μικρὰ χοιρίδια, τῶν προβάτων ἢ σὰρξ καὶ πάντων τῶν ζῶων τῶν ἀργῶς βιούντων· τῶν ἰχθίων οἱ ποτάμιοι καὶ λιμναῖοι, καὶ οἱ ἐν βορβόρῳ διαιτώμενοι καὶ πάντα τὰ κητώδη τῶν ἐν θαλάσῃ ζῶων.

---

nenda ΑἲΤΙΙ verba, quae cum his conveniunt, cf. finem cap. 249. II. σῦκα δὲ οὐχ ὁμοίως ταῖς ἄλλαις ὀπώραις ὀλιγότροφα, σομφώδη δὲ ποιεῖ τὴν σάρκα· σαφυλαὶ δὲ ἔλαττον τῶν σῦκων τρέφουσι χαίνην καὶ πλαδαρᾶ σαρκί. His collatis mihi licere credidi σομφώδη pro σηνησώδη legere.

4) Cf. DU CANG. in voce.

Cap. XXIV.

Quae attenuant.

Allium, cepae, porrum, nasturtium, sinapi, piper, origanum, mentha, hyssopus, pulegium, thymum, thymbra virens administrata, eruca, opium, petroselinum, raphanus, crambe, beta, scolymus, nasturtium, foeniculum, coriandrum, ruta, anethum, cyminum, capparis, anisi semen et dauci: hordeum: pisces saxatiles vel ex avibus quae in siccis degunt locis: parvulae aviculae quaeque in montibus degunt animalia: sturni, turdi, merulae, perdices, troglitae, quique in vitibus inveniuntur passerres: columbae in turribus degentes: e marinis torpedines et muli: eiusdem facultatis sunt buglossi, et muria condita, quae teneram carnem habent; e fructibus humore abundantes et succulenti, caricae cum nucibus, pistacia, ex amygdalis subamarae: intermedia fere sunt olivae, ex vinis alba et tenuia: serum lactis utile ad habitum et victus rationem tenuem, oxymel vero magis quam cetera.

---

1) In MS. κ. πρ. vocabula transponenda fuere propter plantarum enumeratarum indolem.

3) H. l. in eandem video incidisse me coniecturam cum DUCANGIO qui ὄψαρος apud RHAZEM in ὁ ψάρος forte mutandum dicit. Cf. Gloss. in voce ὄψάριον. Nunc tamen quum h. l. ὄψαροι ibique ὄψαρος legatur de nominis auctoritate dubitare vix licet: hic tamen ὄψάριον et ὄψαρος idem valere i. e. piscem s. pisciculum significa-

Κεφ. κδ'.

Ὅσα λεπτύνει.

Σκόροδα, κρόμυνα, ¹ πράσα, κάρδαμα, σίνγηπι, πέ-
περι, ὀρίανον, ἠδύσμος, ὑσώπων, σφληκούνη, θύ-
μον, θύμβρα χλωρὰ προσφερομένη, εὔζωμον, σέλινον,
πετροσέλινον, ῥάφανον, κράμβη, σεῦτλον, σκόλυμον,
κάρδαμον, μάρραθρον, κορίανδρον, πήγανον, ἄνηθον,
κνίμινον, κάππαρις, ἄνισον, δαύκων σπέρμα· κριθή· οἱ
πετραῖοι τῶν ἰχθύων, ἢ τῶν ὀρνίθων οἱ ἐν ξηροῖς διαι-
τώμενοι τόποις· τῶν ὀρνέων τὰ μικρὰ καὶ τὰ ἐν τοῖς
ὄρεσι διαιτώμενα ζῶα· ² ὄψαροι, κίχλαι, κόσσυφοι,
πέρδικες, τρωγλίται καὶ τὰ ἐν τοῖς ἀμπέλοις εὑρισκό-
μενα ξρουθία· αἱ περιξεραὶ αἱ διαιτώμεναι ἐν τοῖς πύρ-
γοις· ἐκ τῶν πελαγίων αἱ νάρκαι καὶ αἱ τρίγλαι· τῆς
αὐτῆς ἐσι δυνάμεως τὰ βούγλωσσα, καὶ τὰ παζά, ὅσα
εἰσι μαλακά· τῶν ὀπωρῶν αἱ ὑγρότεραι καὶ εὔχυλοι ἰσχά-
δες μετὰ καρῶν, πιζάκια, τῶν ἀμυγδάλων τὰ ὑπόπι-
πρα· μέσαι δέ πῶς εἰσιν αἱ ἐλαῖαι· τῶν οἴνων οἱ λευ-
κοὶ καὶ λεπτοί· τὸ τυρόγαλα χρήσιμον ἐσιν εἰς λεπτήν
οὐσίαν καὶ δίαιταν, τὸ δὲ ὀξύμελι μᾶλλον τῶν ἄλλων.

---

re credo, h. l. inter aves, uti omnibus patet, enumera-
tur: in RHAZIS loco fere aptius quoque de avi quam de
pisciculo intelligitur, ita ut mihi ὁ ὄψαρος omnino ὁ ψάγ
Homeri esse videatur, *sturnus*, en RHAZIS locum: καρ-
κίνος κεκαυμένος. ξρουθίον, νυκτερίς, ὄψαρος, μυῶν ἀφό-
δευμα. — Litera o h. l. eodem modo praefigitur atque
in ὀμίδιον, ὀμήδιον, ὀμίδιον pro μίδιον.

Cap. XXV.

Quae calefaciunt.

Triticum coctum, panesque ex eo confecti seu ἀντόζυμος (qui sponte sua fermentescunt) foenogracum, palmulae dulces: mala dulcia, sesamum, cannabis, uvae dulces, apium, eruca, raphanus, rapum, sinapi, nasturtium, daucus, allium, vina dulcia, calidiora vero fulva vina et vetusta.

Cap. XXVI.

Quae refrigerant.

Hordeum quomodocumque coquitur: milium, tubera terrae, cucurbita elixa, pepo, melopepo, cucumeres, mora, uvae acidulae et uvae passae austeræ.

-
- 1) Illud ἀντόζυμοι in Lexicis non invenio: alius spectatur quando ὁ ἀντόπυγος, quem vocat GAL. in comm. ad lib. HIPP. de victus ratione in morbis acutis, quemque HIPP. ξυγκομισόν vocat: noster supra κυβαρόν i. e. ἕυπαρόν, cui opponitur καθαρός, cuius panis indoles nomine πιτυρίτης s. πιτυρίας optime indicatur. — Αἰ-

Κεφ. κέ'.

Ἔϋσα θερμαίνει.

Σίτος ἐψητὸς καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ ἄρτοι, ¹ ἦτοι αὐτόζυμοι, τήλη, οἱ γλυκεῖς φοίνικες· μήλα τὰ γλυκέα, σήσαμον, ² καναβοῦρι, σαφυλαὶ γλυκεῖαι, σέλινον, εὐζωμον, ῥάφανον, γόγγυλιν, σίνγηπι, κάρδαμον, δαῦκος, σκόροδον, οἴνοι γλυκεῖς, θερμότεροι δὲ οἱ ξανθοὶ οἴνοι καὶ οἱ παλαιοί.

Κεφ. κς'.

Ἔϋσα ψύχει.

Κριθὴ κατὰ πάντων τρόπων τῆς ἐψήσεως· κέγγρος, ὕδρα, κολόκυνθα, ἐκζεσὴ, πέπων, μηλοπέπων, τετράγουρα, συκάμινα, ὄξυναὶ σαφυλαὶ καὶ αἱ σφουσαι σαφίδων.

τόζυμον nomen, rei si adaptatum est, panem indicabit spontanea fermentatione sine ζύμη paratum.

- 2) ΣΥΜ. ΣΕΤΗ. p. 45. καναβοῦροσπερμα: — interpretatur Bogdanus: *cannabis semen*. Locus ipse cf. Vocabulum apud DU CANGIUM desideratur.

HIPPOCRATIS EPISTOLA

A D

REGEM PTOLEMAEUM

DE HOMINIS FABRICA,

HIPPOCRATIS EPISTOLA

AD

PTOLEMAEUM REGEM

DE HOMINIS FABRICA.

~~~~~

Constat mundus ex elementis quatuor, videlicet igne, aëre, aqua, terra, id est ex calido et frigido, ac humido et sicco. Constat autem homo quoque ex iisdem quatuor elementis: scilicet ex sanguine et pituita, flava bile et atra. Ac sanguis quidem aëri similis est, pituita aquae, bilis flava igni, atra terrae. Gustu vero sanguis quidem dulcis est, pituita vero salsa, flava bilis amara, acet atra.

Fons autem sanguinis in corde est, in eodemque spiritus sedem habet: in dextra cordis parte sanguis, in

Litt. A. notavi varr. lectt. e. MS. Par. 2047. Litt. B. e MS. 2315. C. e 2894. et Litt. D. e MS. 165. Supplementi catalogi. Ceterum partem extremam contuli cum Epistola, quae eodem titulo edita est a BOISSONADIO V. Cl. in *Anecd. Graec.* T. III. p. 422—428. ubi simillima leguntur.

1) *Ἐπ. Ἰππ.* C. 2) *στοιχίων* B, 1200, 5. C. 3) *Ἐκ π.*

ἸΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

ΠΡΟΣ

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ

ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

Συνέσκηκεν ὁ κόσμος ἐκ ² στοιχείων τεσσάρων, οἷον ³ πυρρός, αἶρος, ὕδατος, γῆς· τουτέστιν ἐκ θερμοῦ ⁴ καὶ ψυχροῦ καὶ ὑγροῦ καὶ ξηροῦ· συνέσκηκε ⁵ δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῶν αὐτῶν τεσσάρων στοιχείων· οἷον ἐξ αἵματος ⁶ καὶ φλέγματος, ⁷ καὶ ξανθῆς χολῆς καὶ μελαίνης. καὶ τὸ μὲν αἷμα ἔοικε τῷ αἰέρι, τὸ δὲ φλέγμα τῷ ὕδατι, ἢ δὲ ξανθὴ χολὴ τῷ πυρὶ, ἢ δὲ μέλαινα τῇ γῇ· ἔστι ⁸ δὲ τῇ μὲν γεῦσει τὸ αἷμα γλυκὺ, τὸ δὲ φλέγμα ἀλμυρὸν, ἢ δὲ ξανθὴ χολὴ πικρὰ, ἢ δὲ μέλαινα ⁹ ὀξίζουσα.

Ἔστι ¹⁰ δὲ ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος εἰς ¹¹ τὴν καρδίαν, καὶ εἰς αὐτὸ τὸ πνεῦμα· ¹² ἐκ δεξιῶν τῆς καρδίας ¹³ τὸ

ἐκ γ. ὕδ. καὶ ἄ. C. D. 4) καὶ ὑ. καὶ ψ. A. B. 5) δὲ ὁ ἄ. A. D. 6) ἐκ D. 7) καὶ solus dat Cod. B. 8) δὲ om D. 9) ὀξίζουσα B. C. D. praeterea C. D. ξανθίζουσα adponunt. 10) δὲ ἡ πηγὴ A. δὲ ἡ πίων B. δὲ ἡ πίων (sic) C. μὲν ἡ πίων D. 11) art. om. B. 12) ἐκ δεξιῶν . . . τὸ πνεῦμα om. C. 13) το αἷμα . . . σπλήνα. καί. Pro his D. τὸ φλέγμα ἐξ ἐθωνίων τὸ πνεῦμα ἢ ξ. χ. εἰς τὸ ἦ. ἢ δὲ μ. εἰς τὴν σ. καί.

sinistra spiritus: flava bilis in iecinore, atra in liene, et pituita in cerebro. Et sanguis quidem calidus est et humidus, pituita vero frigida et humida, bilis flava calida et sicca, atra vero sicca et frigida. Arteriae e corde sanguinem accipiunt purum et spiritum: accipiunt etiam sanguinem e corde ipsae venae: huius enim ope in totum corpus mittitur, hepar vero in cor sanguinem mittit plurimum; neque enim ignis materia, qua alatur, carere potest.

Neque huic rei fidem non habeas, quae causa est cur alii homines omni tempore hilares sint, alii morosi: nam elementis causam esse tribuendam dicimus. Quicumque enim sanguinis puri sunt participes, ii in omni re rident et floridi sunt facie et corpore ab omni parte pulchri coloris. Sed qui e flava bile constant, ii segnes evadunt, animo abiecto, timidi, debiles. Pituitosi vero pigri fiunt, frigidi.

Memoria autem valere et facillime intelligere e bene temperato cerebro, (i. e. ex eiusmodi, quod intermedium sit, neque calidum, neque frigidum) profluit,

-
- 1) δὲ om. A. 2) τὴν B. D. τὸ C. 3) καὶ ἔστι τὸ ἀ. C. ἔστι δὲ A. B. 4) τὸ . . . ἰγρόν. om. D. δὲ om. A. 5) ἡ δὲ ξ. B. C. D. 6) ἡ . . . ψυχρά. om. B. 7) ψυχρά καὶ ἰγρά. A. ψ. καὶ ξ. D. 8) αἵματος . . . λαμβάνουσι. om. B. 9) Pro καθαροῦ . . . χορηγεῖ C. legit: οὕτως λαμβάνουσι καὶ αἱ φλέβαι αἱ μείζο σ. . . ὅτι χορηγεῖ. Sic fere D. quoque, qui tamen καθαροῦ καὶ φλέγματος οὕτως λ. καὶ αἱ φλέβαι αἱ μείζους διότι. 10) MSS. φλέγματος. Emendavi, quum ipse paulo superius φλέγματος sedem caput habeat. 11) γὰρ om. B.

αἷμα, ἐξ ἐκινῶν τὸ πνεῦμα· ἡ ξανθὴ χολή εἰς τὸ ἥπαρ, ἡ ¹ δὲ μέλαινα εἰς ² τὸν σπλῆνα, καὶ τὸ φλέγμα εἰς τὸν ἐγκέφαλον. ³ καὶ ἔστι τὸ μὲν αἷμα θερμὸν καὶ ὑγρὸν· ⁴ τὸ δὲ φλέγμα ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν· ⁵ ἡ ξανθὴ χολὴ θερμὴ καὶ ξηρὰ· ⁶ ἡ δὲ μέλαινα ⁷ ξηρὰ καὶ ψυχρὰ. αἱ δὲ ἀρτηρίαι ἐκ τῆς καρδίας λαμβάνουσιν ⁸ αἵματος ⁹ καθαροῦ καὶ ¹⁰ πνεύματος, αἱ δὲ φλέβες αἵματος λαμβάνουσι καὶ αὐταὶ ἐκ τῆς καρδίας· δι' αὐτῆς ²¹ γὰρ χορηγεῖται τὸ πᾶν σῶμα, ¹² ἀλλὰ χορηγεῖ τὸ ἥπαρ ¹³ τῇ καρδίᾳ αἵματος πλείζον· ¹⁴ οὐδὲ γὰρ δύναται τὸ πῦρ χωρὶς ὕλης μεῖναι.

Καὶ μὴ ¹⁵ ἀπισίσης τοῦτο, ὅθεν οἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων γελῶσι πάντη, οἱ δὲ συγνώσι· τῶν ζοιχείων δὲ ¹⁶ λέγομεν τὴν αἰτίαν εἶναι. ὅσοι ¹⁷ γὰρ αἵματος καθαροῦ τυγχάνουσιν, οὗτοι ¹⁸ πάντη γελῶσι καὶ ἀνθηροὶ τῇ ὄψει ¹⁹ καὶ τῷ σώματι εἰσὶ ²⁰ πάντοτε καλόχροοι. οἱ δὲ ξανθῆς χολῆς ὄντες γίνονται ῥάθυμοι, ὀλιγόψυχοι, δειλοὶ, φιλάσθενοι, οἱ δὲ φλεγματικοὶ γίνονται ὀκνηροὶ, ψυχροί.

Τὸ δὲ μνημονεῖν καὶ ²¹ ῥᾶστα φρονεῖν ἐκ τοῦ ²² ἐννοκράτου ἐγκεφάλου, (²³ τουτέστι τοῦ μέσως ἔχοντος, μίτη θερμοῦ, μίτη ψυχροῦ,) ἡ δὲ λήθη ἐκ τοῦ ψυχροῦ ἐγκε-

12) διότι A. C. D. χορηγεῖται B. 13) τὴν κ. C. D.
 14) In MSS. pone πλείζον haec verba sequuntur: καὶ μὴ ἀπισίσης τοῦτο: transponenda esse vidi et post μεῖναι inferenda. — B. οὐδὲν τῷ πυρί. A. 15) ἀπίσει D. 16) λέγω μὲν. B. 17) γὰρ om. A. B. 18) πάντων A. πάντα C. 19) καὶ τῷ σ. om. C. D. 20) ποτὲ δὲ A. B. πάντες καὶ D. πάντοτε C. quod in πάντοτε mutavi. καλόχροοι D. 11) ῥᾶστα A. om. B. C. D. 22) ἐννοκράτου A. om. D. 23) ἐστὶ D. ἐστὶ τούτῃσιν C.

oblivio vero e frigido cerebro. Quapropter morbus, qui phrenitis audit, ex ardentibus febris nascitur. Vapore enim e visceribus per dorsum ad cerebrum adscendente cerebri humor exsiccat et phrenitis exoritur (i. e. homo mente deturbatur): tunc refrigerantibus oleis cerebrum madefacere oportet Verum lethargus etiam morbus ipse est cerebri: quodsi enim cerebrum frigidis humoribus repleatur, affectio, quam lethargum vocant, hominem invadit et calidorum inunctionem cerebro adhibere convenit. Sed resolutio, quae fit oculi vel labri, vel totius dimidiae faciei partis a frigido et crudo humore fit e cerebro descendente. Tunc per nares remedium administrandum est, quod cerebrum purget et extrinsecus exhalationibus ignis expellere convenit, potius quam cauteriis pone aures. Quaecumque vero affectiones in capite locum obtinent e ventriculo principium ducunt, veluti abscessus, oculorum inflammationes, dentium dolores, tonsillarum inflammationes et uvae, raucedines, respiratio laboriosa, cet.

Habet autem caput suturas quinque, verum invenitur etiam caput totum continuum suturae experts, quale quidem sanum est. Capillos autem crispas ha-

-
- 1) ἀναπανομένης A. 2) παράφρον B. παραφρονῶν A.
3) ψυκτοῖς C. omisso ἐλαίοις. 4) Haec non intelligo.
Cogitavi de loco emendando ad hunc modum: καὶ διὰ
ξίνων δι' ἀτμῶν καταψύχειν: nec tamen placet. — Forte
ad morbum sequentem τὸν λήθαργον referenda sunt ista
et pone ἐγκεφάλῳ scribendum καὶ διὰ ξίνων καὶ δι' ἐνε-
μάτων ἀποφλεγματοῖς. 5) ἐκ τοῦ A. B. C. conicio
καὶ αὐτὸς scriptum fuisse. Verba ἐγκεφάλου.
πληρωθῆ ὁ om. B. 6) πάθος τὸ om. A. τὸ solum

φάλου γίνεται· διὸ τὸ πάθος τὸ λεγόμενον φρενίτις ἀπὸ πυρετῶν καυσικῶν γίνεται· τῆς γὰρ ἀτμίδος ἐκ τῶν σπλάγγνων διὰ τῶν μεταφρένων ¹ ἀναπεμπομένης τῷ ἐγκεφάλῳ ξηραίνεται τὸ ὑγρὸν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ γίνεται φρενίτις, (τουτέστι ² παράφρων ὁ ἄνθρωπος) καὶ χρῆ ³ ψυκτικοῖς ἐλαίοις ἐμβρέχειν τὸν ἐγκέφαλον ⁴ καὶ διὰ ρινῶν καὶ δι' ἐμέτων. Ὁ δὲ λήθαργος πάθος ἐστὶ καὶ αὐτὸ ⁵ τοῦ ἐγκεφάλου· ὅταν γὰρ ψυχρῶν χυμῶν πληρωθῇ ὁ ἐγκέφαλος, τότε τὸ ⁶ πάθος τὸ λεγόμενον λήθαργος παρακολουθεῖ τῷ ἀνθρώπῳ. καὶ χρῆ τῶν θερμαινόντων προσφέρειν χρῆσιν τῷ ἐγκεφάλῳ. ἢ δὲ παράλυσις ἢ γινομένη εἰς ⁷ ὀφθαλμὸν, ἢ ⁸ εἰς χεῖλος, ἢ εἰς ὄλον τὸ ⁹ ἥμισυ τῆς ὄψεως ἀπὸ ψυχροῦ καὶ ὠμοῦ χυμοῦ ¹⁰ γίνεται παραπεμπομένου ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου, καὶ χρῆ ἐνεγκεῖν διὰ ρινῶν τὸ καθαῖρον τὸν ἐγκέφαλον καὶ ἔξωθεν ¹¹ ἀτμοῖς πυρὸς ἐκθλίβειν μᾶλλον ἢ ¹² καυτῆρσι κατὰ τῶν ὠτίων. ὅσα δὲ πάθη γίνονται ¹³ ἐν τῇ κεφαλῇ ἐκ τοῦ σομάχου ἔχει τὰς ἀρχάς· ὡσπερ ¹⁴ δὴ ἀποσημάτα, ¹⁵ ὀφθαλμῖαι, πόνοι ὀδόντων, παρίσθμια, σταφυλῆ, ¹⁶ βροάχοι, δύσπνοια, κ. τ. λ.

¹⁷ Ἐχει δὲ ¹⁸ ἡ κεφαλὴ ῥαφᾶς πέντε, εὐρίσκεται δὲ καὶ μονοφυῆς ¹⁹ κεφαλὴ μὴ κεκτημένη ῥαφήν, καὶ ἐστὶν ἡ τοιαύτη ὑγιῆς. οὐλόθριξ δὲ ²⁰ γίνεται ὅταν θερμότερα

om. B. 7) ἐγκέφαλον D. 8) εἰς om. C. 9) πρόσωπον D. 10) γίνεται om. B. et πεμπομένου legit. 11) ἀτμῖς D. 12) καυσῆρσι D. 13) ἐκ τῆς κεφαλῆς B. 14) A. δὲ. 15) Ante ὀφθ. B. C. σχινώδεις. D. χινώδεις inserunt. Mihi vocabulum corruptum et a loco aberrasse videtur, quippe suspicor κιονίδες scriptum fuisse et pone σταφυλῆ esse inserendum. 16) βροάχοι A. B. D. 17) καὶ ἐστὶ κεφαλὴ ἔχουσα C. D. 18) ἡ om. A. 19) κεφ. om. B. 20) λέγεται D. ὅταν δὲ D.

bet ubi caput est calidius, capillos passos autem ex humore in capite abundante: color flavus capillitii e bile flava, calvitium e calido oritur.

- Differentiae pulsus sunt quatuor: latus, brevis, angustus, intermedius. Haec e pulmone.

: Iecur autem ipsum alimentum in chylum convertit tribus coctionibus: in prima alimenti pinguedinem, (i. e. eam partem, quae succum habet utilem) cor accipit et sanguinis puri copia adaugetur. Secunda coctio: hepar (alimentum) accipit, ac nutrit corporis partes et bilis generatur flava: lien vero e residuo nutrimento corporis alitur et humor melancholicus paratur; cerebrum autem e ventriculo humectatur, quodsi fit pituita abundat. Tertia coctio: alimentum in superiori ventre in chylum mutatur, quo facto pylorus aperitur, qui ieiunum etiam dicitur, quum per illum alimentum transeat tantum et descendat ad ventrem inferiorem. Venter autem mucō obductus est propter ciborum acrimoniam. Urina vero per renes descendit, et per meatus, qui ad vesicam tendunt, humor in vesicam defertur.

-
- 1) δὲ om. A. δὲ γίνεται B. 2) τοῦ om. C. 2) ξανθώσις δὲ A. D. ξανθώσεις C. δὲ om. B. 4) τοῦ solus dat D. 5) καὶ αὕτη γίνεται D. γίνεται καὶ αὕτη C. 6) σφ. om. B. C. D. 7) A. πέντε πλατῦς, βαρῦς, βροχός, σπινός, μέσος. Sic etiam B. qui σπινός C. legit: πέντε πλατῦς, βραχῦς, βροχός, σπινός, μέσος. Illud βαρῦς, βροχός et βραχῦς, βροχός uni βραχυς originem debere videtur; num quid πινός, σπινός, σπινός e σπάνιος pro ἀραιός orta? an vero e σερός? hoc quidem verosimillimum censeo. 8) πνεύματος B. C. Ceterum locus hicce mutilatus esse videtur. 9) χυ-

ἐξίν ἢ κεφαλή, ἀπλόθριξ ¹ δὲ ἐκ τοῦ περισσοῦ ὑγροῦ,
² τοῦ ἐν τῇ κεφαλῇ, ³ ξανθότης τριχῶν ἐκ τῆς ξανθῆς
 χολῆς, φαλάκρωσις δὲ ἐκ ⁴ τοῦ θερμοῦ ⁵ γίνεται.

Διαφοραὶ ⁶ σφυγμοῦ εἰσι ⁷ τέσσαρες· πλατύς, βραχὺς,
 πινός, μέσος. ταῦτα ἐκ τοῦ ⁸ πνεύμονος.

Τὸ δὲ ἥπαρ αὐτὸ ⁹ χυλοποιεῖ τὴν τροφήν διὰ τριῶν
 πέψεων· εἰς τὴν πρώτην πέψιν λαμβάνει τὴν ¹⁰ πιό-
 τητα τῆς τροφῆς (τουτέστι τὸ νόσιμον) ἢ καρδία, καὶ γί-
 νεται αἷματος καθαροῦ πρόσθεσις. δευτέρα πέψις· λαμ-
 βάνει τὸ ἥπαρ καὶ τρέφει τὰ μόρια τοῦ σώματος, καὶ
¹¹ γεννᾶται ξανθὴ χολή· ὁ δὲ σπλῆν ἐκ τῆς ¹² κορά-
 σεως τοῦ σώματος τρέφεται καὶ γεννᾶται ¹³ ὁ μελαγχολ-
 ικὸς χυμὸς· ὁ δὲ ἐγκέφαλος ἐκ τοῦ σμάχου ὑγραί-
 νεται καὶ πλεονάζει τὸ φλέγμα. τρίτη πέψις· χυλοποιεῖ-
 ται ἢ τροφή ἄνω εἰς τὸν σμάχον· καὶ τότε ἀνοίγεται ὁ
 πυλωρὸς, ὃς καὶ νῆσις καλεῖται, ἐπειδὴ ¹⁵ πάροδον μό-
 νον ποιεῖται ἐκεῖθεν ἢ τροφή ¹⁶ καὶ κατέρχεται εἰς τὴν
 κάτω ¹⁷ κοιλίαν. ἢ δὲ κοιλία ¹⁸ γεγανωμένη ἐξὶ φλέγμα-
 τι διὰ τὴν δριμύτητα τῶν σιτίων. τὸ δὲ οὔρον διὰ τῶν
 νεφρῶν κατέρχεται, καὶ διὰ τῶν ¹⁹ οὐρητήρων τῶν ἀπο-
 κειμένων ²⁰ εἰς τὴν κύστιν (τουτέστι ²¹ τὴν φούσκαν),
 εἰσέρχεται εἰς τὴν κύστιν τὸ ὕδωρ.

λοποιεῖται A. B. C. 10) πιότητα D. ποιότητα cett. —
 seq. τὸ νόσιμον fecit ut illud praetulerim. 11) γίνα-
 τε B. 12) κορώσεως B. C. D. Neque κόρασις, ne-
 que κόρωσις in Lexx. invenitur: a κοράω, κορώω du-
 ctum fere *recrementum* h. l. denotat. 13) ὁ om. C. D.
 14) χυμῶν D. 15) παρόδιον D. 16) καὶ om. B. D.
 17) τὴν κ. C. 18) γεγανωμένη D. 19) σειροτήρων
 C. D. 20) εἰς τὴν om. B. τὴν κύστιν τουτέστι om.
 C. D. 21) B. εἰς τὴν φούσκαν καί. — A. D. φούσκαν
 legunt.

Sensus in homine quinque sunt: visus, olfactus; auditus, sapor et tactus: visus quidem ex aethere; olfactus ex aëre, auditus ex igne, sapor ex humido; tactus e terra.

Facultates animi sunt quinque: mens, intellectus, opinio, imaginatio et sensus.

Constat autem homo e quatuordecim partium generibus, i. e. e nervis, arteriis, sanguine, spiritu, carne, pinguedine, cartilaginibus, unguibus, ossibus, humoribus, medullis, capillis et membranis. Fiunt vero horum excretiones in viris quidem per alvum, per urinas, per vomitiones, per oculos, per nares, per sputa, per sudores, per venerem, per meatus occultos, per capillos, per aures. In foeminis autem duo insuper adduntur: per lac et per menstrua. Lac vero sanguis est, itidemque semen: vir enim quando magno nisu ad coitum fertur, sanguinem excernit: similiterque mulier ubi genitalia nimis intendit, sanguis ex illis profluit.

Habet autem spina dorsi hominis vertebrae viginti quatuor; costas viginti quatuor; dentes et molares

-
- 1) δὲ om. D. εἰσὶν C. D. 2) ἄ. ὁ. B. 3) δὲ om. C. D. 4) δὲ om. C. 5) καὶ ἦ. C. D. 6) Hanc periodum *Δυνάμεις. . . αἰσθησις* C. et D. tantum ferunt. 7) ἦγουν om. A. B. 8) σ. πν. C. 9) ὁσέων om. C. D. 10) καὶ om. A. D. et pone *ἰμέρων* C. D. καὶ *φλέγματος* addunt. 11) δὲ αἰ κρίσης B. ἐκρίσεις τοῖς C. omissis δὲ αἰ . . . τοῦτων, iisdemque omissis D. ἐκρηξείς τοῖς. 12) τῶν ἰδῶ. B. 13) δι' ἀφῶ. C. D. 14) δι' ὀνύχων B. pone ὠτίων C. D. διὰ τῶν

Αἰσθητήρια ¹ δέ ἐσιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ πέντε· ὄρασις, ² ὄσφρησις, ἀκοή, γεῦσις καὶ ἀφή· ἡ μὲν ὄρασις ἐκ τοῦ αἰθέρος, ἡ δὲ ὄσφρησις ἐκ τοῦ ἀέρος, ἡ ³ δὲ ἀκοή ἐκ τοῦ πυρός, ἡ ⁴ δὲ γεῦσις ἐκ τοῦ ὑγροῦ, ⁵ ἡ δὲ ἀφή ἐκ τῆς γῆς.

⁶ Δυνάμεις εἰσὶ τῆς ψυχῆς πέντε· νοῦς, διάνοια, δόξα, φαντασία καὶ αἰσθησις.

Συνέστηκεν δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐκ τινῶν δεκατεσσάρων· ⁷ ἡγουν νεύρων, φλεβῶν, ἀρτηριῶν, αἵματος, ⁸ πνεύματος, σαρκός, πιμελής, χόνδρων, ὀνύχων, ⁹ ὀστέων, χυμῶν, μυελῶν, τριχῶν ¹⁰ καὶ ὑμένων. Γίνονται ¹¹ δὲ αἱ ἐκκρίσεις τούτων τοῖς μὲν ἀνδράσι διὰ κοιλίας, δι' ἐμέτων, δι' ὀφθαλμῶν, διὰ μυκτήρων, διὰ πτυελῶν, δι' ¹² ἰδρώτων, διὰ τῶν ἀφροδισίων, διὰ τῶν ἀδήλων πόρων, διὰ τριχῶν, ¹⁴ δι' ὠτων. Ταῖς ¹⁵ δὲ γυναιξὶ ¹⁶ προστίθεται καὶ δύο· διὰ τοῦ γάλακτος καὶ ¹⁷ διὰ τῶν ἐμμήνων. Τὸ δὲ γάλα ¹⁸ αἷμά ἐστιν· ὁμοίως ¹⁹ δὲ καὶ ἡ γονή, (²⁰ τουτέστιν ὁ σπόρος τοῦ ἀνθρώπου). Καὶ μὴ ἀπισήσης, ²¹ ἐὰν γὰρ βιάσῃται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν μίξιν, αἷμα ἐκκρίνει· ὁμοίως ²² δὲ καὶ ἡ γυνὴ ἐὰν ²³ βιάσῃται τὸ ²⁴ θηλυδριον αὐτῆς αἷμα ἐξέρχεται.

Σπονδυλοῦς ²⁵ δὲ ἔχει ἡ ῥάχις τοῦ ἀνθρώπου εἴκοσι τέσσαρας, πλευρὰ εἴκοσι τέσσαρα· ὀδόντας καὶ ²⁶ γόμ-

ἀδ. π. — non pone ἀφρ. 15) δὲ om. A. 16) προστιθεσθαι D. 17) solus D. διὰ suppeditat. 18) ἐκ τοῦ αἵματος γεννᾶται A. B. propter argumenta quibus hanc sententiam probare conatur alteram lect. praetulit. 19) δὲ om. B. C. 20) haec. om. C. D. 21) ἐὰν βιάσῃται ἡ γυνή C. ἐὰν γὰρ ἡ γυνὴ τὸ κ. τ λ. D. 22) δὲ om. B. 23) βιάσοι A. βηᾶσεται (sic) B. 24) θυλιδριον B. θηλυδιον D. 25) δὲ om. C. D. ἔχει om. B. 26) γόμφοι de dentibus notatu dignum. — HYPATVS de

triginta duos; dentes anteriores cibos praecidunt et incisores quoque vocantur. Ventriculus palmas habet quinque, intestinum vero ulnas tredecim. Nomina digitorum sunt: pollex, index, medius, quartus, parvus. Ungues mixtionis sunt siccae et frigidae.

Similiter quatuor in anno sunt tempestates: ver, aestas, auctumnus et hyems. Singulae autem tempestates dies habent nonaginta et unum. Ver calidum et humidum est, quapropter sanguinis copia in corporibus adaugetur: aetas calida et sicca, quamobrem et bilem flavam auget: auctumnus frigidus et siccus, auget vero bilem atram et ichores (ichores autem sunt sanguinei et aquosi). Hyeme in corpore pituita abundat. Quatuor enim hominis elementa secundum quatuor anni tempestates distinguuntur. Propterea anni tempestatem et aegri aetatem ac temperamentum considerare oportet et ad horum normam curationem informare. Quodsi igitur verno tempore quis aegrotet iuvenis, sanguinis copia adest et homini venam secare oportet: et pleuritis ubi adest unius diei vel duorum vel trium vena secanda, priusquam morbus superior evadat et vires collabantur: utilis enim ho-

Corp. Part. p. 148. Ed. Bernard: τῶν ὀδόντων οἱ μὲν πρόσθιοι γόμφοι. — In nota editor: » lege γόμφοι.» Emendatione opus esse non credo. In STEPH. *Thes.* adfertur Glossa: γόμφοι *Maxillares: gingivae.* 1) διχαπήρες D. 2) τημεῖς A. 3) ἔχει om. C. D. 4) ἀντίχειρος B. λειχανὸς B. 5) ὅς καὶ σ. om. B. C. D. 6) om. B. C. D. 7) ὁ μ. A. 8) om. B. C. D. 9) οἱ dat solus C. δὲ om. B. C. D. 10) h. l. B. Inscriptiōnem habet περὶ τροπῶν. 11) δὲ om. C. D. 12) καὶ

φους τριάκοντα δύο· οἱ ἔμπροσθεν ὀδόντες ¹ διχασῆρες οἱ καὶ ² τομεῖς. ὁ σόμαχος ἔχει παλαιζὰς πέντε, τὸ δὲ ἔντερον ³ ἔχει πήχεις τρεῖς καὶ δέκα. ὀνόματα δακτύλων, ⁴ ἀντίχειρ, λιχανός, μέσος ⁵ (ὄς καὶ σφάκελος), παρά-
μεσος ⁶ (ὄς καὶ ἐπιβάτης), ⁷ καὶ μικρός ⁸ (ὄς καὶ μύωψ). ⁹ οἱ ὄνυχες δὲ ξηρᾶς καὶ ψυχρᾶς κράσεώς εἰσιν.

¹⁰ Τροπαὶ ¹¹ δὲ ὡσαύτως ¹² ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τέσσαρες· ἔαρ, θέρος, μετόπωρον καὶ χειμῶν. ἔχει δὲ ἡ τροπὴ ἡμέρας ἑννενηκοντα καὶ μίαν. Τὸ ἔαρ θερμὸν καὶ ὑγρὸν, διὰ τοῦτο καὶ ¹³ αὔξησις αἵματος εἰς τὰ σώματα· τὸ θέρος-θερμὸν καὶ ξηρὸν, διὸ ¹⁴ καὶ αὔξει ξανθὴν χολήν· τὸ μετόπωρον ψυχρὸν καὶ ξηρὸν, αὔξει δὲ ¹⁵ μέλαιναν χολήν καὶ ἰχώρας· οἱ δὲ ἰχώρες εἰσιν αἱματώδεις ¹⁶ καὶ ὕδατώδεις· τῷ δὲ χειμῶνι τὸ φλέγμα πλεονάζει ¹⁷ ἐν τῷ σώματι. Τὰ ¹⁸ γὰρ τέσσαρα σοιχεῖα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ¹⁹ τοὺς τέσσαρας καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ διαιροῦνται. διὸ χρὴ θεωρεῖν τὴν τροπὴν, τὴν ²⁰ ἡλικίαν καὶ τὴν κράσιν τοῦ νοσοῦντος καὶ πρὸς ²¹ ταῦτα ἰατρεύειν. Καὶ ἔαν ²² ἐν τῷ ἔαρι νοσῇ τις νέος αἵματος πλήθός ἐσι καὶ χρὴ φλεβοτομεῖν τὸν ²³ ἄνθρωπον, καὶ πλευρῆτις ἔαν ἔστι μιᾶς ²⁴ ἡμέρας ἢ δύο ἢ τριῶν ²⁵ φλεβοτόμησον τὸν νοσοῦντα, πρηνὴ τὸ πάθος κρατήσῃ καὶ αἱ δυνάμεις καταπέσωσιν· ὠφέλιμον ²⁶ γὰρ ἐσι τὸ ²⁷ φλεβοτομεῖν τῷ

ἐν Β. 13) ἀ. ἀ. ἐν σώματι Α. αὔξουσιν σώματος καὶ αἵματος Β. 14) καὶ solus D. — αὔξεται ξανθὴ χολή C. αὔξει ξανθὴ χολή. Α. 15) μέλαινα χ. C. ἢ μ. χ. D. 16) καὶ om. C. D. 17) ἐν om. Β. ἐν τῷ σ. om. Α. 18) δὲ D. 19) Sic D. cett. τάς. 20) ἡλικίαν Α. ἰλιακὴν (sic) Β. τὴν ἡλιακὴν C. τῆς ἡλιακῆς D. 21) τοῦτο Α. 22) ἐν om. C. D. νοσεῖ C. 23) αὐτόν. C. D. 24) ἡμερῶν Α. 25) φλεβοτομήσεις Β. 26) γὰρ dat C. δὲ Β. cett. om. 27) Sic D. cett. φλεβοτόμον.

mini venae sectio. Et tempestas, qua venam secare conducit, incipiat a Perittaei mensis: i. e. Februarii decimo quinto die, usque ad decimum mensis Gorpiaei et iterum incipiat a decimo Gorpiaei mensis i. e. Septembris ad decimum septimum Decembris usque, Sin autem aestatis tempore quis aegrotet, morbi initio purgari debet.

Nos autem, o Rex! ad sanitatem tamquam ad scopum animum attendentes eamque curae habentes nunc quam maxime possumus philosophamur, ut victus ra-

- 1) ó om. C. 2) περβερεταιίου A. περιτταίου B. τριταίου C. τοῦ περιτταίου D. 3) εἰς τὰς om. B. C. D, 4) ἕως — δεκάτης solus D. 5) ἀρχέσθω om. A. 6) Γορπιαίου B. C. D. 7) ἤγουν B. Ἦγουν et τουτέστι Glossematum fere sunt indicia: neque dubito, quin Romanorum mensium nomina sint ab recentiore manu adscripta. 8) τὰς ιζ' A. τῇ ιζ' B. C. τῆς ις' D. 9) δεκεμβρίου A. δεκεμβρίου μηνός D. δεκεμβρίου μηνός C. celt. δεκευρίον. Ceterum excidisse videtur nomen mensis Macedonici τοῦ Ἀπιλλαίου (τουτέστι τοῦ Δεκεμβρίου): nam satis apparet auctorem ipsum ubique Macedonicis mensium nominibus fuisse usum: quibus singulis Romanorum nomina recentior aliquis lector aut librarius addiderit. Fortasse nonnemini gratum faciam, si Macedonicorum mensium nomina hic ordine subiiciam: sunt autem haec:

Αἰτός	November	Ἀρτεμίσιος	Μαῖος
Ἀπιλλαῖος	December	Δαῖσιος	Ἰουνίος
Ἀδυναῖος	Januarius	Πάνεμος	Ἰουλίος
Περιτταῖος	Februarius	Λῶος	Αὐγουστος
Ἀΐσρος	Martius	Γορπιαῖος	September
Ἐανθικός	Aprilis	Ἵπερβερεταιῖος	October.

- 10) θέρει B. D. καιρῶ om. C.

ἀνθρώπων. καὶ ὁ καιρὸς ¹ ὁ θέλων φλεβοτομεῖσθαι ἀρχέσθω ἀπὸ ² Περικταίου μηνὸς (τουτέστι Φεβρουαρίου) ³ εἰς τὰς δέκα πέντε ⁴ ἕως τοῦ Γορπιαίου μηνὸς δεκάτης· καὶ πάλιν ⁵ ἀρχέσθω ἀπὸ τῶν δέκα τοῦ ⁶ Γορπιαίου μηνὸς, (⁷ τουτέστι τοῦ Σεπτεμβρίου) ἕως τῆς ⁸ ἑπτακαιδεκάτης τοῦ ⁹ Δεκεμβρίου. εἰ δὲ ἐν τῷ ¹⁰ θερυνῶ καιρῷ νοσεῖ τις εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πάθους χρὴ καθαίρεσθαι.

¹¹ Ἡμεῖς δὲ σοχαζόμενοι, ὦ βασιλεῦ, ¹² καὶ τῆς ὑγείας φροντίζοντες νῦν φιλοσοφοῦμεν τὸ ¹³ κράτιστον εἰς διαίταν σωμάτων ¹⁴ καθηκόντως τρέφειν τε καὶ δια-

11) Quae sequuntur usque ad finem Epistolae simillima sunt iis, quibus incipit auctor Epistolae, quam edidit Boisson. Idem argumentum verbis paulo diversis, discrepantibus etiam levioribus quibusdam aliis in dividendi anni ratione, ab altero isto Pseudo-Hippocrate enarratur. Operae pretium est describere ipsum exordium: Ἐπιμελούμενοι τῆς σῆς ὑγείας, ὦ βασιλεῦ, καὶ ταύτης φροντίδα τιθέμενοι, τὸ κράτιστον τῶν τῆ διαίτη καὶ τῷ σώματι καθηκόντων ὑποθέσθαι σοι ἀκριβῶς κατὰνοήσαντες, τὰ ἀποβαίνοντα τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι ἐξ ἐκατέρων ἄσρων τε καὶ ὠρῶν καὶ κέντρων (leg. καιρῶν) ὑποτετάχαμέν σοι, ἀναγράψαντες ἐν κεφαλαίοις καὶ πεπομφότες σοι, ὥστε προγινώσκειν τὰ μέλλοντα καὶ βοηθεῖν τῇ τῆς διαίτης ὑλῆ, ἵν' οὕτως ποιῶν ἐρῶμενος διατελέσης τὸν ἅπαντα χρόνον: quae nostris haud paulo clariora sunt et ad emendandum faciunt. 12) καὶ om. C. Fortasse leg. σοχ. ὦ β. τῆς σῆς ὑγείας deleto φροντίζοντες Glossemate vocis σοχαζόμενοι. 13) A. C. D. ἀκράτητον. B. ἀκρότητον, unde lectionem nostram effecimus, confirmatam a Boiss. 14) Sic C. qui τρε om. Cett. τρέφειν τε καθηκόντως καὶ διατίθεσθαι. In- tegriora ex Epist. Boiss. peti possunt.

tionem corporibus praescribamus ad illa recte nutrienda et componenda. Accurate igitur consideratis aegritudinibus, quae corpori humano accidunt, ad astra singula et anni tempestates singulas et singula tempora tibi praecepimus et brevi comprehensam sphaeram medicam litteris mandatam tibi mittimus, cuius ope praevideas morbos, qui hominis corpus invadent proxime futura anni tempestate et ad finem anni usque, occasione favente. Tu autem si haec cordi habens vivas, ut plurimum morborum immunis vives reliquam huius vitae partem et imprimis superior valetudinis potestati, et quaecumque hominum generi utilia sunt possidens, bonisque omnibus fruens, de quibus in sphaera praecipue agitur, quam a me conscriptam tibi trado.

A Vergiliarum occasu usque ad solstitium hyemale dies sunt quadraginta quinque: ab Apillaei i. e. Decembris mensis decimo tertio die usque ad vigesimum sextum Adynaeci, i. e. mensis Ianuarii. Dies isti pituitam augment: ieiunus autem balneis utere sudans et corpus detergens: veneri etiam indulge ac fer laborem.

-
- 1) ἀκριβῶς. ὦν A. ὦν οἶν B. νῖν οἶν ἀκρ. C. D. 2) συμβάντα D. qui om. ἀρρώγηματα ἐν. Convenit Epist. Boiss.
 3) ἄστρον om. A. 4) Melius Boiss. ὑποιετάχαμεν et mox κεφαλαίσις. 5) αἰ C. D. προγινώσκειν D. 6) γίνεσθαι πάθη om. D. sed infert πάθη post σώματι. γίνεσθαι om. C. 7) ἐξῶσαν B. 8) καὶ — βοηθόν. om. C. D. 9) τὸ om. C. 10) τὸ τοῦ παρόντος χ. μέτρον A. τὸ τοῦ παντός χ. μ. B. τὸ ἐπίλοιπον τοῦ χ. C. μέτρον om. etiam D. in ceteris A. sequens 11) τὴν om. D. 12) ἀνθρωπίνῳ C. D. 13) ἀγαθῶς C. D.

τίθεσθαι. ¹ ἀκριβῶς οὖν κατανοήσαντες τὰ ² συμβαί-
νοντα ἀρρώσηματα ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι καθ' ἕκα-
στον ³ ἄσρον τε καὶ ὥραν καὶ καιρὸν ⁴ προστετάχαμέν
σοι καὶ ἀναγράψαντες ἐν κεφαλαίῳ σφαῖραν ἰατρικὴν
πέμπομέν σοι, δι' ἧς ⁵ ἂν προγινώσκεις τὰ μέλλοντα
⁶ γίνεσθαι πάθη τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι κατὰ τὴν
⁷ ἐνεσῶσαν ὥραν ⁸ καὶ τοῦ ἐπιτελευταίου ἐνιαυτοῦ,
ἔχων τὸν καιρὸν βοηθόν. Σὺ δὲ εἴ τι ἐπιμελούμενος
διατελέσειας, ὡς ἐπὶ ⁹ τὸ πολὺ τε ἄνσος μένων βιοῖς
¹⁰ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ χρόνου μέτρον καὶ μάλισα ὑπὲρ
¹¹ τὴν τῆς ὑγείας δύναμιν, καὶ ὅποια ὠφέλιμα ὑπάρχει
τῷ τῶν ¹² ἀνθρώπων γένει καὶ ἐν πᾶσιν ¹³ ἀγαθοῖς
ἔχοντα, ὑπὲρ ὧν δὴ ¹⁴ σφόδρα ἐστὶν ὁ λόγος τῆς σφαί-
ρας καὶ ¹⁵ γεγραφῶς ταύτην παρέχω σοι.

¹ Ἀπὸ Πλειάδων δύσεως . . . ¹⁶ χειμερινῆς ἡμέραι τεσ-
σάρακοντα πέντε, ἀπὸ ¹⁷ Ἀπιλλαίου (τουτέστι ¹⁸ Δε-
κεμβρίου) ¹⁹ μηνός τρισκαιδεκάτης ²⁰ (καὶ αὐθις) εἰς
²¹ τὰς εἴκοσι καὶ ἕξ τοῦ ²² Ἀδυναίου (τουτέστιν Ἰανουα-
ρίου) ²³ μηνός. Αὗται αἱ ἡμέραι αὖξουσι τὸ φλέγμα·
χρῶ δὲ τοῖς λουτροῖς νῆσις ἰδρῶν ²⁴ καὶ ἀποματτόμενος,
²⁵ χρῶ δὲ καὶ ἀφροδισίσι καὶ πόνοις.

ἀγαθῶ. B. 14) σφοδρῶς B. 15) ἐγγράφως A. D.
ἐγράφως B. C. 16) Lacuna est. Botss. Epist. Ἀπὸ
Πλειάδων δύσεως μέχρι τροπῶν χειμερινῶν. Quod exci-
derat in versione supplevi. 17) πυλαιότου A. ἀπιλιώ-
του B. πιλήου. C. πυλίου. D. 18) A. D. δεκεβρίου. C.
δεκεμβρίου. Cett. δεκευρίου. 19) μηνός om. A. γ'
om. B. 20) bene haec om. D. 21) τὰς C. D. om.
A. B. 22) Ἀδυναίοντος A. ἀδυναίου B. ἀδ. τουτέστι
om. C. D. 23) μηνός om. A. B. 24) καὶ om. C. D.
ἀπομασόμενος A. B. 25) χρῶ — πόνοις om. C. D.

A solstitio hyemali ad aequinoctium vernum usque dies nonaginta duo, quippe ab Adynaeci i. e. Ianuarii vigesimo septimo ad Xanthici i. e. Aprilis ad vigesimum octavum. Hi dies sublimes ferunt humores et copiam sanguinis: utaris autem deambulationibus et balneis et cibus siccis et lautiori vitae generi et venere et laboribus.

Ab aequinoctio verno ad ortum usque Vergiliarum dies quadraginta et octo, a vigesimo octavo Aprilis ad Daesii usque; i. e. Iunii decimum sextum. Hi dies sanguinem augment: tu autem utere vinis bene olentibus et rebus venereis et laboribus.

Ab ortu autem Vergiliarum ad solstitium usque aestivum dies quadraginta duo. A mensis Daesii i. e. Iunii decimo septimo ad Panemi usque i. e. Iulii vigesimum octavum. Isti dies bilem flavam alunt; utaris vero vinis dulcibus et aquosis, ad ventrem animum attendens et a venere et laboribus abstinens.

A solstitio autem aestivo ad aequinoctium auctumnale usque dies nonaginta duo: a Panemi i. e. Iulii vigesimo octavo ad Hyperberetaei usque i. e. Octo-

1) τροπῶν om. A. B. τῶν om. C. D. 2) MSS. ἡμέρας. Sic etiam infra. Utrobique correximus: recte Boiss. Epist. ἕως ἰσημερίας ἑαρινῆς. 3) δυναίου A. ἀδυναίου B. ἀβδηνάιου ἤγγουν C. D. 4) εἶς C. κη' D. 6) εἰς τὰς om. C. D. 6) ἀξουσιν ὑγρασίας Epist. Boiss. ὑγρασίας etiam C. 7) λουτροῖς A. B. D. λουτροῖς C. 8) τριφίους B. D. τρυφίους C. Boiss. χρω̄ — λουτροῖς πυκνοῖς καὶ τροφαῖς. Καὶ ἀφ. καὶ π. om. C. D. 9) ἀπὸ — ὀγδόης om. B. Hic etiam reponendum ἀπὸ Ξανθικοῦ

Ἀπὸ ¹ τροπῶν τῶν χειμερινῶν ἕως ² ἰσημερίας ἱαρινῆς ἡμέραι ἐννενήκοντα δύο ὡς ἀπὸ ³ Ἀδυναίου (τουτέστιν Ἰανουαρίου) ⁴ εἰκοσῆς ἑβδόμης ἕως Ξανθικοῦ (τουτέστιν Ἀπριλλίου) ⁵ εἰς τὰς εἴκοσιν ὀκτώ. Αὗται αἱ ἡμέραι ⁶ αἴρουσιν ὑγρασίαν καὶ πλῆθος αἵματος· χρῶ δὲ περιπάτοις καὶ ⁷ λουτροῖς καὶ ξηροῖς ἐδέσμασι καὶ ⁸ τροφαῖς καὶ ἀφροδισίοις καὶ πόνοις.

Ἀπὸ ἰσημερίας ἱαρινῆς ἕως Πλειάδος ἀνατολῆς ἡμέραι τεσσαράκοντα ὀκτώ ⁹ ἀπὸ Ἀπριλλίου εἰκοσῆς ὀγδόης ἕως ¹⁰ Δαισίου (τουτέστιν Ἰουνίου) ¹¹ εἰς τὰς ἑκκαίδεκα. Αὗται αἱ ἡμέραι αὖξουσιν αἷμα· χρῶ δὲ οἴνοις εὐώδεσι ¹² καὶ ἀφροδισίοις καὶ πόνοις.

Ἀπὸ ¹³ δὲ Πλειάδος ἀνατολῆς ¹⁴ ἕως τροπῶν θερινῶν ἡμέραι τεσσαράκοντα δύο, ἀπὸ μηνὸς Δαισίου (τουτέστιν Ἰουνίου) ¹⁵ εἰς τὰς ἑπτακαίδεκα ἕως Πανέμου (τουτέστιν Ἰουλίου) εἰκοσῆς ὀγδόης. Αὗται αἱ ἡμέραι ξανθὴν χολὴν τρέφουσιν· χρῶ δὲ τοῖς γλυκέσι ¹⁶ καὶ ὑδαροῖς, κοιλίας ἐπιμελούμενος καὶ ἀπεχόμενος ¹⁷ ἀφροδισίων καὶ πόνων.

Ἀπὸ ¹⁸ δὲ τροπῶν θερινῶν ἕως ¹⁹ ἰσημερίας ²⁰ μεσσωρινῆς ἡμέραι ἐννενήκοντα δύο, ἀπὸ Πανέμου (τουτέστιν Ἰουλίου) ²¹ εἰς τὰς εἴκοσι καὶ ὀκτώ ἕως ²² Ὑπερ-

(τουτέστιν Ἀπριλλίου). vid. supra. 10) MSS. solemnij errore Δαισίου. 11) εἰς τὰς om. C. D. κς' D. 12) καὶ ἀφρ. om. C. D. 13) δέ om. A. B. 14) ἕως de meo supplevi. Boiss. ἀπὸ δὲ Πλειάδος ἀνατολῆς ἕως τ. θ. 15) εἰς τὰς solus B. 16) καὶ ὑδαροῖς. Boiss. χρῶ τοῖς γλυκέσι καὶ ὑδαρέσι. 17) ἀφροδισίων καὶ om. C. D. 18) δέ om. C. 19) MSS. ut supra ἡμέρας, melius Boiss. 20) μεσσωρινῆς A. B. nostrum conf. Boiss. 21) εἰς τὰς om. C. D. 22) ὑπερβρεταιίου B.

bris vigesimum octavum. Hi dies atram bilem augent. Utaris autem vinis frigidis, aquosis, boni odoris et salsis, vinis et venere abstinens.

Ab aequinoctio auctumnali inde ad Vergiliarum occasum dies quadraginta quinque: ab Hyperberetaei, i. e. Octobris vigesimo octavo ad Apillaei i. e. Decembris duodecimum diem usque. Hi dies ichores augent: tu autem utaris acidis et acribus ac venere et laboribus.

Haec quidem observans, o Rex! a dolore et morbis immunis vives quod tibi superest vitae tempus.

-
- 1) ὕδασι A. B. Boiss. χρῶ τοῖς ψυχροῖς καὶ ὑδαρέσι καὶ εὐώδεσιν οἴνοις. 2) ἀλικοῖσιν A. ἀλικοῖς B. ἀφρ. ἀπεχ. om. C. D. 3) ἀηλιάτου A. ἀηλιώτου B. πιλεώτου C. πιλαιώτου D. 4) δεκεβρίου A. C. δεκευρίου cett. 5) καὶ ἀφρ. om. C. D. 6) δέ A. om. D. 7) ζήση. 8) Hoc loco epistolae finis imponitur in MS. D. In reliquis tribus additur haec sententia: τῆς δὲ διαιρέσεως ταύτης τοῦτον (B. τούτων) ἐχοῦσης τὸν τρόπον (A. B. πόνον) τότε συνάγεται ὁ ἐνιαυτός εἰς ἡμέρας τξε'. — Forte haec referenda ad pag. 289, vs. 9. et pone καὶ μίαν inserenda. Fortasse adnotatio lectoris alicuius. Res quae memoratur tamen in mentem revocat auctoris enumerationem et computationem dierum. Numeros dierum singularum tempestatum, quas sex distinguit, si colligas pro toto anno habes 364. — Est tamen ubi non accurate computavit. pag. 295. vs. 8 seqq.

βερεταίου (τουτέστιν Ὀκτωβρίου) εἰκοσῆς ὀγδόης. Αὗται αἱ ἡμέραι αὖξουσι χολὴν μέλαιναν· χωρὶ δὲ τοῖς ψυχροῖς ¹ ὑδαρῶσιν, οἴνοις εὐώδεσι καὶ τοῖς ² ἄλυκοῖς, ἀφροδισίων ἀπεχόμενος.

³ Ἀπὸ ἰσημερίας μετοπωρινῆς ἕως Πλειάδος δύσεως ἡμέραι τεσσαράκοντα πέντε, ἀπὸ Ὑπερβερεταίου (τουτέστιν Ὀκτωβρίου) εἰκοσῆς ὀγδόης, ἕως ⁴ Ἀπιλλαίου (τουτέστι ⁵ Δεκεμβρίου) δωδεκάτης. Αὗται αἱ ἡμέραι αὖξουσιν ἰχώρας· χωρὶ δὲ ὀξέσι καὶ δριμέσι ⁶ καὶ ἀφροδισίοις καὶ πόνοις.

Ταῦτα ⁷ δὴ παραφυλαξάμενος, ὦ βασιλεῦ, ⁸ ζήσεις ἀλλῶπως καὶ ἀπόνως τὸν ἐπίλοιπον χρόνον. ⁹

primo 28 Aprilis enumerat, quem in praecedenti tempestate iam computaverat: — tum vero 48 dies esse dicit usque ad 16 Iunii, (quem diem ipsum computare oportet, quum a 17 dein pergat,) id autem verum non est, nam 28 Aprilis computare non licet, quippe ad praecedentem tempestatem relatum, adeo ut duo tantum dies mensis Aprilis supersint; hi cum diebus 31 mensis Maii et 16 mensis Iunii faciunt 49. Quomodo si recte computaveris eius annus dies habebit 365. — In Cod. A. haec insuper adscribuntur: τέταρτον ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς μυλῖα μυριάδες τρεῖς' — ἅτινα κατὰ Χαλδαίους διέρχεται ὁ ἄνθρωπος εἰς χρόνους φ'. Τοῦτο γοῦν τὸ διάστημα ἀπέχει ἡ γῆ ἀπὸ τὰ τέσσαρα μέρη. Omittuntur haec in B. — In C. D. pone priorem illam periodum sequitur fragmentum de foetus formatione, quod in D. σοφιστοῦ Ἀλεξάνδρου esse dicitur.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

- Pag. 11. vs. 4: τῆς μικρᾶς. Forte τῇ μικρᾷ scripsit
 ΤΗΟΡΗΙΛΟΣ.
- « 12. « 13: primam: *lege*: alteram
- « 46. « 14: inter eo: *lege*: inter se eo nomine
- « 52. « 20: item *lege*: tandem
- « 52. « *ult. in notis*: quum: *lege*: quem
- « 54. « 11: satis rariorem: *lege*: satis rarum prae
 illis
- « 63. « 18: σώμα. Est haec quidem cod. lectio;
 σώμα in textum recipere debueram, si-
 cuti Latine dedi. cf. GAL. ad ΤΕΥ-
 ΘΗΡΑΜ p. 476.
- « 86. « 25: κατάργματος: *lege*: κατάγματος.
- « 88. « *antepenult.*: (homoeomeris Graece): *ad-
 denda sunt verba*: quales voco eos,
 qui e prava harum mistione originem
 ducunt:
- « 97. « *penult. in not.* ΤΗΟΡΗΡ. NONNUM: *lege*:
 ΤΗΟΡΗΑΝ. NONNUM similis error bis
 irrepsit p. 220.
- « 101. « 17: ὡσπερ τὰ ἔλκη: — exhibui codicis le-
 ctionem: suspicor tamen LEONEM vo-
 luisse ὡσπερ τὰ ἔλη, ut ita morbi no-
 men unde desumptum sit exponeret.
- « 102. « 15: diurnae: *lege*: diariae

Pag. 104. vs. 20: *superstita: lege: superstitem*

« 108. « 13: *deplendum est: melius: deplere oportet*

« 111. « 16: *περισκυφισμόν*. Ad hoc vocabulum seqq. addere liceat: SCHN. in Lex. voce *περισκυθίζειν* apud PAULUM VI. 7. *περισκυφισμόν* in *περισκυθισμόν* mutatum cupit; idem autem in voce *σκυφίον* recte monet vocabulum a PAULO usurpatum a *σκυφίον* deduci. Itaque fere sibi non constat vir celeb. Re ipsa *περισκυθισμός* et *περισκυφισμός* a se invicem differunt: hoc inciditur cutis, illo cum capillis de capite detrahitur, quod nusquam, quod sciam, fecerunt Chirurgici veteres, affirmante licet SCHNEID. — *Περισκυφισμόν* l. l. describit PAULUS; describit etiam ARETAEUS, nomine ipso non adposito, de cur. m. Chron. I. 2: *ἔταμόν τινες ὑπὲρ μέτωπον κατὰ τὴν ζεφάνην τὸ δέρμα ἄχρως ὀξέου καὶ τόδε ἐπιξέσαντες, ἢ ἐπικόψαντες μέσφι διπλόης ἐς σάρκωσιν ἤγαγον*.

« 113. « *ult.* *κινῆται: lege: γίνηται*

« 126. « 16: *ipse: lege: ipsi*

« 128. « 18: *illum: lege: alterum*

« 129. « *ult.* *μαμηρᾶ* — Interpretatus sum: *cheldonio minori* e Glossis a DU CANGIO p. 859. citatis. Remedia enim ad *ψωροφθαλμίαν* pertinere videntur: de

chelid. autem minori Diosc. ἔχει δὲ τὴν δύναμιν δριμύτην, παραπλησίαν ἀνεμώνῃ, ἔλκοῦσαν τὴν ἐπιφάνειαν· ψώρας τε καὶ ὄνυχας λεπρούς ἀφίσησιν.

- Pag. 136. vs. 4: *ἐγκανθίδα: lege: ἐγκανθίδα vocant.*
- « 138. « 10: *in delendum.*
- « « « 12: *hoc: lege: hos*
- « 144. « 12: *procedit: lege: procidit et vs. 16: procidentem*
- « 145. « 3: *βοθρίον: Operae pretium videtur animadvertisse minus recte in App. ad Lex. SCHNEID. hoc vocabulum reddi das Hornhaut trüblein: βότρως diminutivum habet βοτρυδίων; nostrum vocabulum a βόθρος, itaque βοθρίον das Grübchen: prius illud nomen Germanicum σαφύλωμα denotat.*
- « 148. « 10: *redditur: exciderunt verba: rarus est morbus et insanabilis.*
- « 162. « 5: *coniuncta: lege: coniunctum*
- « 163. « 14: *μέγισα ἢ ἔσδρα. — Ita codex: forte scripsit auctor μέγισα ἢ ἔσδρα; quod si legamus pone ἀλεκτρούωνων puncto minori distinguendum.*
- « 169. « 9: *πτύγματα cf. notula ad pag. 205: tum vero COEL. AUREL. m. Chron. III. 2. p. 437: « Convenit etiam multiplicati linteaminis vaporatio, sive pannorum, vel plagellarum, quae Graeci πτύγματα vocant, oleo tinctarum.» Nobis*

kompreszen audiunt. Vs. seq. τὸ un-
cis includendum.

Pag. 173. vs. 1 : εἰκονίδιον. Hoc certe interpretatione
indiget. Nisi graviter fallor huc facit
locus, quem in Gloss. MSS. Bibl. Reg.
legi: in ΝΕΟΡΗΥΤΙ Lex. Bot. Cod.
2286. et in alio Lex. Botan. Cod. 1310.
(quod edidit Boiss. Vir. Celeb. in
Anecd. Graec. T. II. p. 394—408.)
en verba : εἰκέονα καλεῖται τὰ ἐπὶ τῶν
κηρύκων καὶ τῶν πορφύρων καὶ πινῶν
μέσα, περὶ ἃ ἡ ἔλιξ ἐστὶ τοῦ ὄσράκου·
εἰσὶ δὲ αἱ κροκύδες αὐτῶν· δύναμιν δὲ
ἔχουσι καυσιωτέραν τῶν κηρύκων καὶ
τῆς πορφύρας διὰ τὸ ἐκπιέζειν αὐτῶν
τὴν φύσιν. Locum e duobus illis MSS.
emendatiorem et pleniorē exhibeo
quam DU CANG. p. 352. et SALMAS.
ad SOLINUM p. 792. Ad postrema con-
fer notulam nostram 3 ad p. 229 :
nempe Glossae auctor istas κροκύδας
pro organis habuisse videtur, quibus
animalia illa alvum ponerent. — Hodi-
erni Nat. Hist. cultores eas *byssum* vo-
cant cf. CUVIER *Règne Animal* II.
p. 456. I. V. D. HOEVEN *Handb. der*
Dierkunde II. p. 37. — Iam vero εἰ-
κονίδιον deminutivum videtur, quo
eadem res indicatur, quippe aptissi-
me remedium δύναμιν ἔχον καυσιω-
τέραν in morbo frigido extus adpli-

- candum commendatur: cf. supra cap. 15. lib. II., ubi in re simili: οὕτως γὰρ ἀνακαλούμεθα τὴν ψύξιν.
- Pag. 177. vs. 2: ἐπὶ τὸ πάσχον: lege: ἐσὶ τὸ πάσχον.
- « 181. « 5: ἀποζυροῦ: lege: ἀποζυροῦ.
- « 183. « 7: τὸν ἀλιέα ἐκείνον. Vid. GAL. de locis Aff. I. 6. pag. 65. Kühn.
- « « « 19: διὰ ψινθέας: lege: δι' ἀψινθέας, uti p. 187. vs. 1: tum dele notulam ad calcem paginae.
- « 185. « 22: οἶον — κενοῦνται: — Forte emendandum ὡς διὰ δύο ἡμερῶν κενοῦσθαι.
- « 189. « 5: σατυριασμός. Verosimiliter legendum: καὶ σατυριασμός.
- « 192. « 12: hypochondrium: lege: hypogastrium
- « 193. « 4: οὐρῶσι: lege: οὐροῦσι
- « 194. « 11: gustationem calidam: lege: gustatio calida
- « 203. « 17: κοινῶν: lege: κοινῶς
- « 209. « 9: σφυρώματα. Vocabulum diu me tor-
sit: quid significaret primum non intel-
ligebam: tum τὰ σφυρά indicari puta-
bam, nec tamen perspiciebam qui fie-
ret ut ibi sedem furunculi esse dice-
ret. Tandem in veram incidisse mihi
visus sum emendationem legendo σφαι-
ρώματα: nates enim saepius furuncu-
lis locum praebent. — Vocabulum ha-
betur apud Schol. ARISTOTEL. ad Pa-
cis vs. 1239: ὄρθος δέ ἐστιν ὁ ὑποκεί-
μενος τοῖς σφαιρώμασι τόπος.
- « 211. « 13: τροπὰς: lege: τρύπας

- Pag. 213. vs. 7: *μυρμηκιάς*. *Lepidum est, quod pro morbo formicarum agmen mutatus accensus excitavit: lege: μυρμηκίας, et μυρμηκία.*
- « 235. « 21: *οἶνος ὁ μελίας καὶ συφ. κ. τ. λ.* *Legendum puto: οἶνος ὁ μελίας καὶ συφίζων· καὶ ὁ μὲν νέος οἶνος καὶ γλυκὺς εὐτροφώτερός ἐστι,*
- « 236. « 18: *bonis: lege: boni*
- « « « 19: *alimnrorum: lege: alimentorum*
- « 243. « 2: *notae 5: ἐξ ὧν κ. τ. λ. lege: ἐξ ὧν δὲ ἄλειμμα, τῶνδε λίβανον, πιζάκια καὶ ἀμύγδαλα.*
- « 245. « 11: *πεπεινῶν: lege: πετεινῶν*
- « « « 14: *κολοκύνθη, ἐκζέση, ὅταν πεφθῆ: lege: κολοκύνθη ἐκζέση (ὅταν πεφθῆ). Prostrema διττογραφία deberi videntur, quare tollenda sunt.*
- « « « 2: *not. ante Forte exciderunt verba: MS. ὧτα νεφροὶ σπλάγγνα πάντα ἐγκέφαλος οὐραῶν καὶ των ταιλοιωζων οἱ ὄρχοις*
- « 248. « 5: *cetri: lege: citri*
- « « « *antepenult. in nota: de re Hist.: lege: de re Rust.*
- « 249. « *ult. not. 1. Addo SORANI verba p. 206. vs. ult. ὅτι σῆρος (σιρὸς emendat Editor) παρὰ τοῖς γεωργοῖς λέγεται σῶμα κοῖλον, εἰς ὃ τὰ σπέρματα βάλλοντες φυλάττουσιν.*
- « 255. « 26: *τῶς: lege: τῶν*
- « 258. « 4: *melium: lege: milium*

Pag. 260. vs. 17: utriplex: lege: atriplex

« 261. « 7: τρίγλαι αἱ τὰς καρκινάδας ἐσθίουσαι:
emendationem certa auctoritate in no-
tis munitam recepi; nolo tamen cod.
lect. reticere: τρίγλαι αἱ ταις καρδίαις
ἐσθίουσι (sic).

« 266. « 1: *notulae*: ca-: lege: capita

« 269. « 13: σαφίδες γλυκεῖς: lege: σαφίδες γλυ-
κεῖται

« 271. « 1: ματζάναι: DU CANGIUS locum citat et
ματζάνα legisse videtur. Schedae meae
ferunt ματζάναι, quod cum ματζάνας
Ptochoprodromi, quem citat, con-
gruit: sed vocabulum non interpreta-
tur vir celeb.: ego *rubi fructus* La-
tine dedi: idem esse credens quod
βατζήνα; facillima enim litterarum β.
et μ. in usu permutatio, cuius alte-
rum si velis exemplum, χήμη et χηβά-
δες cogita. Possit quis mihi obiicere
mirum in modum inter mala persica
et armeniaca rubi fructus interponi:
at nolim affirmare h. l. ordinem ver-
borum ab auctore ipso profectum es-
se, modo attendamus ad vs. supe-
riorem: φάβα χλωρόν, σικάμινα, ἀ-
μύδαλα scilicet!

« 273. in *nota* vs. 1: credo *omnino leg.* non credo

« 285. vs. 5: πνεύμονος. Recipienda omnino est
duorum codd. lectio πνεύματος: et
in versione pro pulmone lege: spi-
ritu.

Ceterum mallet nihil omnino vitii aut erroris hisce opusculis nunc primum editis adhaesisset. Sed ignoscet aequus et eruditus lector, quum reputaverit quam anceps ac lubricum sit istud negotium, ac praeterea me ob locorum intervallum non nisi pauca ipsum perlustrare et emendare potuisse.

INDEX VERBORUM.

*Asterisco notavi vocabula in Lexx. non
invenienda.*

A.

- ἀγαρικοῦ. 97.
ἀγγειολογίαν. 111.
ἀγγούρια. 261, 267.
ἀγριομαιουλίον. 261.
ἀγριοσαφίδος. 109.
ἄγγω ι. 159.
ἀδάρκης. 123.
ἀδένες. 155.
ἀδιάντου. 97.
ἄδροι (σφυγμοί). 21.
Ἄδυναίου. 293.
* ἀδυτατοῖ. 227.
ἀθήρωμα. 211.
αἰγίλωψ. 139.
αἵματηρὰ δυσεντερία. 175.
αἱματίδα. 139.
αἱμορροΐς. 177.
αἰρῶν. 239.
αἰσθησις. 287.
αἰσθητήρια. 287.
ἀκαπνίζου (μέλιτος). 143.
ἀκμασικὸς (πυρετός). 91.
ἀκοή. 287.
ἀκούσιος οὔρησις. 193.
ἀκροσφαίρια τῶν δακτύλων,
15.
ἀκροχόρδων. 211.
ἄλας. 255.
ἀλείμμασι διὰ καζορίου. 183.
ἀλεκτορίων. 239.
ἀλεκτρούνων ὄρχεις. 163.
ἀλεκτωρίωνος. 245.
ἄλευρα. 253.
ἀλευρίτης ἄρτος. 269.
ἄλικα, 175.
ἄλμη. 97, 181.
ἀλνκῶ φλέγματι. 171.
ἀλῶν (ζόμαχος). 73.

- ἀλφοί. 213.
 ἀλωῆς. 183.
 ἀλωπεκία. 213.
 ἀμανῖται. 261, 263.
 ἀμπελόπρασα. 261.
 ἀμυδρός σφυγμός. 29.
 ἀμφημερινός. 95.
 ἀμφημερινός συνεχής. 97.
 ἀμφιβλησροειδῆ χιτῶνα.
 129.
 ἀμφιβλησροῦ σφαιρικῶ. 129.
 ἀναγαργαρισμοῖς. 157.
 ἀναγεμίζει. 145.
 ἀναγκάζειν. 117.
 ἀναγωγῆς (αἵματος). 163.
 ἀναδρομή. 201.
 ἀναζέουσι τὸ ἔλκος. 193.
 ἀναζωπυρεῖ. 237.
 ἀναθυμιάσεων. 227.
 * ἀνακολλίζοντες. 135.
 ἀναπεμπομένης. 281.
 ἀναρῶαφήν. 135.
 ἀνασομουμένης (φλεβός).
 177.
 ἀνέμους ἐν τῇ κοιλίᾳ. 231.
 ἀνηθελαιῶ. 111.
 ἀνηθον. 93, 253.
 ἀνθηροί. 281.
 ἄνθραξ. 209.
 ἀνίατον. 161.
 ἀνίσω. 233.
 ἀγορεξία. 169.
 ἀντιάδες. 155.
 * ἀντιοτομίας. 155.
 ἀντιτάσει. 217.
 ἀντίχειρ. 289.
 ἀντλήμασι 203.
 ἄνω κοιλία. 285.
 ἀνωμαλία καθ' ἓνα σφυγ-
 μόν. 39.
 ἀνώματος κατὰ μίαν πλή-
 γῆν. 31.
 ἀνώματος κατὰ περιόδους.
 33.
 ἀνωμάλους ἐκλείποντας. 37.
 ἀνωμάλους τεταγμένους. 67.
 ἀνωμάτων ἀνωμαλιῶν. 37.
 ἀνώρεκτος (σόμαχος). 73.
 ἀνωτάτω διαφοράν. 51.
 ἀπαλοῖς (κολλουροίσι). 141.
 ἀπαλοσάρκων. 263.
 Emendationem confir-
 mat SORANUS p. 230.
 vs. 23: ἰχθυῖες . . οἱ
 ἀπαλόσαρκοι.
 ἀπεξεσμένον. 175.
 ἄπεπτα (οὔρα). 105.
 ἀπευθυσμένου. 177.
 ἄπια. 229, 261.
 Ἄπιλλαιου. 293.
 ἀπλόθριξ. 285.
 ἀπλοτομίαν. 135.
 ἀποβρέγματι. 133.
 ἀποζέματος. 157.
 ἀποζυγοῦ (ἀπό ζυθοῦ?)
 181.
 ἀπόθερμον. 171.
 ἀποκριτικῆς δυνάμεως. 77.

- ἀποκρουστικοῖς. 141, 205. ἀσθματικοί. 159.
 ἀπολελεπισμένα. 255. ἄσθματος. 159.
 ἀπολιθωθῆ. 131. ἀσκαρίδες. 179.
 ἀπολινοῦμεν. 133. ἀσκήτης. 185.
 ἀπολλεῖν ἐπὶ τὰ συνήθη. ἀσκήπιον. 177.
 107. ἀσπάραγοι. 271.
 ἀποπληξία. 113. ἀσακοί. 247.
 ἀπόσημα. 167. ἄτακτος. 33.
 ἀποσχάζουσιν. 155. ἄτακτον ἀνώμαλον. 67.
 ἀποταγήν. 47. ἀτμίδος. 283.
 ἀποφλεγματομοῖς. 109. ἀτονίαν. 169.
 ἀπώλεια τῆς μνήμης. 121. ἄτρητοι. 203.
 ἀραιὸς σφυγμός. 31. αὐσηρίζων. 235.
 ἄργεμον. 141. * αὐτόζυμοι. 275.
 ἄργοις. 95. αὐχος. 247, 267.
 ἄρθρῆτις. 209. ἀφή. 287.
 ἀριδήλως. 7. ἄφθα. 153.
 ἀρμόζεσθαι (πρὸς νόσον). ἀφρίζη. 115.
 117. ἀφροδισίαις. 201.
 ἄρῆϋθμος. 33. ἄφρυσα ἐδέσματα. 113.
 ἀρτηριοτομίαν. 111. ἀφωνία. 161.
 ἀρτόμελι. 187. ἄφωτος. 161.
 ἀρτυμα. 231, 251. ἀχλὺς (ipsius oculi). 143.
 ἄση. 171. ἀψινθίου. 93, 169, 175.

B.

- βαλάνια. 267, 269. βάζηνα. 257.
 βάπτειν (ψυχρῷ ὕδατι). βάτοι. 247, 269.
 105. βάτου. 157.
 βαρῆ (τοὺς ὀφθαλμούς). βελόνη. 137.
 151. βερίκοκκα. 255.
 βαρῦναι (τὴν δύναμιν). βιάσθαι (εἰς τὴν μίξιν).
 59, 73. 287.

βιασμούς. 177.
βίκου. 263.
βλαρίαν. 171.
* βλεφαροτόμω. 155.
βλίτον. 249, 261.
βλυσκούνην. 251.
βοήθημα. 161.
βοηθόν. 293.
βοθρίον. 145.
βολβοί. 247.
βόλου ἀρμενίου. 163.
βορβορυγμός. 179.

βουβῶνα. 195.
βουβωνοκήλη. 195.
βούγλωσσα. 241.
βουλιμιώντων. 75.
βουλιμος. 169.
βραγχώδης. 157.
βραδύς (σφυγμός). 29.
βρέγματος. 111.
βρόχον. 163.
βρώμη. 261.
βυρσώδης. 61.

Γ.

γαλέαι. 261.
* γαλία. 241.
γαργαρέων. 155.
γεγανωμένη. 285.
γεράνου. 239.
γεροντικάς ηλικίας. 67.
γεροντικήν ἔξιν. 107.
γεῦσις 287.
γῆρας (ἐκ νόσου). 67, 107.
γῆρας (τὸ κατὰ φύσιν). 67.
γῆς Σαμίας. 175.
γλαυκίω. 129.
γλαυκωσις. 147.
γλυκανθείσης. 235.

γλυκοῖς. 235.
γλυκυρίζου. 165.
γογγύλαι. 267, 271.
γογγύλια. 249, 269.
γογγύλιν. 249.
γογγυλίσ. 247.
γογγύλοι. 267, 271.
γόμφους. 287.
γονόρροια. 193.
Γορπιαίου. 291.
γυμνάζειν (τὸν λογισμὸν).
63.
γυναικεῖον (γάλα). 105.

Δ.

δαίμονα (de epilepsia).
115.

Δαισίον. 295.
δακνόμενος (ζόμαχος). 73.

- δακτυλίου. 177.
δαμασκηνά. 255.
δανκία. 271.
δαύκος. 247.
δαφνίδων. 169.
δειλοί. 281.
Λεκεμβρίου. 291.
δελτωτού 195.
διαβήτη. 191.
διαβιβρωσκομένης. 163.
* διακαταρρύη. 239.
Locum in Schedis meis
lego : διακαθαρί ἢ τὰ
κάτω. In textu forte
melius εἰς omissem.
διαλείποντας ἐν μιᾷ διασο-
λῆ. 41.
διαλείποντες πυρετοί. 93.
διαλείποντες σφυγμοί. 39.
διαλείποντος τριταίου. 99.
διαλείπουσι κατὰ μίαν πλη-
γὴν. 41.
διάνοια. 287.
διαπλάσει. 217.
διάρροια εἰς τὰ οὔρα. 191.
διασπολητικὸν (φάρμακον).
97.
διάτρησις ἢ ἐν τῷ δακτυ-
λίῳ. 181.
διαφοραὶ αἰ κατ' εἶδος. 45.
διαφορῆται. 113.
διαφράγματος. 163.
διδασκαλία (ἢ διὰ τοῦ λό-
γου). 63.
διέγερσιν (τῆς δυνάμεως).
67.
δι' ἐμπειρίας ἐληλυθέναι. 53.
δίκοτος κατ' εἶδος. 31.
δίκοτος (σφυγμός). 39.
δικτύω. 129.
διοιδίσκεσθαι. 69.
διπλοῦς ἀμφημερινός. 95.
διπλοῦ τριταίου. 95.
διζιγία. 135.
διχασήρες. 289.
διψακός. 191.
διώκεσθαι (ὑπὸ τῆς ὑπο-
κριτικῆς δυνάμεως). 77.
δογματικῶν. 165.
δοθίων. 209.
δόξα. 287.
δορκαδίζων σφυγμός. 49.
δρακόντιον. 247.
δραξικωτέροις. 133.
δρεπανοειδεῖ ὄργανῳ. 183.
δρωπακίσαι. 121.
δρώπαξ. 121.
* δυναμεῖν. 229.
δυναμεροῖς. 153, 157.
δυσουρία. 193.
δύσπνοια. 159.
δυσπνοοῦσι. 161.
δύσφθαρτα. 173.
δυσφορίαν. 93.

Ε.

- ἐβδομαῖον πυρετόν. 99.
 ἐγκανθίς. 137.
 ἐγγέλυες. 267.
 ἐγγριόντων. 133.
 ἐγχυματίζοντες. 145.
 * εἰκονίδιον (cf. add.) 173.
 εἰλεός. 179.
 ἐκβύρσωμα. 217.
 ἐκλείποντας μειούρους. 35.
 ἐκλείποντες (σφυγμοί). 39.
 ἐκλυθείσης δυνάμεως. 61.
 ἐκλυσιν. 169.
 ἐκταῖον (πυρετόν). 99.
 ἐκτικοὶ σφυγμοί. 65.
 ἐκτικῶν πυρετῶν. 103.
 ἐκτρόπιον. 151.
 ἐκφράττει. 251.
 ἐλαιοδάφνια. 249.
 ἐλαιον τῶν ἀμυγδάλων. 233.
 ἐλεφαντιάσεως. 187.
 ἐλεφαντιώντων. 75.
 ἐλέφας. 187.
 ἐλίμην. 269.
 ἔλκος. 167.
 ἐλκύδρια. 179.
 ἐλκώσεως. 153.
 ἐλλεβόρον λευκοῦ. 97.
 ἐλμίνθων. 179.
 ἐλμμη. 261.
 ἐλώδης πυρετός. 101.
 ἐμβάλλοντες (βελόνη τρί-
 χα). 137.
 ἐμβροχαῖς τονωτικάς. 173.
 ἐμετικοῖς. 171.
 ἐμετικός σόμαχος. 73.
 ἐμπνευμάτωσις τῶν μυῶν.
 127.
 ἐμποδίζουσα (τὴν ὄψιν εἰς
 τὸ ὄραν). 143.
 ἐμπρίοντας σφυγμούς. 63.
 ἐμπρισικόν. 63.
 ἐμπροσθίου ἐγκεφάλου. 127.
 ἐμπροσθότονος. 123.
 ἐμπύημα. 167.
 ἐμπυϊκοῖς. 65.
 ἐμφράξεις οὔρων. 63.
 * ἐνδυναμεῖ. 229.
 ἐνεσῶσαν. 293.
 ἐντεροκήλη. 195.
 ἐνυπνιασμόν κακόν. 231.
 ἐνωσάτω. 233.
 ἐξάρθρημα. 217.
 ἐξουροῦνται. 189.
 ἐξοχάδες. 181.
 ἐπακμασικός πυρετός. 91.
 ἐπαντλήματα συπτικά. 111.
 * ἐπάπιον. 257.
 ἐπιβάτης (digitus). 289.
 ἐπιδεσμοῦ. 195.
 ἐπιθύμω. 119, 189.
 ἐπιληψία. 115.
 ἐπιπεφυκότος. 137.
 ἐπιπολαίως πλήξας τὴν ἀ-
 φήν. 31.

- * ἐπιουδιον. 257.
ἐπισώζει (ἐπισάζει?) 233.
ἐπιτελευταίου. 293.
ἐποχή ἐμμήνων. 199.
ἐρέβινθος. 231.
ἐρίοις. 195.
ἔριφοι. 241.
ἔρπης. 205.
ἔρπης ἐσθιόμενος. 205.
ἐρυγὴν. 171.
ἐρυσίπελας. 205.
ἐρωτικῆς φαντασίας. 193.
ἔσδρα. 163.
ἔσωθεν παρέχειν. 173.
ἕτερον ἐφ' ἑτέρου ἐπανιξασθαι. 45.
ἐνεκτούντων. 237.
εὐζωμον. 251.
εὐθετεῖ. 235.
εὐκοίλος (εὐκοίλιος?) 231.
* εὐκρατόμελι. 253, 255, 269.
εὐνούχοις. 95.
εὐρυθμος σφυγμός. 27.
εὐτελής (πυρετός). 107.
εὐφορβίω. 123, 215.
εὐχυμον (δίαιταν). 119.
ἐφεδρείδουσαν (συγκοπήν). 69.
ἐφημερινοὶ πυρετοί. 103.
ἐφήμερος πυρετός. 107.
ἐφημέρου πολυημέρου. 107.
ἐχίνων θαλασσίων. 253.
ἐψημάτος. 109.

Z.

- ζεματίοις. 93, 95.
ζέσιν. 93.
ζεσῶ. 157.
ζιγγίβερι. 169.
ζύμην. 233.
ζωμών. 251.
ζωτικὴν δύναμιν. 59.
ζωτικὸν τόνον. 57.
ζωχία. 263.

H.

- ἡ ἀθανασία. 169.
ἡ Ἀθήνα. 197.
ἡ βαρβάρα. 195.
ἡ διὰ δαφνίδων. 169.
ἡ διὰ καλαμίνθης. 159.
ἡ διὰ μόρων. 155.
ἡ διὰ τριῶν πεπέρεων. 169.
ἡ διὰ χυλοῦ μήλων. 169, 173.
ἡ δι' ἰτεῶν. 195, 207.
ἡ ἔσδρα (cf. add.) 163.
ἡ κιτρίνη. 185.

- ἡ κωφή. 183.
ἡ δύσμον. 251.
ἡ θμοειδές (ὀσοῦν). 129.
ἡλιοκαΐαις. 107.
ἡλος. 211.
ἡμικρανιακὸν πάθος. 113.
ἡμικρανίας. 113.
ἡμιτριταῖος. 97.
ἡμίφωνος. 161.
ἡπίαλος. 101.
ἡρται (εἰς φλόγωσιν), 61.
ἡσκημένων. 71.

Θ.

- θαλάσσιον ὕδωρ. 207.
* θάργοι (τάργοι) 241.
θείου ἀπύρου. 159.
θεριᾶναι. 159.
θεριῆ διαίτη. 115.
θεριμία. 231.
θηλυδριον. 287.
θηριακή. 97.
θλάσμα. 215.
θλιβομένης (δυνάμεως). 61.
θολερά (οὔρα). 95.
θριδακίνη (πιτσάνη). 91.
θρόμβωσιν. 191.
θρόμβον. 251.
θύνναι. 263.

Ι.

- * ιακωβίαν. 169, 205.
ιατρεῦειν. 289.
ιατρίνη. 199.
ιεράν Γαληνοῦ, s. πικράν,
s. δι' ἀλωῆς. 109.
ιεράν Λογαδίου. 109.
ἴκτερος. 187.
ἱλιγγιῶσιν. 113.
ἱμάς. 155.
ἴντυβα. 243.
ἱξώδη. 267.
ἴριδος κύκλον. 141.
ἰσημερίας ἑαρινῆς. 295.
ἰσημερίας μετοπωρινῆς. 295.
ἴσησι τὰ ἔντερα. 239.
ἰσγάδες. 243.
ἰσχιάς. 209.
ἰσχροὶ τὸ σῶμα. 105.
ἰσχροὶ σφυγμοί. 21.
ἰσχορρία. 191.
ἴτριον. 199.
ἱχώρες. 289.

Κ,

- καθαίρεσθαι. 291.
καθαρός ἄρτος. 233.
καθαρώω. 97.
καθεκτικῆς δυνάμεως. 195.
καθετῆρι. 91.
καθηκόντως. 291.
καιριώτατον μόριον. 167.
καιροὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ. 289.
κακοηθεία (νοσήματος). 59.
κακοπραγία σομάχου. 95.
καλαμάρια. 247, 265.
καλόχροοι. 281.
* καμηλάνθρακα. 211.
καμφορᾶ. 129.
* καναβούρι. 275.
κανθός (μέγας). 137.
κανθοῦ (μικροῦ). 137.
κανναβόσπερμα. 265.
καπνοῦ τοῦ ἐν ταῖς κριθαῖς
φυσμένου. 133.
καπνώδη ἐρυγήν. 173.
καππάρεως. 183.
καραβίδες. 247, 257.
κάρβωναζ. 201.
κάρδαμα. 249.
καρδιωγμόν. 237.
καρίδες. 247.
καρίδια. 269.
καρκινάδας. 261.
καρκίνοι. 247.
κάρως. 115.
κάρυα. 243, 249.
κασσίας. 183.
κάξανα. 243.
κασορίου. 123, 179.
κάταγμα. 217.
κατάληψις. 117.
καταμήνια. 199.
καταντλεῖν. 119, 201.
καταπνίγεσθαι τὴν ἀρτη-
ρίαν. 75.
καταρῥαφήν. 135.
κατάρῥου. 157.
κατασαλτικοῖς (κολλουρίοις).
137.
καταζάσεις ἀέρος ἄμετροι.
59.
κατάζασιν (εἰς κ. ἐλθω-
σιν). 73.
κατάζατον. 233.
καταφοράν. 65.
κατενέγκη. 173.
κάτοχος. 69, 117.
κάτω κοιλία. 285.
καυλοῦ. 193.
καύσεως. 207.
καυσηρ. 189.
καυσικῶν πυρετῶν. 283.
καυτῆρα. 111.
καυτῆρι συριγγιακῶ. 139.
καυτῆρι ψυχρῶ. 155, 211.
κεγχραμίδας. 131.
κεγχρίας (ἔρητης). 205.
κεγχρίς. 259.

- κέγχρος*. 231.
κεκυρωμένοι. 125.
κελεφία. 187.
κενός σφυγμός. 31.
κεράσια άπαλά. 255.
** κερασικά (?)* 173.
κεράτια. 159.
κερατοειδοῦς χιτῶνος. 143.
κερχνός. 161.
κεφαλαία. 111.
κεφαλαλγία. 109.
κεφαλικήν (φλέβα). 109.
κέφαλος. 241.
κηροῦ. 175.
κηρύκια. 267.
κητώδη. 271.
κίκιδος. 181.
κινάρα. 261, 263.
κιρσοκήλη. 197.
κιρσός. 197, 215.
** κίρσοτομία*. 215.
κίσσα. 201.
κίτρον. 247.
κίχλης. 239, 273.
κίων. 155.
κλεῖν. 183.
κλιβανῖται. 267.
κλόνου. 125.
κλονάδεις (σφυγμοί). 47.
κλύδωνα. 179.
κλύζειν. 179.
κλύσματος ζωματικού. 153.
κλωναρίοις. 49.
κνισσοῖ. 249.
** κοβία*. 261.
κοβίδια. 247.
κογχήλη. 247.
κοινή (φύσις) 55.
*κόκκοις τοῖς διὰ ξυλομάκε-
ρος*. 175.
κόκκον Κνίδιον. 185.
κολούριον ὁ Ἐρμιόλαος. 141.
 ———— τὸ διὰ γάλακτος.
 141.
 ———— τὸ διὰ κογχήλης.
 143.
 ———— τὸ διὰ λιβάνου.
 145.
 ———— τὸ διὰ τῶν δύο
 λίθων. 131.
 ———— τὸ διὰ χαμαιμή-
 λου. 153.
 ———— τὸ δι' ἀλωῆς. 145.
 ———— τὸ δι' οἴνου. 131,
 141.
 ———— τὸ θαλάσσερον.
 143.
 ———— τὸ θεοφίλειον.
 141.
 ———— τὸ κήριον. 141.
 ———— τὸ Κωνσαντίνου.
 133.
 ———— τὸ πρῶτισον (?)
 143.
 ———— τὸ τελαμώνιον.
 141.
 ———— τὸ ὑδαρές. 143.
κολόκυνθα (plur.) 271.

- κολοκύνθης 179.
 κολοκυνθίδος. 97.
 κολυμβάδες (ἐλαῖαι). 247,
 * κοράσεως. 285.
 κόρης. 137.
 κοριάνδρον. 205.
 κορίτζης. 157.
 κοσούφων. 239, 273.
 κοίμαρα. 267.
 κουφά(συζυγία νέρων). 129.
 κογλίαι. 247.
 κραδαινόμενα. 49.
 κράμβη. 259.
 κράνα. 271.
 κροῶσις. 51.
 * κραύλων (κραυβῶν?) 261.
 κροεμασοῦσαι. 243.
 κροίθη. 251.
 κροίθη (in oculo). 133.
 κροίθινοι ἄρτοι. 265.
 κροκοδείλου κόπρω. 143.
 κρόκου. 129.
 κρόμυνα. 227.
 κρυμώδης (πυρετός). 101,
 κρυσαλλοειδές. 147.
 κτένια. 267.
 κῆαμοι. 243, 267.
 κυβαροί. 255, 269,
 κυδώνια. 229, 247.
 κῆκων. 239.
 κυματώδης σφυγμός. 43.
 κυμίνου. 97.
 κυνάγχης. 157.
 κυνώδης ὄρεξις. 169,
 κωβιοί. 241.
 κωλική διάθεσις. 177.

Λ.

- λάβραξ. 241.
 λάγεια, 267.
 λαγίνιδος. 257.
 λαγωῶν. 259.
 λάθουρις 247.
 λάπαθον. 251, 261.
 λάρουγξ. 157.
 λειεντερία. 173.
 λειόβατοι. 247, 269.
 λεπίδα χαλκού. 185.
 λέπρα. 213.
 λεπτοκάρονον. 245.
 λεπτύνσεως. 163.
 λεπτυντικοῖς. 97.
 λευκὸν (αἷμα). 163.
 λευκοφλεγματίαν. 185,
 λεικωμα. 141, 143.
 λήθαργος. 69, 101.
 λήθη. 281.
 ληξιπύρετα. 167.
 ληρώσι. 119.
 λιβυζικοῦ 265.
 λιθίασις. 189.
 λιθίασις (ὀφθαλμῶν). 133.
 * λινόκομα. 265.
 λινόζωσις. 255.

- λιπαρά γεῦσις. 225.
λιπυρία. 103.
λιχανός. 289.
λιχήν. 213.
λόβοι. 247.
λοντινάριον. 267, 269.
- λυγγῶμεν. 171.
λύγξ. 171.
λύζων (σόμαχος). 73.
λύχρον ἀπεσβεσμένον. 201.
(λώρος). 157.

M.

- μαιούλια. 243.
μαλάθρον. 233.
μαλάκια. 265.
μαλακόσαρκα. 269.
μαλακός (σφυγμός). 31.
μαλιάχη. 245.
μαμηρά (cf. add.) 129.
μανία. 121.
μάραθρον. 273.
μαρασμός. 103.
μασητήρες. 127.
μαζάρια. 243.
μασοειδῶν ἀποφύσεων. 127.
μασχάλαις. 209.
ματζάναι. 271.
μέγας (σφυγμός). 25.
μειοπυρεξίαν. 91.
μειουρίζοντας. 35.
μειούρους. 35.
μειούρους ἐκλείποντας. 37.
μελαγχολία. 119.
μελανθράκην. 209.
μέλανσιν. 93.
μέλας χιτών. 145.
- * μελίας. 235.
μελίγαλα. 195.
μελικηρίς. 211.
μελικράτω. 207.
μεσάζοντι. 57.
μέσος. 289.
μεταφρένων. 233.
μῆλα. 169.
μηλοπέπων. 251, 275.
μηνίγγων. 111.
μικρός σφυγμός. 29.
μίλτω. 181.
μνημονεύειν. 281.
μονοφυῆς κεφαλή. 283.
μόσχοι. 245.
μοσχῖται. 247, 265.
μουσοπῖται. 267.
μούσος. 267.
μυελῶν. 287.
μυιοκέφαλον. 145.
μύλη. 203.
μυρμηκία (cf. add.) 213.
μυρμηκίζων. 47.
μυρίνην. 175.

μυρσίνης. 111, 199.
μυρσιόκοκκα. 257.

μίτις. 265.
μυωψ (digitus). 289.

N.

ναρδοσάχυος. 183, 199.
νάρκη (piscis). 269.
νάρκης. 111.
ναζών (νεύρων). 129.
ναντιών ζόμαχος. 73.
νεκρούται. 155.
νεκρώσει. 169.
νενευκότας (σφυγμούς). 75.
νεογνού παιδίου. 55.
νευροτρότους. 215.

νεφελίου (in oculo). 141.
νήσσης. 239.
νήσις. 285.
νίτρον. 179.
νόσιμον. 285.
νοῦς. 287.
νύγμα. 215.
νυγματώδης (ὀδύνη). 165.
νυκτάλωψ. 149.
νυττόμενοι. 117.

Ξ.

Ξανθικοῦ. 295.
ξανθοὶ οἶνοι. 275.
ξανθότης τριχῶν. 285.
ξανθοχολικωτέρω. 205.
ξηρίοις πυκνωτικοῖς. 137.
ξηροφθαλμία. 131.

ξιφίαι. 265.
ξύλοκέρατα. 247, 263.
ξύλομάκερος. 175.
ξύλῳδες (σῶμα). 105.
ξύρῳν. 121.
ξύσματα. 173.

O.

ὀήλαιος. 169.
ὄζαιναί. 153.
οἰδημα. 207.
οἴνου Κιλικίου. 199.
οἴνου Κίλικος. 175.
ὀκνηροί. 281.
ὀκτάποδες. 247.

ὀκταπόδια. 265, 267.
ὀλιγόφυχοι. 281.
ὀλόκληροι. 29.
ὀμαλήν ἀνωμαλίαν. 33, 37.
ὀμαλὸς κατὰ μίαν πληγὴν.
25.
ὀμαλὸς κατὰ περιόδους. 25.

- ὄμβριον. 233.
 ὀμιδίων. 259, 267, 273. π.
 ὀμοιομερῆ (νοσήματα). 89
 ὀμφακίνω πεπλυμένω. 109.
 ὀμφακίτου. 175.
 ὄνειον γάλα. 105.
 ὄνυχων. 287.
 ὀξάλης. 263.
 ὀξίζει. 251.
 ὄξους. 97.
 ὀξύγαλα. 265.
 ὀξυλάπαθον. 271.
 ὀξύμελι. 251.
 ὀξύνειν ποιεῖ. 249.
 ὀξύνη (σαφυλή). 247, 275.
 ὀξυροδίνω. 119.
 ὀξώδη. 169.
 ὀπισθία κοιλία τοῦ ἐγκεφάλου. 115.
 ὀπισθότονος. 125.
 ὀπτικήν δύναμιν. 129.
 ὀπώρα. 173, 227.
 ὀπωρῶν. 243.
 ὄρασις. 287.
 ὄρθόπνοια. 159.
 ὄρθοπνοϊκοῦς. 161.
 ὄρίγανον. 251.
 ὄρίζιν. 259.
 ὄρνιθος οἰκιδίας. 239.
 ὄρφοι. 247, 261.
 ὄρχεις. 163.
 ὄσπριοφαγοῦσι. 97.
 ὄσέων. 287.
 ὄσρακα. 201.
 ὄσρακοδέρμων. 253, 265.
 ὄσρα. 269.
 * ὄσρουδίων. 259, 267.
 ὄσφραντική δύναμις. 129.
 ὄσφρησις. 281.
 ὄσχέον. 195.
 οὐδέτερον σῶμα. 53.
 οὐλόθριξ. 283.
 οὐρήθρα. 193.
 οὐσίας τοῦ πνεύματος. 163.
 οὐ φύσει . . αἰτίων. 59.
 ὀφίασις. 215.
 ὀφάρια. 265.
 ὀφαροι. 273.

Π.

- παγουρία. 247.
 παθογνωμικά. 165.
 παλαισάς. 289.
 παλινδρομοῦντας μειούρους. 37.
 παλινδρομοῦντες ἐκλείποντες. 39.
 παλμός. 125.
 Πανέμον. 295.
 παρακεντήσεως. 147.
 παρακμαστικός. 91.
 παρακυνάγης. 157.
 παράλυσις. 121.
 παράμεσος. 289.

- παράρθημα. 217.
παρασυνάγχης. 157.
παραφροσύνη. 119.
παραφυλαξάμενος. 297.
παραχωρεῖν τῇ φύσει. 163.
παρέμπτωσις. 149.
πάρεσις. 121.
παρέχειν σικίας. 199, 201.
παρηγορικά. 111.
παρίσθμια. 155.
παρούλις. 155.
πασὰ κρέα. 263.
πεμπταῖον πυρετόν. 99.
πεντάρτυμα. 251.
πεπανθείσης. 235.
πέπερι. 169.
πέπονες. 255.
πεπόνια. 249, 261.
πέρδικος. 239, 273.
περιπνευμονία. 161.
περισσειά τῆς ὕλης. 71.
περισκυφισμόν. 111.
περιζατικῆς. 59.
περιξεράς. 239, 273.
περιξερόπουλον. 139.
περιτοναίου. 185.
περιτρέχῃ. 265.
Περιτταίου. 291.
περιφρυγῆς μαρασμός. 67,
103.
περίψυξις τῶν ἄκρων. 95.
πετομένων. 239.
πετροσέλινα. 251.
πηγαῖον. 233.
πηγανελαίω. 177.
πήγανον. 179.
πικρὰ Γαληνοῦ. 113.
πικρίδες. 263.
πιμελῆς. 287.
πιότητα τῆς τροφῆς. 285.
πιζάνια. 251.
πιτυρίαι. 263.
πιτυρώδεις. 269.
πιτύρων. 255.
πλακοῦντας. 171.
πλατυκορία. 147.
πλειάδων δύσεως. 293.
πλευριτις. 165.
πλήθους ὕλης. 59.
πληθύνει τὰ οὖρα. 231.
πληθωρικῶν. 123.
πλήρης σφυγμός. 25.
πλησιάζει. 231.
πλύματι κρεῶν. 175.
πνεῦμα ὀπτικόν. 129.
πνευματοκῆλη. 197.
πνιγάδος. 199.
ποδάγρα. 209.
πολυποτόμω σπαθίω. 153.
πολύπους. 153.
πολυτρίχου. 93.
* ποταμιαῖον. 233.
πράσα. 261.
πριαπισμός. 195.
προαιρετικά μόρια. 123.
προκαταρκτικά αἷτια. 53.
προπόματα. 171.
πρόπτωσης ἀρχοῦ. 181.

- πρόπτωσις (in oculo). 145. add.) 169, 205.
 πρόσφυσις (oculi). 139. πυκνός σφυγμός. 25.
 προῦνα. 257. πυλωρός. 285.
 πρωτοπάθειαν. 69. πυροῦροϊ. 153.
 πτᾶραι. 117. πύρεθρον. 121.
 πτερύγιον. 137. πυρετός. 91.
 * πτερυγοτομία. 137. πυρέττουσι. 161.
 πτώσις (oculi). 135. πυρία. 165.
 πύγματα (πτύγματα? cf. πῶρος. 197.

P.

- ῥαγοειδοῦς (χιτώνος). 147. ῥοδάκινα ἀπαλά. 255.
 ῥάθυμοι. 281. ῥόδια. 271.
 ῥᾶσα φρονεῖν. 281. ῥοδίνω. 109.
 ῥάφανα. 249. ῥόδων. 111.
 ῥαφάς. 283. ῥοιᾶς. 147.
 ῥάχης. 271. ῥοσάτον. 173.
 ῥέον ζέματι. 175. ῥοῦ συριακοῦ. 175.
 ῥήγματος. 215. ῥοῦς γυναικεῖος. 199.
 ῥίγος ἀνεκθέριμαντον. 103. ῥούσιοι. 269.
 ῥίγους. 125. ῥυάς. 137.
 ῥίζας τῶν ὀφθαλμῶν. 111. ῥυπτικός. 237.
 ῥῖναι. 247, 269. ῥυτοῦ. 159, 220.

Σ.

- * σακελλισμοῖς. 165. σατυριασμός. 189.
 σάκχαρι. 233. σαῦροι. 265.
 σάκχαρος. 227. σβέση (τὸν πυρετόν). 107.
 * σαραφίνου (οἴνου). 175. σεμιδάλεως. 253.
 σαρχοκήλης. 197. σεμιδαλίται. 265.
 σαρχοκόλλης. 129. σελάγια. 241.
 σαρκωτικοῖς. 439. σεληνιασμών. 115.

- σέλινα. 251.
σελίνον. 93.
σεϋτλον. 249.
σηπίαι. 247.
σήσαμον. 275.
σίνγηπι. 117.
σῖτος ἐφθός. 247, 275.
σκαμωνίαν. 93, 121.
σκιρρός. 183.
σκληρός σφυγμός. 25.
σκληροφθαλμία. 131.
σκόλοπος. 177.
σκολοπώδη ὀδύνην. 177.
σκόλυμον. 273.
σκορδινησμός. 127.
σκόροδα. 227, 251.
σκορπίδια. 247, 261.
σκοτοδινίασις. 113.
σκοτωματικὸν πάθος. 113.
σκοτῶνται. 113.
σκωληκίζων. 45.
σκωληκώδεις. 179.
σμήγματος βάτου. 191.
* σμηξιδίων. 151.
σομφώδη. 271.
σοῦρβα. 247.
σπαθήτου. 175.
σπαραγμοῦ τῆς βηχός. 67.
σπαράσσονται. 73.
σπαρτίω. 153.
σπάσματος. 215.
σπασμός. 123.
σπασμώδεις σφυγμοί. 47.
σπειρωτικῶν ἀγγείων. 195.
σπληνικοί. 97.
(σπόρος). 287.
σακτὴν. 207.
σαυρίδοτον [(σαυριδάτον?)
141.
σαφίδων. 237.
σαφυλή. 155.
σαφυλή ἢ ἐν τοῖς τράφοις
ἀποτιθεμένη. 249.
* σαφυλοτομία. 155.
σαφυλώματα. 145.
σεατοκήλη. 197.
σέατος. 175.
σεάτωμα. 209.
σοιχείων. 281.
σομαχικὰ πάθη. 169.
σοχαζόμενοι. 291.
σραγγουρίας. 191.
σρέβλωσιν. 199.
σρουθία. 273.
σρόφος. 179.
συγνιώσι. 281.
συπτηρίας. 181.
σύρακα. 201.
συφίζων. 235.
σύγχυσις (oculi). 149.
σῦκα. 131.
συκάμινα. 255.
σύνκωσις. 131.
σύμμετρος. 23.
συμπάθειαν. 69.
σύμπτωσις (oculi). 137.
σύμφυτον. 163.
συνάγχη. 157.

- συνεχής πυρετός. 91.
 σύννοχος πυρετός. 91.
 σύντροψιν. 161.
 συριγγιακῶ (καυτῆρι). 139.
 συριγγούται. 139.
 σύριγξ. 153.
 συστηματικαὶ ἀνωμαλίας. 33.
 σφαῖραν ἰατρικὴν. 293.
 * σφαιροτόμησον. 163.
 σφάκελος. 289.
 σφηνωθῆ. 177.
 σφιγκτήρ. 181.
 σφληκούνη. 273.
 σφοδρός (σφυγμός). 25.
 σφυγμικάριον. 9.
 σφυρώματα (σφαιρώματα ?
 cf. add.) 209.
 σχοινίου. 173.
 σωλήνες. 267.

T.

- τὰ ἐν βάθει. 57.
 ταριχευτῶν ἰχθύων. 97.
 ταρίχια. 97.
 ταρσοῦ. 133.
 τάσει. 217.
 ταχὺς σφυγμός. 25.
 τᾶώ. 239.
 τεταγμένος (σφυγμός). 25.
 τέτανος. 125.
 τετραταῖος. 97.
 τετραταῖος συνεχής. 69.
 τετραγγοῦρα. 275.
 τζίωμα (τζέρμα DU CANG.)
 215.
 τήλεως. 255.
 τήλη. 251, 261, 269, 275.
 τίφη. 261.
 τμητικά. 159.
 τὸ διὰ δικτάμνου. 207.
 ——— καλαμίνθης. 169.
 τὸ διὰ κέρατος ἐλαρίου.
 137.
 ——— κογχύλης. 137.
 ——— τοῦ κυρηναικοῦ ὀ-
 ποῦ. 97.
 ——— τριῶν πεπέρεων.
 171.
 ——— τῶν κεκαυμένων
 σπόγγων. 137.
 ——— χυλοῦ βάτου. 163.
 τὸ Σεβηριανόν. 137.
 τομεῖς. 289.
 τονοῦν. 113.
 * τοσισάκην. 265.
 τραγακάνθη. 215.
 τραχανά. 265.
 * τραγιναρίου. 239, 245.
 τράγων. 259.
 τραχύτητα γλώττης. 93.
 τραχώματα. 131.

- τραχωματικοῖς κολλουρίοις. τροχίσκος ὁ Ἀνδρόνιος. 175.
 131, 133. ————— διὰ καρπησίας.
 τρέφειν . . τροφάς. 91, 163. 187.
 τριβῆς (τῆς ἐπὶ τῶν ἔργων). ————— διὰ κεδρίας. 179.
 63. ————— διὰ τῶν πικρῶν
 τρίγλαι. 241. ἀμυγδάλων. 187.
 τρισιγία. 135. ————— διὰ φυσαλλίδων.
 193.
 τριταῖος πυρετός. 93. ————— κροκώδης. 175.
 τριταῖος συνεχῆς. 99. τροχίσκος ὁ πάγχρησος. 175.
 τριχίασεως νεφροῦ. 189. ————— Πασίωνος. 175.
 τριχίασις. 135. ————— πολυειδῆς. 175.
 τριχῶν. 287. ————— Φαυσίνοιο. 175.
 τρίψουσιν. 97. ————— Φιλίππου. 175.
 τρώμος. 125. τροχίσκῳ τῷ Ἡρα. 153.
 τροπὰς κατὰ φύσιν. 53. τρυγόνος. 239, 269.
 ————— παρὰ φύσιν. 59. τρυγῶδες. 175.
 ————— τρέπεται. 57. τρυπανώδη ὀδύνην. 177.
 τροπὴ σφυγμῶν. 51. τρωγλῖται. 239, 273.
 τροπῶν θερινῶν. 295. τύλωσις. 131.
 τροπῶν τῶν χειμερινῶν. τυμπανίας. 185.
 295. τυρογάλακτος. 245.
 τροχίσκος δυσεντερικοῖς. τυροῦ. 181.
 175. τύφης. 263.
 τροχίσκον τὸν διὰ κοραλ- τυφώδης πυρετός. 101.
 λίου. 163.

Υ.

- υαλῶδες (ύγρον). 129. ύδατίδων. 151.
 ύγαίνοντος ἀμέμπτως. 53. ύδέρου. 185.
 ύγροκήλης. 197. ύδνα. 267, 275.
 ύδαρξερρον (χάλκανθον). ύδραγωγόν. 185.
 145. ύθρέλαιον. 117.
 ύδαροῖς. 295. ύδρόγαρα. 171.

ὑδροροσάτον. 153.
 ὑοσκύαμος. 231.
 ὑπαλιπτέον. 111.
 ὑπεζωκότος. 165.
 ὕπερβερεταίου. 297.
 ὑπερκαθαιρομένων. 123.
 ὑπερσαρκήματα. 131.
 ὑπερσάρκωσις. 137.
 ὑπερώαν. 157.
 ὑποβολῆς (ἕξ). 133.
 ὑπογάζριον. 193.

ὑπογύου (φόβου). 61.
 ὑποδιαλείπων. 71.
 ὑπόπικρα (ἀμύγδαλα). 273.
 ὑποπύου. 143.
 ὑποσφάγματος. 139.
 ὑποτετυφωμένην (θερμα-
 σίαν). 101.
 ὑποτρέμειν (de pulsu). 69.
 ὑπόχυσις. 147.
 ὑσώπου. 165, 253.
 ὑξερική πνίξ. 199.

Φ.

φάβα. 247.
 φάγρια. 247.
 φακῆ. 231.
 φακοῦ. 157.
 φαλάγγωσις. 135.
 φαλάκρωσις. 285.
 φάναι (ὡς τύπω). 55.
 φαντασία. 287.
 φασιανοῦ. 239.
 φασιουλία. 267, 269.
 φάσουλιν. 231.
 φασουλίων. 247.
 φάσσαι. 271.
 φάττης. 239.
 φθέγγωνται ἀλλόκοτα. 119.
 φθειριάσεως (oculi). 135.
 φθινώδης μαρασμός. 65.
 φθίσις (oculi). 131.
 φθίσις. 163.
 φθορῶν πολυειδῶν. 59.

* φιλάσθενοι. 281.
 φιλοσοφοῦμεν. 293.
 φλεβοτόμησον. 163.
 φλεβοτόμω. 109.
 φλεγμαίνει. 155.
 φλεγματικοί. 281.
 φλεγμονή. 203.
 φοίνικες. 247.
 (φούσκαν). 285.
 φρέατος. 233.
 φρενῖτις. 117.
 φοίικην. 93, 125.
 φροντίζοντες. 291.
 φύγεθλον. 207.
 φυσικαὶ διαφοραί. 53.
 * φύσιν (de alvo). 229,
 231.
 φυσωρίου τραυματικοῦ (φυ-
 σάριον ex ANTILLO
 SCHNEID. in Lex.) 207.

X.

- χαμαιμηλων. 111.
χάλαζα. 133.
χαλάζιον. 133.
χαλαστικοῖς (καταπλασμα-
σι). 183.
χάλκανθον. 145.
χασμή. 127.
χαῦνα. 227.
χαυνότητα τοῦ πνεύματος.
67.
χειρουργεῖν. 139.
χηβάδες. 267.
χήμεσις. 141.
χηνῶν. 239.
χιοειδῶς. 129.
χλιαρόν ὕδωρ. 111.
χοιράς. 207.
χοίρειον κρέας. 173.
χοιροβότανον. 261.
χολέρα. 173.
χόνδρων. 287.
χόρδαψον. 179.
χορηγεῖται (τὸ σῶμα). 281.
χορτάζονται. 169.
χρισμάτων. 151.
* χρυσιατικοῦ. 167.
χρυσοειδῆς οἶνος. 235.
χρυσολάχανον. 187, 249.
χυλοποιεῖ. 285.
χυλὸς ὀρῆζης. 175.
— πράσου. 151.
— πτισάνης. 157.
— ροιᾶς. 147.
— σεύτλου. 251.
— τῆς γλυκυρῆζης. 167.
— τῆς κριθῆς. 233.
— τοῦ ζυγνυ. 205.
χυμῶν. 287.
χωνεῖν τὴν βρωσιν. 237.
χώρα ἢ περίξ τῶν ἀοτη-
ριῶν. 55.

Ψ.

- ψαμίθα. 251.
ψιμυθίου. 173.
ψισσίον. 241.
ψύας. 191, 195.
ψυδράκια. 133.
ψύλλιον. 229.
ψυκτικοῖς ἐλαίοις. 283.
ψυχικῶν παθῶν. 59.
ψυχρὰν διαίταν. 121.
ψώρα. 213.

Ω.

ὠὰ ἐκζεσα. 247.	ὠὰ τρομητά. 239.
— ὀπτά. 247.	ὠμιαίαν φλέβα. 109.
— ῥοφητά. 239.	ὠτίδων. 239.
— ταγησιζιά. 247.	ὠῶδες (ὕγρον). 129.
— τὰ ἐκ τῶν χυτροῶν. 239.	

Accession no.

Author Ermerins, F.

Anecdota medica
Graeca.

Call no. 19th cent
R705
E76
1840

